

PERDE ARKASINDAKİ KIRIM

İŞGAL BÖLGESİ REHBERİ

Canada

INTERNATIONAL
RENAISSANCE
FOUNDATION

PROMETHEUS

Inform
Napalm

Perde arkasındaki Kırım. İşgal bölgesi rehberi

Kyiv, 2019

Bu kitap, Prometheus Güvenlik Çevre Araştırma Merkezi tarafından Rusya'nın Kırım'ı işgalinin beşinci yıldönümüne ithafen yazılmıştır. Gerçek hikayeler ve gerçek resimlerle dolu, Kırım'ın tarihsel, politik ve sosyal sorunlarının özlü bir sunumudur. Bu kitap, uzman topluluğunda iyi bilinen "Alevler içinde Donbass. Çatışma Bölgesi Rehberi" adlı kitapla başlayan, güvenlik ortamının gri alanları hakkında kompakt kılavuzlar serisine devam ediyor. Ukrayna'da çalışan uzmanlar, gazeteciler, kamu aktivistleri ve diplomatlara yöneliktir ve Rusya ile Ukrayna arasındaki savaşın öncüllerini anlamaya çalışan, Kırım sorunu hakkında kendi fikirlerini geliştirmeye çalışan geniş bir okuyucu kitlesinin ilgisini çekecektir. Kanada Yerel Girişimler Fonu ve Uluslararası Rönesans Vakfı'nın yardımıyla yayınlanan kitap, InformNapalm Uluslararası gönüllü topluluğu tarafından derlenen Kırım işgali hakkında özel materyaller içeriyor.

Kitabın elektronik versiyonu aşağıdaki bağlantıdan indirilebilir:
<https://prometheus.ngo/krym-za-zvisoiu/>

Genel editör: *Alina Maiorova*

Yazarlar: *Olga Volyanyuk, Christina Dobrovolska, Maksym Maiorov*

Türkçesi: *Nataliia Nizhenets (Yıldırım), Nataliia Berezovska, Olena Palii*

Tasarım: *Mykola Leonovych, Alex Alexidze, Roman Burko*

Haritalar: *Dmytro Vortman*

Editör: *Maryna Aleksandrovykh*

Bu kitap, yazarlarının Kanada Hükümeti ve Uluslararası Rönesans Vakfı'nın tutumlarına tam örtüşmeyen görüşlerini temsil etmektedir.

INTERNATIONAL
RENAISSANCE
FOUNDATION

PROMETHEUS

Inform
Napalm

İçindekiler

2 Giriş. **PERDEYİ ARALARKEN**

1. Bölüm. **KIRIM SORUNLARININ ÇÖZÜLMEMİŞ DÜĞÜMÜ**

- 3 Karadeniz kavşağında
- 9 Cumhuriyetle yaşanan zorluklar
- 22 Kırım Tatar sorunu
- 31 Sivastopol Kırım değil mi?
- 38 Filo – Kırım'daki Truva atı
- 52 Denizi nasıl paylaşıp da paylaşamamışlar

2. Bölüm. **KIRIM'IN İLHAKI**

- 60 İlhakın ön koşulları
- 62 Uygun bir an
- 63 Kırım'da Ukrayna kuvvetleri
- 65 Operasyon ne zaman başladı?
- 70 Hibrit saldırganlığın karakteri
- 82 İşgalin seyri
- 88 Bilgi perdesi

3. Bölüm. **PUTİN'İN REHİNELERİ**

- 100 Kaderine terkedilmişler: Turizm ve dinlenme alanından işgale
- 106 Sessizler: Yarımada'nın Ukraynadan uzaklaştırılması
- 113 Kırgın: Unutulmuş tarihsel değerler ve edinilmiş kızgınlıklar
- 121 Gözdağı altındakiler: Kırım'da ideolojik çerçeve ve cezalandırma yöntemleri
- 127 Korunmasız: Rahatsızlık ve izolasyonun tehlikeleri
- 136 Seferber olanlar: Kırım'ın askerileştirilmesi

145 **Sonsöz. KIRIM'IN GELECEĞİ**

EK

- 147 Rusya tarafından imzalanan ve Kırım'ın işgali ve ilhaki sonucunda ihlal edilen ayrı uluslararası ve iki taraflı anlaşmalar

Giriş. PERDEYİ ARALARKEN

Tarihte ilk kez Kırım, Batı koalisyonu ile Rusya arasındaki Kırım veya Doğu Savaşı olarak da bilinen 1853–1856 savaşında İngilizce yayın yapan basın dikkatini çekti. Kırım'ın “keşfi”, koşulların bir birleşimiydi: Demiryolları ve telgraf gibi teknolojik gelişmeler, Genel batı halkı ve uzak egzotik ülkelerdeki savaş tiyatrosu arasındaki engelleri kademeli olarak ortadan kaldırdı. Önde gelen yayınların gazetecileri, her şeyi kendi gözleriyle görmek ve okuyuculara savaş bölgelerinden haberleri zamanında anlatabilmek için uzun bir yolculuğa çıkacaklardı. Böylelikle büyük dünya, genellikle abonelere gerçek bilgilerden ziyade izlenimlerini satan gazeteler aracılığıyla Kırım'ı tanımaya başladı.

Askeri muhabirler, uzun süre resim ve şiirlerde, şehirler ve ev eşyaları adlarında yankılanan Doğu Savaşı efsanesini yarattılar. Sivastopol kuşatması sırasında Balaklava'daki kamplarında bulunan İngiliz askerlerinin örgü maskeler yardımıyla delici rüzgardan kaçtıklarını anlatıyorlar. O günden beri, böyle bir başlık antik yerleşim adıyla biliniyor.

Yüz altmış yıl sonra, balaklavalı silahlı adamlar Kırım'a tekrar geldi. Askerler yüzlerini rüzgardan değil, tanınmalarını engellemek için sakladılar. Ayrıca yarımada ne yaptıklarını da dünyadan saklamaya çalıştılar. Kırım kendisini işgalin karanlık perdesinin arkasında buldu. Doğu Savaşı sırasında olduğu gibi, yine İngilizce medyalar konu hakkında yazmaya başladılar. Ancak yıllar geçtikçe olayları takip etmek giderek zorlaşıyor.

Kırım sorununun önemi genellikle küçümseniyor. Avrupa'da ilhak, kıtanın Hitler ve Stalin döneminden sonra uyduğu temel ilkeleri baltaladı. Ancak daha fazlası var. Kırım, uçsuz bucaksız Karadeniz bölgesindeki uluslararası gerilimlerin merkez üssü haline geldi. Kremlin rejimi ilhak edilmiş topraklara gerçekten takıntılı. Halep ve Donetsk'teki olaylar Sivastopol ve Kerç'tekinden daha tehlikeli görüldüğü için sorun uzaktan pek fark edilmiyor. Sessizlik aldatıcıdır. Sorumlu uluslararası toplumun, kayıtsızlık perdesinin ardında Kırım sorunundan kaçmaya hakkı yoktur. Rusya'nın intikam peşinde koştuğu yeni bir melez Doğu Savaşı devam ediyor.

1. Bölüm. KIRIM SORUNLARININ ÇÖZÜLMEMİŞ DÜĞÜMÜ

Karadeniz kavşağında

Genel bilgiler

Kırım, Karadeniz ve Azak denizlerinin en büyük yarımadasıdır. Yüzölçümü 27.000 km², Sicilya adasından biraz daha büyüktür. Kırım'ın şekli düzensiz eşkenar dörtgene benzemektedir. Batıdan doğuya kadar 300 km'den daha fazla, kuzeyden güneye kadar ise 200 km'den fazla alana uzanmaktadır. Yarımada'nın topraklarının çoğu (%63) düz ve kurak bir bozkırdır. Güneyde düşük Kırım dağları (en fazla yükseklik 1545 m) bulunmaktadır.

Yarımada ile Ukrayna anakarasını 8 km genişliğindeki Perekop Kıştağı bağlamaktadır. Ayrıca Kırım'ın karayolu bağlantıları, Sivaş Körfezi (Ukrayna'nın Herson Oblastı (çoğu slav ülkesinde idari merkez) ile bağlı) ve Kerç Boğazı (Rusya ile bağlı) üzerinden geçen köprülerle sağlanmaktadır.

Ukrayna mevzuatına göre, Kırım yarımadası üç idari bölge birimine aittir.

En geniş alan 12 Şubat 1991 yılında (modern isim 21 Eylül 1994'ten beri) oluşturulan **Kırım Özerk Cumhuriyeti'ne (KÖC)** aittir. 17 Mart 1995 yılından bu yana **Sivastopol** şehri özel bir statüye sahiptir ve KÖC'nin bir parçası değildir (aslında

Kırım'ın güney kıyılarının tipik manzarası. Sivastopol, Aya Burnu

Ukrayna'nın ayrı bir bölgesidir). Kırım, Kyiv ve Sivastopol hariç Ukrayna'nın diğer idari bölgelerine Oblast denmektedir. Ayrıca Oblast, Kırım Özerk Cumhuriyeti ve bazı şehirlerde Rayon adlı bölgeler yer almaktadır. Coğrafi olarak Kırım yarımadasına bağlı olan Arabat Dilinin kuzeyinde Herson Oblastı Genişesk Rayonunun **Sçaştlivtsevo ve Strilkove** köy muhtarlıkları yer almaktadır. Bunlar daha önce Kırım'a bağlıyken 3 Mart 1955 yılında Herson Oblastına dahil edilmiştir.

Mart 2014 yılında Kırım ve Sivastopol, Rusya Federasyonu (RF) tarafından işgal edilmiştir. İşgal altındaki Kırım toprakları, Ukrayna topraklarının %4,5'idir ve orada Ukrayna nüfusunun yaklaşık %5'i yaşamaktadır. İşgalci Rus yönetimi, Kırım Cumhuriyeti ve özel statülü Sivastopol şehri RF idareleri adına faaliyet göstermektedir. Herson Oblastındaki Kırım'a ait coğrafi bölgeler hala Ukrayna tarafından yönetilmektedir.

Kırım'ın tarihçesi

Kırım'ın coğrafi konumunun, yerel sakinlerinin Ukrayna'daki Perekop Kıstağı'nın kuzeyindeki bozkırlarında ortaya çıkan dehşet verici olaylardan kurtulmasında önemli bir rolü vardı. Kırım topraklarındaki devletlerin çoğu kuzey veya deniz bölgelerinden gelen yabancılar tarafından kurulmasına rağmen hepsinin tarihî ömrü, eskiden metropol olan kentlerinkinden daha uzun olmuştur. Kırım uzun bir süre içinde eski İskitya, Hellas, Gotya, Bizans ve Altın Ordu gibi devletlerin eserlerine sık sık rastlanan bir yerdi. 20. yüzyılın başında Bolşeviklere karşı direnç gösterilen son bölgelerden biri olan Kırım, SSCB'nin dağılmasından sonra Sovyetler'e ait silahlı kuvvetler ile ideolojinin izlerine rastlanabilen bir yer olmuştur.

Kırım'ın diğer özelliği de kendisine hâkimiyet sürenlerin komşu toprakları da egemenliği altına geçirme isteğidir. Yarımada'nın topraklarının sınırlı olması, iş gücü olarak kullanılabilecek nüfusun az olması ile maddi kaynakların yetersizliği gibi faktörler, Kırım topraklarındaki devletlerin dünyadan soyutlanmış bir hâle gelmesine sebep olabiliirdi. Bu da Kırım için kendi isteğiyle kabul edilen veya kendisine zorla kabul ettirilen tecrit anlamına gelirdi. Bu sebepten dolayı bu topraklarda hâkimiyet süren Tatar hanları, Rus valileri ve 1917–1920 yılları arasında yapılan devrim döneminde kısa bir süre içinde iktidarda olmayı başaran Kırım hükümetleri, yarımada'nın kuzeyindeki bol kaynaklı tampon bölgede ya egemenliğini sürer ya da egemenliği altına almaya çalışırlardı.

15. yüzyılın ortasında yarımada'da **Kırım Hanlığı** olarak bilinen yeni bir devlet kurulmuştur. O devlette hâkimiyet süren Giraylar, Cengiz Han'ın sülalesindendi. Bahçesaraylı Kırım hanları sırf yarımada'yı değil, Dinyeper Nehri'nden Kuban'a kadar uzanan Azak Bölgesi'ndeki bozkırları da yönetiyordu. Kırım

Bahçeşaray'da tarihi eser olan Kırım Han Sarayı

Hanlığ'ın nüfusu, birkaç etap şeklinde yapılarak antik zamanlardan beri süregelen sömürme sürecinin neticesinde oluştuğundan ötürü etnik ve dinî çeşitliliği sergiliyordu. Zamanın akışıyla nüfusunun çoğunu Türk dilleri konuşan Müslümanlar oluşturmaya başlamıştır. Bu durum, Kırım Tatarları denilen bir halkın şekillenmesine vesile olmuştur. Hayatietini üç asırdan fazla sürdüren Kırım Hanlığı'nın tarihinde hem altın çağlar hem de çöküş dönemleri vardı.

1783 yılında kriz halindeki Kırım Hanlığı'nı ilhak eden Rusya, Kırım Tatarlarını kendi devletinde yaşama hakkından mahrum etti. Rus Çariçesi **II. Katerina**'nın Kırım'ı işgal etme sürecindeki rolü son derece ehemmiyetli olduğu için şahsiyeti, günümüz Rusyası'nın Kırım'ı kontrolü altında tutma politikasının hem yanlıları hem de muhalifleri için büyük bir önem taşımaktadır.

Rus İmparatorluğu'nun parçası olduğu sürece Kırım'da büyük değişimler yaşanmıştır. Tavriya Bölgesi adı konulan yeni bölgenin idari merkezi Simferopol şehri olmuştur. Büyük kısmı Rus ve Ukraynalılardan oluşan imparatorluğun

uyrukları tarafından yapılan Kırım'ı sömürme süreci başlamıştır. Hakları sıkça ihlal edilen Kırım Tatarları, **kitlesele olarak Osmanlı İmparatorluğu'na göç ediyorlardı**. 1800'lü yıllarda Kırım'ın nüfusunun %80'i Kırım Tatarlarından ibaret olsa da 1860'lı yıllarda Kırım Tatarlarının sayısı %50'ye düşmüşken 1990'lı yıllarda kendileri, Ruslardan sonra Kırım'ı iskân eden ikinci etnik grup olmuşlardır.

Rusya'daki üst düzey iktidar mensuplarının Kırım Tatarlarına karşı gösterdiği tavrın iki asıl sebebi vardı. Birincisi, Rusya ile Kırım Hanlığı arasında yıllarca sürerek Ruslarda Kırım Tatarlarına karşı antipatiyi oluşturan mücadele idi.

İkincisi, Kırım Tatarlarının, o zamanki Rus İmparatorluğu'nun ana sembolü olan Petersburg'un hâlâ savaştığı Osmanlı Devleti'ne karşı sergilediği hoş muamele idi. Rus İmparatorluğu'nun önde gelen isimleri, Kırım'ı Türklerle Müslümanlara ait bir devlet değil, Ortodoks Hristiyanlarının yaşadığı eski Bizans İmparatorluğu'ndan kalan bir miras olarak değerlendiriyordu. Kırım Tatarlarının verdiği "Kırım" ismiyle beraber kullanılan eski Yunanlarla Bizanslılara özgü (ve yukarıda anmış olduğumuz Tavriya Bölgesi'ne isim veren) "Tavrida" isminin yeniden kullanılmaya başlanması, Rusların uyguladığı yaklaşımın en bariz belirtilerinden biri olmuştur. Kırım'dan söz ederken eski adı olan Tavrida'yı tercih etmek, eski imparatorluk hırsları kalan çağdaş Rus devlet adamlarının sık sık gösterdiği bir meyildir.

1783 yılında Ruslara ait Karadeniz Filosu'nun ana üssünün bulunduğu **Sivastopol şehri** kurulmuştur. Böylece Kırım, Akdeniz Bölgesi'nde uygulanması plânlanan sömürme stratejisinin hazırlandığı yer olmuştur. Rus imparatorlarının Osmanlı İmparatorluğu'nun egemen olduğu İstanbul Boğazı ile Çanakkale Boğazı'na el koyma hırsları vardı. Rusların bu plânı gerçekleştiremedikleri hâlde Sivastopol, onların askeri tarihindeki şöhrat ve onur sembolü olmuştur. Sivastopol'un muhafaza edilmesine yönelik olarak yapılan iki uzun süreli askeri harekât, inanılmaz kahramanlığın misali olarak tarihe damgasını vurmuştur: bu kampanyalardan biri 1854–1855 yılları arasında Britanya, Fransa, Sardinya ve Osmanlı İmparatorluğu'nun ittifakına direnç göstermek amacıyla

Sivastopol şehrindeki Çariçe II. Katerina'nın anıtı

Kırım Tatar Milli Hükümeti'nin başkanı, müftü Noman Çelebicihan. Bolşevikler tarafından 23 Şubat 1918 yılında Sivastopol'da idam edilmiştir

gerçekleştirilmişken diğeri, 1941–1942 yılları arasında Hitler'in yönettiği ordulara karşı koymak üzere yapılmıştır.

1917 yılında meydana gelen Şubat Devrimi'nden sonra eski Rus İmparatorluğu'nun toprakları, farklı politik partiler ile millî hareketlerin temsilcilerinin birbirine verdiği mücadelenin yapıldığı arenaya dönüşmüştür. Dolayısıyla Kırım'da egemen olmak isteyenler arasında Kırım Tatarları, Ukraynalılar ve farklı siyasi akımları temsil eden Ruslar vardı. Bahçesaray'da toplanan Kırım Tatarlarının Kurultayı'nın verdiği kararlar sözü edilen bölgede millî hükümet kurulmuştur. Buna rağmen Kırım Tatarlarının ordusunu yenilgiye uğratan Bolşevikler, hükümetin faaliyetlerini engelleyip yarımadada hâkimiyet kurmayı başarmıştır. Aynı zamanda Kyiv'deki millî hükümetler tarafından **Kırım'ı Ukrayna'ya**

dahil etme önerisi ileri sürülüyordu. Önce Ukraynalılar Kırım'ın, kendilerine dost olan Kırım Tatar Hükümeti'nin yönetimi altında bulunarak Ukrayna'dan ayrı bir bölge olarak hayatını sürmesine razı olmuşlardır. Bununla birlikte yarımadayı yönetecek kişiler arasında (Bolşevikler ile kendilerine karşı çıkan gruplardan gelen) düşmanca davranan Ruslar çıkmaya başlamıştır. Bu sebeple stratejik çıkarlarını düşünen *bağımsız Ukrayna devleti* de Kırım'da hâkimiyet sürmek için gayretler sarf etmeye başlamıştır.

Bolşevikler, 1917–1922 yılları arasında *sivil savaş* olarak bilinen mücadele neticesinde muzaffer çıkmıştır. Böylece Kırım ve Ukrayna, egemenliği altına girmiştir. *Bağımsız demokratik cumhuriyetler* yerine komünist partisinin kontrol ettiği *Sovyet cumhuriyetleri* oluşturulmuştur. Bu arada Bolşevikler, Kırım'ın iki Sovyet cumhuriyeti olan Ukrayna ve Rusya'dan hangisine dahil edilmesi gerektiği konusunda tereddüt ediyorlardı. 1921 yılındaki müzakereden sonra Sovyetlerin yönetimindeki Rusya'nın nezdinde zamanla **Kırım Özerk Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti (Kırım ÖSSC)** ismini alan ve Kırım'a ait olduğu onaylanan özerk bir cumhuriyet kurulmuştur.

33 yıl içinde (RFSC) Sovyet Rusyası'na ait olan Kırım, Sovyetlerin yönetimindeki Ukrayna'ya (Ukrayna Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti'ne) dahil edilmiştir. Aradan geçen **37 sene** içinde Kırım, Ukrayna Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti

bünyesindeki bir bölgeydi. Rusya'nın 2014 yılında gerçekleştirdiği ilhak operasyonundan önceki 25 sene içerisinde Kırım'da bağımsız Ukrayna'ya ait devlet makamları etkindi. Modern Ukrayna'nın varlığını sürdürdüğü yılların çoğunda Kırım, onun idari bölümlerinden birisiydi.

Kırım'ın nüfusunun artması, ziraatı ile sanayisinin geliştirilmesi; yarım-adanın Ukrayna'nın karasal kısmıyla sürdürdüğü ilişkilerin aktifleştirilmesi sayesinde mümkün olmuştur. 1963 yılında Avrupa'nın en uzun su kanalı olan **Kuzey Kırım Kanalı**'nın (uzunluğu 405 km) çalıştırılmasıyla Dinyeper Nehri'nden alınan suların Kırım'ın kurak bozkırlarına aktarılması başlanmıştır. 2014 yılına kadar sözü edilen kanal, yarımadanın tatlı su ihtiyacının %80–87'sini karşılamaktaydı. Kırım; doğal gaz, elektrik enerjisi, gıda ürünleri ve diğer gerekli kaynakların ithalatına bağlı bir bölgedir. Eskiden Kırım'ın bütçesinden yapılan masrafların %64'ü Ukrayna'nın devlet bütçesinden alınarak karşılanmaktaydı.

Kırım, Ukrayna Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti'nin parçası olduğu sürece bütün Sovyetler Birliği çapında önemli rol oynamaktaydı. (Karadeniz Filosu, SSCB'nin geliştirdiği uzay programının altyapısı gibi) bir sürü stratejik tesis ve kuvvetler bu topraklarda yerleştirilmiş durumdaydı. Sağlığı düzeltme ve tatil yapma bakımından elverişli bir konuma sahip Kırım'ın güney yakası, üst düzey Sovyet liderleri, silahlı kuvvetlerin generalleri ve istihbarat servisleri temsilcilerinin **devlet yaz köşklerinin** çoğunun bulunduğu bir yer olmuştur. SSCB'nin Devlet Başkanı Mihail Gorbaçov, 1991 yılının Ağustos ayında yapılan darbe sırasında (Yalta ile Sivastopol arasında bulunan) Foros'taki devlet köşklerinden birinde güvenliği sağlanmak üzere saklanmıştı.

Cumhuriyette yaşanan zorluklar

Kırım'ın 1921–1945 yılları arasında
özerk bir cumhuriyet olması

Kırım Özerk Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti (1937 yılından itibaren) adı altında bilinen bir devlet, 18 Ekim 1921 tarihinde Sovyet Rusyası'na bağlı özerk bir cumhuriyet olarak meydana getirilmiştir.

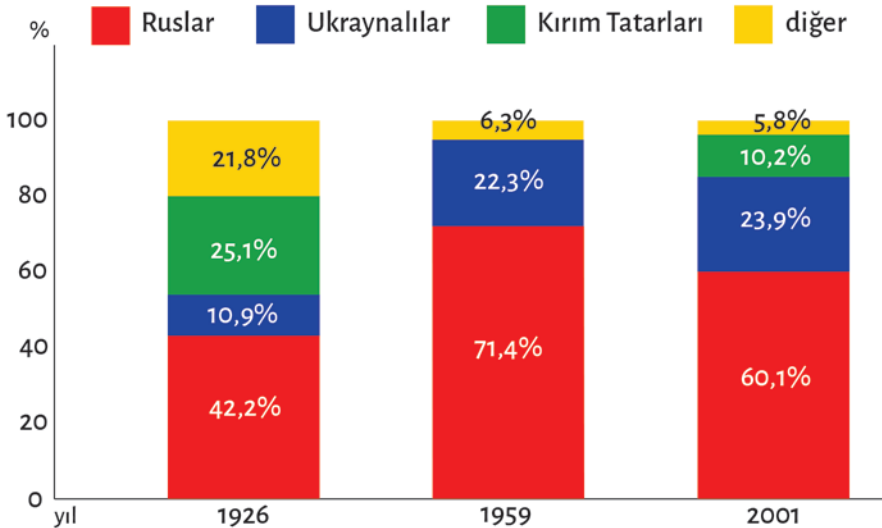
SSCB'nin 1923 yılında kurulmasından sonra Kırım ÖSSC (Kırım Özerk Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti) yeni devletin hiyerarşi şeklinde kurulan idari sisteminin bir ögesi olmuştur. Statü olarak *Sovyet* (ya da *birlik*) *cumhuriyetinden* daha alt seviyede bulunan *Kırım*, özerk bir cumhuriyet olup özerk bölge ile sırf *bölgeden* daha üstün sayılmaktaydı. SSCB içindeki özerk cumhuriyetlerin bütünü, birlik cumhuriyetlerinin parçalarıydı. Sovyetler Birliği'ndeki birlik cumhuriyetleri,

özerk cumhuriyetler ile özerk bölgelerin çoğu ulusal özellikler taşıyarak *asıl halklar* denilen milletlerin ulusal kimliğini ifade etme biçimiydi. Bunlarla beraber millî özellikler yerine bölgesel niteliklerin dikkate alınmasıyla kurulan (Acara Özerk Cumhuriyeti ve Nahçıvan Özerk Cumhuriyeti gibi) *bölgesel* özerk cumhuriyetler ile (Türkistan Cumhuriyeti, Kuzey Kafkasya Cumhuriyeti ve Dağıstan Cumhuriyeti gibi) çok milletli ve (Çeçen-İnguş Cumhuriyeti, Kabardey-Balkarya Cumhuriyeti ve Karaçay-Çerkes Cumhuriyeti gibi) *iki milletli* cumhuriyetler de vardı.

Kırım ÖSSC'nin özerk cumhuriyetlerin hangi tipine ait olması, bilim bölgesel adamları ile siyasetçilerin görüşüp ortak bir karar vermesi gereken bir meseledir. Çağdaş Kırım Tatarlarının çoğu, bu devletin Kırım-Tatar halkına ait olup özerkliğe sahip millî bir cumhuriyet olduğunu zannetmektedir. Diğer görüşe göre o zamanki Kırım, özerk bir bölgeydi. Bunların yanı sıra hem bölgesel hem de millî özerklik taşıdığını destekleyen değerlendirmeler söz konusudur.

Özerk cumhuriyetin isminin (*Kırım Tatarları olmak üzere*) halkın isminden değil, (*Kırım olmak üzere*) bölge adından türetilmiş olması, Kırım'ın bölgesel

KIRIM NÜFUSU BAZI NÜFUS SAYIMLARINA GÖRE

veya çok milletli cumhuriyete mahsus özerkliği taşıdığına işaret etmektedir. Ama şunu da vurgulamak lazım ki, o dönemde bazı halkların isimleri değişimlere uğratılırken bir kısmı sırf zamanla mantıklı ve bütünsel şekline kavuşmuştur. Bu sebepten ötürü Kırım Tatarlarına sık sık “Tatarlar” denmekteydi. Yani kendilerine o zamanlarda verilen isim, çoğu Volga Bölgesi’nde yaşayan ve kendi özerk cumhuriyeti olan Tatar Cumhuriyeti’ndeki Tatarların adıyla aynıydı.

1921 Anayasasında bulunan Kırım özerkliği bayrağının çizimi. Sol üst köşesinde Rusça ve Kırım Tatarcası (Arapça) dillerinde cumhuriyetin adının kısaltması bulunmaktadır.

Tatarların yaşadığı cumhuriyete “Tatarya” (Tataristan) adı konulduğundan dolayı Kırım Tatarlarının yaşadığı millî özerk cumhuriyetin “Tatar” olarak adlandırılması imkânsızdı. Böylece sözü edilen halkın isminin yaşadığı bölgeye denk gelsin diye değiştirilmesi, adlandırma meselesine çözüm olabilecek bir alternatifti. Meselâ, Rus İmparatorluğu döneminde “Kafkasya Tatarları” olarak adlandırılan halka “Azeriler” olmak üzere yeni bir isim konulmuştur. Günümüz Kırım Tatarları kendilerinden bahsederken “Kırımlı” adını kullanmaya eğilim gösterirken Kırım ÖSSC kurulduğunda bu isim henüz yaygın değildi.

Kırım ÖSSC’deki Kırım Tatarları, oranın nüfusunun ne çoğunu ne de büyük kısmını oluşturmaktaydı. Fakat aynı durum, yani asıl halkların diğerlerinden az olması, Abhazya Cumhuriyeti, Başkurtistan Cumhuriyeti, Karelya Cumhuriyeti ve Moldova Cumhuriyeti gibi özerkliğe sahip millî cumhuriyetlerin bazıları için de geçerliydi.

Asıl halkların yaşadığı ayrı millî mıntıkaların (rayonların) oluşturulması, (asıl halkların azınlıkta olduğu) millî özerk cumhuriyetlerin tarihinde nadiren rastlanan bir uygulamaydı. Bu tür rayonların kurulması, “kendisine yabancı” bir cumhuriyet veya özerk bölgede yaşayan etnik grupların kültürel ihtiyaçlarını karşılamak için kullanılan yöntemlerden birisiydi. 1930’lu yıllarda Kırım ÖSSC’nin, Kırım Tatarlarının yoğun olarak yaşadığı yerlerinde (Balaklava Rayonu, Kuybişev Rayonu, Bahçesaray Rayonu, Yalta Rayonu, Aluşta Rayonu ve Sudak Rayonu olmak üzere) 6 tane millî Kırım-Tatar Rayonu oluşturulmuştur. Yahudiler ile Almanların yaşadığı rayonların yanı sıra Kırım’da Ukraynalıların yaşadığı bir tane rayon vardı. Bu durum, Dağıstan ÖSSC’ninkine benziyordu: oradaki halkların hiçbirisi cumhuriyet çapında asıl (yani nüfusunun çoğunu oluşturan) olmamasına rağmen farklı Dağıstan halklarına ait ayrı millî rayonlar vardı.

Kırım ÖSSC’nin, Kırım Tatarlarının özerkliğe sahip millî cumhuriyeti olduğuna işaret eden diğer faktörler de vardır. Özerk cumhuriyetin kurulmasına dair

karar, Rus Bolveşiklerinin Kırım-Tatar halkının millî hareketinin yanlılarıyla ortaklaşa verilmiştir. Kırım Tatarlarının “Millî Fırka” adı altında kurduğu siyasi partinin, Kırım’a kendi dış politikasını sürme yetkisi dahil olmak üzere geniş özerklik haklarını tanıma önerisi reddedilmiştir. (1921, 1929 ve 1937 yıllarında onaylanan) 3 tane Kırım anayasalarında Rusça ve *Tatarca*, özerk cumhuriyetin resmî dilleri olarak kaydedilmiştir. Kırım’ın bayrağı ile armasında hem Rusça hem de *Tatarca* (Kırım Tatarcası) olarak yapılan yazılar bulunmaktaydı. Cumhuriyetin idaresi, çoğunlukla Kırım Tatarlarından ibaretti: hükümetinin 7 liderinden 5’i ile yasama organlarının 6 başkanından 4’ü, bu halkın temsilcisiydi. Kırım-Tatar halkının yarımadadan sınır dışı edilmesi, Kırım’ın özerk cumhuriyet statüsünü kaybedip bir *bölgeye* dönüştürülmesine sebep olmuştur. Gerçi Kırım ÖSSC’nin ortadan kaldırılmasına ilişkin karar verildiğinde Kırım’da Ruslarla Ukraynalılardan başka milletler yok denilebilecek kadar azdı.

Rus İmparatorluğu’nun hâkimiyet sürdüğü neredeyse bir buçuk asır boyunca boynunu eğilen Kırım Tatarları, Kırım ÖSSC’nin etkin olduğu sürece millî rönesansını yaşamaktaydı. Kültür sahasındaki büyük başarıların yanı sıra yarımadada idareciler zümresi oluşmuştur. Ama ne yazık ki, bu kalkınmanın sonu feci olmuştur. Stalin’in doktrinine göre hareket eden devlet memurları, yerlilerin sergilediği “milliyetçilik” gerekçesiyle sürekli olarak yapılan geniş bir sürgün ve hak ihlali kampanyasını başlatmıştır. Kırım Tatarlarının elit zümresi neredeyse tamamen mahvedilmiştir.

1941–1944 yılları arasında Kırım, Almanlar tarafından işgal edilmiş haldeydi. Naziler bu topraklarda yaşayan halkı soykırıma uğratmışlardır. Fakat Wehrmacht Perekop Kışağı’na daha ulaşmadan Stalin, yarımadadaki bütün Almanları doğu bölgelerine göndertmiştir. SSCB’de yaşayan farklı halklara karşı telkinde bulunan Hitler’in yanlıları, Kırım Tatarlarının Sovyetlere karşı gösterdiği tavırlardan da kendi menfaatleri için faydalanmaktaydı. İlhak edilmiş Avrupa’nın diğer topraklarında olduğu gibi Kırım’da da sık sık iş birlikliğe rastlanmaktaydı. SSCB’nin topraklarını Nazilerden arındırmak üzere gayretler sarf eden Stalin hükümeti, ülkede yaşayan küçük halkların bazılarını düşmanlarla iş birliği yapmakla suçlayıp ülkeden sınır dışı etmiştir. 1943–1944 yılları arasında Karaçaylar, Kalmuklar, Çeçenler, İnguşlar, Balkarlar ve Kırım Tatarları gibi halklar, ana yurtlarından çıkarılarak sürgüne gönderilmiştir. Bu halkların ana vatanlarından kovalanmasının yanı sıra millî özerklikleri de ortadan kaldırılmıştır.

Asıl etabı 18–20 Mayıs 1944 tarihleri arasında yapılan Kırım Tatarlarının sınır dışı edilmesi kapsamında yarımadadan 200 bin Kırım Tatarından fazlası zorla çıkarılmıştır. Aynı yılın 27–28 Haziran tarihlerinde ise Kırım Ermenileri,

Bulgarları ile Yunanları gibi milletlerin temsilcileri sürgüne gönderilmiştir. 30 Haziran 1945 tarihinde alınan karara nazaran Kırım ÖSSC, Rusya Sovyet Federal Sosyalist Cumhuriyeti'ne bağlı *Kırım Oblastı'na* dönüştürülmüştür. Eski cumhuriyete ait her şeyin kaldırılmasına paralel olarak Kırım'a özgü birçok sembol de yok edilmiştir. Kırım'daki idari kurumların verdiği talimatlar uyarınca yarımadanın Kırım-Tatar isimleri olan yerleşim yerlerinin %90'ı, 1948 yılına kadar yeniden adlandırılarak köklü değişmelere tabi tutulmuştur.

Kırım'ın Ukrayna'ya devredilmesi

Kırım Oblastı'nı Rusya Sovyet Federal Sosyalist Cumhuriyeti'nden ayırıp Ukrayna Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti'ne dahil etme önerisi, Sovyetler Birliği Komünist Partisi Merkez Komitesi Başkanlığı'nın 25 Ocak 1954 tarihinde Georgiy Malenkov'un yönetiminde yapılan toplantısında ileri sürülmüştür.

Rusya'da yaşayarak Ukrayna'nın bölünmezliğine karşı çıkanlar arasında son derece yaygın bir ön yargıya göre Kırım'ın Ukrayna'ya dahil edilmesi, **Nikita Kruşçev**'in tek başına verdiği sorumsuz bir kararmış. Durumun bu şekilde değerlendirilmesi, Kruşçev'in temkinsiz, işinden bir şey anlamaz ve (istenci-lik olarak bilinen) iradeciliğin özelliklerini taşıyan kişiliğe sahip bir siyasetçi olduğunu savunan bir görüşle bağdaşmaktadır. Ama gerçek şudur ki, Kırım'la alâkalı kararlar onaylanırken Kruşçev, SSCB çapında uygulanmak üzere daha sonra aldığı geniş yetkilere henüz sahip değildi. Josef Stalin'in 5 Mart 1953 tarihinde vefat etmesiyle "önder" denilen lidersiz kalan Sovyetler Birliği'ndeki en üst yetkiler, en yakın taraftarları arasında dağıtılmıştır. 1954 yılında Nikita Kruşçev, Komünist Partisi'nin İlk Sekreteri makamına sahipti. Hükümetin (Bakanlar Kurulu) başkanı Georgiy Malenkov idi. Yüksek Sovyet'in (Yasama organı) Başkanı Kliment Voroşilov, hukuken SSCB'nin lideriydi. Kırım'la ilgili olarak verilen bütün kararlar, ortaklaşa alınmaktaydı.

Sovyetler Birliği'nin üst düzey iktidar mensuplarının Kırım'ın Ukrayna'nın parçası olması gerektiği konusunda uzlaşmaya varması, ilgili kararın alınmasından sonraki eylemlerinden de anlaşılmaktadır. Kruşçev'in 1964 yılında görevinden uzaklaştırılmasıyla hayata geçirdiği yeniliklerin büyük kısmı iptal edilse de Kırım Oblastı'nın Ukrayna'ya dahil edilmesi üzerine verilen karar reddedilmemiştir. Sovyetler Birliği'nin etkin olduğu son güne kadar hiç kimsenin, bu bölgenin devredilmesinin hem yasal hem mantıklı olmasından şüphesi olmamıştır.

Kırım'ı Ukrayna'ya dahil etme perspektiflerinin incelenmesi ve ilgili karar-name taslaklarının hazırlanması, büyük ihtimalle daha Stalin'in sağ olduğu zamanlarda başlamış. Ayrıca yarımadanın su ihtiyaçlarının Dinyeper Nehri'nden

1954 YILINDA KIRIM TRANSFERİ

Kırım Oblastı'nın RSFSC'den USSC'ne devir prosedürü

KOMÜNİST PARTİSİ YÖNETİMİNİN GİRİŞİMİ

- 25.01.1954
Sovyet Birliği Komünist Partisi Merkez Komitesinin Kararnamesi

RUSYA VE UKRAYNA CUMHURİYETLERİ DÜZEYİNDE ALINAN KARARLAR

- 05.02.1954
Rusya SFSC Bakanlar Kurulu (Hükümet) Kararı
- 05.02.1954
Rusya SFSC Yüksek Sovyeti Başkanlığı Kararı
- 13.02.1954
Ukrayna SSC Yüksek Sovyeti Başkanlığı Kararı

SOVYET BİRLİĞİ DÜZEYİNDE KARARLAR

- 19.02.1954
SSCB Yüksek Sovyet Başkanlığı Kararnamesi
- 26.04.1954
SSCB Yüksek Sovyeti Yasası

KARARLARIN ANAYASAYA GEÇİRİLMESİ

- 02.06.1954
Rusya SFSC Yüksek Sovyeti Yasası
- 17.06.1954
Ukrayna SSC Yüksek Sovyeti Yasası

OCAK

ŞUBAT

NİSAN

HAZİRAN

karşılanmasını öngören Kuzey Kırım Kanalı'nın inşasına yönelik olarak hazırlanan proje, daha 1950 yılında onaylanmıştır. Kırım'ın devredilmesi yapılırken imzalanan belgelerde daha çok ekonomik argümanlar ileri sürülmüş, Kırım ile Ukrayna arasındaki tarımsal ilişkilerin sıkı olmasına dikkat çekilmiştir.

Kırım Oblastı'nın cumhuriyetler arası transferi, Rusya ve Ukrayna cumhuriyetlerinin bütün SSCB'yi yöneten üst düzey iktidar mensuplarının ortak kararlarına dayalı olarak gerçekleştirilmekteydi. 5 Şubat 1954 tarihinde Kırım Oblastı'nın Ukrayna'ya dahil edilmesinin mantıklı olduğuna hükmeden kararı onaylayan Rus hükümeti, bu meseleyi değerlendirmesi için Rusya'nın Yüksek Sovyet Başkanlığı'na müracaat etmiştir. Sözü edilen kararı aynı gün tasdik eden Başkanlık, verdiği karar nihaî olarak onaylansın diye onu SSCB Yüksek Sovyet Başkanlığı'na göndermiştir. 13 Şubat'ta Ukrayna Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti Yüksek Sovyet Başkanlığı, Kırım Oblastı'nın Ukrayna'ya dahil edilmesinin onaylanması için SSCB Yüksek Sovyet Başkanlığı'na bir başvuruda bulunmuştur. Sözü edilen bölgenin Ukrayna'ya dahil edilmesine dair kararlar, 19 Şubat (SSCB Yüksek Sovyet Başkanlığı Kararnamesi) ve 26 Nisan (SSCB Yüksek Sovyeti Yasası) tarihlerinde SSCB çapında onaylanarak yürürlüğe konulmuştur. 26 Nisan tarihinde onaylanan yasa uyarınca (1936 yılında meşrulaştırılan) SSCB Anayasası'ndaki Rusya ve Ukrayna cumhuriyetlerinin idari bölümü ile alâkalı maddelerde belirli değişiklikler yapılmıştır. Cumhuriyetlerin anayasalarındaki değişiklikler ise aynı yılın Haziran ayındaki parlamento oturumları çerçevesinde yapılmıştır. Rusya Cumhuriyeti'nin Anayasası'ndan 2 Haziran'da çıkarılan "Kırım" tanımı, 17 Haziran'da Ukrayna Cumhuriyeti'nin Anayasası'na eklenmiştir.

Böylece Sovyet Rusyası ile Sovyet Ukraynası; SSCB'nin Anayasası'nın birliğin herhangi bir cumhuriyetin topraklarının bütün birliğin onayı olmaksızın değiştirilemeyeceği hususundaki hükmüne dayanarak kendi toprak düzenindeki değişiklikleri onaylamışlardır.

Ukrayna'nın bölünmezliğine karşı çıkanlar, 19 Şubat 1954 tarihinde verilen kararın "yasal olmadığı"ni iddia ederken SSCB'deki cumhuriyetlerin sınırlarını değiştirme yetkisinin SSCB Yüksek Sovyet Başkanlığı'na değil, SSCB Yüksek Sovyeti'nin kendisine ait olduğu kanısını ileri sürmüşlerdir. Bazılarına göre Kırım'ın devredilmesi yapılırken birliğin nüfusunun bu konudaki yargıları *referandum* veya başka bir müzakere düzenlenerek öğrenilmemiştir.

Yukarıda anılan sitemler asılsızdır zira Sovyetler Birliği'ndeki iktidar mensuplarının her zaman uyguladığı ilkeye göre SSCB Yüksek Sovyet Başkanlığı, SSCB Yüksek Sovyeti'nin oturumları arasında verilen aralıklar boyunca Yüksek Sovyet'in işlevlerini görmektedir. Şunun da altını çizmek lazım ki, SSCB Yüksek Sovyeti devamlı olarak çalışmaksızın (normalde yılda iki kere olmak

üzere) oturumlarını belirli aralıklarla düzenlemekteydi. Bu oturumlar çerçevesinde SSCB Yüksek Sovyet Başkanlığı tarafından onaylanmış kararname, SSCB Yüksek Sovyeti'nce tasdik edilerek yasalara çevrilmekteydi. Kırım'ın devredilmesi esnasında da bu prosedür uygulandığından ötürü Başkanlık tarafından 19 Şubat'ta onaylanan kararname, 26 Nisan tarihinde ilgili yasaya bağlanarak yürürlüğe konulmuştur.

SSCB'nin etkin olduğu 1923–1991 yılları arasında içindeki cumhuriyetler arasındaki toprak alışverişine en azından birkaç kere rastlanmıştır. Genelde bununla ilgili kararlar, SSCB Yüksek Sovyet Başkanlığı (1938 yılına kadar SSCB Merkez Yürütme Kurulu Başkanlığı) tarafından onaylandığı için referandumlar düzenlenmemektedir.

SSCB'ye dahil olan cumhuriyetler arasında gerçekleştirilen toprak alışverişi örnekleri:

- ◆ **1924, 1926 yılları** — Beyaz Rusya Cumhuriyeti'nin Rusya Cumhuriyeti'ne ait topraklar sayesinde genişletilmesi;
- ◆ **1925 yılı** — Ukrayna Cumhuriyeti, Rusya Cumhuriyeti ve Beyaz Rusya Cumhuriyeti arasında yapılan toprak değişimi sonucunda Ukrayna, Taganrog ve Doğu Donbass bölgelerinin geniş topraklarını Rusya'ya tevdi etmiştir.
- ◆ **1932 yılı** — Türkmenistan Cumhuriyeti'nin Rusya Cumhuriyeti'ne ait topraklar sayesinde genişletilmesi;
- ◆ **1936 yılı** — Özbekistan Cumhuriyeti'nin Rusya Cumhuriyeti'ne ait topraklar sayesinde genişletilmesi (Karakalpak Özerk Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti'nin Özbekistan'a devredilmesi);
- ◆ **1943, 1944 yılları** — Gürcistan Cumhuriyeti'nin Rusya Cumhuriyeti'ne ait topraklar sayesinde genişletilmesi (Kuzey Kafkasya'da bulunup halkların sınır dışı edilmesi nedeniyle kaldırılan özerk cumhuriyetlere ait toprakların Gürcistan'a yeniden dahil edilmesi);
- ◆ **1944 yılları** — Rusya Cumhuriyeti'nin Estonya ve Letonya Cumhuriyetleri'ne ait topraklar sayesinde genişletilmesi (1920–1940 yılları arasında bağımsız Estonya ve Letonya'ya ait olup sınırdaki bulunan bu topraklar, günümüzde Rusya Federasyonu'na aittir);
- ◆ **1955, 1957 yılları** — Rusya Cumhuriyeti'nin Gürcistan Cumhuriyeti'ne ait topraklar sayesinde genişletilmesi (1943–1944 yıllarında alınan toprakların iade edilmesi);
- ◆ **1956 yılı** — Özbekistan ve Rusya Cumhuriyetleri'nin Kazakistan Cumhuriyeti'ne ait topraklar sayesinde genişletilmesi.

Özbekistan Cumhuriyeti (1925), Türkmənistan Cumhuriyeti (1925), Tacikistan Cumhuriyeti (1929), Kazakistan Cumhuriyeti (1936), Kırgızistan Cumhuriyeti (1936), Karelo-Fin Cumhuriyeti (1940), Moldova Cumhuriyeti (1940) ve Litvanya Cumhuriyeti (1940) olmak üzere SSCB'ye girecek yeni cumhuriyetlerin kurulması esnasında (Rusya Cumhuriyeti, Özbekistan Cumhuriyeti, Ukrayna Cumhuriyeti ve Beyaz Rusya Cumhuriyeti gibi) birliğe üye olan diğer cumhuriyetlerin topraklarının bir kısmı, kendi topraklarına dahil edilmektedir.

Birlik cumhuriyetlerinden biri olan Karelo-Fin Cumhuriyeti'ne gelince statüsünün 1956 yılında indirilmesi sonucunda özerk cumhuriyet olup eskiden olduğu gibi Rusya Cumhuriyeti'nin bir parçası olmuştur.

1954 yılında verilen Kırım'ın devredilmesine ilişkin karar dahil olmak üzere toprak değişimiyle ilgili bütün bu kararlar, komünist partisinin üst düzey mensuplarına onaylanarak hukuken Başkanlık tarafından verilen kararnameleri ile SSCB Merkez Yürütme Komitesi / SSCB Yüksek Sovyeti'nin çıkardığı yasalar aracılığıyla yasallaştırılmaktaydı. **Dolayısıyla Kırım'ın devredilmesine dair karar, SSCB'nin hukuk sistemindeki hükümlere uyumlu bir şekilde verilip bu tip durumlarda uygulanan prosedürlere göre verilmesi sebebiyle yasaldı.**

Kırım özerkliğinin ikinci safhası

Kırım'ın ilk özerkliği 1921–1945 tarihleri arasındayken Kırım Tatarlarının sınır dışı edilmesinden sonra kaldırılmıştır. Kırım bir cumhuriyet olarak değil sıradan bir bölge olarak tanınmaya başlanmıştır. 1954–1991 döneminde Kırım Oblastı Ukrayna Sovyet Sosyalist Cumhuriyetinin bir parçasıydı. Komünizm dönemi sona erdiğinde, Kırım özerkliği konusu yeniden gündeme gelmiştir.

Yeniden Kırım Özerk Cumhuriyetinin İlanı, Sovyetler Birliği'nin son döneminin gelişiminde genel bir eğilimin tezahürlerinden biri olmuştur. Birlik cumhuriyetlerinin *Rusya Sovyet Federatif Sosyalist Cumhuriyeti* dahil Moskova ile aralarındaki ilişkilerde de derin bir kriz yaşanmıştır. Sovyet cumhuriyetleri daha fazla hak elde etmek istediklerinden SSCB'den ayrılma hareketinde daha aktif olmuşlardır. *Egemenlik marşları* başlanmıştır. Komünist yönetimi, devletin çöküşünü önlemek için **yenilenmiş bir Birlik Sözleşmesi**'nin yapılmasını önermiştir.

Bunların yanı sıra, özerk cumhuriyetleri dahil ederek Birlik Sözleşmesinin imza sayısının artırılması söz konusuydu. SSCB'nin 20 özerk cumhuriyetinin tamamı veya bir kısmı, 15 birlik cumhuriyeti ile aynı hakların verilmesi gerek-mektedir. Özerk cumhuriyetlerin statüsünün yükseltilmesi, Birlik cumhuriyetlerini caydırmaya yardımcı olacağı öngörülmektedir. Böylece Moskova, Birlik cumhuriyetlerinin egemenlik mücadelesine karşı onların kendi silahlarını

kullanmıştır. Birlik Cumhuriyetinin SSCB'den çekilmesi durumunda, özerk cumhuriyetin Birlik'te kalma kararını bağımsız olarak verebileceği varsayılmıştır.

Yeni Birlik anlaşmasının imzalanması beklenirken, bazı bölgeler statülerini yükseltmek istemiştir. Bu bölgelerin bazıları özerk bölgeler (Güney Osetya) iken, diğerleri özerk bir statüye sahip değildi (Transdinyester, Gagavuzya, Kırım). Eski ve yeni özerk cumhuriyetlerin yönetimi, genellikle Birlik cumhuriyetlerinin SSCB'den çekilme hareketlerini olumsuz karşılamaktaydı.

16 Temmuz 1990 yılında Ukrayna SSC'i Yüksek Sovyeti, Rusya Sovyet Federatif Sosyalist Cumhuriyeti'nin Birinci Milletvekilleri Kongresi tarafından aynı bildirge onaylandıktan sonra (12 Haziran 1990), **Ukrayna Devlet Egemenliği Bildirgesi onaylanmıştır**. Devlet egemenliği bildirgesi, henüz bir bağımsızlık ve Sovyetler Birliği'nden çekilme beyanı anlamına gelmemektedir, ancak bağımsızlığa doğru önemli bir adım olarak görünmekteydi. Kırım Oblastını özerk bir cumhuriyete dönüştürmeyi amaçlayan eylemler, Ukrayna'nın bağımsız özelemlerini engellemeliydi ve yarımada'daki Rus nüfusunun *Ukrayna milliyetçiliği* ile ilgili fobileri tarafından desteklenmekteydi.

Yeni Kırım özerkliğinin tarihi, **20 Ocak 1991 yılında Genel Kırım referandumu** ile başlamıştır. Oy verenlerin %93,3'ü tek sorulan "*Kırım Özerk Sovyet Sosyalist Cumhuriyetinin SSCB Birliği'nin bir öznesi olarak ve Birlik Anlaşması'na katılan taraf olarak geri dönmesini destekliyor musunuz?*" sorusuna olumlu cevap vermiştir. Referandum sorusunun ifadesi, özerkliği geri kazanma amacını açıkça göstermiştir: Ukrayna ile eşit bir temelde Birlik anlaşmasının imzalanması ve Kyiv'den bağımsız olmaya devam etme fırsatı. Kırım Özerk Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti'nin "restorasyonu" olarak özerklik kazanma yöntemi, ikincil bir konuydu. Bu, yeni ve eski özerklikler arasındaki fark ile kanıtlanmıştır.

1921–1945 yıllarında var olan özerklik öncelikle Kırım Tatar halkının ulusal isteklerini karşılamaya hizmet etmekteydi. **1991 yılında özerkliğin "yenilenme" girişimi, Kırım Oblastı Konseyi'nin Rus yanlısı (ve komünist yanlısı) çoğunluğun girişimiydi**. Referandum, Kırım Tatarlarını sürgün yerlerinden geri döndürme kampanyasının bitiminden önce gerçekleştirilmiştir. Referandumun düzenleyicileri ile Kırım Tatar ulusal hareketi arasında hemen bir çatışma ortaya çıkmıştır. Kırım Tatarlarının liderleri referandum boykotu çağrısında bulunmuşlardır.

12 Şubat 1991 yılında Ukrayna SSC'i Yüksek Sovyeti, Referandum sonuçları göz önüne alındığında, restore edilen özerkliğin Ukrayna'nın bir parçası olarak kaldığı şartı ile Kırım Oblastının Kırım ÖSSC'ine dönüşümünü tanımıştır. Kyiv'in Kırım'da fiili *Rus özerkliğinin* yaratılmasına olan toleransı, gelecekte birçok sorun yaratmıştır. Aynı zamanda bu uzlaşma pozisyonu, Moldova, Gürcistan

ve Azerbaycan'da başlanan silahlı bir ayrılıkçı çatışmasının önlenmesine yardımcı olmuştur.

Yeni Birlik antlaşması imzalama planları Ağustos 1991 yılında Moskova'daki ayaklanma ile engellenmiştir. Devlet Olağanüstü Hal Komitesi'nin iktidarı ele geçirmeye yönelik başarısız girişimi, SSCB'nin dağılmasını hızlandırmıştır. 24 Ağustos'ta Ukrayna SSC'i Yüksek Sovyeti **Ukrayna Bağımsızlık Bildirgesini onaylamıştır**. Parlamantonun kararı, 1 Aralık 1991 yılındaki Genel Ukrayna referandumuna katılanların %90,3'ü tarafından desteklenmiştir. Kırım'daki Ukrayna'nın bağımsızlığı için destek oranı %54,2'ydi. Ukrayna Devlet Başkanı'nın seçimi aynı gün yapılmıştır. Çoğu Kırımlı, seçimi kazanan Leonid Kravçuk'a oy vermişti. 8 Aralık 1991 yılında Rusya, Ukrayna ve Beyaz Rusya liderleri, Sovyetler Birliği'nin sona erdirildiğini belirten Bağımsız Devletler Topluluğu (BDT) (*Belovezh Anlaşmaları* olarak adlandırılan) Kuruluş Anlaşması'nı imzalamışlar.

Yeni koşullar altında, Kırım'daki Rus yanlısı güçlerin hedefleri değişmiştir. Kırım ÖSSC'i, sosyalizmden ve Sovyet gücünden bahsetmeden kendisi için **Kırım Cumhuriyeti**'ni yeni bir isim olarak seçmiştir. Kırım Yüksek Sovyeti Ukrayna'dan ayrılmaya ve ayrı bir devlet kurulmasına hedeflenmiştir. 5 Mayıs 1992'de kabul edilen "Kırım Cumhuriyeti'nin Devlet Egemenliği Bildirgesi hakkında"ki Kırım parlamentosu kararı, Genel Kırım referandumunun onaylandığı andan itibaren geçerli olmalıydı. Bu zamana kadar, Kırım yetkilileri fiili konfederasyon temelinde Kyiv ile ilişkiler kuracaklardı. 6 Mayıs'ta Devlet Egemenliği Bildirgesi kabulünden sonraki gün Kırım Parlamentosu, Kırım Cumhuriyeti Anayasasını kabul etmiştir. Bu belgede Kırım'ın Ukrayna'nın bir parçası olması ve ilişkilerinin sözleşmeye dayalı olarak tanımlanması belirlenmiştir. Kırım makamları, gönüllü olarak Ukrayna'ya delege olanlar hariç, cumhuriyet topraklarındaki tüm yetkileri kullanmaktadır.

Aslında, Kırım'ın ele geçirilmesi 1991'den beri hazırlanıyordu. Kocamın babası, Kırım'ın ele geçirilmesini hazırlayan ana katılımcılardan biridir. Daha önce Kırım'ın Rusya'ya ait olmasını isteyen ve benzer düşünen insanlardan bir grup kurmuşlar. Konuşmalar, propagandalar ve eylemler (örneğin, hafta sonları Rus bayrakları ile araba gösterileri yapıyordu) vardı. Ama biz ciddiye almıyorduk.

Kırım'dan anonim bir doktorla yapılan röportajdan

Ukrayna Parlamentosu, Kırım hükümetinin anayasaya aykırı kararlarını iptal etmiştir. Kyiv ile açık çatışma için, Kırım Yüksek Sovyeti'nin hem iç hem de dış desteği eksikti. Cumhuriyetin kendisinde farklı düzeylerdeki milletvekilleri, Ukrayna Anayasası ve yasalarına aykırı olmayan Kırım yasalarının ve Ukrayna mevzuatının koşulsuz uygulanmasını ilan etmiştir. Karadeniz Filosunun bölünmesi hakkındaki kitabın yazarı Mykola Savchenko'ya göre, Evpatorya (Gözleve) ve Feodosya şehirlerinin yanı sıra Krasnoperekopsk, Canköy ve Çornomorske Rayonlarının belediye vekilleri, Kırım'ın bağımsızlığı taraftarlarının kazanması şartıyla Ukrayna içinde Tavriya Oblastını kurmaya karar vermiştir. *Ne ilginç ki o zamanda Kırım Yüksek Sovyeti'nin milletvekili ve Ukrayna'nın birliğinin taraftarlarından biri olan Vadim Kolesniçenko gelecekte Rus yanlısı bir politikacı olmuş ve 2014 yılındaki Kırım işgali olaylarına katılmıştır.*

Moskova, tüm Ukrayna'yı yörüngede tutmaya çalıştığı için Kırım ayrılıkçılarını desteklememiş ve Kırım'daki Karadeniz Filosu konusuna odaklanmıştır. Rus politikacılar sadece sert açıklamalar yapmışlardır. Bunlardan en önemlisi, Rusya Federasyonu Yüksek Sovyeti'nin 21 Mayıs 1992 tarihli "1954 yılında kabul edilen Kırım'ın statüsünün değiştirilmesi konusunda Rusya SFSC'i devlet iktidarının yüksek organlarının kararlarının yasal değerlendirilmesi" kararıydı. Rus milletvekilleri, seleflerinin **Kırım Oblastının Ukrayna'ya devredilmesi kararının kabul edildiği andan itibaren geçersiz olduğunu ilan etmiştir.** Ertesi gün, Rusya parlamentosu Ukrayna'ya karşı bölgesel iddialarda bulunma niyetinde hiçbir şekilde olmadığını belirtmiştir. Belirtilmeli ki o zamanki Rus parlamentosu (Yüksek Sovyeti), başkanlık idaresiyle uyumlu hareket etmemiştir ve Rusya'daki dış politika ile ilgili kararların onaylanmasında önemli bir etkisi yoktu.

Kırım Yüksek Sovyeti geri çekilmiş ve "Egemenlik Bildirgesi"ni iptal etmiştir. 25 Eylül 1992 yılında Kyiv tarafından önerilen Kırım ve Ukrayna makamları arasında güçlerin ayrılmasını sağlayan Kırım Cumhuriyeti Anayasası'nda değişiklikler yapılmıştır.

Simferopol ve Kyiv arasındaki ilişkilerin bir sonraki alevlenmesi 1994 yılında olmuştur. Bundan biraz önce Kırım Yüksek Sovyeti, *Kırım Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı* görevini tanıtan bir yasayı çıkarmıştır. Rus yanlısı politikacı **Yuriy Meşkov** cumhurbaşkanlığı seçimlerini kazanmıştır. Meşkov ayrılıkçı gündemini güncellemiş ve Kırım'ın Ukrayna'dan Kırım referandumu yoluyla çekilmesine söz vermiştir. **20 Mayıs 1994 yılında Kırım Yüksek Sovyeti, 6 Mayıs 1992'de kabul edilen Anayasası'nın işleyişini yenilemiştir.** Kırım ile Ukrayna parlamentolarının arasında "kanunlar savaşı" yeniden başlamıştır.

İlk başta Meşkov'un Rusya'da etkili destekçileri olmasına rağmen, sonunda planları başarısız olmuştur. Birincisi, Meşkov'un Moskova tarafından desteği koşulsuz değildi. Onun Başkanlığının başlangıcı Kyiv'de iktidarın rotasyonunun dönemine denk gelmiştir. Ukrayna Devlet Başkanı seçimi yaklaşmaktaydı ve Kremlin, Leonid Kravçuk'tan daha Rus yanlısı bir politikacı olarak bilinen Leonid Kuçma'yı tercih etmiştir. Kuçma kazandığından Moskova'nın Kırım meselesinin çözülmesi için acelesi yoktu.

İkincisi, Meşkov son derece beceriksiz bir organizatör olduğunu kanıtlamış ve kısa sürede ekibiyle bile kavga etmeyi başarmıştır. Kırım cumhurbaşkanı, Sergey Tsekov başkanlığındaki Kırım Yüksek Sovyeti'nin faaliyetini askıya almaya çalışmıştır. Bu nedenle Kırım yetkilileri arasında "kararnameler savaşı" başlamıştır. Rusya yanlısı Kırımlı politikacılar aslında Kyiv'in Meşkov'u iktidardan uzaklaştırmasına yardım etmişlerdir. *Dikkat çeken hususlardan biri ise 2014 yılında Rusya'nın Kırım işgal idaresi başkanlığına atanan Sergey Aksyonov'un "Rus Birliği" partisinde Tsekov'un müttefiki olmasıydı.*

Üçüncüsü, 1995'in başında Kyiv, *Rusya'nın Birinci Çeçen Savaşı'na odaklandığı* ve Kırım'ın olaylarına müdahale edemediğinde Meşkov'a karşı kararlı adımlar atmıştır. **17 Mart 1995 yılında Ukrayna Verkhovna Radası** (Ukrayna parlamentosunun resmi adı) **1992 tarihli Kırım Anayasası'nı ve Kırım Cumhurbaşkanı görevini kaldırmıştır.** Destekten yoksun olan Meşkov Rusya'ya gitmiştir. Daha önce, 21 Eylül 1994 yılında, Ukrayna parlamentosu, Ukrayna Anayasasında değişiklik yapıldığında diğer şeylerin yanı sıra, Kırım için **Kırım Özerk Cumhuriyeti** (KÖC) olan yeni bir isim onaylamıştır.

Kırım Anayasası konusu sonraki yıllarda ele alınmıştır. 1995 yılında Simferopol tarafından kabul edilen anayasa taslağı Ukrayna Parlamentosu tarafından önemli değişikliklerle onaylanmıştır. Genel olarak, Ukrayna Anayasası ile uyum sağlaması gereken Kırım Anayasası sorunu, yeni Ukrayna Anayasası'nın 28 Haziran 1996'da kabul edilinceye kadar çözülmemiştir. Son **Kırım Özerk Cumhuriyeti Anayasası**, Kırım Parlamentosu tarafından **21 Ekim 1998'de** kabul edilmiş ve aynı yılın 23 Aralık ayında Ukrayna'nın Verkhovna Radası tarafından onaylanmıştır.

1998 Anayasası, özerkliğin özünü değil, yalnızca dışsal nitelikleri tanımladığı için sık sık eleştirilmiştir. 16 Mart 2014 yılındaki yasadışı "referandum" sırasında katılımcılarından iki seçenek arasından seçim yapmaları istenmiştir: "*Kırım'ın Rusya Federasyonu'nun bir parçası olarak Rusya'ya bağlanması*" veya "*1992 tarihli Kırım Cumhuriyeti Anayasasının dönmesi*" (ama 6 Mayıs tarihli mi yoksa 25

Çağdaş ressam Rüstem Eminov'un çizdiği tabloda 1944 yılındaki Kırım Tatarlarının sürgün edilmesi sahnesi

Eylül tarihli mi olduğu belirtilmemiştir). Ayrılıkçıların ve Rus işgal idaresinin “Kırım Cumhuriyeti” adına dönüşü de öngörülmüştü.

Kırım Tatar sorunu

Dikenli eve dönüş yolu

Kırım Tatarları, II. Dünya Savaşı sırasında Stalin rejimi tarafından tamamen yurtlarından sürülen birkaç halktan biriydi. Kırım Tatar nüfusunun sürgünü **18 Mayıs 1944 yılında** başlamış ve neredeyse 20 Mayıs'ta sona ermiştir. Toplam 200.000 Kırım Tatarı ya sürgüne gönderilmiş ya da tutuklanmıştır. Kırım'ın yerli halkı atalarının ülkesine 40 yılı aşkın sürede geri dönememiştir.

Sürgünler, devlet iktidarının yasama ve yürütme organlarının takdirine bağlı olarak gerçekleştirilmekteydi, mahkeme dışı nitelikteydi ve SSCB'deki ortak

kollektif sorumluluk uygulamasını somutlaştırmaktaydı. Kırım Tatarları sürgün halkların çoğu gibi Alman işgali sırasında *işbirliği* yapmakla suçlanmışlardır. Ayrıca, Kırım Tatarları 1941’de Kırım’ın savunulması sırasında Kızıl Ordu’dan *kitlesel firarla* suçlanmışlardır.

Kırım Tatarlarının “ihanet” temaları ve Stalin tarafından yapılan sürgünün mazereti kamuoyu, akademik yazılar ve propagandayla şimdiye kadar geniş ölçüde temsil edilmektedir. Yapılan tarafsız tarihi araştırmalar, Kırım Tatarlarına karşı yapılan suçlamaların biçimsel yönünü bile çürütmektedir. Tarihçi Sergiy Gromenko’nun hesaplamalarına göre, ilan edilen firariler sayısı (20 bin) önemli ölçüde abartılmıştır. Kırım’ın tam ve uzun süren Alman işgaline rağmen, savaş sırasında Kızıl Ordu’da görev yapan Kırım Tatarlarının sayısı Alman silahlı kuvvetlerindeki bu halkın temsilcileri sayısından fazlaydı.

Anavatanını kaybeden yerli bir Kırım Tatar kadını olarak, soykırımdan kurtulan tüm insanlar üzerinde yapıldığı gibi halkımız üzerinde de bazı ideolojik deneylerin gerçekleştiğine inanıyorum. 1944’te sürgün edildik ve ondan önce de yabancı bir ülkede yaşamaya mecbur bırakıldık, tüm nesli bu yabancı ülkeye alıştırmaya zorlayan zorunlu göçler vardı. Ve sonra ana vatanımıza dönme fırsatımız oldu. Ve yine sıfırdan başlamak zorundayız: dedelerimiz, ebeveynlerimiz gibi... Bu zaten insan ruhunu yaralar. Ve tekrar 2014’te yine aynı şey oluyor.

Lilia Muslimova ile yapılan röportajdan

Firar ve işbirliği, hem SSCB’nin hem de Kırım’ın tüm uluslarının temsilcilerini karakterize etmekteydi. Bazı halkların cezalandırılmasının ve aynı zamanda diğer uluslara karşı hiçbir iddia olmamasının gerçek nedenleri standart suçlamalar altında gizlenmekteydi. Gerçek nedenler ise savaş öncesi yıllardan beri parti isimlendirilmesindeki entrikalar, jeopolitik düşünceler, Stalin’in ve Sovyetler Birliği’nin üst düzey yetkililerinin kişisel önyargıları idi.

İnsanlık dışı ulaşım tarzı ve sürgün yerlerinin zorlu koşulları 1944–1945 yılları arasında on binlerce sürgünün ölümüne yol açmıştır. Günümüzde örgütlenen Kırım Tatar hareketi, sürgünün bir soykırım eylemi olduğunu savunmaktadır. Bu değerlendirme, Kırım Tatarları dışındaki bazı akademisyenler ve sosyo-politik figürler tarafından da paylaşılmaktadır. 12 Kasım 2016 yılında Ukrayna Parlamentosu “Kırım Tatar sürgününü soykırım olarak tanınmasına ilişkin”

kararını onaylarken, Rusya liderliği ise bu tür niteliklerden kaçınmaktadır. Her yıl 18 Mayıs'ta Kırım Tatarları sürgün mağdurlarına kitlesel mitingler ve hatıra etkinlikleri düzenleyerek saygı göstermektedirler.

1944 yılında Kırım Tatarlarının büyük çoğunluğu Özbek SSC'inde (%78), geri kalanı Rusya'nın iç bölgelerinde ve Orta Asya cumhuriyetlerinde yerleşmiştir. Sürgün edilenlere izinsiz ayrılamayacakları özel yerleşim yerleri tahsis edilmiştir. Stalin'in ölümü ve politikasının bazı yönlerinin kınanmasından sonra, yeni Sovyet liderleri sürgünlerle ilgili kararları yeniden gözden geçirmeye başlamıştır. Özel yerleşim rejimi yürürlükten kaldırılmış ancak sürgünden önce ikamet yerine geri dönme hakkı verilmemiştir.

Sürgün edilen insanların çoğu 1957 yılında kendi anavatanlarına dönüş izni almıştır. Aynı zamanda ulusal özerk bölgeleri ve cumhuriyetleri eski haline getirilmiş ve yeniden kurulmuştur. Ancak *Kırım Tatarlarının anavatanına dönme ve özerkliklerini geri kazanma hakkı reddedilen halklar arasındaydı*. Bu olay, sürgündeki Kırım Tatarlarının güçlü bir ulusal hareketinin oluşması için katalizör olmuştur. Aktivistler, gayri resmi örgütlerde birleşmekte, açıklayıcı çalışmalar yapmakta ve on binlerce vatandaşın imzalarını topladıkları dilekçeleri yetkililere iletmekteydiler. Stalin dönemi sonrası Sovyetler Birliği gibi bir polis devletinde Kırım Tatarları kitlesel siyasi eylemler düzenlemeye cesaret etmekteydi. Eylemciler halklarının sorunlarına dikkat çekmek için umutsuz adımlar atmaktaydı. Haziran 1978'de **Musa Mamut**, Kırım Tatarlarının haklarının ihlalini protesto etmek için kendini yakmıştır.

Kırım Tatarları, sivil hakları için yıllarca mücadele ederek Kırım'a döndükten sonra **kendi kendini örgütlenme ve şiddet içermeyen kitlesel direniş geleneği** oluşturmuşlardır. Ukrayna muhalifleri ile işbirliği gelecek için başka önemli bir deneyim haline gelmiştir (her şeyden önce General Petro Grigorenko'dan bahsedilmelidir). Ukrayna'nın 1991 yılındaki bağımsızlık ilanından sonra, **Ukrayna ulusal demokratik güçleri ve Kırım Tatar hareketi ittifakı varlığını sürdürmüştür**. Kırım Tatarları, Kırım sorunu nedeniyle Ukrayna-Rusya ilişkilerinin şiddetlendiği dönemlerde Ukrayna yanlısı bir tutum sergilemekteydi.

Kırım Tatarlarının Kırım'a dönmesine izin vermeme politikası 1960'larda hafifletilmiş ve 1980'lerin sonunda tüm kısıtlamalar kaldırılmıştır. Kitlesel geri dönüş başlamıştır. 1989 nüfus sayımına göre Kırım'da 38 bin, 1991 yılında ise 113 binden fazla Kırım Tatarı yaşamaktaydı. En son 2001 Genel Ukrayna Nüfus Sayımına göre, **Kırım'da yarımada nüfusunun %10,2'sini oluşturan 235.000 Kırım Tatarı** yaşamaktadır.

Sürgün edilenlerin geri dönüşü kendiliğinden gerçekleşmiş bu yüzden varışta yerleşme ve yaşam ile ilgili yerel nüfusla çatışmalar ve sorunlar yaşanmıştır.

1944'te bırakılan evlerde Kırım Tatarları yeni sahiplerine rastlamıştır. Slav ortamında Rusça konuşan Kırım nüfusunun çoğunda Kırım tatarları hakkında “medeniyetsiz” ve “saldırgan Müslümanlar” gibi fobiler ve klişeler yaygındı. Ancak, Fergana Vadisinde, Kafkasya veya Yugoslavya'daki olaylar gibi Kırım'da *etno-politik bir çatışma* korkusu gerçekleşmemiştir. Kırım Tatarları, haklarını savunmak için şiddet içermeyen yöntemleri sürekli olarak kullanmaktaydı.

Kırım hanlarının Tarak Tamga'sı (kuşak simgesi) içeren Kırım Tatar Milli Bayrağı

Kurultay – Meclis sistemi

Tarihi anavatanlarına döndükten sonra Kırım Tatarları, Kırım'da organizatörleri Moskova tarafından kontrol edilen bir devlette kalma arzularını gizlemeyen Rusya'nın özerkliğin ortaya çıkmasına tanık olmuştur. Bu nedenle, ulusal hakları korumak için Kırım Tatar hareketi, Kurultay ve Meclis gibi temsili yapıların oluşturulmasını başlatmıştır.

Kırım Tatar halk meclisi geleneği, 9 Aralık 1917 yılında Bahçesaray'da toplanan İlk Kurultay'dan başlamıştır. Kurultay delegeleri tüm Kırım Tatar nüfusu tarafından seçilmiş, bu yüzden devrimci Rusya koşullarında Kırım Tatarlarının siyasi geleceğine hitap etme yetkisi verilmiştir. Aralıklı olarak 18 gün süren toplantıda bir dizi önemli (ve o zaman için oldukça demokratik) kararlar alınmıştır. Toplantının son gününde delegeler *Kırım Tatar Temel Yasalarını* (tarihyazımında bu belgeye “Anayasa” denir) onaylamış, bir ulusal hükümet (yönetim kurulu) atamış ve Kurultay'ı geçici bir parlamento ilan etmişlerdir. Tarihçiler arasında yasalar metninde belirtilen *Kırım Demokratik Cumhuriyeti'nin* (*Kırım Halk Cumhuriyeti*) kurulup kurulmadığı konusunda tartışmalar sürmektedir. Tarihçi Andriy İvanets'e göre, cumhuriyetin ilanı, oluşumunun eylemi değil, sürecin başlamasıydı.

26–30 Haziran 1991 yılında **Kırım Tatar halkının İkinci Kurultayı** Simferopol'da gerçekleşmiştir. Ukrayna, Özbekistan, Kazakistan, Kırgızistan, Tacikistan, Rusya, Litvanya, Letonya ve Gürcistan'dan 255 kişi Kurultay delegeleri olarak seçilmiştir. Kurultay, bir dizi temel belgeyi, özellikle Kırım Tatar Halkının Ulusal Egemenliği Bildirgesini ve ayrıca birkaç temyiz başvurusunu (Kırım sakinleri, Kırım Tatarları, BM, SSCB Başkanı ve diğerleri için) onaylamıştır. Delegeler, **Mustafa Cemilev** başkanlığındaki daimi bir organ olan Kırım Tatar halkının Meclis üyelerini seçmişlerdir.

Toplamda altı Kurultay düzenlenmiştir. Bunlardan dördü bağımsız Ukrayna'da yapılmıştır. Kurultay toplantılarında Kırım Tatarlarının siyasi, sosyo-ekonomik ve kültürel yaşamının en önemli meselelerine ilişkin kararlar alınmış, Kırım Tatar halkının Meclislerinin ana yönleri ve faaliyet biçimleri belirlenmiştir. Dördüncü Kurultay'ın Üçüncü Oturumu tarafından 12 Eylül 2004 tarihinde kabul edilen Yönetmeliğin yeni basımına göre, Kurultay oturumları Meclis tarafından en az iki buçuk yılda bir yapılmaktadır. VI. Kurultay'ın son olağanüstü oturumu 29 Mart 2014 tarihinde Rus işgali koşulları altında gerçekleştirilmiştir. O zamandan beri Kırım'da yeni bir Kurultay toplantısı veya seçimi yapmak imkânsızdı. Son toplanan Kurultay'ın görev süresi 2018 yılında sona ermiş ve Temsilci organların gelecekteki çalışma prensiplerini çözmek için 12 Kasım 2018 tarihinde Kyiv'de Kurultay delegeleri konferansı düzenlenmiştir.

Kırım Tatar Milli Meclisi, *yerli halkın ana yetkili organı* olarak Kurultay oturumları arasında çalışan daimi bir yürütme organıdır. Meclis, Meclis Başkanlığı'nı seçen 33 üyeden oluşmaktadır. Meclis başkanı ve Denetim Komitesi ise Kurultay delegeleri tarafından seçilmektedir. Meclis Simferopol şehrinde bulunmaktaydı. Kırım'da yavaş yavaş, sadece Kurultay ve Meclis'in kararlarını somutlaştırmakla kalmayan, aynı zamanda Kırım Tatarlarının günlük yaşamında da önemli bir rol oynayan *bölgesel ve yerel meclislerden* oluşan bir ulusal öz yönetim organları sistemi gelişmiştir. Kırım'da işgalin başlangıcında, üye sayısı 2500 kişi olan 230 yerel ve bölgesel meclis vardı.

Kasım 2013'te **Refat Çubarov**, Kırım Tatar Milli Meclis başkanı olarak seçilmiştir. Temmuz 2014'te işgal yönetimi, Çubarov'un Kırım'a girmesine izin vermemiş ve kısa süre sonra kendisine karşı bir ceza davası açmıştır. **Nisan 2016 tarihinden itibaren Meclis'in Kırım ve Rusya Federasyonu'ndaki faaliyetleri resmi olarak yasaklanmıştır.** Son Meclis'in görev süresi 2017 yılında sona ermeliydi, ancak Kırım'daki işgal ve faaliyetin yasaklanması nedeniyle, özyönetim organlarının faaliyetinin devamı olağanüstü halde gerçekleşeceği bildirilmiştir. Merkez Meclis'in ofisinin yeri Kyiv olarak belirlenmiştir. Yerel meclisler, Kırım'la Ukrayna'nın Herson Oblastının sınır bölgelerinde oldukça güçlü pozisyonlara sahipler.

Ukrayna'nın yetkisi altında (1991–2014) Kırım'daki faaliyetleri sırasında Meclis değişik koşullarda çalışmıştır. Meclis'in resmi kaydı olmaması (yasada bu tür örgütlenme ve öz yönetimi öngörülmediği için), Ukraynalı yetkililerle ilişkilerde sorunlara sebep olmaktaydı. Hukuki belirsizlik, Kırım Tatarlarını *"yasadışı paralel iktidar organları"*nın oluşturulmasıyla sürekli olarak suçlamak ve bu tür oluşumların yasaklanmasını istemek için sebep olmaktaydı. Bu konuda özellikle Rus partileri ve hareketleri kendilerini göstermiştir.

Bununla birlikte, Meclis'in gerçek siyasi etkisi göz önüne alındığında, hem merkezi, hem de yerel makamlardan yetkililer ona danışmakta ve işbirliği yapmaktaydı. 1998 yılından itibaren Meclis liderleri Ukrayna parlamentosunda çeşitli siyasi güçlerin üyeleri olarak görev yapmaktaydılar. Leonid Kuçma'nın başkanlığı sırasında, üyelerini Kırım Tatar Halkı Temsilciler Konseyine (Ukrayna Devlet başkanı başkanlığında müzakere ve danışma organı) dahil ederek Meclis'i yasallaştırma girişimi yapılmıştır.

21 Nisan 2014'te yaklaşık 40 kişilik, "yeşil adamlar" denilen bir grup, Simferopol şehrindeki Meclis binasına yaklaştı. O zamanlar binada sadece kadınlar vardı. İlhaktan önce binada Kırım Tatar ve Ukrayna bayrakları asılıydı. Bu grubun bayrağı indirmek için merdiven dayadığını gördüm. Bu insanlarla "Ukrayna bayrağına dokunmayı bile düşünmeyin" diye diyalog kurmaya başladım. Cevap olarak önce küfür ettiler ve sonra şiddet uyguladılar. Benim ve arkadaşımın ellerimizi büktüler ve telefonlarımızı ellerimizden kabaca aldılar. Yanından geçen bir delikanlı kadınlara saldırdıklarını görüp bizi korumak istedi. Fakat onu yere düşürdüler ve ellerini bükmeye çalıştılar. Ukrayna bayrağını çıkardılar ve tam anlamıyla ona tükürdüler. Sonra kendi bayrağını astılar.

Lilia Muslimova ile yapılan röportajdan

Meclis ve resmi Kyiv arasındaki ilişkiler hiç kolay değildi. Bir yandan Kırım Tatarları, Rus yanlısı siyasi grupların aksine, Kırım'da Ukrayna'nın toprak bütünlüğü ilkesini savunmaktaydı. Öte yandan Meclis, **Kırım Tatarları için yerli halkın statüsünü** tanımakta ısrar etmiş ve **Kırım Tatar Milli özerkliği**ni idealleri olarak ilan etmiştir. Fakat ne Ukrayna'nın liderliği ne de Ukrayna siyasetinin önemli bir kısmı bunun için hazırdı. Ayrıca önemli olan, bazı başkanların görüşleri ile örtüşen ve diğerlerinin önceliklerinden sapan Meclis'in Batı yanlısı yönelimi idi.

Yanukoviç rejiminin devrilmesinden ve iktidara demokratik güçlerin gelmesinden sonra Meclis'e karşı resmi Kyiv tarafından keskin ısınma meydana gelmiştir. 20 Mart 2014 tarihinde Ukrayna parlamentosu, *Kurultay'ı Kırım Tatar halkının en yüksek temsilci organı, Meclis'i ise yürütme organı* olarak kabul etmiştir. Rus yönetimi tarafından Meclis'in kesin yasaklanmasına yanıt olarak, 5 Ekim 2016 tarihinde Ukrayna Verkhovna Radası; Avrupa Parlamentosu, NATO, PACE

(Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi), AGİT (Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı) ve yabancı ülkelerin parlamentolarına yapılan temyiz başvurusunu onaylayarak bu yasadışı kararı kınama çağrısında bulunmuştur.

Yerli halk ve Milli Özerklik

Bağımsız Ukrayna'daki Kırım Tatar milli hareketinin kalıcı hedefleri, yerli halkın statüsünün yasallaştırılması ve Kırım'da ulusal-bölgesel özerklik şeklinde kendi kaderini tayin etmektir.

Sürekli kendi milli özerkliğine sahip olma isteği, geçmişte devletin bünyesinde yaşayan bir halk olarak ve devletçi bir içgüdüyle yaşayan Kırım Tatarlarının kendilerini örgütlenme yeteneğinin gelişmiş olduğundan kaynaklanmaktadır. Bununla birlikte, bunun daha gerçekçi açıklaması, bu insanların 19. ve 20. yüzyıllar boyunca yaşanan *son derece travmatik tarihsel deneyimdir*. Rus İmparatorluğu'nda ayrımcılık ve nüfusun azaltılması, Sovyetler Birliği'nde baskı ve sürgün gibi trajik olaylar Kırım Tatarları tarafından kendi devletlerinin yokluğunun bir sonucu olarak algılanmaktadır.

2001 nüfus sayımına göre Kırım Tatarları **KÖC nüfusunun sadece %12'sini** oluşturmaktaydı. Kırım Tatarlarının Sivastopol şehrinde çok az yaşadığı için onların oranı bütün Kırım'da daha da düşüktür. Kırım Tatarlarının Kırım'da ne mutlak ne de göreceli çoğunluğu olduğu için (aynısı KÖC'nin tüm idari bölgeleri için de geçerlidir), çoğunluk demokrasisinin ilkeleri onlara milli özerklik idealini gerçekleştirmek için hiçbir seçenek bırakmamaktadır.

Bu durumlar göz önüne alınarak Kırım Tatar milli hareketi, **yerli halkların korunması alanında uluslararası hukukun** sağladığı fırsatlardan yararlanmaya karar vermiştir. Kırım Tatar meselesinin araştırmacısı Nataliia Belitser'e göre, *yerli halk ile ulusal azınlık* arasındaki fark çok önemlidir. Yerli halkın ikamet ettikleri ülke dışında etnik olarak ilişkili bir devleti yoktur. Ulusal azınlık ise, başka yerlerde (yurt dışında) ulusal kendi kaderini tayin hakkını daha önce kullanmış olan kişilerin bir parçasıdır. Yerli halkların statüsü için ne nicel hakimiyet açısından ne de bölgede ikamet açısından önemlidir. Bu nedenle, ne Kırım'ın çoğunluğunu oluşturan Ruslar ne de antik çağda yarımadada yaşayan Yunanlar, yerli halkın statüsünü talep edemezler. (Sonuçta, Kırım dışında egemen Rus ve Yunan devletleri vardır.) Kırım'ın yerli halkları olarak Kırım Tatarları ve az sayıda Karaylar ve Kırımçaklar sayılmaktadır, çünkü bunlar Kırım'da etnik gruplar olarak oluşturulmuştur ve yarımadanın dışında başka vatanları yoktur.

Uluslararası kuruluşlar (BM, ILO, AGİT) genellikle yerli halkların daha fazla korunması gerektiğinin farkındalar, çünkü kendi ülkelerinden veya ilgili

Kırım Tatarları, Sürgün Kurbanlarını Anma Günü mitinginde. Simferopol, 18 Mayıs 2013

ülkelerden yardım alan ulusal azınlıkların kullandıkları rüçhanlara erişimleri yoktur. Yerli halkların münhasır hakları da özyönetim ve kendi kaderini tayin hakkını tanımaktadır. Nataliia Belitser ve diğer araştırmacılar, Rus etnik çoğunluğu ya da sözde çok uluslu “Kırım halkı” (adlarına Şubat-Mart 2014’te Rus işgalcileri hareket etmiştir) değil, yerli halkın yarımada kendi kaderini tayin hakkına sahip olduklarını vurgulamaktadır.

Durumun bu şekilde yorumlanması Meclis’in Kırım’ı **Kırım Tatar Milli Özerkliğine** dönüştürme olasılığını ve ihtiyacını haklı kıldığı anlamına gelmektedir. Kırım Tatarlarının özerklik yönetimine garantili katılımı, *rızaya dayalı demokrasinin* örgütlenmesi, ulusal kotaların ve yerli halkın vetosunun getirilmesi ile sağlanabilmektedir.

Kırım Tatar özerkliğinin kurulması ile ilgili sorun en çok tartışılan konulardan biridir. 16–22 Ağustos 2018 tarihlerinde Razumkov Merkezi Sosyoloji Servisi ile birlikte İlko Kuçeriv Demokratik Girişimler Vakfı tarafından yapılan bir ankete

göre, Ukrayna vatandaşlarının yarısı Kırım Tatar özerkliğinin kurulmasını desteklemektedir. Ankete katılanların %28'i bu perspektifi desteklememektedir. Rus yanlısı topluluklar bu olasılığı temelde reddederken, Ukrayna vatanseverlerinin görüşleri bölünmüştür.

Bazı Ukraynalılar, yeni bir ayrılıkçılık akışı tehdidinden, yani Ukrayna'dan ayrılıp Kırım'da ayrı bir egemen Kırım Tatar devleti oluşturma niyetinden korktukları için Kırım özerkliğine net bir etno-politik kimliği vermeye karşı çıkmaktadır. Bu tür çekinceler, KÖC'ni 1954–1991 yıllarında olduğu gibi özel bir statü olmadan sıradan *bir Ukrayna Oblastına* dönüştürme fikrine dönüşmüştür. Kırımlıların (Kırım Tatarlarının değil) dikkat ettikleri başka bir sorun gelecekteki milli özerkliğin anayasal sistemiyle ilgilidir. Bazıları Kırım Tatarları için rüçhanların yasallaştırılmasını ve kamu yönetiminde *olumlu ayrımcılık* (*affirmative action*) ilkesinin uygulanmasını kabul etmemektedir.

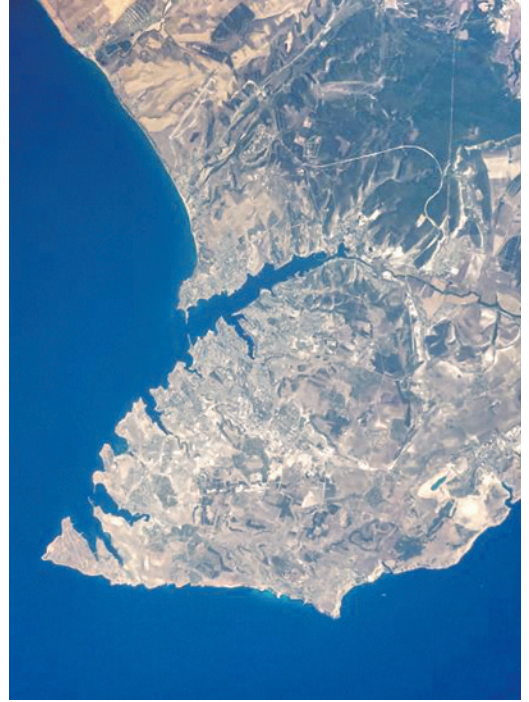
Tabii ki, Kırım'da hala risk almaya, görüşleri hakkında doğrudan konuşmaya, yetkililere katılmamaya ve Batılı gazetecilerle görüşmeye hazır insanlar var. Bu onların bilinçli seçimidir. Bunların ezici çoğunluğu Kırım Tatarları arasındadır. Öte yandan, bu hareketin kademeli olarak İslamlaştırılması söz konusudur. Rusya, Kırım Tatarları konusunda böyle katı bir tavrına uymaya devam ederse, bu hareketin daha fazla radikalleşme riski vardır.

Düzenli olarak Kırım'da çalışan anonim bir Batılı gazeteciyle yapılan röportajdan

Kırım'da milli özerklik savunucuları, Ukrayna'da Kırım Tatar ayrılıkçılığı tehdidi olduğunu inkâr etmektedirler. Onlar, içsel (mevcut bağımsız bir devletin sınırları içinde gerçekleşen) ve dışsal kendi kaderini tayin etme hakkını birbirinden ayıran Uluslararası hukuka başvurumaktadırlar. Yerli halkların haklarıyla ilgili uluslararası belgeler, her zaman kendi kaderini tayin hakkının, egemen ve bağımsızlığın toprak bütünlüğünün ve siyasi birliğinin ayrılması veya kısmen veya tamamen ihlaline yol açacak “herhangi bir eylemi onaylamadığını veya teşvik etmediğini vurgulamaktadır.”

Ukrayna için, yerli halklara ulusal özerklik getirmenin pragmatik yararı da vardır. Uluslararası toplumu Kırım işgali ile ilgili soruna dahil etmek için ek bir fırsattır. Kırım Tatar meselesi dünyada iyi bilinmektedir ve önde gelen uluslararası örgütler ve etkili ülkeler arasında sempati uyandırmaktadır. Rus işgal idaresi

tarafından Kırım Tatarlarının ayrımcılık ve zulüm sorunu BM Genel Kurulu, ACİT, Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi, Avrupa Birliği vb. göz önünde bulundurmaktadır. Rusya'nın işgal altındaki Kırım'daki faaliyetleri uluslararası hukuk ilkeleriyle, özellikle **BM Yerli Halkların Hakları Bildirgesi'nin (2007)** hükümleri ile çelişmektedir. Bildirgesinin 30. Maddesi "*Yerli halkların topraklarında askeri faaliyet yapılmamaktadır... Devlet, yerli halkların topraklarını veya bölgelerini askeri faaliyetler için kullanmadan önce, ilgili yerli halklarla uygun bir şekilde ve özellikle de temsili kurumları aracılığıyla etkili istişarelerde bulunmaktadır.*" belirtmektedir. Bu nedenle, Meclis'in rızası olmadan Rusya'nın Kırım'ın silahlı ele geçirilmesine ve işgal edilen yarımadanın daha fazla askerileştirilmesine hakkı yoktu.

Herakles Yarımadası

2014 yılından sonra, yerli halkların statüsünün Kırım Tatarlarına verilmesi ve KÖC'nin ulusal özerkliğe dönüştürülmesi konusu, Ukrayna yasaları ve anayasal değişiklik tasarıları bağlamında ciddi bir şekilde ele alınmıştır. Ukrayna Parlamentosu'nda birkaç yasa tasarısı bulunmaktadır.

Sivastopol Kırım değil mi?

Karadeniz kalesi

18. yüzyılın sonlarından bu yana Kırım'ın yönetim merkezi neredeyse her zaman Simferopol olmuştur. Ancak Karadeniz Filosunun ana üssü olan Sivastopol kıyıları özel statüye sahipti ve şehrin önemi tamamen Kırım bağlamının ötesindeydi.

Günümüzde Sivastopol, *Kırım yarımadasının alan ve nüfus bakımından en büyük şehridir.* Uzun Sivastopol Körfezini ve sayısız koylarını kaplamaktadır. Sivastopol, hem kentsel gelişme pahasına hem de çevre kırsal yerleşimlerin idari olarak ele geçirilmesi pahasına hızla büyümektedir. Kentsel gelişme,

Denizaltılar için yeraltı tesisinin girişi olan Tavros Dağı. Balaklava, çağdaş fotoğraf

Sivastopol ve Balaklava koyları ile Kırım'ın geri kalanından ayrılan Herakles Yarımadasını yavaş yavaş fethetmektedir.

Sivastopol'un ilk büyük idari genişlemesi 1939'da gerçekleşmiştir. Daha sonra şehre Sivastopol Körfezinin kuzeyindeki uzun bir sahil şeridi olan bölgeler ve Kaça köyü alanı eklenmiştir. Sivastopol, Kırım bölgesinin Balaklava Rayonunun emilimi nedeniyle daha da büyüdü (1957). Balaklava'nın eklenmesi, genellikle Tavros Dağının içinde gizli bir tesis, nükleer cephanelik tesisi ve denizaltı üssünün inşa edilmesi ile ilişkili olduğu söylenmektedir. 2000'lerde terk edilmiş tünellerde Soğuk Savaş Müzesi kurulmuştur. Kırım'ın ilhakından sonra Rusya'nın bir yeraltı askeri üssü yeniden inşa etme olasılığını düşündüğüne dair haberler çıkmıştır.

Tüm genişleme süreçlerinden sonra, Sivastopol Konseyi tarafından yönetilen bölge alanı, Kyiv bölgesini bile aşan **1.079 km²** idi. Böylece, Sivastopol Ukrayna'nın en büyük şehri olarak kabul edilebilmektedir. Bununla birlikte, Sivastopol topraklarının çoğunu dağlar, üzüm bağları ve koylar kaplamaktadır. Sivastopol, içinde 30 köy ve yerleşim yeri ile bir şehir (İnkerman) bulunan 4 idari bölgeye ayrılmıştır.

Sovyet döneminde Sivastopol, Kırım ÖSSC'nin ve Kırım Oblastının bir parçasıydı. SSCB'nin stratejik öneme sahip diğer birçok yerleşimi gibi Sivastopol da uzun zamandır “*kapalı bir şehir*” olmuştur. Yabancıların ve diğer şehirlerden Sovyet vatandaşlarının buraya erişimi sadece izinlerle mümkündü. Sivastopol şehrine giriş ve konaklama kısıtlaması sadece Aralık 1995'te kaldırılmıştır. 2014 yılında Kırım'ın işgalinden sonra ise, Sivastopol'daki kapalı şehir rejimine devam etmenin faydalı olup olmadığı hakkında Rus kamuoyunda tartışmalar başlamıştır. Silahlı kuvvetler ve askeri-sanayi kompleksi ile ilişkili çok sayıda insan, “kapalı şehir” statüsü ve Sivastopol şehrinin kahramanlık imajını büyüten propaganda, sakinlerinin özel bir zihniyetini oluşturmuştur. Birçok Sivastopol sakini militarizm, SSCB için nostalji, Rus ulusal şovenizmi ile karakterize edilmektedir. Sivastopol, tarihi askeri olaylara adanmış anıt yapıların sayısı ile Ukrayna şehirlerinin liderleri arasındadır. Eğitim, medya, kamusal alan dahil herşey sakinlere ve konuklara Sivastopol'un bir *kahramanlar şehri* olduğunu hatırlatmaktaydı. Bu isim, İkinci Dünya Savaşı sırasında 12 tane şehre ve SSCB'nin bir kalesine verilmiş bir Sovyet statüsüyle ilgili idi.

Belediye başkanı aracılığıyla, Moskova makamları çeşitli Rus etkinlikleri (“Rusça kelime”, “Rusça yazıyoruz”), Rus sahnesinin sanatçılarıyla konserler v.s. için para tahsis ediyordu. Moskova Devlet Üniversitesi'nin bir şubesinin açılması Tüm Rus içeriğinin tanıtımında önemli bir rol oynadı. Ayrıca Rus ve Sovyet ordularından emekli askerlerinin toplandığı Amiral Lazarev'in adını taşıyan kütüphane bölücülüğün merkeziydi. Daha sonra, Ukrayna askeri birimlerimizin engellenmesini organize edenler bu emekli insanlardı.

Sivastopol'lü anonim bir kamu aktivisti ile yapılan röportajdan

Kırım'ın geri kalanından farklı olarak, Sivastopol'da kültürlerarası diyalog alanı çok daha dardı. Örneğin, 2001 nüfus sayımına göre, Kırım'da Kırım Tatarları nüfusun %12'sini oluşturmaktaydı, o zaman Sivastopol'da bu rakam %0,5'in altındaydı. (*Sivastopol'un büyük bir bölümünün, 1944'teki sürgünden önce ulusal Kırım Tatar statüsüne sahip olanlar Kırım ASSR'nin eski Balaklava, Kuybışev ve Bahçesaray Rayonlarından oluştuğu belirtilmelidir.*) Sivastopol halkı yerel vatanseverlik ve “yeni gelenler” için hoşlanmama ile karakterize edilmektedir. Ancak, bu yerel vatanseverlerin birçoğu zamanında diğer şehirlerden Sivastopol'a taşınmıştır. 2001 nüfus sayımına göre Sivastopol'da yaşayanların sadece %41,4'ü

Sivastopol'un yerlileriydi. %24,5'i Ukrayna'nın diğer bölgelerinde, özellikle Kırım'da doğmuş ve %26,9'u Rusya'nın farklı bölgelerinden gelmiştir.

Hukuki statü sorunları

Sivastopol şehrinin Devlet mülkiyeti ve statüsü hakkındaki tartışmalar 1990'larda Kırım özerkliği konusundan çok daha fazla gerilim yaratmıştır. Bunun nedeni, bu şehrin eski SSCB'nin Karadeniz Filosu'nun ana üssü olarak önemi idi.

Sivastopol'un istenen statüsünü kanıtlamak için Rus siyasi çevreleri, 1954 yılında *Sivastopol'un Kırım Oblastı ile birlikte Ukrayna'ya devredilmediğini* ve bu nedenle Rusya Federasyonu'nda kalıcı olarak kaldığını savunmuştur. Bahsedilen siyasi çevrelere göre Sivastopol şehrinin Kırım Oblastından ayrılması anlamına gelen 1948 tarihli idari kararlar bu ifadenin temelini oluşturmaktaydı. Böylece, **28 Ekim 1948** tarihinde Rusya SFSC Yüksek Sovyeti Başkanlığı kararnamesine göre **"Sivastopol'un bağımsız bir yönetim ve ekonomi merkezine tahsisi üzerine"**, Sivastopol "merkezi yönetime tabi" olarak sınıflandırılmıştır.

Aslında, 1948 tarihli karar ayrı bir idari-bölgesel birimin oluşturulması anlamına gelmemektedir. "Bağımsız idari ve ekonomik merkez" ve "merkezi yönetime tabi şehirler" kavramlarının SSCB mevzuatında bir anlamı yoktu. Daha önce olduğu gibi Sivastopol, Kırım Oblastının bir parçası olarak kalmıştır. Bu, birçok faktörden anlaşılmaktaydı. Örneğin, Sivastopol yetkilileri ve Komünist Partinin şehir komitesi ilgili Kırım bölgesel yapılarına tabi kılınmaya devam etmekteydi. Sivastopol sakinleri, Kırım Oblastı Konseyi milletvekillerini seçmekteydi. Sadece finansman yöntemi değişmiştir. Sivastopol doğrudan cumhuriyet bütçesinden finanse edilmekteydi. Böylece, 1954 tarihli kararların metinlerinde Sivastopol şehirden bahsedilmemiş, çünkü Kırım'ın diğer şehirleriyle birlikte Ukrayna'ya devredilmiştir.

1954 yılından sonra Sivastopol'un Ukrayna'nın bir parçası olarak bulunması, **1978 tarihli Ukrayna SSC'i Anayasası** ile doğrudan doğrulanmıştır. Bu anayasada *Kyiv ve Sivastopol* şehirleri "cumhuriyet yönetimine tabi" kılınan şehirler olarak adlandırılmıştır. Aynı zamanda 1978 tarihli Rusya Federasyonu Anayasası'nda cumhuriyet yönetimine tabi şehirler olarak *Moskova ve Leningrad* belirtilmiştir.

Sovyetler Birliği'nin çöküşünden sonra Sivastopol şehrinin Kırım ve Ukrayna'nın bir parçası olması tartışmasız sayılmaktaydı. Şehrin sakinleri 1 Aralık 1991 tarihinde Genel Ukrayna referandumuna katılmıştır. Sivastopol nüfusunun %57'si Ukrayna'nın bağımsızlığını desteklemiştir. Aynı gün Ukrayna'nın ilk Cumhurbaşkanı seçiminde oy kullanmıştır. 6 Mayıs ve 25 Eylül 1992 tarihli Kırım Anayasası'nda Sivastopol, **"Kırım'ın ayrılmaz bir parçası"** olarak kabul edilmiştir.

Sivastopol'un, 1948 tarihli kararına atıfta bulunarak Ukrayna üyeliğini sorgulama girişimleri Kırım'ın bağımsızlığını ilan etme girişiminin başarısız olmasından sonra başlamıştır. Aralık 1992'de şehrin statüsü, Rusya Federasyonu VII. Halk Temsilcileri Kongresi'nde ele alınmıştır. Kongre, Sivastopol'un Rusya'ya bağlantılı olması lehindeki argümanları dikkate alarak Rusya Federasyonu Yüksek Sovyeti'ne uygun bir karar hazırlama talimatı vermiştir. **Sivastopol şehrinin statüsü ile ilgili karar 9 Temmuz 1993 tarihinde** Rusya Parlamentosu tarafından onaylanmıştır. Sivastopol'un "Rusya federal statüsünü" doğrulayan Rusya Federasyonu Yüksek Sovyeti, Rus hükümeti Ukrayna tarafı ile müzakere etmekle görevlendirilmiştir.

Sivastopol ile ilgili kararlar verilirken, Halk Temsilcileri Kongresi ve Rusya Federasyonu Yüksek Sovyeti zaten Rusya Devlet Başkanı Boris Yeltsin ile çatışmaktaydı. (Çatışmanın doruğu Ekim 1993'te Yeltsin emriyle Rus parlamentosuna karşı iç birliklerin ve ordunun özel müfrezelerinin kullanıldığı zaman olmuştur.) Söz konusu karar yerine getirilmemiştir çünkü Rus milletvekillerinin Sivastopol hakkındaki kararları, Yeltsin ve Rus hükümetinin Ukrayna ile Karadeniz Filosu üzerinde müzakere etmesine karşıydı. Ukrayna, Rus Parlamentosu'nun kararını kınamıştır. Rus milletvekilleri ne Kırım Yüksek Sovyeti ne de Sivastopol Belediyesi tarafından desteklenmiştir.

20 Temmuz 1993 tarihinde Ukrayna, *BM Güvenlik Konseyi* toplantısında Sivastopol hakkındaki bir karara itiraz etmiştir. Rusya'nın BM temsilcisi Yuli Vorontsov, Güvenlik Konseyi toplantısında Cumhurbaşkanı Yeltsin'in Rus milletvekillerinin kararından utandığını ifade etmiştir. Sonuç olarak, BM Güvenlik Konseyi Ukrayna'nın toprak bütünlüğüne önem gösterdiğini teyit eden bir açıklama yayınlamış ve Rusya Parlamentosu'nun kararının geçersiz olduğunu ilan etmiştir. 2014 yılında BM Güvenlik Konseyi'nin, Rus temsilcisinin vetosu göz önüne alındığında, Kırım'ın işgali hakkında herhangi bir karar veremediğini belirtmek gerekmektedir.

Rus milletvekillerinin etkinliğine Kırım'da da tepki gösterilmekteydi. 23 Ağustos 1994 tarihinde Sivastopol Belediyesi, Sivastopol şehrinin Rus yasal statüsü ile ilgili karar vermiştir. Bu karar, Ukrayna Verkhovna Radası tarafından anayasaya aykırı bulunarak iptal edilmiştir.

Yeltsin'in Rusya Federasyonu Yüksek Sovyeti ve Rusya'daki destekçileri karşısında kazandığı zaferden sonra parlamento yeniden düzenlenmiştir. 12 Aralık 1993 tarihinde onaylanan yeni Rusya Federasyonu Anayasası'nda Sivastopol şehri hakkında bahsedilmemiştir. Ancak bundan sonra bile, Rus parlamentosu Sivastopol şehrinin devlet mülkiyeti konusunu hayata geçirme çabalarını bırakmamıştır. 1996 yılının sonunda, Rusya Federasyonu Federal

Meclisi'nin (Rusya parlamentosunun yeni adı) her iki odası da bu konuda açıklama yapmış, ancak yine de milletvekilleri yürütme kolundan destek alamamıştır. Aynı yılın 25 Aralık ayında Rusya Dışişleri Bakanlığı Rus milletvekillerine Sivastopol statüsü konusunun Ukrayna tarafı ile müzakere konusu olmadığını ve 1948 tarihli kararnamesinin Kırım bölgesinden yeni bir idari-bölgesel birimi ayırmadığını bildirmiştir.

1997–2013 yılları arasında Rusya'nın yüksek makamları Ukrayna'ya karşı Sivastopol ve Kırım ile ilgili herhangi bir resmi bölgesel iddiada bulunmamıştır.

Sivastopol'un Kırım'dan idari olarak ayrılması 1948 yılında değil, 1995 yılında gerçekleşmiştir. 17 Mart 1995 tarihli "Kırım Özerk Cumhuriyeti" Ukrayna Kanununda Sivastopol, *Kırım Özerk Cumhuriyeti'nin bir parçası olmayan, devlet yönetiminin idari-bölgesel birimi* olarak tanımlanmıştır. Ertesi yıl bu karar, Ukrayna Anayasasına yazılmıştır (28 Haziran 1996 tarihinde kabul edilmiştir). Sivastopol ve Kyiv özel statülü şehirler olarak sınıflandırılmıştır.

Kırım yetkilileri bir süre Sivastopol şehrini KÖC'nin bir parçası olarak bırakmaya çalışmışlardır. Karadeniz Filosu'nun ana üssünün Rusya Federasyonu'na katılımının imkânsız olması şartıyla, Rus yanlısı güçler Sivastopol şehrini Kırım özerkliğinin bir parçası olarak görmeyi tercih etmekteydi. Ancak, Ukrayna Verkhovna Radası, bu şehrin ismini 1 Kasım 1995 tarihinde Simferopol'da kabul edilen Kırım anayasası metninden çıkarmıştır. Fakat 21 Ekim 1998 tarihli KÖC Anayasası'nın son basımında Sivastopol şehrinin KÖC'nin Verkhovna Rada'sında (Kırım parlamentosunun yeni adı) temsil edilebileceği belirtilmektedir.

2014 yılındaki olaylar sırasında Sivastopol şehrinin statüsü sorunu tekrar gündeme gelmiştir. 17 Mart 2014 yılında, bağımsızlık ilan eden anayasaya aykırı kararında KÖC Verkhovna Radası, Sivastopol şehrini "özel statüsünü" belirterek "Kırım Cumhuriyeti"ne eklemiştir. Ancak Kırım'ın ilhakından sonra Rusya, KÖC ve Sivastopol şehrinin işgal altındaki bölgelerini idari olarak birleştirmemiştir. Bunun yerine işgal idaresi, Kırım Cumhuriyeti ve Sivastopol federal şehri olmak üzere iki federal birim olarak belirtilmiştir. Bu idari kurumlar başlangıçta Rusya Federasyonu'nun Kırım Federal Bölgesi'ne aitti ve 2016 yılında Rostov-na-Donu merkezli Güney Federal Bölgesi'ne dahil edilmiştir.

Şehir yönetimi

Ukrayna'daki Sivastopol'un özel statüsü, sadece KÖC'den idari olarak ayrılmasıyla değil, aynı zamanda yerel yönetimlerin organizasyonunun özellikleri ile de belirlenmiştir. Bu açıdan Sivastopol, bir şehir değil daha çok bir *il (oblast)* veya *ilçe (rayon)* olarak algılanmaktadır. Ukrayna'nın diğer şehirlerinde şehir topluluğunun doğrudan seçimlerde seçtiği belediye başkanı en yüksek yetkilidir. Belediye

başkanı, belediyenin *icra komitesine* başkanlık etmektedir. Ancak Sivastopol şehrinin Ukrayna'nın oblastlarında ve rayonlarında gibi icra organı, belediyenin icra komitesi tarafından değil, *yerel devlet idaresi tarafından* seçilmektedir. Yerel devlet idarelerinin başkanları Ukrayna Cumhurbaşkanı tarafından atanmaktadır. Yani, Sivastopol şehrindeki icra organının yürütülmesi, halkın seçtiği belediye başkanı tarafından değil, Ukrayna cumhurbaşkanı tarafından atanan **Sivastopol Şehri Devlet İdaresi** başkanı tarafından gerçekleştirilmektedir.

Bu uygulama Mart 1992 yılında Ukrayna *Devlet Başkanı Temsilcileri* Enstitüsü'nün tanıtıldığına başlamıştır. Ukrayna Cumhurbaşkanı temsilcileri, iller, ilçeler, Kyiv ve Sivastopol şehirlerindeki (ayrıca Kyiv ve Sivastopol şehirlerinin idari bölgelerinde) yerel devlet idarelerine başkanlık etmişlerdir. Daha sonra, devlet başkanı temsilcilerinin görevi yerel yönetimler başkanlarına verilmiştir.

1992 yılında Sivastopol şehrindeki devlet başkanının ilk temsilcisi İvan Ermakov olmuştur. Önce bir "ortak" üs sonra ise Rus Karadeniz Filosunun üsü olan şehrin özellikleri dikkate alınarak yönetim için Merkezi bir şekilde yetkililerin atanması ile ilgili karar haklı çıkmıştır. Ama aslında Sivastopol Şehri Devlet İdaresi başkanları, çoğunlukla Rus yanlısı yerel siyasetçiler arasından atanmaktaydı.

Sivastopol şehrindeki belediye başkanı yerel seçimlerde sadece bir kez seçilmiştir. Onun seçimi, 3 Şubat 1994 tarihli "*Yerel Yönetimlerin ve Öz Yönetimlerin Oluşumu hakkında*" Ukrayna Kanununun kabul edilmesiyle mümkün olmuştur. Bu yasaya göre, Sivastopol belediye başkanı yerel seçimlerde seçildikten sonra Sivastopol Şehri Devlet İdaresi yetkisinin Sivastopol Belediyesi icra komitesine geçmekteydi. 24 Haziran 1994 tarihinde yapılan seçimde Sivastopol belediye başkanı **Viktor Semenov** kazanmıştır.

Sivastopol Şehri Devlet İdaresi, 8 Haziran 1995 tarihinde Parlamento ile Ukrayna Devlet Başkanı arasındaki Anayasa Antlaşmasına dayanarak yeniden çalışmaya başlamıştır. Bu belge, yeni Ukrayna Anayasası'nın kabulüne kadar geçen süre boyunca devlet iktidarının ve yerel öz yönetimin örgütlenmesi ve işleyişinin temel ilkelerini belirlemiştir. 19 Temmuz 1995 tarihinde belediye başkanı görevi iptal edilmiş ve Semenov, Sivastopol Şehri Devlet İdaresi başkanlığına atanmıştır. Aynı zamanda Sivastopol Belediyesi başkanlığı görevini sürdürmüştür. Nisan 1998'e kadar her iki görevi de üstlenmiştir. Viktor Semenov başkanlığında, Sivastopol Belediyesi 1994 yılında Sivastopol şehrinin "Rus yasal statüsü" hakkında anayasaya aykırı bir karar almıştır.

28 Haziran 1996 tarihinde kabul edilen Ukrayna Anayasası, Kyiv ve Sivastopol şehirlerin statüsünün ayrı yasalarla belirlenmesi gerektiğini belirtmektedir.

Kyiv hakkında yasa 1999 yılında onaylanmıştır. Bu yasada, yerel seçimlerde belediye başkanının seçilmesi ve Kyiv Şehri Devlet İdaresi başkanı ile aynı zamanda belediye başkanı atama olasılığı öngörülmektedir. **Sivastopol hakkında benzer bir yasa hiç kabul edilmemiştir.**

Sivastopol şehrinde belediye başkanı görevinin bulunmaması, kentin siyasi yaşamındaki en rahatsız edici konulardan biri haline gelmiştir. Rus yanlısı güçler Kyiv'in *belediye başkanı seçmek için Sivastopol'lülere güvenmediğini* iddia etmekteydi. Bu ruh halleri, kendini "halk belediye başkanı" ilan eden Aleksey Çalığ'ın Sivastopol şehrinde ortaya çıktığı Şubat 2014 olaylarında kullanılmıştır. O zamanki Sivastopol Şehri Devlet İdaresi başkanı Vladimir Yatsuba, Çalığ'a ve onun destekçilerine çok fazla direnç göstermeden iktidarı teslim etmiştir.

Şehrin günümüzde yönetildiği Rus "Sivastopol Tüzüğü"ne göre, **daha önce olduğu gibi belediye başkanı unvanı yoktur.** Tüzüğün ilk baskısına (2014) göre Sivastopol Yasama Meclisi (aslında Sivastopol Belediyesi) milletvekilleri *Sivastopol valisini* seçmekteydi. 29 Kasım 2016 tarihli "Tüzük"te yapılan değişikliklere göre, Sivastopol "valisi" yerel seçimde kent nüfusu tarafından seçilmektedir. Ancak, "valinin" resmi bağımsızlığı Rusya Federasyonu Cumhurbaşkanı tarafından "görevlerin uygun olmayan şekilde yerine getirilmemesi" durumunda kendisini görevden alma yetkileriyle dengelenmiştir. Ukrayna Devlet Başkanı'nın belediye başkanları üzerinde benzer yetkilere sahip olmadığını belirtmek gerekir. Ukrayna yasalarına göre, devlet başkanı yerel öz yönetim organlarını ancak sivil-askerî veya askeri yönetimin kurulması için gerekçeler varsa feshedebilmektedir.

Filo – Kırım'daki Truva atı

Karadeniz filosunun bölüştürme sorunu, 1992-1997 yy.

SSCB Donanması, birliğe dahil olan çoğu cumhuriyetlerin topraklarında üslenmekteydi. Bir tek Beyaz Rusya, Moldova, Ermenistan, Özbekistan, Kırgızistan ve Tacikistan SSC'nde dış denizlere çıkışları yoktu, böylece silahlı kuvvetlerinin donanma bölümü de bulunmamaktaydı.

Sadece Rusya SFSC topraklarında Pasifik Okyanusu ile Kuzey filoları ve ayrıca Leningrad donanma üssü üslenmekteydi. Sovyetler Birliği dağıldıktan sonra bunlar RF Donanmasının bir parçası olmuştur. Bununla birlikte Baltık filosu Estonya, Litvanya ve Letonya'da; Karadeniz filosu Ukrayna ve Gürcistan'da

yerleşik olup, Hazar denizi filotillası mirasının üzerinde Azerbaycan, Kazakistan ve Türkmenistan hak iddia etmekteydi.

Yeni Rusya yönetimi, ilk önce eski SSCB Silahlı kuvvetlerinin ve özellikle Donanmanın kontrolünü eline geçirmek istemiştir. Ocak 1992'de Rus parlamentosu başkanı Ruslan Hasbulatov, tüm filoların Rusya'ya ait olduğunu beyan etmiştir. Ancak Moskova hiç değişim olmadan durumu koruyamamış: yeni devletler tüm egemenlik niteliklerini edinmekte, kendi silahlı kuvvetlerini geliştirmeye başlamaktaydı. Dolayısıyla Rusya'nın dışında kalan eski SSCB Donanmasının kaderini belirlemek gerekmektedir. Bu sorun farklı şekilde çözülmekteydi, bilhassa:

- ◆ Donanma güçlerinin RF ülkesinde konumlanan üslere ihracı;
- ◆ Donanma güçlerinin RF ile diğer Post-Sovyet devleti arasında bölüştürülmesi;
- ◆ RF Donanmasının başka bir Post-Sovyet devletinin topraklarında bulunmasının yasallaştırılması.

Estonya, Litvanya ve Letonya kendi silahlı kuvvetlerini sıfırdan yaratma yoluna gitmiştir. Baltık filosu güçlerinin tamamı, Silahlı kuvvetlerin Kuzey-Batı grubunun (eski Baltık askeri bölgesi) da olduğu gibi, Rusya'ya ihraç edilmeye tabiydi ve 1990'lı yıllarda bu talep karşılanmıştır. Baltık devletlerinin Deniz kuvvetleri ise, Danimarka, Norveç, Büyük Britanya, İsveç, Almanya, Finlandiya, Hollanda, Polonya ve ABD'den gemileri almıştır.

Kazakistan ve Türkmenistan ilk önce kendi deniz kuvvetlerini kurma planlarından vazgeçmiş, deniz tarafından gelen tehditlere karşı korumayı da Rusya'nın Hazar denizi filotillasına devretmiştir. Astana ile Aşkabat, kendi tutumlarını 2000'li yıllarda gözden geçirmiştir. Onlar da Deniz Kuvvetlerini sıfırdan kurmak zorunda kalmıştır. Azerbaycan ise SSBC'nin Hazar denizi filotillasının bir bölümüne hak iddia etmekteydi. Temmuz 1992'de yapılan anlaşmaya göre filotilla gemileri Rusya lehine 75:25 oranında paylaştırılmıştır. Ayrıca SSCB Hazar denizi filotillasının eski ana üssü olan Bakü de Azerbaycan'a kalmıştır. 1992 yılı sonuna kadar Rusya, gemilerini Astrahan'a kaydirmiştir.

Tiflis, Karadeniz filosunun (KF) bir bölümüne hak iddia etmekteydi, fakat kendisini Rusya-Ukrayna görüşmeleri formatına sıkıştıramamıştır. Sonuç olarak Gürcistan 1992 yılının sonunda Rusya'nın Novorossiysk ve diğer üslerine donanma güçlerini aktarırken kendisine bıraktığı gemi ve mülk bölümünü almıştır. Kendi Deniz kuvvetlerini Gürcistan, Yunanistan, Bulgaristan, Türkiye ile Ukrayna devletlerinin yardımıyla kurmuştur.

Rusya-Ukrayna arasında Karadeniz filosunun kaderiyle ilgili yapılan görüşmeler en uzun ve zor görüşme olmuştur. Ukrayna, topraklarında bulunan Kyiv, Odessa ve Karpatlar askeri bölgelerini baz alarak Ocak 1992 yılında kendi

Dizel elektrikli denizaltı "Alrosa". İşgalden önce, Rus Karadeniz Filosunda faaliyet gösteren tek denizaltıydı. 13 Mart 1992'de denizaltının mürettebatı, Ukrayna halkına bağlılık yemini etti, ancak denizaltı, Rus Karadeniz Filosunda kaldı

silahlı kuvvetlerini kurmaya başlamıştır. Benzer prensiple Kyiv, Ukrayna'da konumlanan ve ana üssü Sivastopol olan Karadeniz Filosunun büyük kısmı olan Karadeniz Filosu güçleri kadrosuna yemin ettirmek istemiştir. Aralık 1991'de askeri denizciler, Ukrayna'nın bağımsızlık ilanını destekleyerek referanduma ve daha sonra ilk Ukrayna cumhurbaşkanı seçimlerine katılmıştır.

Kyiv'in Karadeniz Filosu hakları, sadece Ukrayna topraklarında konumlanan üslere dayanmamaktaydı. **Ukrayna'nın çok eski zamanlardan beri kendine özgü askeri deniz gelenekleri mevcuttur.** 18. yüzyıldan beri Ukraynalılar, Rus İmparatorluğu Karadeniz Filosunun geliştirmesinde aktif rol almaktaydılar. 1917 yılında çarlık devrildikten sonra Karadenizli denizcilerin arasında *Filonun Ukraynalılaştırılması* için güçlü bir hareket başlatılmıştır. Kyiv'deki milli hükümet de Karadeniz filosunu emrine almak için çaba göstermekteydi. 29 Nisan 1918 tarihinde Sivastopol şehrinde bulunan gemilerin çoğu, donanma komutanı Mihail Sablin'in emriyle Ukrayna bayraklarını çekmiştir. Daha sonra meydana gelen olaylar ve bağımsızlığın kaybı, 20. yüzyılın başında milli silahlı deniz kuvvetlerinin oluşumunu engellemiştir. Bolşevikler bile bir süredir filonun

resmi aidiyetinin Ukrayna'da olduğunu kabul edip 1919 yılında *Ukrayna SSC Kızıldoru Filosunu* organize etmişlerdir.

SSCB dağıldıktan sonra Rusya, ne Karadeniz Filosunu ne de Ukrayna'da (Kırım, Odessa ve Mikolayiv Oblastlarında) konumlanan üsleri bırakmak istememiştir. Böylece RF, iç ve dış politikasını etkileyebilmek amacıyla eski Birlik Cumhuriyeti'nin topraklarında askeri varlığını korumak istemiştir. İlk fikir, filoya uluslarüstü statüsünün verilmesi ve *Bağımsız Devletler Topluluğu Birleşmiş Silahlı Kuvvetlere* (BDT BSK) katılmasıydı.

Ocak 1992 yılında KF Rus yanlısı komutanlığı, filo kadrosunun Ukrayna'ya bağlılık yemini ettirilmesini reddetmiştir. Bazı birliklerin askeri personelleri, kendi inisiyatifiyle yemin etmeye başlamış, ancak komutanlık tarafından baskı (görevden kaydırılması, yedeğe ayrılması, aileleriyle birlikte askeri kentlerden çıkarılması gibi) görmüşlerdir. Bununla birlikte Ukrayna uyruklu acemi erler, Karadeniz Filosu komutanlığı tarafından "BMT'a bağlılık yemini" ettirilmişlerdir.

Aynı yılın Nisan ayında filodaki çatışmalar devletlerarası seviyesine ulaşmıştır: Ukrayna ve Rusya Cumhurbaşkanları, kararname çıkarak kendi egemenliğine tabi tutmaya çalışmışlardır. Pat durumundan çıkmak için görüşmeler yapılmıştır. Bu süreç, Mayıs 1997 yılına kadar uzamıştır. Beş yıl boyunca taraflar,

Tarih, yer	Anlaşmanın içeriği	Notlar
29–30 Nisan 1992 y., Odessa	Tek taraflı hareket moratoryumu ve filoyla ilgili anlaşmayı hazırlayacak çalışma gruplarını oluşturma niyeti hakkında ortak bildiri	
23 Haziran 1992 y., Dagomys	Ukrayna ve Rusya Cumhurbaşkanları arasında yapılan Devletlerarası ilişkilerini geliştirme sözleşmesi. Rusya Donanması ile Ukrayna Deniz Kuvvetlerinin kurulmasıyla ilgili görüşmelerin devamının önemi vurgulanmıştır. Konumlanma ve lojistik destek sistemi, anlaşmaya dayanarak kullanılmaktaydı.	

3 Ağustos 1992 y., Yalta	Ukrayna ve Rusya Cumhurbaşkanları arasında yapılan Rusya Donanması ile Ukrayna Deniz Kuvvetlerinin Karadeniz Filosunun bazında oluşturma prensipleri hakkında sözleşme. Filo, BDT BSK'dan çıkarılmıştır. Geçiş dönemi süresince 1995 yılına kadar filo, Ukrayna ve Rusya Cumhurbaşkanlarının emrine olacak, ortak bir komutanlık atanacaktı. Geçiş dönemi sona erdikten sonra filo, Ukrayna ile Rusya arasında bölüştürülecekti.	Uygulamada filo komutası Rusya'nın elinde kalmıştır.
17 Haziran 1993 y., Moskova (Zavidovo)	Ukrayna ve Rusya Cumhurbaşkanları arasında yapılan Rusya Donanması ile Ukrayna Deniz Kuvvetlerinin Karadeniz Filosunun bazında oluşturmaya ilgili acil tedbirler hakkında sözleşme. Rusya Donanması ile Ukrayna Deniz Kuvvetlerinin Karadeniz Filosunun bazında oluşturma uygulaması, Eylül 1993'te başlayıp, Yalta anlaşması ile öngörülen sürelerde biter. Ukrayna topraklarında konumlanan filo, 50:50 oranında bölüştürülmeliydi. Rus filosunun Ukrayna'da üslenmesi için anlaşma şartlarının belirlenmesi öngörülüyordu.	Anlaşmanın Ukrayna ve Rusya parlamentoları tarafından onaylanması öngörülüyordu, ancak onaylanmadı.
3 Eylül 1993 y., Massandra	Ukrayna ve Rusya Cumhurbaşkanları tarafından imzalanan Karadeniz filosu sorunun düzenlenmesi hakkında protokol. Bir ay içinde devlet heyetleri, Ukrayna'nın kendi filo payının Rusya'ya satışını öngören anlaşmanın hazırlanması için gerekli çalışmalar yapacaklardı.	Protokolde adı geçen anlaşma hazırlanmadı.
15 Nisan 1994 y., Moskova	Ukrayna ve Rusya Cumhurbaşkanlarının yaptığı ve Karadeniz filosu sorunlarının aşamalı bir şekilde çözülmesiyle ilgili olan anlaşma. Paylaştırma sonrasında Ukrayna'ya filonun %15-20'lik gibi bir bölüm kalacaktı. Ukrayna Deniz Kuvvetleri ile RF Karadeniz Filosu ayrı olarak üsleneceklerdi. Bölüşdürme parametreleri, 10 gün içinde hazırlanmalıydı.	Bölüşdürme parametreleriyle ilgili devam eden görüşmeler sonuca varmadan sona erdi.

9 Haziran 1995 y., Soçi	Ukrayna ve Rusya Cumhurbaşkanlarının Karadeniz filosu hakkında yaptıkları sözleşme. Ukrayna Deniz Kuvvetlerinin ile RF Karadeniz Filosunun ayrı bir şekilde üslenmesi onaylandı. RF Karadeniz Filosunun ana üssü, Sivastopol olarak belirlendi. Filo, Rusya ile Ukrayna arasında 81,7:18,3 oranında bölüştürülecekti.	
28 Mayıs 1997 y., Kyiv	Ukrayna ile Rusya Başbakanları üç anlaşma imzaladılar: 1) KF bölüştürme parametreleri hakkında sözleşme; 2) RF Karadeniz Filosunun Ukrayna topraklarında statüsü ve konumlanma koşulları hakkında sözleşme; 3) KF bölüştürmesi ve RF Karadeniz Filosunun Ukrayna topraklarında bulunmasıyla ilgili karşılıklı hesaplamalar hakkında sözleşme. Filonun bölüştürülmesi, Soçi anlaşmasının öngördüğü oranda yapılacak. Filonun %31,7 kısmı için (Ukrayna'ya ait %50'lik paydan) Rusya, Ukrayna'nın \$526.509 tutarındaki devlet borcunu kapatacak. RF Karadeniz Filosunun Ukrayna topraklarında üslenmesi hakkında sözleşme 20 yıl boyunca geçerli olup, tarafların onayıyla 5 yıllık sürelerle otomatikman uzatılacaktır. Ukrayna devlet borcunun RF Karadeniz Filosunun Ukrayna'da üslenmesine karşılık yıllık kapatma tutarı, \$97,75 milyon olacaktır.	Anlaşmalar Ukrayna ve Rusya parlamentoları tarafından 1999 yılında onaylandı.
21 Nisan 2010 y., Harkiv	Ukrayna ve Rusya Cumhurbaşkanlarının RF Karadeniz filosunun Ukrayna topraklarında konumlanması konusunda anlaşması. 28 Mayıs 1997 tarihli anlaşmaların geçerlilik süresi, 25 yıl süreyle uzatıldı (2042 yılına kadar). Anlaşma yürürlüğe girdiği andan itibaren Rusya, Ukrayna'ya temin edilen doğal-gaz metreküp fiyatını 100 dolara indirecek. 28 Mayıs 2017 tarihinden beri Rusya, RF Karadeniz Filosunun Ukrayna'da üslenmesi için yıllık 100 milyon dolar tutarında kira bedelini ödeyecek.	Anlaşma Ukrayna ve Rusya parlamentoları tarafından aynı ay içinde onaylandı.

Deniz Kuvvetleri ile Rusya Deniz Kuvvetleri arasında bölüştürüldüğü ana kadar "ortak" Karadeniz Filosunun kalması gereken SSCB Donanması Bayrağı

Karadeniz Filosunun statüsünü belirleme yolunda başarıya ulaştıran bir sürü anlaşma yapmışlardır.

Ukrayna'daki Karadeniz Filosunun statüsüne ilişkin temel anlaşmalar

Nisan 1992 yılında Sivastopol şehrinde Ukrayna Deniz Kuvvetlerinin oluşuma başlanmıştır. Deniz Kuvvetlerinin personel temelini, Karadeniz filusunda görevini bırakmış subaylar oluşturmaktaydı. Bunların çoğunluğu, daha önce Ukrayna'ya yemin ettikleri sebebiyle Rus

yanlısı KF komutanlığı tarafından görevden alınmış ve yedeğe gönderilmiştir. Ukrayna Deniz Kuvvetleri, gitgide kadrosunu arttırmakta, maddi ve teknik temelini genişletmekte, Mikolayiv, Kyiv, Kerç ile Feodosya'daki fabrikalarda inşa edilmiş genellikle yeni gemiler almaktaydı.

1992 tarihli Yalta anlaşmasına göre Karadeniz Filosu, Rus ve Ukrayna bölümlerine ayrılacaktı. Geçiş dönemi süresince (1995 yılına kadar) Karadeniz Filosu, Rusya ve Ukrayna Cumhurbaşkanlarının emrinde olacak, ortak bir komutanlık atanacaktı. Böylece **birkaç yıl boyunca Ukrayna topraklarında hem Ukrayna Deniz Kuvvetleri hem de formalite gereği "ortak" Rusya-Ukrayna Karadeniz Filosu üslenmekteydi.** Oldukça paradoks bir durum oluşmuştur: Ukrayna, Karadeniz Filosunun finansal temelini ana yükünü taşımakta, askerlik görevlerini yerine getirsinler diye kendi vatandaşlarını filoya göndermekte, paralel olarak kendisine ait ve pek büyük olmayan Deniz Kuvvetlerini geliştirmekteydi.

Uygulamada ortak KF komutanlığı oluşturulmamıştır. Filo, Moskova tarafından atanan ve Rusya'ya bağlılığını gösteren, açıkça ya da gizlice Ukrayna karşıtı tutumunu gösteren yöneticiler tarafından yönetilmekteydi. KF komutanları İgor Kasatonov, daha sonra Eduard Baltin, Sivastopol'un Ukrayna'ya aidiyetine şüphe düşüren Rus parlamentosunun milletvekilleri ile sıkı bir işbirliği yapmaktaydılar. Karadeniz Filosu, Kırım'daki Rus yanlısı siyasi gruplara manevi ve organizasyon desteği sağlamaktaydı.

KF komutanlığı, Ukrayna Deniz Kuvvetlerinde göreve devam etmek isteyen birlik personellerine engel olmakta, genel olarak filonun bölüştürülmesine karşı çıkmaktaydı. Hatta açık provokasyonlara kadar gidilmiş ve KF birlikleri, Ukrayna Deniz Kuvvetlerine ait askeri birliklerini ele geçirmekteydiler. **1992-1994 yılları boyunca filoda çıkan olaylar, Ukrayna ile Rusya arasında askeri çatışmasına sebep olabilirdi.**

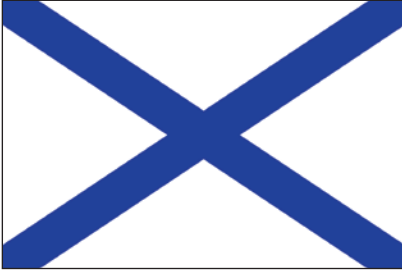
Karadeniz Filosunun bölüştürme süreci uzamış ve öngörülen 1995 yılının yerine 1997 yılında sona ermiştir. Rus tarafı, yani Boris Yeltsin'in Cumhurbaşkanlığı, KF bölüştürme prensibini kabul etmekteydi, fakat görüşmeler sırasında Moskova için daha yararlı koşulları savunmaktaydı. Özellikle Rus parlamentosunda toplanmış Yeltsin'e karşı muhalefet grubu, daha radikal bir tutuma sahip olup, Ukrayna topraklarının ilhak edilmesini ve Rusya Donanması bayrağının altında tek bir Karadeniz Filosunun korunmasını talep etmekteydi.

Karadeniz Filosunun büyük bir kısmı Rusya değil, Ukrayna topraklarında konumlanmakta olsa da taraflar, *filo bölüştürme konusunda 50 : 50 oranında anlaşmaya varmışlardır*. Daha sonra yapılan görüşmeler sırasında Ukrayna payı küçülme yolunda gözden geçirilmekteydi, en son da %18,3 oranında belirlenmiştir. Enerji kaynakları temininden oluşmuş devlet borcunun bir kısmının kapatılması karşılığında Ukrayna, eşit paydan feragat etmiştir. (1993 yılında Ukrayna'nın Rusya'ya karşı borcu, 2,5 milyar dolar tutarında devlet kredisine çevrilmiştir). KF bölüştürme sonucunda elde edilen gemi, askeri kentler, diğer tesis ve mülkler, Ukrayna Deniz Kuvvetlerine geçmiştir.

Görüşmeler sırasında ayrıca üslenme gibi kritik bir konu ele alınmıştır. **Rus tarafı, Sivastopol'a RF Karadeniz Filosunun ana üssü statüsünün verilmesinde ısrar etmekteydi.** Bununla birlikte Ruslar, Ukrayna Deniz Kuvvetlerinin

Karadeniz Filosu Komutanlığı'nın Ukrayna karşıtı faaliyetlerini protesto etmek için 21 Temmuz 1992 yılında Donuzlav'dan Odessa'ya yetkisiz bir geçiş yapan SKR-112 gemisi. Karadeniz Filosunun gemileri ve uçaklarının bu gemiyi ele geçirme teşebbüsü neredeyse Ukrayna ve Rusya arasında silahlı çatışmaya yol açacaktı.

Rusya ve Ukrayna'nın geleneksel askeri deniz sembolleri 1992 yılında ihya edilmiştir. Rus Donanmasının Andreevski bayrağı (solda), Rus İmparatorluğu zamanından beri kullanılmaktadır. Ukrayna Donanması bayrağının (sağda) kökeni 1917-1921'de yapılan milli devrim olaylarına dayanmaktadır.

Sivastopol'un ve hatta Kırım'ın dışına çıkarılmasını talep etmekteydiler. Bu durumda Sivastopol, RF Yüksek Sovyeti milletvekillerinin Temmuz 1993'te aldıkları yasal hukuki akit olmadan bile fiilen Rus şehrine dönüşecekti.

Sonuç olarak taraflar, RF Karadeniz Filosu ile Ukrayna Deniz Kuvvetlerinin Sivastopol'da birlikte üslenecikleri konusunda anlaşmışlardır. 1997 yılında yapılan son anlaşmalarda RF Karadeniz Filosunun Kırım'daki birkaç lokasyonda (Sivastopol, Hvardiiske, Feodosya vs.) üsleneceği belirlenmiştir. Kara Ukrayna'sında bulunan Karadeniz Filosu birlikleri (Odessa, İzmail, Mıkolayiv, Oçakiv (Özi)) 1994-1995 yılları boyunca Ukrayna Deniz Kuvvetlerine geçmiştir.

1997 yılında yapılan anlaşmalar, RF Karadeniz Filosunun Kırım'da 20 yıl boyunca kira şartlarında üslenmesini ve tarafların onayıyla beş yıllık sürelerle otomatikman uzatılmasını öngörmektedir. Bunun yanında Rusya, Ukrayna topraklarının kirasını parayla ödememekte, yıllık bazında Ukrayna'nın devlet borcunun bir kısmını silmekteydi. 2014 yılından önce arazi ve gayrimenkul kiralamalarında piyasa değerlendirmesi yapılmamıştır, ancak uzmanlar birçok defa belirlenen yıllık \$97,75 milyon tutarının çok düşük olduğuna dikkat çekmişlerdir.

Kırım'daki Rus Filosu, 1997-2013 yy.

1997-2013 yılları boyunca Kırım'da konumlanan Karadeniz filosu, önemli bir askeri, siyasi ve sosyal ile hümaniter etken idi. 1997 yılında yapılan anlaşmalara göre Ukrayna topraklarında bulunan RF Karadeniz Filosunun personel kadrosu, **25 bin** askeri geçmemeliydi. Askeri personel sayısının azaltılması, 2013 yılına kadar düzenli ve planlı bir şekilde yedeğe ayırma, görevlerin kaldırılması veya sivil personelle değiştirilmesi yoluyla yapılmaktaydı. 2014 yılı itibarıyla Kırım'da bulunan RF Karadeniz Filosunda yaklaşık olarak 12,5 bin kişi görev yapmaktaydı.

Ukrayna topraklarında RF Karadeniz Filosu 1997-2013

ANA TESİSLERİN YERLEŞİMİ

- Sivastopol (karargâh, gemiler, deniz piyade tugayı, askeri havaalanı (Kaça), diğer tesis, servis, kurum, işletmeler)
- Feodosya (deneme merkezi)
- Hvardiiske (askeri havaalanı)
- Yalta (iletişim ve ara verici ile yayın merkezi, askeri dinlenme tesisi)
- Opuk burnu (askeri poligon)

KİRALANMIŞ ARAZİ ALANI

182,3 km²

33,1 km² - Sivastopol'da kiralanmış alan

Karşılaştırma için:

107,4 km² - Simferopol yüzölçümü

28,3 km² - Yalta yüzölçümü

140 tesis

3.571 bina

127 iskele

İskele alanının uzunluğu:

12 km (Sivastopol'da mevcut alanın yarısı)

Gemilerin bulunduğu noktalar:

- Sivastopol Körfezi
- Güney (Yuzhny) Koyu
- Karantina Koyu
- Striletska Koyu
- Kazaça Koyu

Filonun ana kara birliğı olan **810. Deniz Piyade Tugayının** (1998–2008 yıllarında Deniz Piyade Alayı) konuş yeri, Sivastopol Kazaça koyu bölgesiydi (2 bine kadar asker görev yapmaktaydı). Şubat 1992'de tugayın deniz piyadeleri, Ukrayna'ya bağılılık yemini etmeye başlamışlardır, ancak filo komutanlığı hızlı bir şekilde bu süreci bloke etmiştir. Personelin %44'ü Ukrayna'ya yemin ettiği ve Vitaliy Rojmanov komutasında olan tabur, derhal dağıtılmıştır.

Daha sonra deniz piyadeleri, Kırım'da konumlanan RF Karadeniz Filosunun temel dayanağı olmuştur. Filo bölüştürme sürecinde *810. Tugayın Ukrayna Deniz Kuvvetlerine karşı yapılan provokasyonlara katılımı sağlanmaktaydı* (Temmuz 1992'de düzenlenen Sivastopol garnizon komutanlığının ele geçirilmesi), ayrıca 2014 yılında Kırım'ın işgaline de aktif bir şekilde katılmıştır. Sivastopol'daki deniz piyadeleri, Rusya'nın Çeçenistan, Gürcistan, Suriye ve Donbass'ta yürüttüğü savaşlarda kullanılmıştır.

Ukrayna topraklarında bulunabilecek RF Karadeniz Filosunun silah araçlarının tipi ve adetleri, 1997 temel anlaşmalarda belirlenmiştir. Güçlerin rotasyonu anlaşmalarla öngörülmemektedir, böylece Kırım'daki Rus Filosunun

yeni silahlarla donatılma ve modernleşme olanağı bulunmamaktaydı. Sonuç olarak Ukrayna, kendi topraklarında bulunan yabancı askeri oluşumlarını yavaşça ülke dışına itmeyi ümit etmekteydi. Fakat Ruslar Kırım'da uzun bir süre boyunca kalmayı planlamakta, Karadeniz Filosunun gelişim kısıtlamalarının kaldırılmasını talep etmekteydiler.

Kırım'da bulunan RF askeri oluşumları faaliyetinin Ukrayna iktidarı tarafından denetim sorunu hala çözülmemişti. Ukrayna temsilcileri, filonun önemli tesislerinin içine alınmamaktaydı, böylece Rus tarafının sözleşme koşullarını yerine getirme denetimi

Karadeniz Filosunun 810. Tugayı Deniz Piyadeleri Sivastopol'da

“Moskova” muhafız füze kruvazörü Rusya Karadeniz Filosunun amiral gemisi

yapılamamaktaydı. Konuş yeri Sivastopol olan Karadeniz Filosu gemileri için Ukrayna devlet sınırını geçme rejimi, izne değil, bildiriye tabiydi. Rus gemileri, Ukrayna’nın sınır ve gümrük servisleri tarafından muayene edilememekteydi. Bu da çeşitli yasadışı yüklerinin girişi için imkân sağlamaktaydı. Örneğin, Kyiv Moskova’nın Kırım’daki Karadeniz Filosundan taktik nükleer silahlarının çıkarılmasıyla ilgili anlaşmasına uyup uymadığını kontrol edememekteydi. Karadeniz Filosundaki bazı gemi, uçak ve helikopterleri, nükleer silah taşıyıcısı görevini yapmaktaydı, Karadeniz’in Rus kıyısında ise nükleer silah saklama kısıtlamaları yoktu.

Kontrol mekanizmalarının ve müeyyidelerin eksikliği, **Ukrayna mevzuatının Rus filosu tarafından açık bir şekilde ihlal edilmesine yol açmıştır.** Anlaşmalara rağmen Ruslar Kırım’daki tesisleri devren kiraya vermişler. Karadeniz Filosu birçok arsa, bina ve yapıyı yasadışı olarak kontrol etmiştir. Bunların arasında Rusların Ukrayna mahkemelerinin birkaç kararına rağmen Ukrayna’ya teslim etmedikleri 70’ten fazla navigasyon ve hidrografi destek sistemi tesisidir. Böyle tesislerden biri olan “Mars-75” radyo navigasyon sistemi (Genişesk, Herson Oblastı), Rusya’nın Kırım’ı işgal etmesinden hemen sonra 26 Mart 2014 tarihinde Ukrayna ordusu tarafından kontrol altına alınmıştır.

Karadeniz Filosunun kriz durumlarında kullanılmasına yönelik tanımlanmış bir prosedürün olmaması da anlaşmaların zayıf noktasıymış. Ukrayna, Rusya ile müttefik ilişkisi içinde bulunmamaktaydı. **Ukrayna topraklarında Rus silahlı kuvvetlerinin varlığı, Kyiv’i Moskova’nın aşırı aktif askeri politikasının rehinesi**

yapmıştır. Daha “ortak” filonun varlığı döneminde Sivastopol’dan Abhazya ve Megrelya’daki silahlı çatışma bölgelerine gemiler gönderilmiştir (1992–1993 y.). Tüm görevler Ukrayna Savunma Bakanlığı ile koordine edilmemiştir. Karadeniz Filosunun 810. Tugayı keşif müfrezesi 1999–2000 yıllarında olan İkinci Çeçen Savaşı sırasında Kyiv’e danışmadan çatışmalara dahil edilmiştir. Ukrayna Devlet Başkanı Viktor Yuşçenko’nun protestolarına rağmen Sivastopol’dan Karadeniz Filosu gemileri, Rusya’nın Gürcistan’a karşı 2008 savaşında aktif bir rol almıştır.

Temel anlaşmalar, RF Karadeniz Filosunun Ukrayna topraklarında kalış süresini sonradan uzatma imkânı ile 2017 yılına kadar öngörmüştür. Kyiv, Leonid Kuçma’nın ve özellikle de Viktor Yuşçenko’nun başkanlığı sırasında, Rusya Karadeniz Filosunun amiral gemisi olan “Moskova” muhafız füze kruvazörünün anlaşmanın belirlediği zaman içinde filoyu Rusya topraklarına çekmeyi beklediğini gizlememiştir. Ama bu tür önemli kuvvetlerin yeniden konuşlandırılması, uzun hazırlık çalışmaları gerektirmektedir. Novorossiysk’in ve Rusya’nın Karadeniz kıyısındaki diğer deniz üslerinin mevcut koşulları, Kırım grubunun kabulüne uygun olmamıştır. **Moskova, filonun geri çekilmesi için hazırlık yapmamış ve Karadeniz Filosunun Kırım’da kalacağına emin olduğunu göstermiştir.** 20 yıllık süresi sona ermekteydi ama Ukrayna’nın Rus liderliğini etkileme gücü yoktu.

Rusya yanlısı olan Viktor Yanukoviç başkanının iktidara gelmesi ile durum değişmiştir. Harkiv anlaşmasında (2010 y.) doğalgaz fiyatlarının indirimi karşılığında, RF Karadeniz Filosunun Kırım’da üslenmesinin süresi **2042’ye** kadar uzatılmıştır. Yeni anlaşma, 2017’den itibaren kirayı nakit olarak (borçları geri ödemek yerine) belirlemesi dışında, filonun Ukrayna topraklarında kalmasıyla ilgili yukarıdaki sorunların hiçbirini çözmemiştir. 2014 baharında Kırım’ın ele geçirilmesinin ardından **RF Dışişleri Bakanlığı 1997 ve 2010 yıllarının anlaşmalarının feshedildiğini bildirmiştir.** Öte yandan Ukrayna, uluslararası mahkemelerde Rusya aleyhine açılan davalar için uygun gördüğünden dolayı işbu anlaşmaları feshetmemiştir.

2014 olaylarından önce bile, RF Karadeniz Filosu Sivastopol başta olmak üzere Kırım’ın toplumsal yaşamı üzerinde önemli bir etkiye sahipti. Rus askerlerinin maaşları şehir ortalamasından birkaç kat daha yüksekti. RF Karadeniz Filosunun görevden alınmış subaylarının çoğu, kalıcı ikamet için Sivastopol şehrinde kalmıştır. Çeşitli tahminlere göre, 2014 yılında şehirde yaklaşık 30.000 emekli Rus ve ailelerinin mensupları yaşamaktaydı. Tüm medeni hakları ve Ukrayna emekli maaşını almak için Ukrayna vatandaşlığına başvurdukları da çok yaygındı.

Karadeniz Filosu, işyerlerini yaratma, alımlar yapma gibi vb. aktif ekonomik faaliyetler yürütmüştür. Sivastopol'un istihdam edilen nüfusunun yaklaşık %10'u RF Karadeniz Filosunun işletme, kuruluş ve kurumlarında çalışmıştır. Ek vergi gelirleri filodan yerel bütçelere gelmekteydi. Ukrayna-Rusya anlaşmalarına göre Karadeniz Filosu konuşlandığı yerlerde sosyo-ekonomik alanın finansmanına katılmıştır. (Çoğu zaman bu paralar Rus ordusu tarafından

Karadeniz Filosunun 300. yıldönümü şerefine dikilmiş "Yaşasın Rus Filosu" adlı Sivastopol anıtı

kullanılan altyapının geliştirilmesine gitmiştir.) 2013 yılına kadar Kırım'daki Karadeniz Filosu inşaat şirketleri 40'tan fazla konut binasını hizmete vermiştir.

O dönemin Rus propagandası, RF Karadeniz Filosunun Sivastopol'un ana ekonomik desteği olduğunu ve şehrin onsuz varolamayacağını iddia etmekteydi. Gerçek eğilimler ise filonun ekonomik rolünün sürekli azaldığını göstermekteydi, çünkü şehirde hizmet sektörü aktif olarak gelişip çeşitli kaynaklardan büyük yatırımlar gelmekteydi. RF Karadeniz Filosu tarafından kiralanan tesislerin kullanılmamasından kaynaklanan gelir kaybını telafi etmek için Ukrayna devlet bütçesinden her yıl Sivastopol'a bir devlet yardımı ödenmekteydi. Filonun kronik olarak ödenmemiş vergileri, diğer katkı payları (kamu hizmetleri dahil) ve çalışanlara borçları vardı. Karadeniz Filosu İnşaat Müdürlüğü, hissedarlara karşı yükümlülüklerini tam olarak yerine getirmemiştir.

Karadeniz Filosunun kıyı birimleri, bütün Sivastopol'da yoğun olarak bulunan askeri birliklerde konuşlanmıştır. 2014 yılına kadar bile şehir merkezindeki binaların büyük bir kısmında RF'nun devlet bayrakları dalgalanmıştır. Sovyet ve Rus tarihiyle ilgili konular uzun zamandır kentsel toponimide üstün olmuştur. 1996 yılında Rus Filosunun 300. yıldönümü şerefine Sivastopol'un merkezinde "Yaşasın Karadeniz Filosu" sloganıyla bir anıt açılmıştır. RF Karadeniz Filosunun girişimiyle 1993 yılından bu yana Sivastopol'da toplamda 30'dan fazla anma yeri açılmıştır.

Toplantı salonları, müzeler, kütüphane, drama tiyatrosu, okul öncesi eğitim kurumları ve ortaokul gibi şehir çapında önem taşıyan kültür ve eğitim kurumları

Sivastopol'daki Karadeniz Filosunun yönetimi altındaydı. 1999'da Karadeniz Filosunun askeri kasabasının topraklarında, Lomonosov adlı Moskova Devlet Üniversitesi'nin bir şubesinin yeri için kışlalar verilmiştir. Kırım'daki birçok Ortodoks kilisesi kendilerini "filoya ait" olarak tanımlamış ve Rusya Deniz Kuvvetlerinin sembolleriyle süslenilmiştir.

Ukrayna şehrinin Rus filosuyla bağlantısı, ortak kutlamalar ve törenler yoluyla geliştirilmiştir. Sivastopol'da Rusya Deniz Filosu Günü kutlamaları çok popüler (her yıl Temmuz ayının son Pazar günü düzenlenmektedir). Bayram senaryosunun kaçınılmaz unsurları savaş gemilerinin geçişi, gösteri atışları ve Karadeniz Filosunun özel birimlerinin mesleki eğitiminin gösterilmesidir.

Karadeniz Filosu Kırım ve Sivastopol'un siyasi hayatından da uzak kalmamıştır. Karadeniz Filosunun Komutanlığı, Rusya yanlısı siyasi gruplara örgütsel ve manevi desteği sağlamış ve bu çevrelerdeki bazı aktivistler Karadeniz Filosu emeklileriydi. Flag Rodin (Vatan Bayrağı) adlı deniz filosunun gazetesinin matbaasında sipariş üzerine Ukrayna'ya karşı, ayrılıkçı yönelimli yazılar basılmaktaydı. Filo subaylarının Rus yanlısı aktivistlere gizli (istihbarat dahil) bilgileri sağladıklarına dair delilli bilgiler mevcuttur. Bunun üzerine, Rusya yanlısı örgütler, RF Karadeniz Filosunun Ukrayna'da kalış süresi ve askeri potansiyelinin geliştirilmesi üzerindeki kısıtlamaların kaldırılmasını savunmaktaydı.

Denizi nasıl paylaşıp da paylaşamamışlar

Kırım yarımadasının etrafında Karadeniz ile Azak denizi bulunmaktadır. Bunlar Dünya Okyanusundan uzak iç denizlerdir. Azak denizi gezegenin en kıtasal biridir. Örneğin, Mariupol'dan Lizbon'a deniz yoluyla ulaşmak için Kerç, İstanbul Boğazı, Çanakkale Boğazı ve Cebelitarık Boğazını (Ege ve Akdeniz adalarına yakın boğazları saymadan) geçmek lazım.

Türkiye, Ukrayna, Rusya, Bulgaristan, Gürcistan ve Romanya'nın Karadeniz'e doğrudan erişimi vardır. Azak Denizi iki ülkenin yani Ukrayna ve Rusya'nın kıyıları arasında bulunmaktadır. Tuna ve Don gibi gemiyle geçilebilir büyük nehirler sayesinde, Orta Avrupa ve Hazar bölgesi ülkeleri de Kara ve Azak Denizlerine erişebilmektedir. Azak Denizi sığ, onun maksimum derinliği 13,5 metredir. Kışın, buz nedeniyle Azak denizinin ulaşımını kullanma olanakları sınırlıdır. Azak ve Karadeniz'de umut verici petrol ve gaz yatakları keşfedilmiştir.

Azak-Karadeniz Havzası işgal edilmiş olan ve silahlı çatışmaların bölgesidir. Gürcistan kıyılarının bir kısmı 1990'lardan beri Rusya ile birlikte "Abhazya

Rusya Deniz Filosu Günü'nün provası. Sivastopol sakinleri, Karadeniz Filosu gemilerinden inen Rus zırhlı personel taşıyıcılarını izlemektedir, 22 Temmuz 2010

Cumhuriyeti"nin yönetimi tarafından kontrol edilmektedir. Ukrayna'nın Azak kıyılarının küçük bir kısmı, "*Donetsk Halk Cumhuriyeti*" (DHC) ve Rus askeri birlikleri yönetimi tarafından kontrol edilmektedir. Donbass'taki savaş Ukrayna'nın Azak Denizi'ndeki Deniz Muhafızlarına kayıplar getirmiştir: iki tekne batırılmıştır ("BG-119" karadan ateşlenmiş, "BG-22" bir mayın üzerinde patlamıştır). 2014–2015'te uzmanlar, "DHC" ve işgal edilmiş Kırım arasında bir "kara koridoru" oluşturmayı amaçlayan Rus askeri operasyonunu öngörmektedir.

Ukrayna'nın büyük liman şehirlerinin varlığı (Mariupol, Berdyansk) dikkate alınırsa Azak Denizinde ticari trafik Kyiv için çok önemlidir. Ama Kerç Boğazı'nı 2014 yılından beri kontrol eden Rusya serbest gemi dolaşımını engellemektedir. Kerç Boğazı Kara ve Azak Denizlerini birbirine bağlamakta ve aynı zamanda Kırım (Ukrayna) ve Taman (Rusya) yarımadalarını ayırmaktadır. Daha önce Kırım ile Rusya arasında doğrudan ulaşım **Kerç feribot servisi** ile gerçekleştirilmekteydi. Rusya-Kırım yakınlaşmasının yanlıları feribotun düşük kapasitesi sorununu defalarca gündeme getirmişlerdir. Köprüyü inşa etme fikri 2014'ten önce de konuşulmuş, ama ancak Kırım'ın işgalinden sonra pratik uygulama aşamasına girmiştir. Objektif teknolojik engellere rağmen (desteklerin montajı için uygun olmayan toprak), köprünün inşaatı 2016 yılında başlamıştır.

Otomobil kısmı Mayıs 2018'de açılan yeni inşa edilen Kırım Köprüsü, gemi trafiğine fiziksel kısıtlamalar getirmiştir. Köprü kemerlerinin yüksekliği 33 metreden yüksek gemilerin geçişine izin vermemektedir. Bu durum, Ukrayna'nın

Azak limanlarına giren ticari gemilerin tür ve birimlerinin sayısını önemli ölçüde azaltmıştır (Mariupol limanı, ağır filonun yaklaşık %30'unu kaybetmiştir). Bunun dışında, köprü'nün sabotajdan daha fazla korunması bahanesiyle Ruslar, Ukrayna limanlarına giden ticari gemiler için Kerç Boğazı'ndan geçiş rejimini zorlaştırmışlardır.

Boğazın ortasında feribot geçişinin güneyinde, uzunluğu 5 ila 7 km arasında olan ıssız **Kosa Tuzla adası** yer almaktadır. Adanın toprağı, şiddetli bir fırtına sırasında meydana gelen kıyı dili kırılması nedeniyle 1925'te Taman sahilinden ayrılmıştır. Taman Yarımadası ve Kosa Tuzla arasındaki yarık sığdır ve büyük su çekimi olan gemilerin geçmesine izin vermemektedir. Karadeniz ve Azak

Denizi arasındaki deniz seferleri, Kerç Boğazı'nın başka bir alanı olan ada ile Kırım sahili arasındaki **Kerç-Yenikale Kanalı** üzerinden gerçekleşmektedir.

Uzun bir süre Kosa Tuzla adası Kerç Boğazı'nın doğu yakasındaki bölgelerin idari sınırları içinde yer almaktaydı. Ocak 1941'de ada Krasnodar Krayı'ndan Kırım ÖSSC'ne verilmiştir. Kosa Tuzla adası Kırım ile birlikte 1954 yılında Ukrayna'ya devredilmiştir. Kerç Boğazı'nda Ukrayna ve Rus Sovyet Cumhuriyetleri arasındaki idari sınır, adayı ve gemi gezilebilir kanalı Ukrayna tarafına bırakarak yarıktan geçmekteydi.

Bu arada, Azak Denizi'nde 1991 yılına kadar hiçbir devlet sınırı yoktu. **BM'in 1958 ve 1982 tarihli sözleşmelerine** göre Azak Denizi SSCB'nin *tarihi iç suları* statüsüne sahipti. Kerç Boğazı iç sulara giden doğal bir su yoluydu ve uluslararası denizcilik için kullanılan bir boğaz statüsüne sahip değildi. Deniz kıyılarında bağımsız Ukrayna ve Rusya'nın ortaya çıkmasından sonra durum değişmiştir. Yeni devletler sadece kara sınırlarını değil, aynı zamanda komşu deniz sularını da belirtmeliydi.

Ukrayna-Rusya müzakereleri 1996'da başlayıp 2013 yılının sonuna kadar sürmüştü. Azak Denizi ve Kerç Boğazı'ndaki sınırların varlığı ve görünümü sorunu uluslararası deniz hukukuna göre farklı şekillerde çözülebilmekteydi. Kıyı ülkeleri olarak Ukrayna ve Rusya, kıyılarının yanında 12 mil genişliğine kadar karasuları tesbit edebilmekteydi. Bu durumda 12 millik alan dışında *uluslararası sular* yani üçüncü ülkelerin savaş gemileri için de serbest denizcilik bölgesi başlayacaktı. Diğer bir seçenek ise Azak Denizi'ni Ukrayna ve Rusya'nın *iç suları* olarak tanımadı. Bu durum diğer ülkelerin Azak Denizi'nde kalışlarını Kyiv ve Moskova ile koordine etme yükümlülüğü getirecekti.

Rus tarafı kıyılarının yanında üçüncü ülkelerin gemilerinin varlığını sınırlandırmak istemiş, bu sebeple Azak Denizi'nin iç sular statüsünde ısrar etmiştir. Kyiv ise her şeyden önce net devlet sınırları oluşturmak istemiştir ve uluslararası kabul görmüş *orta çizgi ilkesine* göre Azak Denizi'ni Rusya ile paylaşmaya hazırdı. Bu durumda **Ukrayna**, denizin daha derin ve balık açısından daha zengin kısmında bulunan **su alanının yaklaşık %60'ını almalıydı**. Kyiv, Kerç Boğazı'nda Sovyet döneminden beri var olan yarıktaki idari hududu devlet sınırı olarak görmektedir.

Müzakereler sırasında Rus tarafı Ukraynalıları iç sular ilkesinden hareket etmeye ikna etmiştir. Ancak **Ruslar, herhangi bir sınır çizmeden iki ülke tarafından denizin ortak kullanımını savunup bir sınır oluşturmak istememişler**. Üstelik Moskova, Kerç-Yenikale Kanalı'nın Ukrayna'ya ait olduğunu itiraz ederek Kerç Boğazı'nda devletlerarası sınırın varlığını tanınamamaktaydı. Taraflar görüşmelerin birkaç raundu sırasında anlaşmaya varamamışlardır.

Müzakere sürecindeki ilerlemeler 2002’de başlamıştır. İç sular statüsü, deniz sınırı sorununun çözümüne yaklaştırmayınca, Kyiv uluslararası sular kavrayışına dönmüştü. Kasım 2002’de Ukrayna hükümeti uluslararası deniz hukukunu uygulayarak Azak Denizi’nde 12 millik bir bölge belirlemiştir. Hükümet kararının, BM Sekreterliğine kayıt olma yoluyla uygulanması gerçekleşmemiş, ancak bu süreç Rus tarafını harekete geçirmiştir.

Azak Denizi ve Kerç Boğazı konusundaki kısmi anlaşmaya iki aşamada varılmıştır. Önce Rus tarafı, Kyiv’i “iki devletin iç suları” formülüne dönmeye ikna etmiştir. Bunun karşılığında 28 Ocak 2003 tarihinde Moskova, Kyiv’in uzun zamandır beklediği **Ukrayna-Rusya sınırı anlaşmasını** imzalamayı kabul etmiştir. İşbu belge, devletlerarası kara sınırın geçmesini resmi olarak tasdik etmekteydi ve deniz sularının sorunlarının çözümü ayrı bir ikili anlaşma ile belirlenecekti.

Kyiv’i şartlarını kabul etmeye zorlamak için Moskova, daha sonra **2003 Tuzla adası anlaşmazlığı** olarak bilinen provokasyona başlamıştır. 20 Eylül’de Ruslar, hiçbir haber vermeden Taman Yarımadası’ndan Kosa Tuzla adasına kadar barajın dolgu çalışmalarına başlamıştır. Krasnodar Krayı hükümetinin emriyle işçiler, 1925’e kadar var olan Tuzla kıyı dilini yenileme çalışmalarını yapmaktaydı. Planın uygulanması durumunda Ruslar adanın toprağını kontrol altına alabilip Kerç-Yenikale Kanalı’nın doğu yakasında bir yer edinebilmekteydi. Barajın adaya yaklaşması, Ukrayna-Rusya ilişkilerinin açık bir ihtilafa dönüşebilecek keskin kötüleşmesine sebep olmuş. Tuzla’da hemen Ukrayna sınır kapısı kurulmuştur. Her iki ülkenin diplomatik müesseseleri sert notlar içinde bulunmuştur.

İnşaat çalışmaları Ukrayna ve Rusya cumhurbaşkanlarının yaptıkları doğrudan görüşmelerin ardından 23 Ekim’de durdurulmuştur. O zamanda barajın batı ucundan Tuzla kıyı diline kadar yaklaşık 100 metre kalmıştır. Sonraki ikili görüşmeler **Azak Denizi ve Kerç Boğazı’nın Kullanımına dair İşbirliği Anlaşması’nın** 24 Aralık 2003 tarihinde imzalanmasıyla bitmiştir. Yeni belge “iç sular” rejimini doğrulamış, ancak aynı zamanda Azak Denizi’nin devlet sınır çizgisiyle bölündüğünü de kaydetmiştir. Adanın statüsü taraflarca nihai olarak belirlenmemiştir. 13 Temmuz 2005’te Rusya yalnızca şimdilik Ukrayna’nın Kosa Tuzla adası üzerinde yargı yetkisine sahip olduğunu kabul etmiştir.

Anlaşmada öngörülen **Azak Denizi’nin sınırlandırılması** Kırım’ın Rus işgali başlamadan önce gerçekleştirilmemiştir. Müzakereler sırasında Rus tarafı, orta çizgiden sınırlandırma ilkesinin gözden geçirilmesinde ısrar etmiştir. Moskova, “orta çizgi, orantılılık ve adalet yöntemlerini” birleştiren kombine sınırlandırma yöntemini önermiştir (gerçekte Rusya lehine 60:40 oranını değiştirmiştir).

15 Mayıs 2008'de taraflar, orta çizginin kırık çizgi şeklinde geçmesinin uzlaşma seçeneği konusunda anlaşıp kısımlarının dönüş noktalarının koordinatlarını belirlemişler. Ama sonraki müzakereler bu çizginin devlet sınırı olarak tanınmasıyla sona ermemiştir.

Anlaşma temelini şimdiki hali öncelikle Rus tarafına uyan her iki ülkenin gemilerinin Azak Denizi'nin herhangi bir yerinde bulunmasına ve faaliyet göstermesine izin vermektedir. Sınırın olmaması, Rusya'nın Kırım'ı işgalinden önce de problemler yaratmıştır. Böylece Kasım 2007'de Azak Denizi'nde

meydana gelen ekolojik felaketin sonuçlarının üstesinden gelmek için ortak tedbirler etkisiz kalmıştır. O zaman şiddetli fırtına sırasında bir Rus tankeri de dahil olmak üzere on taneden fazla gemi hasar görmüştür. Suya çok miktarda mazot, dizel yakıt ve kükürt girmiştir. Diğer bir rezonans olay, 17 Temmuz 2013'te Vorontsovka (RF) köyü yakınlarında Rusya Federasyonu Federal Güvenlik Servisi Sınır Muhafıza Servisinin Deniz Muhafızının teknesi ile Ukraynalı balıkçıların bulunduğu kayığın çarpışması olmuştur. Kaza sonucunda balıkçı kayığı batmış, dört Ukrayna vatandaşı ölmüş ve Oleksandr Fedoroviç adında başka biri yaralanmıştır. Rus tarafı, balıkçıları kaçak avcılık yapmakla suçlayıp Fedoroviç'i tutuklamıştır.

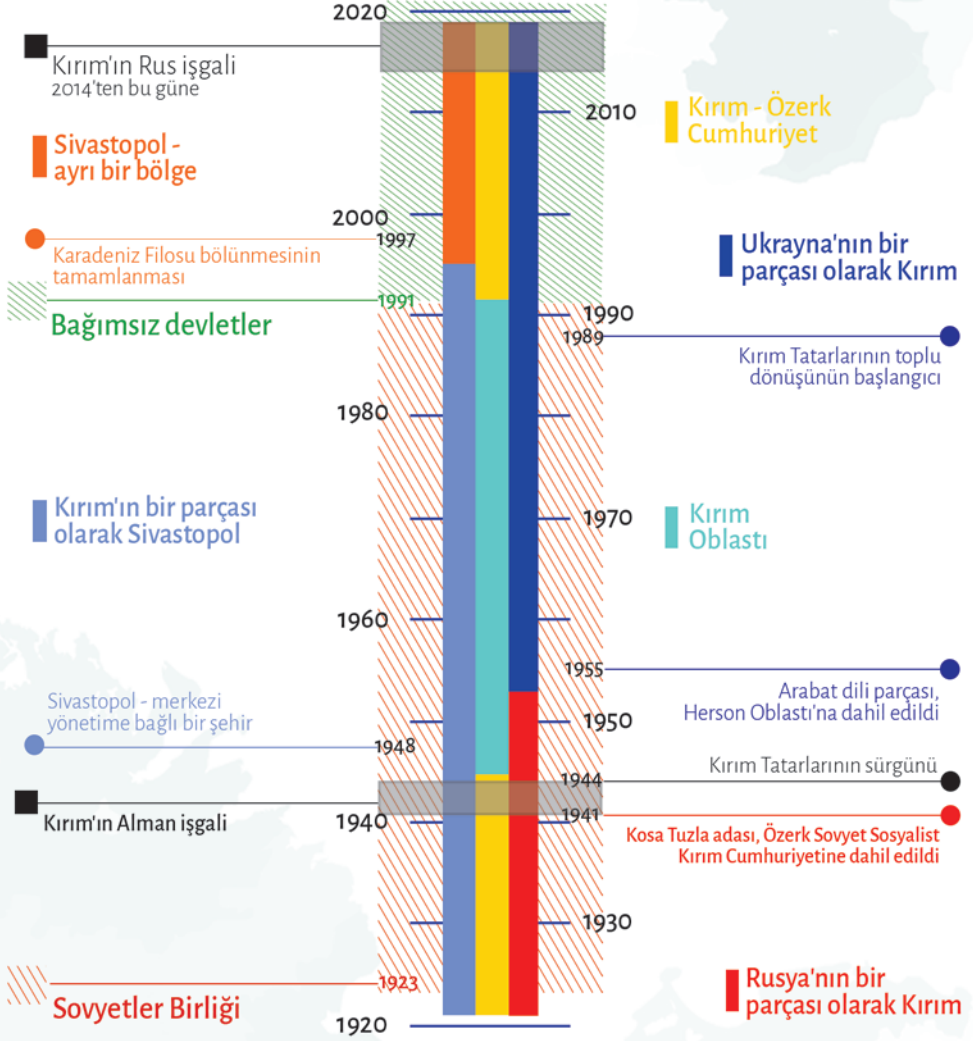
Mart 2014'te Rusya Dışişleri Bakanlığı, "Kırım'ın Rusya'ya katılımı" nedeniyle *Kerç Boğazı'nın artık Ukrayna ile müzakerelere konu olamayacağını* bildirmiştir. Aynı zamanda Rusya, 2003 yılı anlaşmasına göre Azak Denizi'ni ortak olarak yorumlamaktadır. Federal Güvenlik Servisinin Sahil Güvenliği, Ukrayna'nın anakara kıyılarına çok yaklaşarak bütün su alanında faaliyet göstermektedir.

Ukrayna'nın siyasi ve diplomatik çevrelerinde, Azak Denizi ve Kerç Boğazı'nın Kullanımına dair İşbirliği Anlaşması'nın feshedilip feshedilmeyeceğinin konusunda ortak bir görüş yoktur. Feshe karşı kanıtlar, öncelikle uluslararası mahkemelerde Rusya aleyhine davaların değerlendirilmesinde mevcut anlaşma temelinin korunmasının önemli olacağı gerçeğine dayanmaktadır.

Ukrayna-Rusya ilişkilerinin Azak Denizi'nde gerginleşmesi 2018 baharında, Ukrayna tarafından Kırım siciline sahip olan Rus balıkçı gemisi "Nord"un tutuklanmasının ardından başlamıştır. Buna cevaben, Federal Güvenlik Servisinin Sahil Güvenliğinin Azak Denizi'ndeki gemileri, Mariupol ve Berdyansk limanlarına giren *ticari gemileri teftiş için sistematik olarak durdurmaya* başlamıştır. Üstelik Ruslar, gemilerin Kerç Boğazı'nı geçmesi için yapay zorluklar yaratmaktadır. Böyle durum Ukrayna'nın önemli ekonomik kayıplarına neden olmaktadır. Seferlerin programı bozulmakta, yük trafiği düşmüş ve uzun vadede işletme sahipleri Azak limanlarıyla çalışmayı tamamen reddedebilmektedir.

Azak Denizi üzerinde tam kontrolünü sağlamayı isteyen Rusya, Ukrayna ile açıkça karşı karşıya gelmeye hazır. **25 Kasım 2018'de Karadeniz Filosunun ve RF Sahil Güvenliğinin gemileri, Karadeniz'de "Berdyansk" ve "Nikopol" topçu botlarına ve Odessa'dan Mariupol'e planlı geçiş yaptıklarında Ukrayna Deniz Kuvvetleri'nin "Yanı Kapu" adlı römorköre saldırıp ateş açmışlar.** Ukrayna gemileri ele geçirilmiş, 24 asker Ruslar tarafından esir alınmıştır.

100 YIL BOYUNCA KIRIM

2. Bölüm. KIRIM'IN İLHAKI

İlhakın ön koşulları

Tuzla ihtilafının barışçıl yollarla çözülmesinden on yıl sonra Rus-Ukrayna toprak anlaşmazlıkları sorunlarının geçmişte kaldığı görülmektedir. Kırım ve Sivastopol konusu, Rus parlamentosu kararlarından ve BM Güvenlik Konseyi gündeminden silinmiştir. Ukrayna'nın toprak bütünlüğünü sorgulayan Rus politikacıların periyodik açıklamalarının resmi bir statüsü yoktu. Yarımada Rus ayrılıkçılığının destekçileri hala vardı, ancak itibarları ve etkileri Ukrayna makamları için ciddi endişe yaratmamaktaydı. 2008'de Rusya'nın Gürcistan'a yönelik saldırganlığı sırasında ortaya çıkan Kyiv korkuları, daha sonra Rusya Federasyonu Cumhurbaşkanı Vladimir Putin tarafından ortadan kaldırılmaya çalışılmıştır. Bir Alman TV kanalıyla yaptığı röportajda, **Kırım'ın tartışmalı bir bölge olmadığını ve Rusya'nın modern Ukrayna'nın sınırlarını uzun zamandır tanıdığını** belirtmiştir.

Kırım meselesinin marjinalleşmesi, Moskova'nın önceliklerinin değişmesinin bir sonucuydu. Ayrılıkçılığın kartını oynamak yerine, Rus liderliği *Sovyet sonrası alanın yeniden bütünleşmesine* yönelik projelere odaklanmıştır. Ukrayna'nın *Avrasya yapılarına* (özellikle Gümrük Birliğine ve Ortak Ekonomik Alan'a) katılımından dolayı Rusya'nın tüm Ukrayna topraklarında nüfuzunun sağlanmasını beklenmekteydi.

Aynı zamanda, Kyiv'in batı entegrasyon vektörünü (NATO, AB) seçme arzusunu gösterdiği anlarda, Moskova'nın Ukrayna'nın toprak bütünlüğüne karşı tutumunu yeniden gözden geçirme tehditleri gayri resmi olarak geliyordu. Putin'in 2008'deki Bükreş İttifakı zirvesi sırasında Rusya-NATO Konseyi'nin kapalı toplantısında yaptığı duygusal açıklaması gösterge niteliğindeydi. Toplantıya katılan bir diplomatın sözlerine göre Putin, George Bush'a **Ukrayna'nın bir devlet olmadığını ve bazı Ukrayna bölgelerinin aslında Rusya tarafından bağışlandığını** söylemiş.

Muhtemelen, Kremlin önceden bir askeri müdahale, bölücüler için destek, işgal ve Ukrayna topraklarının ilhakı planlarını hazırlamış ama uzun bir süre bunu yedek bir seçenek olarak görmüş 2010 yılından itibaren, Ukrayna

yönündeki Rus dış politikasının çabaları, Moskova'nın hedeflerini beklendiği gibi makul şekilde uygulayabilecek Devlet Başkanı Viktor Yanukoviç'i destekleme yönündeydi. Yanukoviç, Rusya Federasyonu'nun Karadeniz Filosunun Ukrayna'da kalması süresini uzatmış, Ukrayna'nın NATO'ya entegrasyon yolunu yasal olarak iptal etmiş ve Rus yanlısı yetkilileri kilit pozisyonlara atamıştır.

Moskova'da, Yanukoviç'in Ukrayna'daki pozisyonunun sadece Rus yanlısı yönelimi nedeniyle değil, aynı zamanda rejimin aşırı yolsuzluğu ve popüler olmayan suç-örgütü doğası nedeniyle kırılga olduğunu anlamışlardır. Güvenilir tahminlere göre 2015 başkanlık seçiminde Yanukoviç, 2004–2005'teki *Turuncu Devrim*'e benzer olaylar sonucunda seçimleri kaybedebilirdi. Rusya, Yanukoviç'in başkanlığını korumak veya en azından Batılı yanlısı politikacıların Kyiv'de iktidara gelmesini önlemek için açık müdahale etmeye hazırdı.

Ancak, Ukrayna'daki Rus yanlısı rejimin düşüşü daha önce gerçekleşmiştir. Yanukoviç'in Kasım 2013'te AB ile Ortaklık Anlaşması imzalamayı reddetmesinin neden olduğu protesto eylemleri hızla *Onur Devrimi* adıyla halk ayaklanmasına dönüşmüştür. 2004'te olduğu gibi, ana olaylar Kyiv'deki Maidan'da (Bağımsızlık Meydanı'nda) gerçekleşmekteydi. Moskova, protestoculara acımasızca müdahale edilmesini isteyerek Ukrayna devletine baskı yapmaktaydı. Eski Sovyetler Birliği'nin bazı diğer ülkelerindeki olaylar, böyle bir senaryonun rejimin Batı tarafından tecrit edilmesine ve Kyiv'in Rusya Federasyonu'na daha fazla bağımlı olmasına yol açabileceğini göstermekteydi.

Yanukoviç'in Maidan'a karşı zaferinin beklentileri belirsiz görünmekteydi. Zaten 2013–2014'ün başında, Kremlin yedek bir seçenek olarak Ukrayna'nın bölünmesi ve alternatif güç merkezlerinin oluşturulmasını düşünmekteydi. Bu tür tedbirler, **Kyiv'de ve ülke çapında yeni bir Batı yanlısı gücün kurulmasını engellemeliydi.** Aynı zamanda Putin'e göre Ukrayna'nın önemli ölçüde zayıflaması ve iç savaş kaosa girme beklentisi Kırım'ın ilhak edilmesi için eşsiz bir fırsattı.

Her zaman Kırım, Rusya vatandaşlarının ve özellikle Putin'in politik bilincinde muazzam sembolik bir önem taşımaktaydı. Kırım'ın ilhakının Rusya cumhurbaşkanının kişisel notunu yükselteceğine dair beklentiler asılsız değildi. Son zamanlarda yaşanan aksilikler dolayısıyla (Rus protestoları ("*Bataklık Devrimi*" 2011–2013) ve Ukrayna dış politika vektörünün başarısızlığı (Yanukoviç'e karşı ayaklanma)) **Putin'in rejimi net bir zafere ihtiyaç duymaktaydı.** Kırım'da doğrudan kontrolünün kurulması, Putin'in jeopolitik düşünceleriyle de uyumluydu, çünkü Kyiv'deki yeni iktidarın *Harkiv Filo* Anlaşmasını revize etmesi beklenebilirdi.

Uygun bir an

20 Şubat 2014 tarihinde Maidan'da iki günlük sıcak bir çatışma aşamasından sonra 48 protestocu ateşli silahla öldürülmüştür. Kitlese kayıplar, iktidar rejiminin birçok temsilcisini korkutmuş ve bölünme sebebi olmuştur. O anda hâlâ devlet başkanının kontrolü altındaki Ukrayna parlamentosu, güvenlik güçlerini geri çağırması ve Başsavcıya ölümlerin koşullarını araştırması talimatını vermiştir. Kyiv'de yoğunlaşan güvenlik güçleri ve İçişleri Bakanlığı özel kuvvetleri askerleri sokak çatışmasından bitkin düşmüş ve Parlamentonun Maidan'a karşı işlenen suçların gerçeklerini araştırma kararı ile moralsizleştirilmiştir.

Şubat 2014'ün sonundaki olaylar, muhalefet ile Yanukoviç arasındaki uzlaşma şansını yakmıştır ve devlet başkanı müttefiklerinin ve güvenlik güçlerinin desteğini kaybetmiştir. Başkenti tutmanın bir yolu olmadığını anlayan Yanukoviç, 22 Şubat gecesi Harkov'a uçmuştur. Doğu Ukrayna'da *alternatif bir devlet gücü* kurma girişimleri de başarısız olmuştur. Yanukoviç, Maidan'ın intikamından korktuğu için en yakın çevresi ile gizlenmiş ve gizlice Rusya'ya veya Kırım'a ulaşmaya çalışmıştır.

Kyiv'de *iktidar ardışıklığı krizi* başlamıştır. Ukrayna hukukunda devlet başkanı yetkilerinin erken feshi gerekçeleri arasında devlet başkanının görevden yetkisiz olarak uzaklaştırılması ve kaçışla ortadan kaybolması durumu yoktur. *Azil prosedürünün* hızlı bir şekilde gerçekleştirilmesi mümkün değildi. Bu nedenle parlamento, yasal açıdan uygun olmayan ama o koşullarda gerekli olan *devlet başkanının kendi kendine uzaklaştırılmasına ilişkin kararı* onaylamıştır. 23 Şubat öğleden sonra, milletvekilleri ayrı bir karar ile Verkhovna Rada Başkanı **Oleksandr Turçinov'un** Ukrayna devlet başkanı vekili olduğunu ilan etmiştir. (Ukrayna Anayasasına göre, görevdeki devlet başkanının yetkilerinin erken feshi durumunda Verkhovna Rada Başkanı, devlet başkanı vekili olarak görev yapmaktadır.) Bu sırada Yanukoviç, Putin'in emriyle Rus askeri helikopterleriyle Rusya Federasyonu'na kaçmıştı.

O zaman iki kişi Ukrayna devlet başkanı olarak sayılmaktaydı. Ordu, güvenlik birimleri ve emniyet güçleri düzensiz ve pasifti. Yanukoviç kaçarken devlet hazinesini çalmıştır. Birçok üst düzey yetkili de Kırım'a veya yurtdışına kaçmıştır. Çoğu bölgedeki yerel güç, Onur Devrimi'nin örgütlü eylemcilerinin eline geçmiştir. Ukrayna'nın doğu ve güneyindeki şehirlerde, daha önce Maidan'a karşı olarak toplanan eski rejimin destekçileri ("*Antimaydan*" grupları) yoğunlaşmıştır. Bunlar, Yanukoviç'in kaçmasından sonra, yeni hükümete meydan okuyacak herhangi bir gücü desteklemeye hazırdı. Bu koşullarda Rusya'nın Kırım'ı işgal operasyonu başlamıştır.

Kırım'da Ukrayna kuvvetleri

Rus işgalinin arifesinde, Ukrayna silahlı kuvvetleri, sınır muhafızları, iç birlikler, özel polis birimleri ve güvenlik hizmetlerinin büyük bir grubu Kırım'da konuşlanmıştır. Kırım'daki Ukrayna kara kuvvetleri, örneğin Donetsk ve Lugansk Oblastlarından çok daha fazlaydı. **Potansiyel savaş imkânları açısından, öncelikle 810. Deniz Piyade Tugayı tarafından temsil edilen Kırım'daki Karadeniz Filosunun kara kuvvetlerinden üstündü.**

Ukrayna Silahlı Kuvvetlerinin yarımadaadaki gruplanması **Donanma ve Hava Kuvvetleri** birimlerinden oluşmaktaydı. Öncelikli olarak Perevalne'deki 36. *Sahil Güvenlik Tugayı*, Feodosya'daki 1. *Deniz Piyade Taburu* ve Kerç'teki 501. *Deniz Piyade Taburu* taraflarından temsil edilen Sahil Güvenlik birlikleri, Ukrayna Deniz Kuvvetleri Komutanlığı'na itaat etmekteydi. Kıyı savunma kuvvetleri, tanklar, zırhlı araçlar, topçu sistemleri, uçaksavar ve kıyı füze sistemleriyle vb. silahlandırılmıştır.

Deniz Donanması bileşeni 17 savaş gemisi, yaklaşık 30 tedarik gemisi ve çeşitli amaçlara sahip belirli sayıda tekneden oluşmaktaydı (**savaş potansiyeli olarak RF Karadeniz Filosundan önemli ölçüde daha düşüktü**). Rus saldırı-ganlığının başlaması sırasında amiral gemisi olan "Hetman Sagaydaçnyı" adlı Donanma fırkateyni Aden Körfezi'ndeki "Atalanta" korsanlıkla mücadele operasyonu alanından dönmekteydi. Kırım'da Donanmanın deniz üssü Sivastopol

"Hetman Sagaydaçnyı" fırkateyni Aden Körfezi'ndeki operasyon sırasında, Şubat 2014. Pavlo Parfenyuk'un fotoğrafı

ve Donuzlav Gölü'nde bulunmaktaydı. 10. Donanma Saki Deniz Havacılığı Tugayı Novofedorivka'da konuşlanmıştır.

Hava kuvvetleri Yuliy Mamchur (Belbek Havaalanı) komutasındaki 204. *Sivastopol Taktik Havacılık Tugayı'nı* ve Evpatorya, Feodosya, Sivastopol'daki uçaksavar füzesi, radyo vb. birimleri içeren "*Kırım*" *Taktik grubundan* ibaret idi.

Devlet Sınır Teşkilatı Azak-Karadeniz Bölge Müdürlüğü Genel Merkezi Simferopol'da konuşluydu. Kara kuvvetlerine ek olarak, Sivastopol (Balaklava), Kerç ve Yalta'daki *Deniz Koruma* müfrezelerinin gemileri ve botları ona itaat etmekteydi.

İçişleri Bakanlığı iç güvenlik birlikleri Simferopol'da bir tugay, Sivastopol ve Krasnokamenka'da iki operasyonel alay, Evpatorya'da ve Gaspra'da taburlarla temsil edilmekteydi. Özellikle, Krasnokamenka'daki "Tigr" ("Kaplan") adlı 47. Özel Amaçlı Alay isyanları bastırmaya, sabotaj gruplarına karşı savaşmaya ve terörle mücadele etmeye hazırlanmaktaydı. Buna ek olarak, **İçişleri Bakanlığı özel kuvvetleri** ("Berkut" ("Altın Kartal") ve diğerleri) ve "*Alfa*" **Ukrayna Güvenlik Servisi (SBU)** özel kuvvetleri Kırım'da bulunmaktaydı.

Toplamda, Şubat 2014'te, Kırım'da **20.000'den fazla** Ukraynalı asker bulunmaktaydı. Savaşa hazır olma ve becerikli kullanımı uygun bir şekilde sürdürme durumunda, bu güçler Rus saldırganlığına karşı başarılı bir şekilde direnebilirdi. Ancak, bir sürü sebepten dolayı savunma gerçekleştirilmemiştir.

İlk olarak, güçler Rusya ile savaş için ahlaki ve zihinsel olarak hazırlıksız çıkmıştır. Yıllar boyunca, Kırım'daki Ukrayna askeri ve güvenlik güçleri, Rusya Federasyonu Karadeniz Filosu'ndan meslektaşları ile yakın kişisel ve resmi ilişkileri sürdürmüştür. 1990'larda Donanmayı özverili bir şekilde yaratan subayların kuşağı arka planda kalmıştır. Bunun yerine, durumsal nedenlerden dolayı askeri üniforma giyen insanlar gelmiştir. Ukrayna'nın olası muhaliflerinin olmadığını beyan ettiği ve resmi olarak kimseyle savaşmayı planlamadığı konusunda tatmin olmaktaydılar. Yanukoviç döneminde, silahlı kuvvetlerin *yerel işe alım ilkesi* yaygınlaşmıştır. Bu, Ukrayna ve Rus ordusu arasındaki ilişkileri çeşitlendirmiştir (işten çıkarıldıktan sonra diğer orduda işe girebilme, aile bağları). Bu durum "difüzyon" eğilimini güçlendirmiştir.

İkincisi, Kırım'daki güvenlik güçlerinin çoğu Onur Devrimi'ni desteklememiştir ve zaferinden sonra yeni hükümetin meşruiyetinden şüphe duymaktadırlar. Yanukoviç rejimi, iç güvenlik birliklerin Kırım oluşumlarını, İçişleri Bakanlığı'nın özel birimlerini ve Ukrayna Güvenlik Servisini (SBU) Maidan'daki çatışmalara çekmiştir. Personel arasında yaralanan ve öldürülenler olmuştur. Yanukoviç, orduyu Kırım birimleri de dahil olmak üzere protestoculara karşı kullanmaya çalışmıştır. 19 Şubat 2014 tarihinde Donanma Komutanı **Yuriy İlyin**, Silahlı

Kuvvetler Genelkurmay Başkanlığına atanmıştır. İlyin, Kırım'dakiler de dahil olmak üzere birçok birimin komutanlarını, teçhizat ve silahları ile beraber askerleri Kyiv'e göndermiş ancak Maidan'a karşı mücadeleye katılmaya yetiştirememiştir. Zaten Ukrayna'daki birimlerin Kırım'daki ablukası sırasında, Rus müzakereciler komutanlara Kyiv'deki protestoyu bastırmaya hazır oldukları için yeni Hükümetin onları affetmeyeceklerini ikna etmekteydiler.

Üçüncüsü, ne yeni hükümet ne de Kırım'daki askeri ve kolluk kuvvetleri personeli, Rus saldırganlığının hibrit yöntemleri için hazır değildi. Muazzam iç ve dış zorluklarla karşı karşıya kalan devletin üst düzey liderleri, işgalcilere silahlı direnişi yönetme sorumluluğunu üstlenmemiştir. Kırım'daki ordu Kyiv'in belirsizliğine tanık olup bekle ve gör tutumu konumu almıştır. Moskova, askeri birliklerin abluka altına alınması ve ele geçirilmesi için, sivil kitleleri (veya sivil gibi davranan Rusya Federasyonu'nun askerleri) kullanmıştır, Ukraynalı askerler ise onlara karşı silah kullanmaya cesaret edememiştir. Son olarak, Rus istihbarat servisleri birçok subay ve memuru önceden işe alabilmiş, diğerleri ise sindirme, vaatler ve propaganda yoluyla demoralize edilmiştir.

Onur Devrimi olayları sırasında harekete geçen Kırım'daki Ukrayna yanlısı güçler de Rus birlikleri ile yüzleşmeye hazır değildi. **Kırım Maidanı**, Simferopol'da çok sayıda destekçi toplamakta ve yarımada'nın diğer şehirlerinde de eylemler yapmaktaydı. Organize Kırım Tatar hareketi tarafından Onur Devrimi'nin desteklenmesi önemliydi. Kırım Maidanı İdeolojik ve yetenekli liderler sayesinde KÖC'nin "Rus yanlısı" bölgesi olarak ününü baltalamıştır. Bununla birlikte, hibrit saldırganlığa karşı şiddet içermeyen direniş, aktivistlerin, kaçırılma, işkence (**Andriy Şçekun**) ve cinayetlerin (**Reşat Ametov** ve diğerleri) yenilmesiyle sona ermiştir.

Operasyon ne zaman başladı?

Ukrayna **20 Şubat 2014**'ü resmen Rus saldırganlığının başlangıcı olarak görmektedir. Bu tespit *Ukrayna mevzuatında yer almaktadır*. Bu tarihi desteklemek için resmi kararname daha sonra gerçekleşen olaylara yani Rusya Federasyonu Silahlı Kuvvetleri tarafından Kerç Boğazı'ndaki devlet sınırını geçme ve Kırım'da konuşlanan Rus askeri birimleri tarafından Ukrayna birliklerinin ablukasına atıfta bulunmaktadır.

20.02.2014 tarihi lehine en önemli kanıt, bu tarihin "**Kırım'ın geri dönüşü için**" departman madalyasında (Rusya Federasyonu Savunma Bakanı'nın 21 Mart 2014 tarihli kararı ile onaylanmıştır) operasyon tarihi olarak gösterilmesidir. Rus tarafı, 20 Şubat'tan itibaren "geri dönüşü" neden geçerli saydığını asla

"Kırım'ın Geri Dönüşü İçin" madalyası

resmi olarak açıklamamıştır. Bazı gayri resmi yorumlar o günün işgaliyle doğrudan ilgili olmayan çeşitli olayları ifade etmektedir.

Rusya "itirafı" ile onaylanan 20 Şubat tarihi, Yanukoviç Kyiv'de başkan olduğu zaman saldırganlığın başladığı anlamına gelmektedir. Bu da Kremlin'in Kırım'ın "dönüşünün" "Ukrayna'daki darbe ve anarşi" bağlamında başladığını iddia ettiği temel tezi yok etmektedir. Kırım'daki saldırganlık anı ile Maidan'daki infazlar arasında bağ-

lantı şüphesi vardır. 20 Şubat 2014 tarihinde Rusya operasyonunun başlamasını destekleyen güvenilir kanıtlarla Ukrayna, uluslararası mahkemelerde ve saldırgana karşı diplomatik mücadele alanındaki konumunu önemli ölçüde güçlendirme fırsatına sahiptir. Öte yandan, Rus madalyası ile ilgili bu olayda resmi ihmal veya *kasıtlı yanlış bilgilendirme* versiyonları göz ardı edilemez.

Günümüzde, Ukrayna Donanması *karargâhının istihbarat departmanının* raporlarının materyallerinden, KÖC'nin devlet daireleri ele geçirilmesinin arifesinde Rusya'nın Kırım'daki askeri faaliyetleri bilinmektedir. Özel olarak, Şubat 21 gecesi Kazaça Koyu'ndaki 810. Deniz Piyade Tugayı'nın kalıcı konuşlanma noktasından Kaça ve Hvardiiske'deki Karadeniz Filosu askeri havaalanlarını güçlendirmek için iki tane BTR-80 konvoyu (toplam 14 adet olmak üzere) yola çıkmıştır. Gayri resmi olarak, Rus ordusu, eylemlerini Karadeniz Filosu birimlerinin Maidan aktivistleri tarafından ele geçirilmesi senaryosuna karşı hareket olarak açıklamıştır. (Aslında, havaalanına odaklanması, Rusya'dan *ek kuvvetleri* hava yoluyla transfer etmek planları ile bağlantılı olabilir.) Bununla birlikte, havaalanlarının geliştirilmiş korumasına geçiş 2013–2014 kış olaylarının fonunda olağanüstü bir şey değildi. O dönemde İstihbarat bölümü başkan yardımcısı Anatoliy Burgomistrenko'ya göre, Sivastopol'a ilave birliklerin Rus asker gemileriyle gizli transferi (devlet sınır geçişini ihlal ederek) en azından 2 Şubat'ta başlamıştır.

Moskova'ya resmi ziyareti sırasında düzenlenen son basın toplantısında KÖC Verkhovna Radası Başkanı **Vladimir Konstantinov**'un açıklaması, 20 Şubat'ta gerçekleşen diğer süreçler bağlamında önemli bir olaydı. Kırım parlamentosu başkanı, *merkezi hükümetin devrilmesi durumunda, Kırım için geriye kalan tek yolun, bölgeyi 1954'te Ukrayna'ya transfer etme kararının feshedilmesi olacağını* belirtmiştir. Aslında, Kırım Özerk Cumhuriyeti'nin en yüksek yetkilisi olan Konstantinov, Kırım'ın Ukrayna'dan ayrılma olasılığını açıkça önermiştir.

Konstantinov iktidardaki *Bölgeler Partisi*'nin bir üyesiydi, ancak *Yanukoviç'in yenilgisinin genel farkındalık olarak* gerçekleştirilmesinden önce Kırım ayrılıkçılığının kabul edilebilirliğini ilan etmiştir. Açıkçası, Rus başkentinde halka açık olmayan bazı görüşmelerle Konstantinov'a böyle cesur bir adım atmak için güven verilmiştir.

Ertesi gün Simferopol'da **Kırım Verkhovna Radası'nın olağanüstü bir oturumunda Rusya'ya bir seslenişi beklenmekteydi**. Ancak, olumsuz tanıtım ve bölücülük suçlamaları nedeniyle, milletvekilleri toplantıyı 26 Şubat'a ertelemiştir. Bunun yerine, 21 Şubat'ta Kırım parlamentosunda Komünistler, "Bölgeler Partisi", Sergey Tsekov'un ve Sergey Aksyonov'un "**Rus Birliği**" partisinden Rus milliyetçileri genişletilmiş kapalı bir toplantı gerçekleştirmiştir. Konstantinov, toplantıda Moskova'ya yaptığı iş gezisinin sonuçlarını bildirmiştir.

Konstantinov ve Kırım milletvekillerinin davranışları genel olarak 20 Şubat başlangıç tarihi ile özel bir operasyonun olası senaryosuna uymaktadır. Moskova, işgalini meşrulaştırmak ve eylemlerini halkın milletvekillerinin kurgusal kararlarıyla yetkilendirmek için, temsilci organ olarak Kırım parlamentosu üzerinde kontrolü kurmak önemliydi. KÖC'nin Verkhovna Rada'sında gerekli kararları verme girişimlerinin 21 ve 26 Şubat olmak üzere iki kez yapıldığı varsayılabilir.

Her iki durumda da, milletvekillerinin kararsızlığı ve Ukrayna yanlısı güçlerin baskısı nedeniyle hiçbir karar alınamamıştır. Kırım parlamentosu, ancak Rus özel kuvvetlerinin eline geçtikten sonra Moskova'nın istediği gibi çalışmaya başlamıştır.

Açık kaynaklarda işgal güçlerinin konuşlandırılmasıyla ilgili mevcut bilgiler, askeri harekâtın tam olarak başladığı zamanı belirlemeyi mümkün kılmamaktadır. **En somut kanıtlar 22–24 Şubat tarihini desteklemektedir**. Böylece, 31. *Hava İndirme ve Hücum Tugayı* (73612 sayılı askeri birim, *Ulyanovsk*) çavuşu Oleg Teryuşin'in anlattıklarına göre, onun birliğinin askerleri 22 Şubat'ta alarma geçirilmiş ve tabur taktik gruplarının bir parçası olarak uçakla Anapa'ya gönderilmiştir sonra ise kamyonlarla Novorossiysk'e ve oradan 24 Şubat'ta büyük bir çıkarma gemisi ile Sivastopol'a teslim edilmiştir. Daha sonra, işaretsiz askeri üniformalı Teryuşin Perevalne'deki Ukrayna Donanmasının 36. Sahil Güvenlik Tugayı'nın ablukasına katılmıştır.

Operasyona başlama kararı, Ukrayna'daki siyasi durumu başka bir değişiklikten sonra Putin liderliğindeki kapalı toplantılardan birinde alınmış olabilirdi. Örneğin, **21 Şubat gecesi Moskova'da Ukrayna hakkında Rusya cumhurbaşkanının Rusya Federasyonu Güvenlik Konseyi'nin daimi üyeleriyle acil bir toplantı** gerçekleşmiştir. Bu toplantıya Başbakan Dmitriy Medvedev, Devlet Duması başkanı Sergey Narişkin, Federasyon Konseyi başkanı Valentina

Matviyenko, Cumhurbaşkanı İdaresi başkanı Sergey İvanov, Rusya Federasyonu Güvenlik Konseyi Sekreteri Nikolay Patruşev ve yardımcısı Rashid Nurgaliyev, Dışişleri Bakanı (Sergey Lavrov), İçişleri Bakanı (Vladimir Kolokoltsev), Savunma Bakanı (Sergey Şoygu), Dış İstihbarat Servisi Başkanı (Mihail Fradkov) ve Rusya Federasyonu Güvenlik Konseyi'nin daimi üyesi Boris Grızlov katılmıştır.

Moskova'daki toplantı, Batılı diplomatlar Frank-Walter Steinmeier (Almanya), Radoslaw Sikorski (Polonya), Eric Fournier (Fransa) ve Vladimir Lukin (Rusya) tarafından desteklenen *Yanukoviç ve Ukraynalı muhalefet liderleri arasında Kyiv'deki görüşmelerle aynı zamanda gerçekleşmiştir.* Kyiv'de, Maidan'daki kitlesel insan öldürmelerden sonra durumu sakinleştirme yolları aranmaktaydı. Müzakereler, hükümet ile muhalefet arasında, sonradan uygulanmayan bir uzlaşma anlaşması imzalanmasıyla sona ermiştir. Moskova'daki acil toplantı sonuçları bilinmemektedir. Açık kaynaklara göre, Rusya cumhurbaşkanı bundan önce Maidan'daki olayları tartışmak için *Güvenlik Konseyi üyeleriyle sadece 24 ve 31 Ocak 2014 olmak üzere iki kez acil bir toplantı yapmıştır.*

Putin'in 2015'teki bir röportajında **23 Şubat 2014 gecesi isimsiz dört meslektaşıyla kapalı bir toplantıda Kırım'ı ele geçirmek için bir operasyon başlatmaya karar verdiğini** itiraf etmiştir. Aynı görüş, eski Devlet Duma milletvekili, Rus siyasi göçmeni İlya Ponomarev tarafından da kabul edilmektedir. Onun anlattıklarına göre, 22 Şubat'ta *Kış Olimpiyatları'nın* yapıldığı Soçi'de Putin'i taşıyan helikopter neredeyse düşecekti. Bu olay Rusya cumhurbaşkanını radikal eyleme itmiş ve o 22–23 Şubat arasındaki bir gece toplantısında istila etmeye karar vermiş.

"Nikolay Filchenkov" adlı Karadeniz Filosunun büyük çıkarma gemisi, Sivastopol'daki Kazaça Koyu'nda boşaltılmaya başladı, 2014 yılının başı. Oleksiy Chorny'nin fotoğrafı

23 Şubat gecesi Putin'in emriyle Rus askeri helikopterlerinin gizlice kaçak Devlet başkanı Yanukoviç'i Ukrayna'nın Donetsk Oblastındaki Azak sahilinden Rusya'nın Krasnodar bölgesindeki Yeisk havaalanına götürdüğünü hatırlatmakta fayda var. Aynı gün, Yanukoviç Anapa'ya (Soçi'ye 240 km uzaklıkta) ve daha sonra Hvardiiske Karadeniz Filosu havaalanına (Kırım) götürülmüştür.

23 Şubat öğleden sonra, Ukrayna devletine karşı *açık bir siyasi ayaklanma* başlamıştır. Başlamadan üç gün önce ilan edilen Sivastopol'daki miting şehir içinde rekor sayıda katılımcı toplamıştır. Yerel Rus yanlısı grupların temsilcileri ve Ukrayna Milletvekili **Vadim Kolesniçenko** (Ukrayna'daki Rus yanlısı kesimlerle yakından ilişkili), başkentteki olayları "*hükümet darbesi*" olarak nitelendirmiş ve yeni hükümeti ve Ukrayna parlamentosunun kararlarını tanımaması çağrısında bulunmuştur. Toplantı organizatörlerinin önerisi üzerine, miting katılımcıları Sivastopol'un "*halk belediye başkanı*"nın varolmayan görevine Rusya Federasyonu vatandaşı, Sivastopol'lü iş adamı **Aleksey Çalyy**'in atanması için "oy vermişlerdir". İsyançılar, kentin kolluk kuvvetleri üzerinde kontrol kurma niyetlerini açıklamış, Rusya'ya yardım çağrısında bulunmuş ve gönüllüleri "*kendini savunma birimlerine*" kaydetmeye başlamışlardır.

Gece Yanukoviç bir Karadeniz savaş gemisi ile Sivastopol'dan ayrılmıştır ve 24 Şubat öğleden sonra Sivastopol Belediyesi, Çalyy için "*Sivastopol Yaşam Departmanı organizasyonunun Koordinasyon Konseyi başkanı*" pozisyonunu oluşturmuştur. Sivastopol idare binasında Rus bayrağı asılmış ve "kendini savunma birimleri" adlı gruplar Sivastopol'un girişlerinde 7 kontrol noktası oluşturmuştur. O gün görgü tanıkları, şehrin içinde Karadeniz Filosu Deniz Piyadeleri'nin zırhlı araçlarının yoğun bir şekilde hareketini belirtmiştir.

2014 kışının sonundaki olaylar için, **Soçi'deki Olimpiyat Oyunları'nın** (7–23 Şubat) bağlantısı çok önemlidir. 2008'de Moskova, uluslararası toplumun dikkatinin Kafkasya'ya değil Çin'e odaklanması umuduyla *Pekin Olimpiyatları'nın* ilk gününü Gürcistan'ı istila etmek için seçmiştir. Ancak 2014 yılında Kremlin, aksine Ukrayna'ya karşı açık saldırganlığın başlangıcını Soçi Olimpiyatları'nın sonuna ertelemiştir. Ev sahibi bir ülke olarak Rusya, katılımcı ülkeler tarafından yapılabilecek protestodan korkmaktaydı. (Soçi Olimpiyatları'nın sona ermesinden hemen sonra Rusya Federasyonu politikasının Ukrayna yönünde aktifleştirildiği düşüncesi, Onur Devrimi sırasında defalarca dile getirilmiştir.)

Olimpiyat Oyunlarının düzenlenmesi, bölgede Rusya'nın önemli sayıda askeri birliğinin yoğunlaşmasının nedeniydi. Motorize piyade ve saldırı tugayları Olimpiyat tesislerinin güvenliğini sağlamakla ilgiliydi ve Rus Donanması'nın bir gemi grubu bitişik deniz alanında devriye gezmiştir. (Kuzey Kafkasya'daki yeraltı İslamcı grupları ve eski Gürcistan Cumhurbaşkanı Miheil Saakaşvili'nin

destekçileri olası tehditler olarak belirtilmiştir.) Olimpiyattan sonra Rus komutanlığı, işgal birliklerinin Kafkasya'dan gizli transferi için Karadeniz Filosu gemilerinin Sivastopol'daki üsse dönüşünden yararlanmıştır.

Hibrit saldırganlığın karakteri

Rusya'nın Kırım'ı ilhak ederek, Ukrayna'nın güney ve doğu bölgelerini istikrarsızlaştırma çalışmalarını yürütmesi ve Donbass'taki mücadeleye yönelik politikaları **yeni nesil Rus Savaşı "Gerasimov Doktrini"**nin pratikteki uygulamasıdır. Ukrayna düşünce kuruluşu **"21. yüzyılın stratejisi" Küresel Araştırmalar Merkezi**, bu savaş **"Hibrit"** (melez tip saldırganlık) olarak nitelendirmektedir. Bu strateji, askeri araçların baskın olmadığı aynı zamanda kullanımlarının dikkatlice gizlenerek reddedildiği, değişken algoritmaların birleştirilerek karmaşılaştırıldığı ve saldırganlık kimliğinin belirsizleştirilerek, heterojen etkiler yaratılması olarak tanımlanmaktadır.

Rusya, 2014 yılının Şubat-Mart aylarında diplomatik baskıyı, bilgi ve psikolojik operasyonlar ve askeri müdahalelerle birleştirerek, Ukrayna ile var olan anlaşmalara aykırı olarak Kırım'da silahlı kuvvetlerin kullanımını, düzensiz çetelerin ve muhalefet gruplarının siyasi ve askeri desteğinin alınmasını sağlamıştır. Rusya eyleminin karakteristik özelliği anonim yapıdaki olay üzerinde **kendi rolünü reddederek**, Ukrayna'nın Kırım üzerindeki hakimiyetinin reddini yerel girişimlerle göstermekti. Putin, 4 Mart 2014 tarihinde Kırım olaylarında Rus ordusunun rolünü açıkça reddetmiştir.

Operasyonlar, anarşi ve darbe koşulları altındaki Ukrayna'nın durumu ve aşırılık yanlılarının yarımadayı tehdidi öne sürülerek, Kırım nüfusunun kendi kendini örgütleme ve *kendi kaderini tayin hakkıyla* birleşmiştir. Şiddet ve siyasi eylemler Kırım Özerk Cumhuriyeti ve Sivastopol devlet organları adıyla gerçekleştirilmiştir (Yetkisi ve görevlileri hakkında hiçbir şey bilinmeyen **"Kırım Güvenlik Konseyi"** ortaya çıkmıştır). Rusya Federasyonundan düzenli ve düzensiz oluşumlar yerel savunma birimleri ve Rus gönüllüleri tarafından temsil edilmekteydi.

İşgalci güçler ve paramiliter birimler; Kırım'daki yetkililer, limanlar ve hava alanları, telekomünikasyon sistemleri, stratejik işletmeler gibi birçok sivil alan üzerinde oldukça hızlı bir şekilde kontrol kurmuştur. Ukrayna'da herhangi bir silahlı mücadeleye karşı direnebilecek Silahlı Kuvvetler, Sınır Muhafız Servisi, Ukrayna İçişleri ve Güvenlik Servisi'nin birimleri kalmıştır. Ruslar genel siyasi durumu dikkate aldıkları için **silahlı çatışma olmadan Ukrayna'nın Kırım'daki askeri birliklerini etkisiz hale getirmeyi ummuşlardır.**

Ablukanın ilk aşamasında, Rus birliklerinin komutanları Ukrayna askeri birliklerini aşırılıkçılardan koruduklarını belirtmişlerdir. Ruslar, Ukrayna ordusu tarafından koruma altındaki cephaneliklere silah transferini müzakere ediyorlardı. ("Aşırılıkçılar" olarak adlandırılan grup AvroMeydan eylemcileri ve Kırım Tatarları anlamına gelmektedir.) İşgalci güçler Ukraynalı komutanları, olayların farklı yöndeki bir gelişiminde provokasyonlara yenilmemek ve sivil nüfus arasındaki kayıpları önlemek gerektiği fikriyle etkilemiştir.

Daha sonra, Ukrayna ordusu Kırım ayrılıkçılarının ve Rusya'nın yanına geçmeye ikna edilmiştir. Ayrılıkçı yetkililer ise böyle bir geçişin teknik fizibilitesini sağlamak için askeri oluşumu benzer şekilde taklit ederek inşa etmeye başlamıştır. 1 Mart'ta KÖC'nin gayri meşru Başbakanı Sergey Aksyonov, tüm Kırım güvenlik güçlerini kendine bağlı tutmak için atama emrini çıkarmıştır. Kırım Hükümeti tarafından oluşturulan Savunma Bakanlığı görevine emekli Tümgeneral **Valeriy Kuznetsov** geçmiştir. (Eski Cumhurbaşkanı Meşkov'un Kırım Cumhuriyeti Askeri İşler ve İçişleri Bakanı yardımcısı; 1995'ten beri Moskova'da yaşamaktaydı). Hain **Denis Berezovsky**, ayrılıkçı hükümeti tarafından KÖC Donanması'nın komutanlık görevine atanmıştır. Bundan sonra, Ukrayna ordusu bu oluşuma katılmaya ve Kırım hükümetine bağlılık göstermeye ikna edilmiştir. KÖC Donanması, Kırım'ın Rusya tarafından ilhak edilmesine kadar yaklaşık iki hafta resmi bir şekilde mevcuttu.

Paramiliter liderler, Ukrayna güvenlik güçlerinden hainler, ayrılıkçı liderler ve Rus yetkililer ajitasyon yaparak, Ukrayna güçlerini ziyaret etmişlerdir. Komutanlar ve diğer askeri personeller özellikle Rusya Federasyonu Savunma Bakanı Yardımcısı **Nikolay Pankov**, Rusya Federasyonu Güney Askeri Bölgesi Komutan Yardımcısı **İgor Turchenyuk**, Karadeniz Filosu Komutanı **Aleksandr Vitko**, Rusya Kahramanı **Vladimir Karpuşenko** (İkinci Çeçen Savaşı sırasında Karadeniz Filosunun 810. Tugayı Keşif Piyade biriminin komutanı) ve diğer üst düzey yetkililer tarafından ihanete ikna edilmiştir. Ukraynalılara pozisyonlarını koruma ve maaşlarını Rusya Federasyonu Karadeniz Filosu seviyesine yükseltme sözü verilerek, Ukrayna bağımsızlığının ortadan kaldırılma süreci hızlandırılmıştır. Askeri birimlerin komutanları korkutulmuştur. Periyodik olarak ültimatolar gönderilmekteydi: belirli günlerin belirli saatlerinde teslim olunması ve bu koşulların yerine getirilmemesi dahilinde silahlı müdahalelerin yapılacağı konusunda tehditler başlamıştır. (Bu tehditlerin çoğu gerçekleşmemiştir.)

Kırım'a gelen Rus birliklerini *temsil edecek devlet nişanları ya da bağlılık sembolleri* yoktu. (Kırım bağlamında devletten ziyade Rus yanlısı siyasi konumun bir göstergesi olabilecek Rusya Federasyonu bayrağı dışında). Bu birliklerin,

Kimlikleri olmayan üniformalı Rus ordusu, Bahçesaray'daki Ukrayna birliklerinin ablukası sırasında yüzlerini saklıyor. 3 Mart 2014. Oleksiy Mazepa'nın fotoğrafı

kamusal alanda tanınmaması ve kendilerini inkarlar etmeleri ritüel bir hale geldiyse de sonuç olarak en son model Rus silahları ve ekipmanlarıyla donanmış “Ratnik” Rus askerlerinin gizlenmesi imkansızdı. (Kırım’da sürekli konuşlanmış olan Karadeniz Filosunun askeri birlikleri farklı görünmekteydi.)

Resmi Rus pozisyonunu gerçek durumun parçasıyla birleştirmek için Rusya’dan gelen askerleri “*kibar insanlar*” olarak tanımlamak oyunun bir unsuru. Bu tanım, silahlı askerlerin sessiz ve ölçülü davranış biçimini karakterize etmekteydi. Lakin Ukrayna’da bu askerlerin anlamsız bilinmezliğini alaycı bir şekilde vurgulamak için “*yeşil adamlar*” tanımı seçilmişti.

Silahlarla donatılmış, zırhlı ve büyük askeri araçlar eşliğinde savaşa hazır maskeli Rus askerleri, kontrol noktalarında görevli olan Ukrayna askeri birliklerini engellemek için özel görevleri yerine getirmekteydiler. Özel kuvvetlerden olan bazı Rus askerleri, **paramiliter militanlar ve Ukrayna güvenlik güçleri kisvesi altında hareket etmekteydi**. Kalabalık ortamlarda yer almakta, yerel nüfusu kışkırtmakta, sokak mitinglerinde Ukrayna yanlısı aktivistleri etkisiz hale getirmeye çalışmaktaydılar.

Abluka sırasında çevreyi kuşatan Ruslar, mühendislik ekipmanlarıyla çalışmalar yürüterek, elektronik savaş yoluyla iletişim engelleri yaratmışlardı.

Gemi üsleri karadan ve denizden engellenmiştir. Karadeniz Filosunun gemileri ve yardımcı ekipleri deniz ablukasına alınmıştır: Gündümlü füze kruvazörü “Moskova” (amiral gemisi), hücumbot “İvanovets”, mayın tarama gemisi “Turbinist”, “Koramiral Zhukov” ve çeşitli römorkörler vb. İlk aşamada bazı Rus gemileri teknik sorunlar ve arızaları taklit ederek koylardan çıkışları engellemekteydi. Güney Deniz Üssü’nün gemilerinin Donuzlav Koyu’ndan çıkmasını önlemek için Ruslar, gemilerini boğazın yakınında batırmışlardır: büyük denizaltı karşıtı gemi “Oçakov”, dalış destek gemileri “BM-416”, “BM-413”, “BM-232”. Gemilerin ve birliklerin ele geçirilmesi; zırhlı savaş araçları (zırhlı personel taşıyıcı BTR-80), hava araçları (Mi-35M helikopterleri) ve deniz taşıtlarının (römorkörler, motorlu tekneler, vb.) kullanılmasıyla gerçekleşmiştir.

2014 yılının “Affedilen Pazar” günü (2 Mart). Arkadaşımın ofisi Ukrayna Deniz Kuvvetleri merkezinden uzak değildi. Bana karar-gâhın engellendiğini elektrik ve suyun kesildiğini söyledi. Askerler erzakları bekliyorlardı ve inanılmaz bir sigara kıtlığı vardı. İki paket sigara aldım, bantladım ve bir poşete sardım. Ayrıca çeşitli mobil operatörler için kontör karları ve 2 salam aldım. Yaklaşırken askerleri karargâhın çatısında gördüm. Çitlere doğru yaklaşarak, hafifçe zıpladım ve paketi çitin üzerinden attım. Genç bir kalabalık benim üzerime doğru yöneldi, kollarımı tuttu ve bağırdı: “Bandera”, “faşist”... Keskin nişancı tüfeği olan ve herhangi bir sembol taşımayan askerler, komşu evlerin çatılarında yatıyordu. Resim korkunçtu: eşlerin ve çocukların ebeveynleriyle iletişim kurmalarının nasıl engellendiğini ve iletişime izin verilmediğini gördük.

Sivastopol’dan anonim bir kamu aktivisti ile yapılan röportajdan

Rusya’nın Güney, Batı ve Orta askeri bölgelerinde görevli askerlerinin Kırım’ı ele geçirme operasyonuna katıldığı bilinmektedir. Profile göre, Merkezi İstihbarat Teşkilatı’nın (GRU) özel amaçlı birimleri, Mekanize Piyade Alayı, Hava Kuvvetleri ve Deniz Piyade Birliği vardı. 2014 yılından bu yana, uluslararası gönüllü bir topluluk olan **InformNapalm**, Rus silahlı kuvvetlerinin Ukrayna’daki saldırılarının koşullarını araştırmakta ve Rus silahlı kuvvetlerinin çeşitli oluşumlarının Kırım’ın işgaline ve Donbass’taki çatışmalara karıştığını kanıtlamak için delil toplamaktadır. Günümüzde InformNapalm topluluğu

tarafından derlenen, tanımlanmış Rus askeri birliklerinin veri tabanı halka açık olanların en eksiksizidir. Ayrıca InformNapalm soruşturmalarından elde edilen veriler, Rus Silahlı Kuvvetlerinin 21. Askeri Birliğinin askerleri tarafından Kırım'ın ele geçirilmesine katılımı doğrulamaktadır.

Ukrayna Askeri Savcılığı, Rusya Federasyonu'nun Kırım'ın işgaliyle ilgili olan askeri birliklerin bir listesini hazırlamıştır. InformNapalm'inkinden daha az bölüm içermektedir, ancak aralarında gönüllüler tarafından belirtilmemiş olanlar da vardır:

- ◆ 45. Harekât Hava Kuvvetleri Alayı (28337 sayılı birim, Kubinka);
- ◆ 98. Muhafızlar Hava Kuvvetleri (65451 sayılı birim, İvanovo);
- ◆ 22. Muhafızlar GRU (Askeri İstihbarat Teşkilatı) Tugayı (11659 sayılı birim, Stepnoy);
- ◆ 331. Muhafızlar Paraşüt Alayı (71211 sayılı birim, Kostroma);
- ◆ 25. Özel amaçlı GRU (Askeri İstihbarat Teşkilatı) Alayı (05525 sayılı birim, Stavropol);
- ◆ 3. Muhafız GRU (Askeri İstihbarat Teşkilatı) Tugayı (21208 sayılı birim, Tolyatti);
- ◆ Hazar Filosunun 727. Deniz Taburu (20264 sayılı birim, Astrahan).

InformNapalm veri tabanı, ayrıca “Kırım’ın Geri Dönüşü İçin” madalyasını alan Rus Silahlı Kuvvetleri’nin 136 askeriyle ilgili bilgileri içermektedir. Kırım’ın işgalinde aktif rol, paramiliterler güçler tarafından “Öz savunma” grubu ve Kazaklar tarafından oynanmıştır. Bazıları işgal olayları sırasında veya öncesinde Kırım’daydı, bazıları ise Rusya’dan gelmiştir.

Kırımdan “Öz savunma” birimlerinin kurulmasına yönelik ilk çağrılar, Onur Devrimi olaylarına yanıt olarak ortaya çıkmıştır. Aralık 2013’te Milletvekili **Vadim Kolesniçenko** (Sivastopol’dan Ukrayna parlamento-suna seçilmişti) ve Sivastopol Belediyesi milletvekili **Sergey Smolyaninov** uygun girişimi yapmıştır. Gönüllüleri kayda geçirme süreci daha ileri gidememiştir. 20 Ocak 2014’te, Yanukoviç rejimine sadık kalan Kırım yetkilileri “Öz Savunma” adı altında örgütlenmeye girişmiştir. Özellikle Sivastopol’daki girişim Şehir İdaresi Başkanı **Hrhoriy Yatsuba**’dan gelmiş ve Rus yanlısı kamu iktisadi kuruluşları, Kazaklar ve “Gece Kurtları” kulübünden Putin yanlısı motosikletçiler tarafından desteklenmiştir. “Öz Savunma” katılımcıları yetkililerin yanında görev başında, yerel eylemcileri ve AvroMeydan aktivistlerini aramak için sokaklarda devriye yapmışlardır. Yerel makamlar ve “Bölgeler Partisi”nin yardımıyla Kyiv’e Anti-Meydan için özel tren seferleri yapılmıştır.

Kırım İşgaline Katılan RF Silahlı Kuvvetler Birlikleri *

15. Müstakil Motorlu Piyade Tugayı
Roshchinskii, Samara
a/b 90600
Merkez AB
📍 1.900 km

7. Müstakil Tank Tugayı
Chebarkul, Çelyabinsk
a/b 89547
Merkez AB
📍 2.660 km

2. Müstakil Özel Amaçlı Tugay
Pskov
a/b 64044
Batı AB
📍 1.900 km

18. Müstakil Motorlu Piyade Tugayı
Hankala, Çeçenistan
a/b 27777
Güney AB
📍 1.200 km

66. Müstakil Muhabere Tugayı
Stavropol
a/b 41600
Güney AB
📍 800 km

10. Müstakil Özel Amaçlı Tugay
Goryaçı Klyuç
a/b 51532
Güney AB
📍 500 km

19. Müstakil Motorlu Piyade Tugayı
Vladikavkaz, Kuzey Osetya
a/b 20634
Güney AB
📍 1.100 km

7. Hava İndirme ve Hücüm Tümeni
Novorossiysk
a/b 61756
Güney AB
📍 400 km

16. Müstakil Özel Amaçlı Tugay
Tambov
a/b 54607
Batı AB
📍 1.200 km

21. Müstakil Motorlu Piyade Tugayı
Totsoyke, Orenburg
a/b 12128
Merkez AB
📍 2.100 km

76. Hava İndirme ve Hücüm Tümeni
Pskov
a/b 07264
Batı AB
📍 1.900 km

99. Müstakil Lojistik Destek Tugayı
Maykop, Adige
a/b 72153
Güney AB
📍 700 km

32. Müstakil Motorlu Piyade Tugayı
Shilovo, Novosibirsk
a/b 22316
Merkez AB
📍 4.300 km

31. Müstakil Hava İndirme ve Hücüm Tugayı
Ulyanovsk
a/b 73612
Merkez AB
📍 1.900 km

136. Müstakil Motorlu Piyade Tugayı
Buynaqsk, Dağıstan
a/b 63354
Güney AB
📍 1.300 km

34. Müstakil Motorlu Piyade Tugayı
Storozhevaya-2, Karaçay-Çerkesya
a/b 01485
Güney AB
📍 800 km

15. Sahil Güvenlik Füze Tugayı
Sivastopol
a/b 80365
Güney AB
📍 0 km

34. Yönetim Tugayı
Vladikavkaz, Kuzey Osetya
a/b 29202
Güney AB
📍 1.100 km

74. Müstakil Motorlu Piyade Tugayı
Yurga, Kemerovo
a/b 21005
Merkez AB
📍 4.500 km

810. Müstakil Deniz Piyade Tugayı
Sivastopol
a/b 13140
Güney AB
📍 0 km

Dz.Hv.Kuv. 7057. Hava Üssü
Kaça, Sivastopol
a/b 49311
Güney AB
📍 0 km

Kırım'a kadar mesafe

* Uluslararası Gönüllüler Topluluğunun OSINT-araştırmaları verilerine göre

Bir ay sonra, Kırım'da "Öz savunma" tarihinde yeni bir aşama başlamıştır. Bu kez insanlar, Yanukoviç yetkilileri tarafından değil, yeni Ukrayna hükümetiyle yüzleşmede Moskova'nın yardımını umut eden Rus yanlısı gruplar tarafından toplanmıştır. Simferopol'da, *Rus Birliği* siyasi partisi temsilcileri (liderleri Sergey Tsekov ve Sergey Aksyonov), Kazak örgütlerinin desteğiyle operasyonel müdahale gruplarına kayıt yapmaktaydılar. Mart 2014'te Rus işgali sırasında bu ortamda göze çarpan isim Kırım "Öz savunma" liderlerinden **Mihail Şeremet** olmuştur.

Sivastopol'da "Özel savunma Kuvvetleri"; "Tavriya ve Sivastopol'un Rus Örgütleri Koordinasyon Konseyi" (lideri **Vladimir Tunin**), "Sivastopol Kazak Topluluğu" (lideri İgor Rudenko-Minih), "Karadeniz Kazak Yüzlüğü" (lideri **Anatoliy Mareta**), vb. gibi bir dizi kuruluşun desteğiyle *Rus Bloğu* siyasi partisini (lideri **Gennadiy Basov**) kurmaya başlamıştır. Bu grupların aktivistleri, açıklanan olaylardan çok önce kendilerini göstermişlerdir, bazılarının sabıka kayıtları vardı veya 2008'de Ukrayna ordusuna saldırıya karşı hükümet karşıtı çağrılar ve katılım için soruşturma altındaydılar.

"Öz savunma" liderleri genellikle **personelin örgütlenmesi ve komutanlığı konusunda geniş deneyime sahip olan** emekli güvenlik görevlileriydi. Örneğin, Kırım "Öz savunma" liderlerinden **Vladimir Mertsalov** eski bir polis memuru ve Kırım Özerk Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı sendika başkanıydı.

Donuzlav çıkışının yakınında batırılan büyük denizaltı karşıtı gemi "Oçakov", 6 Mart 2014. Oleksiy Mazepa'nın fotoğrafı

99. Lojistik Destek Tugayının askerleri, “Kırım’ın geri dönüşü için” madalyaları ile ödüllendirildi. Fotoğraf InformNapalm Uluslararası gönüllü topluluğu tarafından verildi

Sivastopol “Öz savunma” organizatörü **Viktor Litvinov** daha önce Ukrayna Donanması ve Rusya Karadeniz Filosu’nda görev yapmıştır ve atanmış “Genelkurmay Başkanı” **Oleg Roslyakov**, 1998–2003 yıllarında Rusya Karadeniz Filosu’nun 810. Deniz Piyade Tugayı komutanıydı. Şubat-Mart 2014’teki Kırım olaylarına katılanlar arasında görgü tanıkları, Rus gizli servislerinin bir üyesi olan Donbass’taki militanların gelecekteki liderinden ve Transdinyester, Bosna, Kuzey Kafkasya’daki savaşlarda yer alan İgor Girkin (İgor Strelkov olarak da bilinmektedir) vardı. *Novaya Gazeta* (Yeni Gazete) adlı gazeteye göre, Rusya’dan getirilen militan grubunun küratörü, Afganistan Rus Gazileri Birliği Başkanı, yedek Albay **Frants Klintseviç**’ti (Rusya Federasyonu Devlet Duması milletvekili). Aleksey Çalığ’ın tanıklığına göre, Rezerv Amiral Yardımcısı, Rusya Federasyonu Karadeniz Filosu eski Komutan Yardımcısı ve gelecekteki “Sivastopol Valisi” **Sergey Menyaylo** “Öz savunma” birimlerinin oluşturulmasına yardım sağlamıştır.

Ukrayna İçişleri Bakanlığı özel birimi Kırım oluşumları savaşçıları “**Berkut**”, “Öz savunma” adlı paramiliter müfrezelere katılmıştır. Onur Devrimi sırasında,

"Öz Savunma" ve Rusya yanlısı aktivistler, Deniz Kuvvetleri Komutanlığı'nın Simferopol'daki Karargahı'nın yanında, 5 Mart 2014. Oleksiy Mazepa'nın fotoğrafı

Kyiv'deki Maidan aktivistleriyle yüzleşmelerinde acımasızdılar ve 22 Şubat'ta Kırım'a dönmüşlerdir. Ukrayna Verkhovna Rada Komiseri, İçişleri Bakanlığı'nın faaliyetlerini kontrol etmek için Arsen Avakov'a, Berkut'un dağıtılması emrini verirken, Kırım Özerk Cumhuriyeti ve Sivastopol ayrılıkçı makamları bu adın altında kendi oluşumlarını oluşturmuştur.

Çok geçmeden, yerel öz savunma birimleri, çoğunlukla Rusya'dan olmak üzere yurt dışından gelen paramiliter birimlerle güçlendirilmiştir. Novaya Gazeta (Yeni Gazete), 28 Şubat'ta Çkalovskiy askeri havalimanından (Moskova bölgesi, RF) İL-76 uçağı ile "Afganlar", sporcular, güvenlik görevlileri, askeri-vatansever kulüpler üyeleri ve motosikletçiler olmak üzere toplam 170 kişiden oluşan Rus vatandaşları grubu getirildiğini öğrenmiştir. Çeçen Cumhuriyeti'nden insanlar da Kırım Tatar topluluğunu etkilemek için dahil edilmiştir. **Sırp Çetnikler**, Sivastopol yakınlarındaki kontrol noktalarında görülmüştür. O zamanda Kırım'a giren yabancı vatandaşların kanıtları vardı ve eylemleri bilinmekteydi. Paramiliter formasyonlar arasında en önemli faktör **Kazaklardı**: çoğunlukla Krasnodar Krayı'ndan Kerç feribotu ile yarımadaya gelen Rus vatandaşlarıydı.

Şubat 2014'te Sivastopol'da Kuban Kazakları ortaya çıktı; komik giyinmişlerdi ve yanlarında kalın kırbaçları vardı. Kazaklar şu adrese yerleştirildi: Astana Kesayeva Caddesi, 14-a (Sivastopol'un içişleri bölümünün yanında bir ev). Bu binada, Rus Bloğu partisinin SOBOL spor kulübü olarak adlandırılan bir mücadele grubu vardı. Mart ayından itibaren Kazaklar sessizce polis karakolunun binasına girip bütün gün orada kalabiliyorlardı. Toplu ulaşım araçlarında grivna ile ödeme yaparken sıkıntı yaşayan genç sporcular da görünmeye başladı. Kazaklar kontrol noktaları düzenleyip, arabaların ve insanların belgelerini kontrol ediyorlardı.

Sivastopol'dan anonim bir halk aktivisti ailesiyle yapılan röportajdan

Rus yasalarına göre, kendilerini “Kazaklar” olarak tanımlayan ve Kazak örgütlerine mensup kayıtlı kişiler, atamalarla bölgesel, paramiliter formasyonlar oluşturma, özel ve askeri eğitim alma konusunda yasal bir fırsata sahiptiler. Rus Kazakları, kolluk kuvvetleri, sivil ve bölgesel savunma, devlet sınırlarının korunması, gençlerin askeri-vatansever eğitimi ve bir dizi başka işlerde yer almaktaydı. Rusya Federasyonu silahlı kuvvetleri safhalarında, Kazak isimleri atanan askeri birimler hizmet vermekteydi. Kırım'a en yakın Kuban Kazak ordusunun sayısı yaklaşık 30.000 kişiydi. Bunların arasında savaşa katılan çok sayıda (Transdinyester, Abhazya, Çeçenistan, Yugoslavya), emekli asker ve eski kolluk kuvvetlerinden katılımcı vardı.

Şubat 2014'ün sonunda, *birkaç yüz ila birkaç bin* Rus Kazak, Kırım'a gelmişti. Bazı haberlere göre, Rusya Federasyonu Cumhurbaşkanı altında Kazak Konsey üyesi olan Devlet Duması Milletvekili **Konstantin Zatulin**, Rus Kazaklarının Kırım olaylarına katılımında yer almıştır. Rus Kazaklarına, Kırım Özerk Cumhuriyeti ve Sivastopol'dan, özellikle *Kırım Kazaklar Birliği*'nden (lideri **Sergey Yurchenko**) daha küçük ve daha iyi hazırlanmış Rus yanlısı Kazak grupları yardım etmiştir. Kazaklar, kontrol noktalarında (Herson Oblastı ile Kırım'ın idari sınırı dahil) görevde olan ve yerel nüfusla çalışan Ukrayna askeri birliklerini engellemede ve yakalamada aktif rol almıştır.

Ukrayna ordusu, birimlerin ele geçirme taktiklerini şöyle anlatıyor. Kapıların ve geçitlerin önünde emekliler, kadınlar ve çocuklar (ajite edilmiş halk) dahil olmak üzere gürültülü bir sivil topluluk getirilmiştir. Birkaç düzine paramiliter formasyon üyesi (Kazaklar, “Öz savunma”) sivillere saldırmış ve destek

vermiştir. Donanımlı Rus askerleri, Ukraynalı askerlerin direnişi durumunda silah kullanmaya hazır oldukları görülebilecek şekilde arkalarda beklemekteydi (belirli bölgeler donanımlı keskin nişancılar ve makineli tüfekçiler tarafından tutulmuştu). Eğer siviller ve Kazaklar kendi başlarına engellerin üstesinden gelemezlerse, Rus ordusu çitlerde veya kapılarda boşluklar oluşturmak için kamyon veya zırhlı araçlar kullanabilirdi. Birimleri ele geçirmek için siviller ve paramiliter formasyonları kullanma taktikleri Ukraynalıları silah kullanmaktan caydırmıştır. Buna rağmen Kırım'ın işgali can kaybı olmadan gerçekleşmemiştir. 18 Mart'ta 13. Fotogrametrik Merkezi militanlarının saldırısı sırasında, Ukraynalı Astsubay **Sergiy Kokurin** kurşunlarla öldürülmüş ve başka bir asker ağır yaralanmıştır.

Düzenli birliklerin ve paramiliter birliklerin Kırım'a transferi Ukrayna makamlarının ele geçirilmesi arifesinde başlamış ve aktif operasyon ayı boyunca devam etmiştir. Rus Donanmasının, personel, askeri teçhizat ve silahları, Karadeniz çıkarma gemileri ("**Nikolay Filchenkov**", "**Azov**", "**Yamal**", "**Saratov**"), Baltık ("**Kaliningrad**", "**Minsk**") ve Kuzey ("**Georgiy Pobedonosets**", "**Olenegorskiy Gornyyak**") filoları tarafından Sivastopol'a teslim edilmiştir. Karadeniz Filosu'ndan "**Türbinist**" ve "**Koramiral Zhukov**"dan mayın temizleyicileri de personeli transfer etmek için kullanılmıştır. Gemiler çoğunlukla Rus Denizcilerinin bulunduğu *Kazaça Koyu*'nda boşaltılmıştır; diğer destinasyonlar *Suharna* ve *Güney (Yuzhny)* Koylarıydı.

Benzer bir görev, **Hvardiiske** ve **Kaç** havaalanlarına gelen Rus uçakları ve helikopterleri (İL-76, An-124, Mi-8, Mi-24) tarafından da gerçekleştirilmekteydi. Ukrayna Askeri Savcılığı, operasyonda yer alan bazı İL-76MD uçuş numaralarını yayınlamıştır: 76722, 76731, 76776, 76777. Uluslararası gönüllü topluluk InformNapalm da, RA-78805 filo numaralı İL-76MD'nin katılımıyla ilgili kanıtlar belirtmiştir.

Kerç Boğazı'nın yanından transferler, otomobil feribotu "**Nikolay Aksenenko**", "**Yeysk**" ve demiryolu feribotu "**Annenkov**" ile gerçekleştirilmiştir. Deniz taşımacılığı için diğer sivil gemilerin, özellikle Sivastopol'dan Yalta'ya "Öz savunma"daki sivil katılımcıların transferi için "Sivastopol" gemisinin kullanıldığına dair kanıtlar da vardır.

İşgalci hibrid birliklerin Kırım'a gelişi gizli ve açık olmak üzere iki aşamada gerçekleşmiştir. İlk aşamada, büyük iniş gemilerinin Novorossiysk ve Sivastopol arasındaki geçişleri, Karadeniz Filosunun olağan günlük aktivite-leriydi. Ukrayna Sınır Muhafız Servisi uçakların havaalanlarına gelişi hakkında bilgilendirilmiş, ancak birimlerin sayısı hafife alınmıştır. Birliklerin birikmesi ve güvenlik görevlilerinin güçlendirilmesi Ukrayna'daki istikrarsız sosyo-politik

durumla açıklanmıştır. Kerç feribotunu kullanan Kazaklar, Kırım'daki Ortodoks türbelerine gelen hacılar gibi davranmış veya ziyaret ettikleri akrabaları hakkında hikayeler uydurmuşlardır. Rusya'dan gelen askerler, konaklama-nın ötesine geçerek özel olarak sivil kıyafetler de satın almışlardır. İkinci aşamada, iletişim ele geçirilerek, hava savunmaları etkisiz hale getirilip as-keri birlikler engellenmiş, işgalciler daha açık davranışlara başlamıştır. Toplamda, yaklaşık 30.000 asker ve kimliği belirsiz sayıda sivil, Kırım'ın işgal edilmesi öncesinde ve işgal sıras-ında Rusya'dan gelmiştir. Karadeniz Filosu'nun diğer 12,5 bin askeri sürekli olarak Ukrayna'da bulunmaktaydı.

Kırım'a gelen Rus askerler esas olarak Sivastopol'daki Karadeniz Filosu tesislerinde konuşlanmıştır. **7. Eğitim Müfrezesi (Lazarevski kış-lası), 810. Deniz Piyade Tugayı (Kazaça Koyu) ve Dalgıçlar Okulu (Karantina Koyu)** kışlasında oldukları bilin-mektedir. Daha küçük bir kısmı ise Simferopol yakınlarındaki **Hvardiiske** hava üssünde konuşlanmıştır. Mart ayında, çok sayıda birlik toplandığı-nda ve engellenen Ukrayna birim-lerinin yakınında konuşlandırılması gerektiğinde, işgalciler, 810. Tugay ara-lığındaki Chersonesos havaalanında (Sivastopol) depolama sahasının Opuk pelerini yakını da dahil olmak üzere çeşitli saha kampları kurmuşlardır. Novaya Gazeta (Yeni Gazete) tarafından yapılan soruşturmada, Yalta şehrindeki **Yalta** adlı **Karadeniz Filosunun sanatoryumuna** Rusya'dan bir grup sivil militan yer-leştirildiğinden bahsedilmektedir. Krasnodar Krayı'ndan gelen Rus Kazakları,

Rus Karadeniz Filosunun 810. Deniz Piyade Tugayı'ndan Kirill Fedorov, Baltık Filosuna ait "Kalininograd" büyük çıkarma gemisinin önünde, 4 Mart 2014. Fotoğraf InformNapalm Uluslararası gönüllü topluluğu tarafından verildi

18. Motorlu Piyade Tugayının Özel Amaçlı Taburunun topçu-keşifçisi Magomed Hamatayev "Nikolay Aksenenko" feribo-tunda, Kırım limanı. Fotoğraf InformNapalm Uluslararası gönüllü topluluğu tarafından verildi

Kerç'te ilk aranan **Aziz Andrea Kilisesi** ve yakındaki Komsomol Parkını aktarma üssü olarak kullanmıştır. "Öz savunma" birlikleri, Kazaklar ve diğer paramiliter formasyonlar, Rus yanlısı parti ve örgütlerin ofislerinin yanı sıra işgal altındaki tesisler de dahil olmak üzere çeşitli yerlerde oturmaktaydı.

Ukrayna Askeri Savcılığı, 20 Şubat-16 Mart 2014 döneminde Kırım topraklarına teslimatı için en az 10 tank, 207 zırhlı personel taşıyıcı, piyade savaş aracı ve zırhlı araç (GAZ-2330 "Tigr" dahil), 8 mobil kıyı füze sistemi K300P "Bastion-P", 24 adet çok namlulu roketatar sistemi (MLRS) BM-21"Grad", 12 roketatar MLRS9K57 "Uragan" ve onlar için 10 taşıma ve şarj makinesi, 80'den fazla kurulum ve 25'ten fazla SAU (17 SAU "Gvozdika" dahil), 80 adet hava savunma araçları, 16 uçaksavar füze sistemi (ZRK), S-300 fırlatıcı, 8 savaş aracı ZRK "Pantsir-Cı", 4 fırlatıcı ZRK "OSA" dahil, 16 ön hat bombardıman uçağı Su-24, 2 savaşçı Su-27, 6 keşif uçağı Su-24MR, 26 helikopter (3 Mi-8, 12 Mi-24, 11 KA-52 dahil), yaklaşık 640 kamyon "Ural" ve "Kamaz" gönderildiğine dair kanıtlar toplamıştır.

"Kırım. Vatana Giden Yol" (2015) filmindeki görüşmede Putin, Kırım'ı ele geçirmek için operasyonu bizzat yönettiğini doğruladı.

İşgalin seyri

Rus ordusunun Kırım'da ele geçirdiği ilk nesne, KÖC Verkhovna Radası idi. Bir gün önce, 26 Şubat'ta Kırım parlamentosunun yanında sivil çatışma devam etmekteydi. O gün milletvekillerinin Rusya'ya bir seslenişi ve ayrılıkçı karar alması beklenen bir toplantı yapılması planlanmıştır. Ukrayna yanlısı ve Rus yanlısı mitingler aynı zamanda KÖC Verkhovna Radasının yakınında yapılmıştır. Kaynaklar ve görgü tanıkları katılımcıların sayısı konusunda farklı rakamlar belirtmektedir, ancak genel olarak Ukrayna'nın toprak bütünlüğünü destekleyen miting için toplananlar "Rus Birlik" Partisi tarafından toplanan kişilerden çok daha fazlaydı. Ukrayna yanlısı ve Rus yanlısı protestocular arasında çatışmalar çıkmış ve bunun sonucunda yaklaşık 30 kişi yaralanmış ve ikisi ölmüştür. Çatışmanın daha fazla büyüme tehdidi nedeniyle (ve muhtemelen gerekli çoğunluk desteği olmadığı için) Kırım parlamentosu ciddi açıklamalar yapmaktan kaçınmıştır. Sokaktaki çatışma durdurulmuştur. Her iki mitingin organizatörleri Refat Çubarov ve Sergey Aksyonov, taraftarlarını dağılmaya ikna etmişlerdir.

Ertesi gün, sabah saat dört civarında, muhafızların direnişi olmadan Kırım Özerk Cumhuriyeti Verkhovna Radası'nın binası, 100'den fazla kişi toplayan

Rusya Federasyonu Silahlı Kuvvetleri'nin iyi silahlanmış birleşik müfrezesi tarafından işgal edilmiştir. Biraz sonra Rus ordusu *Kırım hükümet binasını* da ele geçirmiştir. İşgalciler Kırım parlamentosu binası üzerine Rus bayrağı asmış, ancak herhangi bir açıklama yapılmayıp gerekçe gösterilmemiştir. Tam olarak ne olduğu hemen belli değildi. Medyada isyancı Kırımlı “Berkut”, teröristler vb. hakkında dolaşan versiyonlar vardı. Sabah, Rus yanlısı aktivistler, kazaklar ve “öz savunma” grupları ele geçirilen parlamentoya gelip binanın etrafında *canlı kalkan* oluşturmuşlardır. Anlaşıldığı üzere, işaretsiz meçhul askerler Kırım milletvekillerinin Verkhovna Radasına gelmesini veya “öz savunma” grubu tarafından getirilmeleri beklemekteydi.

25 Mayıs 2014 tarihinde KÖC Verkhovna Radası, bağımsız kaynaklara göre çoğunluk olmadan Kapalı oturumda aşağıdaki konuyla ilgili yerel bir referandum düzenlemeye ilişkin kararı kabul etmiştir: “Kırım Özerk Cumhuriyeti devlet bağımsızlığına sahip ve antlaşmalar temelinde Ukrayna'nın bir parçası: Evet/Hayır”. Milletvekilleri, Bakanlar Kurulu Başkanı **Anatoliy Mogilev**'i de görevden almış ve partisi Kırım parlamentosundaki koltukların yüzde 3'ünü elinde tutan **Sergey Aksyonov**'u başbakan olarak atamıştır. Her iki karar da mevcut Ukrayna mevzuatıyla çelişmiştir.

En başından beri, Kırım'daki terör tehdidine ve askeri istilaya yanıt vermesi gereken güvenlik güçleri felç olmuştur. SBU ve İçişleri Bakanlığı özel kuvvetleri, ele geçirilen devlet binalarını kurtarmak için saldırıya geçmeyi reddetmişlerdir. O zaman Ukrayna Silahlı Kuvvetleri komutasız kalmıştır. O anda **Oleksandr Turçinov** bir haftadan daha az bir süre Ukrayna devlet başkanı olarak görev yapmaktaydı. Savunma Bakanı **Pavlo Lebedev** Sivastopol'da saklanmaktaydı ve kısa süre sonra Genelkurmay Başkanı **Yuriy İlyin** da oraya gitmişti. Orduyu Maidan'a karşı kullanma emirlerini onaylamaya katılan yetkililer olarak sorumluluktan kaçmaya çalışmışlardır. Donanma Komutanı **Sergiy Yeliseyev** ve Kurmay Başkanı **Dmytro Şakuro** da görevlerinden kaçarak yeminlerine ihanet etmişlerdir.

31. Hava İndirme ve Hücüm Tugayından Ukrayna İçişleri Bakanlığı “Berkut” birimi üniformasını giyen Rus paraşütçü **Aleksey İvanov** Kırım parlamentosu binasında. Fotoğraf InformNapalm Uluslararası gönüllü topluluğu tarafından verildi

İdari yapı restorasyonu hızlıydı, *ancak Rus saldırganlığı koşullarında yeterince hızlı değildi*. 27 Şubat'ta İgor Tenyukh (2006–2010 Deniz Kuvvetleri Komutanı) Savunma Bakan Vekili olarak atanmıştır. Ertesi gün Genelkurmay Başkan Vekili (**Mikhail Kutsin**) ortaya çıkmıştır. 1 Mart'ta yeni bir Donanma komutanı atanmıştır. Ancak, bu önemli pozisyona emanet edilen **Denis Berezovsky**, ertesi gün yeminine ihanet etmiştir, bu nedenle 3 Mart'ta **Sergiy Haiduk**, Donanma komutanlığına atanmıştır.

Organizasyon zorluklarına ek olarak, yeni Ukrayna liderliği Kremlin tarafından doğrudan şantajıyla karşı karşıya kalmıştır. 26 Şubat'ta Rusya, *aniden* farklı kuvvet birliklerinden 150 bin asker, 90 kadar uçak, 120'den fazla helikopter, 880 kadar tank, 1,2 bin askeri ekipman ve 80'e kadar gemi içeren Batı ve Orta Askeri Bölge birliklerinin savaşa hazır olup olmadığını *kapsamlı bir şekilde kontrol* etmeye başlamıştır. 11 Mart'ta ise Moskova, "20 yılın en büyüğü" dediği *hava indirme birliklerinin tatbikat* yapacağını duyurmuştur. Tatbikatlar, Ukrayna sınırlarına yakın olan Rostov bölgesinde gerçekleştirilmiştir. Rus üst düzey yetkilileri, özellikle Devlet Duması konuşmacısı **Sergey Narişkin**, doğrudan yeni Ukrayna liderlerini tehdit etmekteydi. **Bütün 2014 baharı boyunca Rus birliklerinin Ukrayna anakarasına büyük çaplı istila tehdidi devam etmekteydi**. Bu göz önüne alındığında, Batılı ortaklar, Ukrayna'nın Kırım'daki silahlı direnişe katılmaması konusunda ısrar etmekteydi.

Balaklava'daki 5. Deniz Muhafız Müfrezesinin Rus ordusu tarafından abluka altına alındı, Mart 2014. Oleg Chorniy'in fotoğrafı

Kremlin'in bir başka "kozu", Rusların Rostov-na-Donu'da tuttuğu kaçak Devlet başkanı **Viktor Yanukoviç** idi. Yanukoviç, 28 Şubat günü, Ukrayna tek meşru devlet başkanı olarak kendisini gördüğünü söylemek için bir basın toplantısı düzenlemiştir. 1 Mart'ta Yanukoviç, Vladimir Putin'e Ukrayna'ya asker gönderme çağrısı ile yazılı olarak bir istekte bulunmuştur. BM Güvenlik Konseyi toplantısında Rus temsilci **Vitaliy Çurkin** bu mektuba değinmiştir. Böylece, BM'de Ukrayna'daki durumun tartışılması sırasında, Moskova vurguyu askeri saldırganlıktan gücün meşruiyet krizine kaydırmaya çalışmıştır. Bir süre Vladimir Konstantinov da Yanukoviç'i görevdeki devlet başkanı olarak adlandırmıştır. Putin'in isteği üzerine Rus parlamentosu, "*Rusya Federasyonu vatandaşlarının, yurttaşlarımızın ve Ukrayna topraklarında konuşlanmış Rusya Federasyonu Silahlı Kuvvetlerinin askeri birlik personelinin yaşamlarına yönelik tehditleri ortadan kaldırmak için*" diye askeri birliklerini Ukrayna'ya gönderme izni vermiştir. O zaman, işaretsiz Rus ordusu zaten Kırım'daki sivil ve askeri tesisleri engellemeye ve ele geçirmeye başlamıştır.

27-28 Şubat arasında, paramiliter "Öz savunma" birimleri ve Kazaklar tarafından desteklenen Rus birlikleri, Simferopol ve Belbek havaalanlarını kontrol altına almış, KÖC'nin Herson Oblastı idari sınırında askeri birimler konuşlanmış, devlet iletişim merkezini ve Kırım Devlet Yayın Şirketini ele geçirmiştir. Öncelikli hedefler aynı zamanda askeri havaalanları, hava savunma birimleri ve Ukrayna Devlet Sınır Koruma Servisi (SBGS) idi.

Ukrayna Devlet Sınır Koruma Servisinin Deniz Muhafaza Dairesi Başkanı **Mykola Zhybarev** (1992'de CKP-112'deki olaylara katılmış) girişi ile **Deniz Muhafızlarının Kırım birimlerinin gemi-tekne kompozisyonu 1-2 Mart'ta derhal Ukrayna anakarasına gönderilmiştir**. 5. (Balaklava) ve kısmen 2. (Yalta) müfrezeleri Odessa'ya geçiş yapmıştır. Karadeniz Filosu'nun füze teknesi "İvanovets", Balaklava Körfezini ablukaya almasına rağmen 5. müfreze gemi ve tekneleri açık denize geçebildi. Azak Denizi'ndeki zor buz koşulları altında 23. (Kerç) müfrezesinin gemi ve botları Berdyansk'a geçiş yapmıştır. Böylece 23 birim sınır gemisi ve tekne Ruslar tarafından ele geçirilmekten kurtarılmıştır. O zaman, *Donanma gemi kompozisyonunun* Kırım'dan çekilmesi de mümkün olmuş, ancak görevden alınmasının arifesinde Komutan Denis Berezovsky, gemilerin denize açılma hazırlıkları iptal etmiştir. Sonuç olarak "**Hetman Sagaydaçniy**" **fırkateyni** hariç, tüm tekneler ve Kırım Donanması gemileri Ruslar tarafından ele geçirilmiş ve Mart sonuna kadar bloke olmuştur. Donanmanın amiral gemisi o sırada Hint Okyanusu'ndan dönmekteydi ve Karadeniz Filosunun çabalarına rağmen tuzaktan kurtulmuştur.

İşgalcilerin bariz hesaplaması, *Donanma birimlerinin* hain Amiral Berezovsky tarafından Mart ayı başında *yeniden atanması idi*. **Kilit olaylar 3 Mart'ta gerçekleşmiştir.** “Öz savunma” ve Kazakların Sivastopol'daki Donanma karargâhının askeri üssüne başarısız saldırısından sonra “*Kırım Donanması komutanı*” Rus özel hizmetlerinin koruması altında Ukraynalı subayların yanına gelmiştir. Berezovsky ve yeni komutan Sergiy Haiduk, genel merkezin avlusundaki subayların toplantısında sırayla konuşmuştur. Toplantıya katılan askerler “Kırım halkı”nın tarafına geçme önerisini reddedip toplantıyı Ukrayna'nın milli marşını söyleyerek sona erdirmiştir. Olay yerinde gazetecilerin varlığına rağmen, Berezovsky'in fiyasko videosu bölgesel ve Rus televizyonunda görüntülenmemiştir.

Donanma komutanlığının bütün olarak ele geçirilmesi planının başarısız olmasından sonra, *tek tek birimlerin bloke edilmesi ve ele geçirmesi için uzun bir süreç başlamıştır.* Rus propagandası, Ukraynalı subayların “Kırım hükûmetine” toplu olarak aktarıldığını bildirmesine rağmen, Kırım'daki pasif direnişin sürmesi Moskova'nın diplomatik cephedeki konumunu kötüleştirmiştir. Bu göz önüne alındığında, yeni Ukrayna hükûmeti makul olmayan bir şekilde *zamanın lehine olduğunu umut etmekteydi* ve gereken tek şey uluslararası toplumun saldırganlık gerçeğine cevap vermesi için mekanizmaların başlatılmasını beklemektir. Bu nedenle **birimlerin komutanları provokasyonlara yenik düşmemek için Kyiv'den “beklemede kalın” gibi anlaşılabilir sinyalleri almaktaydılar.**

Moskova, Kırım ayrılıkçılarını kullanma planlarını düzeltmek zorunda kalmıştır. 3 Mart'ta KÖC Verkhovna Radası, referandumun tarihini **30 Mart 2014'e** ertelemiş ancak 6 Mart'ta, oylamanın yapılmasının tarihini **16 Mart 2014'e** değiştirmiştir. Anket soruları da değişmiştir. Kırımlılardan “*Rusya Federasyonu'nun federal bir bölümü olarak Rusya ile yeniden birleşme*” ile “*1992'de Kırım Cumhuriyeti Anayasasının yenilenmesi*” arasında seçim yapmaları istenmiştir. Kırım'ın Ukrayna'dan ayrılması sorunu, doğrudan Ukrayna Anayasası ile çelişmiştir, çünkü ona göre devletin toprak bütünlüğü meselelerini Tüm Ukrayna referandumuna sunulmalıdır.

Kırım'da aldatmaca devlet kurma süreci hızla ilerlemiştir. 11 Mart'ta, Kırım Özerk Cumhuriyeti Verkhovna Radası ve Sivastopol Belediyesi, ilan edecekleri Bağımsızlık Bildirgesi üzerinde ortak bir karar almıştır. “**Bağımsız bir devlet statüsü tamamen teknik bir rol oynamalıydı yani Ukrayna'nın özerkliğinden değil, “egemen güç” adından Rus liderliğine seslenmek idi.** 16 Mart'taki yasadışı referandum sonuçlarına göre, “Rusya ile yeniden birleşme” seçmenlerin %96,57'si tarafından desteklenmiştir. Daha sonra neredeyse her gün “çığır açan kararlar” verilmekteydi. 17 Mart'ta KÖC Verkhovna Radası bağımsızlık hakkında

Ukraynalı askerler Novoozerny'deki Güney Deniz Üssü'nün kapılarını koruyor. 5 Mart 2014. Oleksiy Mazepa'nın fotoğrafı

bir karar kabul etmiş ve “bağımsız devlet”in Rusya Federasyonu’na yeni bir federal bölge olarak dahil edilmesini istemiştir. **18 Mart’ta** Kırım ayrılıkçıları Aksyonov, Konstantinov ve Çalıy, Putin ile “Kırım Cumhuriyeti’nin Rusya’nın bir parçası olarak kabul edilmesi” konulu bir anlaşma imzalamışlardır. Putin, anlaşmanın onaylanmasını **21 Mart’ta** imzalamıştır.

“Referandum” sırasında ve Kırım’ın resmi ilhakından sonra bile, Ukrayna bayrağı altındaki askeri birimler hala yarımadada kalmaktaydı. İşgalcilerin esas dikkatinin odaklandığı “referandum”dan sonra, *birimlere yönelik saldırılar yoğunlaşmıştır*. 19 Mart’ta Ruslar, Sivastopol’daki **Donanma karargâhını** ele geçirip ertesi gün Perevalne’deki **36. Sahil Güvenlik Tugayı**, Kerç’teki **501. Deniz Piyade Taburu** ve Novoozerne’deki **Güney Donanma Karargâhı’nı** teslim almışlardır. “Ternopil” korveti, deniz mayın tarama gemisi “Chernihiv”, orta sınıf çıkarma gemisi “Kirovograd” ve bir dizi tekne ve destek gemisi Rus kontrolü altına girmiştir. 21 Mart’tan sonra bile Belbek’teki **204. Taktik Havacılık Tugayı’nın** ve Novofedorovka’daki **10. Deniz Havacılık Tugayı’nın** kalıntıları, Feodosya’daki **1. Deniz Taburu**, Sivastopol’daki **72. Bilgi ve Psikolojik Operasyon Merkezi** savunmaya devam etmekteydi. Yönetim gemisi “Slavutiç”, büyük sınıf çıkarma gemisi “Konstantin Olşanskiy”, “Vinnitsa” korveti ve mayın tarama gemisi “Genişesk” teslim olmamıştır. İşgalciler bu birimleri ve gemileri

76. Hava İndirme ve Hücüm Tümeni'nin 104. Havadan Saldırı Alayı'ndan Rus paraşütçü İvan Kozlov ele geçirilen "Çornomornaftogaz" sondaj kulesinde. Fotoğraf InformNapalm Uluslararası gönüllü topluluğu tarafından verildi

uçakların katılımıyla baskın yaparak almak zorunda kalmıştır. İşgalciler, Kırım'da, Donuzlav'da son olarak Ukrayna deniz mayın tarama gemisi "Cherkasy"yı **25 Mart 2014'te** ele geçirmiştir.

Kırım'daki saldırganlık, Kırım Özerk Cumhuriyeti ve Sivastopol'un idari sınırlarının ötesine geçmiştir. Ruslar, Çongar'a (8 Mart) ve Strilkove'ye (15 Mart) yaklaşım Herson Oblastındaki Genişesk Rayonunun topraklarına girmişlerdir. Aralık 2014'e kadar pozisyonlarını koruyup ardından KÖC toprağına geri çekilmişlerdir. İşgalciler, Kırım madencilik şirketi "Çornomornaftogaz" ile birlikte Ukrayna'nın özel denizcilik ekonomik bölgesindeki altyapısını ele geçirmiştir. Rus paraşütçüler, Karadeniz'in batısında (Yılan Adası yakınlarında) *sondaj kulelerine* inmiştir.

Bir ay içinde, Rus hibrid birlikleri, Kırım'daki neredeyse tüm Ukrayna birliklerini kendi taraflarına çekebilmiş veya ele geçirip silahsızlandırmıştır. Sadece

Deniz Muhafızların müfrezeleri ve 10. Deniz Havacılık Tugayı'nın yedi uçağı ve helikopteri zamanla Ukrayna anakarasına geçmeyi başarmıştır. İşgalcilerin burnunun dibinden kaçıp 3 ve 7 Mart'ta Mikolayiv'e uçmuşlardır. 21 Mart'ta Ruslar, Dnipropetrovsk paraşütçülerini savaş kayıpları olmadan silahsızlandırma şansına sahip olmadığı için, **25. Hava İndirme Tugayı'nın bir keşif bölümünü** Kırım'da serbest bırakmışlardır (Şubat 2014'ün başından o ana kadar, 36. Tugay ile ortak tatbikatlarda Perevalne'deydi). Ancak, yeminlerine ihanet etmeyen ve Ukrayna'nın ankarasında hizmet vermeye devam etmeye karar veren askeri personelin çoğu silahsızlanmaya ve esaret aşağılamasına katlanmak zorunda kalmıştır. 20 binden fazla Ukraynalı askerden yaklaşık 6 bin Kırım'dan ayrılmıştır.

Bilgi perdesi

Bilgi desteğı, Kırım'da Rus yönetiminin kurulmasında önemli bir rol oynamaktadır. Kremlin, dünya çapında gerçek niyetlerini gizlemeye ve Kırım'daki olayların normal olduğunun yanılması yaratmaya çalışmaktadır.

Kırım'ın bilgi işgalinin hedef bölümleri

2014 yılında Moskova üç farklı hedef kitle belirleyip her biri için stratejik bir iletişim planı geliştirmiştir:

1. **Kırım.** Kırım halkıyla çalışmanın temel amacı: Rusya'nın onların bir arkadaşı olduğu ve onların çıkarlarını savunduğuna ikna etmek. İşgal karşıtlarını demoralize etmek ve caydırmak için Kremlin'in Kırım'daki eylemleri için kitlesel desteğin görünürlüğü yapay olarak yaratılmıştır.
2. **Rusya.** Rus medyası, Kırım'da Rus dilinin "baskısı" ve Ukraynalı ile Kırım Tatar radikallerinin Kırımlılara "tehdit" konusunu aktif olarak ele almıştır. Buna ek olarak, Moskova'nın eylemleri, Batı'nın Rusya'nın çıkar alanındaki gizli müdahalesine zorla tepki olarak sunulmuştur.
3. **Dünya.** Bu hedef kitleyle çalışma, Kırım işgalinin onayını almak ya da en azından Ukrayna olaylarında uluslararası toplumun ilgisini zayıflatmak için Ukrayna'yı "başarısız bir devlet" (*failed state*) olarak sunmaktır. Ayrıca Rusya, Ukrayna ve Batı'nın aktif direnişi durumunda tam ölçekli bir savaşa hazır olduğunu göstermiştir.

Kırımlılar için Savaş: Korkunun meyveleri

Kırım halkına yönelik bilgilendirme operasyonu, her biri belirli bir amacı olan ve belirli mesajları içeren üç aşamayı kapsamaktaydı.

1. Aşama – İlhakın hazırlanması

Amaç: Yerel nüfusun kafasını karıştırmak, böylece insanlar düşmanı bir arkadaş olarak arkadaşını ise bir düşman olarak algılasın.

1991–2014 döneminde Rusya, Kırım halkı üzerinde sürekli olarak güçlü bilgilendirici etki yapmaktaydı. Kırım halkı ile aktif çalışma, Rusya'nın Kırım'daki istikrarlı siyasi, askeri, ekonomik ve sosyo-insani çıkarlarından kaynaklanmaktaydı. Kırım ve Sivastopol ile ilgili hak talepleri 1997'de Rusya Federasyonu'nun resmi gündeminden çıkarıldıktan sonra bile etki azalmamıştır. Kırım politikacıları ve rüşvet ilişkilerini kullanarak Kyiv'in Ruslar ve yerel seçkinlerle açık karşı karşıya gelme konusundaki isteksizliği karşısında Kremlin, propaganda ve yıkıcı çalışma için bir temel hazırlamada inanılmaz sonuçlar elde etmiştir. Medya faaliyeti aşağıdaki alanlarda gerçekleştirilmiştir:

1. Tarihin siyasallaşması ve Rusya bakışından geçmiş olayların değerlendirilmesinin yaygınlaştırılması. Ana mesajlar:

- ◆ Kırım her zaman Rusya'ya aitti ve hiçbir şekilde Ukrayna ile bağlantılı değildi;
- ◆ Kırım 1954 yılında Ukrayna'ya yasadışı devredildi;
- ◆ Kırım, tamamen tesadüfen, 1991'de SSCB'nin çöküşü sırasında Ukrayna'nın bir parçası oldu.

KIRIM'IN ELE GEÇİRİLMESİ

34 gün

Putin, 18 Mart'taki antlaşmayı onaylayan kararnameyi imzalıyor

"Kırım Cumhuriyeti"ni Rusya Federasyonu'na dahil etme anlaşmasının imzalanması

Bağımsız "Kırım Cumhuriyeti"nin ilanı

Sahte "Referandum"

D. Berezovsky'nin Ukrayna Deniz Kuvvetleri karargâhını ele geçirmeye yönelik başarısız bir girişimi [Video: bit.ly/uanavy-crimea]

RF Parlamentosu Ukrayna'da Rus silahlı kuvvetlerinin kullanımına onay veriyor

S. Aksyonov — KÖC'nin "başbakanı"; "referandum" düzenlenmesi için oy kullanma

A.Çalıy — kendinden menkul Sivastopol "halkın belediye başkanı"

Kyiv'deki Meydan'da insanların kurşunlanması

Ukrayna Donanmasına ait mayın tarama gemisi "Cherkasy"nin ele geçirilmesi

Ukrayna'nın ana askeri birliklerinin ve gemilerinin ele geçirilmesi

Sivastopol'daki Ukrayna Donanması'nın karargâhı ele geçirildi

Ukraynalı asker S.Kokurin cinayeti

Rus S-300 UFK taburunun Kırım'a aktarılması

Kırım'daki Ukrayna askeri birimlerinin engellenmesi ve ele geçirilmesi

Herson Oblastı'nın bitişiğindeki bölgelere istila başlangıcı

Kerç feribot geçişi ele geçirildi

Kırım'a girişler, Simferopol ve Belbek havaalanları engellendi

KÖC parlamentosunun ve hükümetinin ele geçirilmesi

Ruslar V.Yanukoviç Sivastopol'dan götürüyorlar

"Kırım'ın Geri Dönüşü İçin" madalyasının üzerinde Rus operasyonunun başlangıç tarihi

2. Modern Ukrayna'nın itibarını baltalama. Ana mesajlar:

- ◆ Ukrayna Kırım'ın refahı için hiçbir şey yapmıyor ve bölge ekonomisindeki ana yatırımlar Rusya'dan geliyor;
- ◆ Ukrayna Donanması Kırım'ı dış tehditlerden koruyamaz, ancak Kyiv gerçek bir güvenlik garantörü olan Rus Karadeniz Filosunun gelişimini engelliyor;
- ◆ Ukrayna, dış destek olmadan var olmayan ve geleceği olmayan başarısız bir devlettir.

3. Kırım'daki Rusları Ukraynalılar ve Kırım Tatarlarına karşı karşıya getirme.

Ana mesajlar:

- ◆ Kırım zorla ukraynalılaştırılıyor;
- ◆ Kırım Tatarları radikal İslam'ı destekliyor ve Kırım'daki Rus çoğunluğuna karşı fiziksel şiddet istiyorlar;
- ◆ Ukraynalı milliyetçiler ve Kırım Tatarları, Rus Ortodokslarını Kırım'dan çıkartmaya çalışıyorlar.

4. Ukrayna'nın Batı yanlısı tutumunu baltalama. Ana mesajlar:

- ◆ NATO, Kırım'da Rusya'nın jeopolitik çıkarlarına zarar vermek için bir yer edinmeye çalışıyor;
- ◆ AB, Ukrayna'yı hammadde kaynağına dönüştürmeye, tüm kaynakları dışarı çıkarmaya ve insanları yoksulluğa düşürmeye çalışıyor;
- ◆ ABD, Ukrayna ve Rusya'nın kardeş halklarının arasında kavga yaratmak için çaba sarf ediyor;
- ◆ Batı, kendisi için uygunsuz ve kontrol edemediği hükümetleri ortadan kaldırmak için Ukrayna, Gürcistan ve diğer ülkelerdeki "renkli" devrimleri teşvik ediyor ve finanse ediyor.

Eski hükümet Kırım'ın kültürel olarak ilhak edilmesine izin verdi ve bu da "fiziksel" ilhak edilmesi için önkoşullar yarattı. Devlet, propaganda karşısına hiçbir şey yapmıyordu, neredeyse bütün haberleri Rus propagandasının prizmasıyla öğreniyorduk.

Kırım'dan anonim bir mühendisle yapılan röportajdan

2. Aşama – Kitle saldırısı

Amaç: Katliamlar ve kaosla korkutmak ve kurtuluşun tek yolunu belirtmek.

Bu aşama, özellikle Şubat-Mart aylarında düzenlenen askeri operasyon sırasında, 2014'ün ilk çeyreğine denk gelmiştir. Kremlin, Kırım ve Rusya'daki tüm kontrollü bilgi kanallarını mümkün olduğunca seferber etmektedir: televizyon,

radio, gazeteler, bloglar, gruplar ve sosyal ağlardaki trol grupları. Ayrıca, etki ajanları yarımada'nın çeşitli yerleşimlerinde söylentilerin ve basılı propaganda materyallerinin yayılmasında aktif olarak yer almaktadır. Propaganda yoğunluğu rekor bir seviyeye ulaşmış agresif mesajlar Kırım'ı tamamen kapsamaktadır. Kırım halkının temel kendini koruma içgüdü'sünü aktif haline getirmek için bilinç üzerindeki ana etki kolu olarak korku kullanılmaktadır. Kırım halkı Kyiv'deki yeni hükümeti kabul ederse "anarşi, katliamlar, pogromlar ve tam bir kaos olacak" diye kehanet ederek nüfusu korkutmaktaydılar.

Bu dönemde Rus propagandası:

1. Ukrayna'nın bir parçası olarak gelecekteki Kırım'ın kıyamet resimlerini çizer. Ana mesajlar:

- ♦ Maidan'daki protestolar, Ukrayna'nın kontrolünü ele geçiren Batı tarafından finanse edildi ve yönetildi;
- ♦ Kyiv'deki yeni hükümet gayri meşru, durumu kontrol etmiyor, aslında Ukrayna bir devlet olarak varlığını sona erdirdi;
- ♦ Siyasi muhaliflerini katletmek isteyen silahlı Ukraynalı radikaller trenle Kırım'a gelmeyi planlıyor;
- ♦ Kırım Tatarlarının gizli silah önbellekleri vardır ve Kırım dağlarında İslamcı muharebe eğitimi düzenlenmektedir;
- ♦ Yeni Ukrayna hükümeti Kırım özerkliğini ortadan kaldıracak, Karadeniz Filosunu Sivastopol'dan çıkaracak ve Kırım'da Rus dilini yasaklayacak.

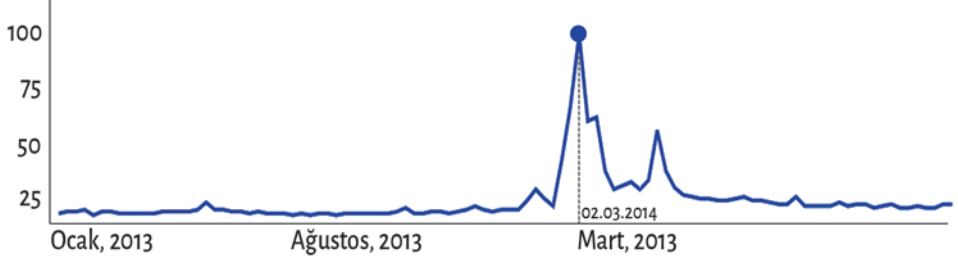
2. Tek alternatifini gösteriyor: Rusya'ya katılım. Ana mesajlar:

- ♦ Ruslar işgalci değil, fedakarca nedenlerle zor bir zamanda yardım etmeye çalışan kardeşler;
- ♦ Rusya, Ukraynalı milliyetçiler tarafından gerçekleştirilecek katliamlara, soykırımlara ve iç savaşa karşı halkı koruyacak;
- ♦ Rusya refah ve istikrar, yüksek maaş ve emekli aylıkları, barış ve uyumdur;
- ♦ Rusya'ya katılma durumunda, Kırım hiçbir şeyi kaybetmez, sadece kazanır.

3. Belirli bir eylem planı sunar, yani:

- ♦ Rus üniformalı anonim askerlerle (takma adıyla "kibar insanlar") ahlaki destek ve dayanışma göstermek;
- ♦ Yerel Ukrayna yanlısı aktivistlere karşı çıkmak ve Ukrayna anarşisinden istilaya direnmeye hazır olmak;
- ♦ Ukrayna askeri birliklerini abluka altına almak ve Kırım'daki önemli tesisleri ele geçirmek için eylemlere katılmak;
- ♦ "referandumu" katılmak ve Kırım'ın Rusya ile yeniden birleşmesi için oy kullanmak.

● бандеровцы + фашисты (Bandera taraftarları + faşistler)

Bu aşamadaki içerik dağıtım etkinliğinin benzeri görülmemiştir ve korku faktörü, birçok agresif tezin ilk kez formüle edilmesine ve tanıtılmasına rağmen işe yaramıştır. Sadece Rus propagandasının Kırım'ın ele geçirilmesi sırasında kullandığı bazı anahtar kelimeler için arama sorgulama istatistiklerine bakmak yeter. “**Bandera**” ve “**faşistler**” anahtar kelimeleri (Rus propagandası, Ukrayna yanlısı aktivistleri böyle adlandırmaktadır) Ocak 2014’ün sonuna kadar İnternet aramalarında yüksek ilgi görmemekteydi. Bununla birlikte, 26 Ocak-1 Şubat arasında, taramalarda keskin bir artış var, 2 ila 8 Mart arasındaki haftada ise rekor bir artış gösterip Ocak 2014’ün sonuna kadar olan dönemde ortalamaya göre 26 kat artış göstermiştir. Kırım’ın ele geçirilmesi sırasındaki en büyük bilgi saldırısı tarihine denk gelen bu 26 kat artış, Rus propagandasının çalıştığı güç ve verimliliğin en açık örneğidir.

İşgal sırasında Kırım’daki Rus propagandasının başarısı aşağıdaki faktörlerle kolaylaştırılmıştır:

1. Onurun Devrimi’nin devamı sırasında ve üst düzey yetkililerin ülke dışına kaçmış idi. Toplumda istikrarsızlık ve Ukrayna’da devlet organlarının zayıflığı vardı;
2. Baskın faktörü;
3. Uzun yıllar boyunca yapay olarak Rusya tarafından yaratılan “bilgi balonu” etkisinde kalan Kırım insanın çoğunda düşük eleştirel düşünme;
4. Nesneleri yakalamanın güçlü operasyonları ile senkronize edilen bilgi saldırısının yüksek hızı ve ölçeği;
5. Ukrayna yanlısı Kırım örgütlenmesinin eksikliği ve işgal anında aktif direniş sunmaya hazır olmaması;

6. Propagandanın etkisini arttırmak için, idari kaynakların maksimum kullanımı.

Kırım'ın ele geçirilmesi sırasında Rus kuvvetlerinin, bilgi izolasyonunu sağlamaya ve Kırım'daki gerçek durum hakkında herhangi bir bilginin sızmasını önlemeye çok dikkat ettikleri vurgulanmalıdır. Video çekmeye çalışan gazeteciler ve yoldan geçenlerin kameraları ve telefonları silahla tehdit edilerek ellerinden alınmaktaydı. Sık sık fiziksel şiddet ve cihaz hasarı vakaları vardı. Aynı zamanda, yerel TV ve radyo istasyonları Rusların Kırım olaylarına ilişkin vizyonunu yayınlamaktaydı. Nüfus arasında istenen etkiyi sağlayan bu tek taraflı kapsama, esas olarak iki tepki göstermekteydi: işgali destekleme veya pasif izleme.

“Faşizm veya Rusya” — yasadışı bir “referandum” öncesinde kışkırtıcı bir Kırım reklam panosu, Mart 2014. Fotoğraf kaynağı: ostroy.org

Ayrıca Kırım halkının yarımada dışındaki (yani hem anakara Ukrayna topraklarında hem de Rusya’da) gerçek durum hakkındaki zayıf farkındalığı da işgalcilere yardımcı olmuştur. Kırım sakinlerinin yarısından fazlası Ukrayna ankarasını hiç ziyaret etmemiş ve %70’inden fazlası hiç yurt dışına gitmemiştir. Elbette, bu kadar sınırlı kişisel deneyime sahip insanlara, gerçeklerden ne kadar uzak olursa olsun, herhangi bir efsaneyi aşılacak oldukça kolaydır.

3. Aşama — İlhakın meşrulaştırılması

Amaç: direniş olmadan işgal gerçeğini kabul etmeye zorlamak.

Üçüncü aşamada, Rus propagandası çirkin gerçekliğin güzel bir ambalaja sarılmasına izin veren çekici retoriklere başvurmaktadır. 16 Mart 2014’teki hayali “referandum”dan önce bile, Moskova suçu gizlemeye çalışmıştır. Bunu yapmak için, kontrollü medyada, olumsuz çağrışımlara sahip kelime dağarcığının yerini, olumlu çağrışımlara sahip kelime dağarcığı aldı, bu da saldırganlığı bir nimet olarak algılamak için insanların bilincini yeniden yönlendirmeyi sağlamıştır. Bu teknoloji her yerde kullanılmaktaydı. İşte ikame kavramlardan bazıları:

- ♦ askeri işgal/ Kırım’ın yasadışı ilhakı — “Kırım’ın geri dönüşü”;
- ♦ işgal ordusu — “kibar insanlar”;
- ♦ saldırganlık — “Kırımların korunması / Rusça konuşan nüfusun kurtarılması”;

- ◆ Kırım'ın idari ve askeri tesislerine el konulması — “Barış ve huzurun sağlanması”;
- ◆ işgalci güçlerin yardımıyla düzenlenen hayali “referandum” — “halk iradesi”;
- ◆ egemen bir devletin topraklarının uluslararası hukuka aykırı olarak ilhak edilmesi — “tarihsel adaletin restorasyonu”.

Bu kavramlar Kırımlıları sakinleştirip düşmanı bir arkadaş olarak algılayacak hale getirmekte ve protesto duygularını engellemektedir. Bu nedenle,%32'lik “referandum” için gerçek katılım oranına rağmen, insanlar,%96,57'sinin Kırım'ın Rusya'ya ilhak edilmesi için oy veren seçmenlerin%81'inden fazlasının sandıklara geldiğini gördüklerinde organizatörlerin raporlarını protesto etmemişlerdir. Kırım'ın işgali resmen sona ermiştir. Bundan sonra Rusya'nın sadece bir görevi kalmıştır — kazandıklarını elinde tutmak.

Rusya, Kırım'ı “Büyük Rusya”nın yeniden canlanmasının ve Putin'in belirli bir sembolü haline getirilmesini sağladı. Genel tutum: “Geri adım yok!”

Düzenli olarak Kırım'da çalışan anonim bir Batılı gazeteciyle yapılan röportajdan

Dünyaya karşı Kremlin: Kayıtsızlığa zorlama

Kırım halkına yönelik bilgi saldırısı bilinçaltında “tehdit-korunma” tepkisini kıskırtmakla birlikte, yabancı kitleye yönelik bilgi operasyonunun başka hedefleri vardı:

1. gerçekte olandan (yani Rusya'nın bağımsız bir devlete karşı askeri saldırısından) saptırmak;
2. Moskova'ya yöneltilen suçlamaları etkisiz hale getirmek;
3. genel belirsizlik ve kararsızlık atmosferi yaratmak için çok sayıda dikkat dağıtıcı yayınları üretmek;
4. Moskova'nın Kırım'daki eylemlerine hakkı olduğunu kanıtlamak;
5. Rusya'nın gücünü ve kararlılığını göstererek işgalin karşıtlarını demoralize etmek;
6. İlhakın kaçınılmazlığını ve devredilemezliğini ikna etmek.

Bu operasyonun başarısı için Kremlin, devlete ait uluslararası TV kanalları RT ve Sputnik'i harekete geçirdi ve yurt dışındaki tüm bilgi kaynaklarını kullanmıştır: İngilizce propaganda yayınları ağı (Rus yanlısı makaleleri aktif olarak yeniden bastıran isimsiz yayın ve bağlı siteleri kapsayan Zero Hedge ağı), yurtdışındaki

örgütler, bireysel gazeteciler ve blogcular, Batılı politika-cılar ve halk figürleri arasında Rusya'nın sempatanları. Facebook, Twitter, Instagram gibi tüm önemli sosyal ağlar-da faaliyet gösteren bağımsız medya siteleri ve tematik forumlardaki makaleleri aktif olarak yorumlar yaparak Rus trol grupları tarafından yaygın içerik sağlamıştır.

Tüm yabancı Rus yanlı-sı kaynaklarda argümanın özü aşağıdaki ana fikirlere indirgenmiştir:

- ◆ Kırım'da, Rusya Federasyonu işgalci ordusu değil, yerel sakinlerden oluşan "Öz savunma" grupları vardı;
- ◆ Kırım'ın Rusya'ya katılımı Ukrayna'daki darbeye tepki olarak ve Rusça konuşan yerel nüfusa yönelik tehdit nedeniyle gerçekleşti;
- ◆ Rusya, NATO'nun genişlemesi tehdidi ve Kırım'da olası Batı askeri üslerinin kurulması nedeniyle Kırım'ı ilhak etmeye zorlandı;
- ◆ Rusya çok güçlü bir silahlı kuvvete sahip nükleer bir devlet olduğundan, Batı'nın Kırım üzerinden onunla çatışmaması daha iyidir;
- ◆ Ukrayna, zihinsel olarak doğu ve batıya bölünmüş, çok kısa bir bağımsızlık tarihi olan başarısız bir devlettir ve Batı ülkeleri Ukrayna konusunda Rusya ile tartışmamalıdır.

Eski siyasi ekolün bazı temsilcileri Rus hükümeti tarafından finanse edilen yayınlara da katılmıştır. Mesela, Nisan 2014'te Çek Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı **Miloš Zeman**, AB'nin Kırım'ın Rusya'nın bir parçası haline geldiğini kabul etmesi gerektiğini söylemiştir. Eski Alman Şansölyeleri **Helmut Schmidt** ve **Gerhard Schroeder** Rusya'nın Kırım'a yasadışı ilhakını haklı göstermeye başlamış ve eski ABD Dışişleri Bakanı **Henry Kissinger** ile eski ABD SSCB Büyükelçisi **Jack Matlock**, Moskova'yı kınamak yerine Ukrayna için bir "Finlandiya senaryosu" fikrini desteklemeye başlamıştır.

Donbass'ta düşmanlıkların başlamasından sonra, Rusya'nın nüfuz ajanları ve yurt dışındaki müttefikleri başka uzlaşma senaryolarını seslendirmeye başlamış-tır. En popüler seçenek Rusya'ya Kırım ilhakının, Ukrayna'nın federalleşmesinin

16 Mart 2014'teki "referandum" gününde, Rusya'nın önde gelen TV kanalı "Russia 1"de bir programın sunucusu Dmitry Kiselyov, Rusya'nın ABD'yi gerçekten radyoaktif küle dönüştürebilecek dünyadaki tek ülke olduğunu söyledi.

ve bloksuz statünün konsolidasyonunun tanınması karşılığında askerleri Doğu Ukrayna'dan çekmesini teklif etmekte.

Bazı durumlarda, hiçbir uluslararası örgütün Kırım'a erişimi olmadığından, Kırım "DHC" veya "LHC"den bile daha kötüdür. Yardım hiç kimseden isteyemezsiniz, hükümeti eleştiremezsiniz. İzole bir alandır.

Düzenli olarak Kırım'da çalışan anonim bir Batılı gazeteciyle yapılan röportajdan

Kremlin'e karşı dünya: İlhakın tanınmaması

Moskova'nın tüm çabalarına rağmen, dünyadaki politikacıların, uzmanların ve kamu figürlerinin çoğunluğu Kırım'ın ilhakına şiddetle karşı çıkmıştır.

ABD Başkanı **Barack Obama**, Ukrayna Anayasasını ihlal eden ve Rus askeri müdahalesinin baskısı altında gerçekleşen Kırım "referandumunun" ABD ve uluslararası toplum tarafından asla tanınmayacağını belirtmiştir.

16 Mart 2014 tarihli ortak bildiride, Avrupa Konseyi Başkanı **Herman Van Rompuy** ve Avrupa Komisyonu Başkanı **Jose Manuel Barroso** şunları söylemiştir: *"Ukrayna'nın egemenliği ve toprak bütünlüğünün ihlal edilmesine yönelik güçlü kınamamızı tekrar ediyoruz ve Rusya'yı silahlı kuvvetlerini kriz öncesi seviyelere indirmeye ve konuşlanmalarını anlaşmalara uygun olarak daimi dağıtım bölgesi ile sınırlamaya çağırıyoruz."*

Alman Şansölyesi **Angela Merkel**, 13 Mart 2014'teki Bundestag'a hitaben yaptığı konuşmada şunları söylemiştir: *"Avrupa komşusunun toprak bütünlüğü, Birleşmiş Milletler ilkelerine saygı, 21. yüzyılda çıkar çatışmalarını çözme ilkeleri ve yöntemleri hakkında konuşuyoruz. <...> Ukrayna'nın toprak bütünlüğü pazarlık konusu değildir."*

Kanada Başbakanı **Stephen Harper**, Kırım'ın askeri işgalinin başlangıcında Rusya'nın eylemlerini Üçüncü Reich'in saldırganlığı ile karşılaştırmıştır: *"Aslında, bildiğimiz gibi, etnik azınlıklar üzerinde yargı yetkisine sahip olmak için bazı iddialara dayanarak, komşu ülkeyi istila ve işgal etmek büyük bir gücün kararıydı. ... II. Dünya Savaşı'ndan beri böyle bir davranış görmedik. Bu kesinlikle kabul edilemez."*

Sadece ülkelerin liderleri değil Uluslararası örgütler de Ukrayna'nın toprak bütünlüğünü savunmakta ve ilhakı kınamaktadır.

27 Mart 2014'te BM Genel Kurulu, "referandum" temelinde Kırım Özerk Cumhuriyeti'nin ve Sivastopol şehrinin statüsünde herhangi bir değişikliği

kabul etmemeye ve değişikliği kabul ettiği düşünölebilecek herhangi bir eylem veya davranıştan kaçınmaya, tüm devletleri, uluslararası örgütleri ve uzman kuruluşları çağırarak bir kararı kabul etmiştir. Karar, 100 ölle tarafından desteklenmiş, 58 kişi çekimsiz kalmış ve sadece 11 tanesi karşı çıkmıştır. Bu kararın ardından BM Genel Kurulu bir dizi başka kanunu kabul etmiştir:

- ◆ “Ukrayna Kırım Özerk Cumhuriyeti ve Sivastopol şehrinde insan haklarıyla ilgili durum” (N° 71/205, 19 Aralık 2016);
- ◆ “Ukrayna Kırım Özerk Cumhuriyeti ve Sivastopol şehrinde insan haklarıyla ilgili durum” (N° 72/190, 19 Aralık 2017);
- ◆ “Ukrayna Kırım Özerk Cumhuriyeti ve Sivastopol şehrinin yanı sıra Kara ve Azak Denizi’nin askerileştirilmesi sorunu” (N° 73/194, 17 Aralık 2018);
- ◆ “Ukrayna Kırım Özerk Cumhuriyeti ve Sivastopol şehrinde insan haklarıyla ilgili durum” (N° 73/263, 22 Aralık 2018);

G7, AÇİT Parlamenter Asamblesi, Avrupa Konseyi Parlamenter Asamblesi, Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi, Venedik Komisyonu, Vişegrad Grubu, NATO ve diğer kuruluşlar ve birlikler de Ukrayna’nın toprak bütönlüğünü desteklemiştir.

Ukrayna’ya yönelik saldırganlığı nedeniyle Rusya’ya uluslararası yaptırımlar getirilmiştir. İlk yaptırımlar 6 Mart 2014’te uygulanmış ve o zamandan beri kısıtlayıcı önlemler sadece genişleyip derinleşmiştir. Örneğin, 8 Kasım 2018’de ABD; Ukrayna ve Rusya’daki dokuz şirkete, iki Ukrayna ve bir Rus vatandaşına Kırım’ın ilhakı ve ilgili insan hakları ihlalleriyle ilgili yeni yaptırımlar uygulamıştır. Toplamda, Rusya’ya karşı yaptırımlar şimdiye kadar dünyadaki düzinelerce ölle tarafından desteklenmiştir.

Rusya’nın planının başarısız olmasının nedenleri

Kırım’ı ele geçirerek, Rusya kesinlikle dünya toplumundan zayıf bir tepki ve ilhakın hızlı bir şekilde yasallaştırılacağını ummaktaydı. Ancak, bu hesaplamanın yanlış olduğu ortaya çıkıp Moskova’nın kendisi, yenilgisinin temelini atmıştır. Askeri bir işgali planlarken, Kremlin asıl şeyi dikkate almamıştır: küreselleşme ve 21. yüzyılda dünyadaki gelişme düzeyi.

1. Teknolojinin modern yayılmasından dolayı, tam bir bilgi blokajı sağlamak imkânsızdır. İnternet, mobil iletişim, sosyal ağlar ve çeşitli araçlar, bilgi akışlarını seçici olarak engelleme yeteneğini önemli ölçüde baltıyor. İşgalci güçlerin tüm çabalarına rağmen, Kırım’ı ele geçirilmesi sırasında yarımadaдан endişe verici mesajlar, raporlar, fotoğraflar ve videolar olayların gerçek durumlarını gösterdi.
2. Farklı ölkeler arasındaki uluslararası işbölümü, işbirliği ve karşılıklı bağımlılık her yıl derinleşmektedir. Bu durum, genel dengeyi bozmadan ve başkalarının

ıkarlarını zedelemeyen, özellikle çok gelişmiş Avrupa'da bir ülkeyi yıkmak için daha az ve daha az fırsat bırakıyor. 20. yüzyılın kuvvet yaklaşımları bunun gibi durumlarda etkili olamaz. 21. yzyılnda g hakkı değil, hukukun gc hakimdir.

3. 2014 yılındaki Rusya kimseyi ciddi şekilde korkutamazdı. Eski yönetim sistemi, teknolojik gerilik, demografik sorunlar ve krediye bağımlı ekonomi, dünya liderliğini iddia eden güçlü bir devlet imajına uymuyor. Rus Silahlı Kuvvetleri bile NATO lkelerinin önde gelen ordularının umutsuzca gerisindedir. Nükleer silahlar, aslında, dünyayı Moskova zerindeki hızlı kapsamlı baskıdan engelleyen tek faktördü, o da sadece kısa bir süre boyunca.

4. Ukrayna'nın bir devlet olarak Rusya'nın beklediğinden çok daha güçlü olduğu ortaya ıktı. Her zaman çok etkili olmamasına rağmen, Ukrayna'nın istikrarlı ve tutarlı bir şekilde toprak btnlğn koruma politikası Rusya'nın konumunu önemli ölçüde zayıflattı ve dünyada yaygın destek almasının yolunu açtı. Kırım'ın ekonomik blokajı, yarımada'nın işgalinde yer alan kişi ve işletmelerle karşı yaptırımlar, diplomatik çabalar ve uluslararası davalar Kremlin'in planlarını engellemede rol oynadı.

3. Bölüm. PUTİN'İN REHİNELERİ

Kaderine terkedilmişler: Turizm ve dinlenme alanından işgale

Kırım'da yaşayan insanların durumu oldukça karmaşıktır. Burada yaşayanlar, insan hareketlerinin akışkanlığına, mevsimsel kazançlara, kısa ömürlü kurumlara, yeniden yazılmış hikayelere ve ittifaklara alışmışlar. İşgal, sadece insan varlığının bu değişkenliğini arttırmaktadır.

Uzmanların tahminlerine göre, yarımada halkının birkaç yıl içinde 2013 yılındaki Kırımlılar ile hiçbir alakası kalmayacakmış.

Sovyet sonrası Ukrayna'nın geçirdiği zor zamanlar, ülkenin neredeyse tüm bölgelerinde dengesiz yaşam koşullarını belirlemiştir. Aynı zamanda, sosyal ve ekonomik süreçler yavaş yavaş düzelmekteydi. 2001 nüfus sayımına göre, Kırım Özerk Cumhuriyeti'nde (KÖC) üreme çağındaki kadın ve erkek sayısının oranı daha elverişli hale geldi (bu yaştaki 1000 erkek başına düşen aynı yaş grubundaki kadın sayısı 1.054'tü). Sadece Kırım'da (Sivastopol hariç) işgalin arifesinde **1.967.200** kişi yaşamaktaydı.

Ukrayna'nın bağımsızlık yıllarında Kırım'da ilk kez kırsal alanlarda pozitif doğal nüfus artışı eğilimi görülmüştür (2012'de +450 kişi ve 2013'te +412 kişi). Kentsel nüfus azalmaya devam etmiş, ancak işgal öncesi yıllarda bu hız biraz yavaşlamıştır. Genel olarak bölgenin kentleşmesi devam etmiştir. 1989 nüfus sayımından sonra Kırım Özerk Cumhuriyeti'ndeki şehir sayısı 2 birim artmıştır. 2001 Genel Ukrayna Nüfus Sayımı sırasında yarımada 16 şehir bulunmaktaydı. Bunlardan sadece **beş tanesi 50 binden fazla nüfusa** sahiptir. Ukrayna'nın bir parçası olarak Kırım için kentleşme seviyesinin orta düzeyde olduğu söylenebilmektedir. (Kyiv, Cherkasy, Kirovohrad, Chernihiv, Poltava, Jitomir, Khmelnytskyi, Volyn, Lviv, Herson Oblastları seviyesinde).

2013 yılında, hem KÖC hem de Sivastopol, istihdam oranı açısından (**istihdam oranı %70'ten fazla**) Ukrayna'nın diğer bölgeleri arasında (Dnipropetrovsk, Harkiv Oblastları ve Kyiv şehri ile birlikte) lider konumunda yer almıştır. Sivastopol ve KÖC, işgücü piyasasında yüksek düzeyde hareketliliğe ulaşmıştır.

16 Mart 2016'da Bahçesaray Minyatür Parkı'nda "Kibar İnsanlar" Heykeli'nin açılışı. Doğal olmayan bir şekilde kedi tutan bir askerin heykeli sayısız alaylara neden oldu, bu yüzden kedi önce kaldırıldı, sonra da Ağustos 2016 yılında heykel tamamen yenilenmiştir

Ukrayna haritasında bu bölge; Kyiv, Harkiv, Odessa Oblastları ve Kyiv şehriden sonra önemli düzeyde göç artışı ile dikkat çekmiştir.

Ukrayna bölgelerindeki yatırımların eşit olmayan dağılımına rağmen, Kırım yüksek sağlık ve rekreasyon potansiyeli ile sermaye yatırımlarının eksikliğini pek hissetmemektedir: sanayileşmiş bölgelerin göstergeleri ile orantılıydı. Yarımada, Kyiv ile birlikte (ülkenin diğer bölgelerinden daha fazla) yabancı turistleri çekmekteydi (toplam yabancı turist sayısının %30'unu çekiyordu) ve Ukraynalıların en popüler tatil yeri idi. Kırım, Sovyet döneminde ortalamanın altında ve orta gelirli Almanlar için popüler bir tatil yeri idi. Ukrayna; AB, ABD, Kanada ve diğer ülkelerin vatandaşlarına yönelik vizeleri kaldırdıktan sonra yabancı turist akışı önemli ölçüde artmıştır. Kırım'da Ukrayna için geleneksel olarak yaz turizmi yaygındı ve aynı zamanda Kırım dağlarında modern kayak merkezleri oluşturma önerileri incelenmekteydi.

Ukrayna'nın bir parçası olarak Kırım halkının hayatı elbette mükemmel değildi. Bununla birlikte, hukukta tanımlanan ve yasalaştırılan olumlu hedefler tarafından yönlendirilmekteydi: dünya pazarında rekabetçi bir ürün yaratmak, entegre kalkınmayı sağlamak, yarımadanın sosyal ve ekonomik çıkarlarını

sağlamak, nüfusun turistik ihtiyaçlarını karşılamak, ekolojik dengeyi, eşsiz tarihi ve kültürel mirası korumak.

İşgal yönetimi; turistik yarımadaı kapalı bir militarize bölgeye dönüştürünce sadece bu hedefleri, dünya görüşü ve yerel halkın yaşam biçimini değil, aynı zamanda fiziksel olarak yerel halkı da değiştirmiştir.

Çeşitli kaynaklara göre (Ukrayna Sosyal Politikalar Bakanlığı, kamu kuruluşları), işgalin ilk aylarında Kırım'ı **20 ila 78 bin kişi** terk etmiştir.

Nisan 2015 yılında Kırım'dan ayrıldım. Birkaç ay için gideceğimi düşündüm. Tamamen ayrıldığımı fark ettim. Kırım Ukrayna'ya geri dönünceye kadar. O günlerde altı aydır Kyiv'de bulunan kocamın yanına gittim. O da acilen Kırım'dan ayrılmak zorunda kalmıştı çünkü bir anda Visa ve MasterCard kartlar için bankacılık hizmetleri durdurulmuştu ve çalıştığı şirket Kırım'da faaliyet göstermeye devam edememiştir. Parasız kalma ihtimalimiz vardı.

**İsmi açıklamak istemeyen Kırım göçmeni
bir doktorla yapılan röportajdan**

Rus yönetiminin yarımada halkının kendi sayımını gerçekleştirdiği Ekim 2014'teki özel durum göz önüne alındığında, açıklanan sonuçlar, önümüzdeki yıllarda Kırım nüfusunun yapısını değiştirmek için önceden belirlenmiş bir program olarak yorumlanabilir. Bu "plan"a göre 2001–2014 döneminde Kırım'ın nüfusu halihazırda 135 bin kişi veya %6,7 azalmıştır. Sivastopol'un nüfusu, aksine 18 bin veya %4,8 arttı. Toplamda Rus istatistikçiler Kırım'da 2014 yılında 1.889.400 kişi ve 2018 yılında **1.913.989** kişi hesaplamışlar. Ancak rakamlar oldukça çelişkili iken, sayısız görgü tanığının hesapları, bağımsız gazetecilik soruşturmaları, uluslararası Rus ve Ukrayna örgütlerinin, Ukrayna devlet kurumlarının, yetkili kamu derneklerinin izlenme misyonları, yarımadadan "rahatsız edici" insanların sınır dışı edilmesinin yanı sıra Kırım'ın diğer insanlara aktif yerleşimini dile getirmektedir.

Rus istatistiklerine göre işgalin ilk aylarında yarımadadan 80 binden fazla kişi ayrılmış, ancak 2018 yılına kadar onların yerine Rusya ve BDT ülkelerinden (ülkeleri kökenli) **177 binden fazla kişi** gelmiştir. Yarımadada yaşayanlar genel olarak nüfus artışının oldukça yüksek bir seviyede olduğunu belirtmektedirler. Bu dinamik, özellikle büyük şehirlerde fark edilmektedir. Örneğin, Simferopol'un nüfus yoğunluğu 3.182 kişi / km²'dir. Karşılaştırma için Rus Krasnodar şehrinde 2.600 kişi / km², Kazan'da 1.900 kişi / km² vardır.

İşgal yıllarında

Kırım'dan ayrılanlar:	Kırım'a yerleşenler:
yatırımcılar	Rus askerleri, yetkilileri ve aileleri
Ukrayna askerleri	eski Ukrayna Devlet Başkanı Viktor Yanukoviç ile ilişkili politikacılar ve yetkililer
Bilim adamları, entelektüeller	işgal altındaki Donbass ve BDT (Bağımsız Devletler Topluluğu) ülkelerinin Rusya yanlısı halkı
kamu aktivistleri, gazeteciler	suçlular, uluslararası aranan kişiler
uluslararası şirketlerin yüksek nitelikli çalışanları	Yerel altyapı inşa etmek için gelen Rus işçileri
bölgedeki azınlık temsilcileri (etnik, dilsel, cinsel, dini)	bölge için tipik olmayan Rus etnik azınlıklarının temsilcileri
yerel iş adamları	marjinal unsurlar, daha iyi bir hayat arayanlar
yabancı ve Ukraynalı turistler	“Organize” / ayrıcalıklı turistler (düşük bütçeli turistler) — Rusya Federasyonu bütçe sektörünün temsilcileri
üniversite öğrencileri	Rus bölgelerinden depresif emekliler
Rus silahlı kuvvetlerine katılan ve Rusya Federasyonu'nun diğer bölgelerine hizmet etmek üzere nakledilen eski Ukraynalı askerler	Ukrayna'nın diğer bölgelerinden yeminine ihanet eden eski emniyet görevlileri

Kırım halkını değiştirme politikası bir dizi görevi yerine getirmektedir:

- ♦ militarize bölgenin toplam nüfusunun azaltılması;
- ♦ işgal iktidarına sadık pasif bir ortamın yaratılması;
- ♦ seçimlerde sürprizlerin (beklenmeyen sonuçların) önlenmesi;
- ♦ yarımadanın bırakılma (işgalden kurtarılma) yollarının ve olasılıklarının karmaşılaştırılması (engellenmesi);
- ♦ olası bir “tekrar referandum” başarısı için koşulların yaratılması.

Böyle bir politikanın araçları şunlardır: aktivistlere karşı göstermelik düzmece davaların açılması, gazetecilerin ve aydınların takibi (kovuşturulması), Kırım Tatarları ve Ukraynalıların evlerinin aranması, iş kısıtlamaları, turizmin tekelleşmesi, “askeri ipotek”, düşük gelirli Rus turistler için sendika programları, “Uzak Doğu Hektar” adlı program, Kırım gençleri için Rusya yüksek öğretim kurumlarına girme imtiyazları, okul öncesi ve okul çağındaki çocuklarının askeri-vatanseverlik eğitimi vb.

Kırım’da 10 binden fazla memur yaşamakta ve kamunun kilit üyeleri de çoğunlukla Rusya’dan istihdam edilmektedir. Buna ek olarak, Rus askerleri hizmete gelirken, Kırım askerleri genellikle Rusya Federasyonu’nun farklı bölgelerine hizmet etmeye gönderilmektedir.

İlhaktan hemen sonra yarımada sakinleri Rusya Federasyonu vatandaşı ilan edilmiştir. Kırımlılara Rusya vatandaşlığından vazgeçmeleri için kısa bir süre (sadece 19 gün) verilmiştir. Aynı zamanda Rusya mevzuatı; Rusya vatandaşı olmayanlar için yaşam koşullarını sürekli olarak karmaşıklaştırmaktadır. Sonuç olarak Rus işgal makamları, Ukrayna vatandaşlığından 19 bin kişinin çıktığını ve Kırım sakinlerinin (halkının) sadece 3.247’si otomatik verilen Rusya vatandaşlığından çıkma başvurusunda bulunduğunu bildirmiştir.

Koparan iletişim

Anakara Ukrayna ile iletişim kesintisi ve müeyyidelerin uygulanması nedeniyle halkın *hareketliliği* sınırlıdır. Nisan sonu 2014 yılında Rusya Federasyonu Kırım kuzey girişine yasadışı “sınır” koymuştur. İşgalcilerin, Ukraynalıları Kırım’dan sınır dışı ettikleri bilinmektedir. Aralık sonu 2018 yılında Kırım’ın kuzeyinde bu bölgedeki yaşayanları Ukrayna’dan ayıran pahalı bir çit inşaa edilmiştir. FSB, en yeni video izleme sistemleri ve termal görüntüleyiciler ile donatıldığını bildirmiştir. Bunlara olan ihtiyaç; yarma, sabotaj, silah, mühimmat, mal, uyuşturucu, tütün ve alkol ürünlerinin var olması ile açıklanmaktadır.

Sonuç olarak, işgal Kırım sakinlerinin dünyayı seyahat etme olasılığına önemli ölçüde sınırlamıştır. Yarımadada faaliyet gösteren tüm Batı konsoloslukları 2014 yılında kapatılmıştır. *Henley & Partners*’a göre, Ukrayna pasaportu dünyada 41. sırada ve her geçen yıl daha da önem kazanmaktadır. Bu pasaportla 2018 yılında basitleştirilmiş bir prosedürle 128 ülke ziyaret edilebiliyordu. Aynı zamanda Ruslar için gün geçtikçe vizesiz ülke sayısı azalmaktadır (sıralamada 48. sırada). Buna ek olarak Kırım kayıtlı Rus pasaportları günümüz dünyasında daha sıkı denetlenmektedir.

Kırım’da mobil iletişimin gelişimi de yavaşlamıştır. 2018’in başından beri yarımadadaki baz istasyonlarının sayısı sadece %3 artmıştır (bunlar arasında

yeni GSM standardında hiçbir istasyon yoktur). Aynı zamanda bölgedeki LTE ağlarının kapsamı oldukça parçalıdır. Mobil iletişim özellikle tatil sezonunda karmaşık, dar ve genel olarak her yerde, büyük şehirlerde bile (Kerç, Simferopol, Sivastopol) mevcut değildir. Ayrıca, 4G internet yalnızca büyük şehirlerde kullanılabilir.

2014 yılında Simferopol'da bir yaşlı kadını gördüm: tüm yüzü kırıştı ama dudaklarını kırmızı rujla boyamaya çalıştı. Soruyorum: "Teyze, özür dilerim ama siz nereye hazırlıyorsunuz? Hangi belge için fotoğraf çektiriyorsunuz?" Dedi ki: "Nasıl, kızım? Sonuçta Sovyetler Birliği'ne geri dönüyoruz! Rus pasaportu için fotoğraf çektiriyorum. İşte bu, Tanrı'nın lütfudur!"

Lilia Muslimova ile yapılan röportajdan

Girişimciliğe kırmızı ışık

İşgal, Kırım yarımadasının işgücü piyasasındaki durumu değiştirmektedir. Kırım Cumhuriyeti İstihdam Merkezi, bölgedeki işverenlerin doktor, çeşitli uzman tesisatçı, hemşire, temizlikçi, şoför, yardımcı çalışan ve çeşitli uzman mühendisler için ihtiyaç duyduklarını düzenli olarak bildirmektedir.

Ukrayna'nın bağımsızlığı sırasında Sivastopol oldukça modern, yüksek teknoloji bir merkez oldu. İlhaktan hemen sonra çoğu BT uzmanı şehri terk etti.

Düzenli olarak Kırım'da çalışan anonim bir Batılı gazeteciyle yapılan röportajdan

Genel olarak Rusya'da şirket kaydı ve iş yapma prosedürleri, Kırımlıların bildiği Ukrayna yasalarına göre işleyen prosedürlerden çok daha karmaşıktır. Bölge orta ve yüksek gelirli turistleri kaybetmekte ve bu sebeple restoran, kafe, otel, villa, ticari kuruluş, güzellik salonları ve sağlık merkezleri gibi girişimlerin önemli nişleri de kapanmaktadır. Başarılı iş, yarımada'nınünkü "kurtarıcılarının" elindedir. Kırım'da bir **deneme** olarak uygulanan "tesis ücreti" adlı ek harç Kırım turizmini olumsuz etkilemektedir. Aslında bunlar 2018–2022 yılında turistlerden bütçeye alınan, mevsim ile dinlenme yerine bağlı olarak

günde 50 rubleye (yaklaşık 0,75\$) kadar olan “tatil altyapısının kullanımı için” ek harçlardır. Yeni vergi ücretleri arasında Kırım ekonomisi üzerinde olumsuz etkisi olan yol, çevre, ticaret vergileri de vardır. Bölgenin geleneksel tarım ve şarapçılık da özellikle Ukrayna anakarası ile kopmuş ekonomik bağlardan dolayı ciddi şekilde etkilenmektedir. Rusya Federasyonu bölgelerine göre kıyaslayarak Kırım girişimlerin hayatta kalmaları bakımından en kötü orana sahiptir: 2018 yılında yarımada da kayıtlı küçük ve orta ölçekli işletmelerden yıl sonuna kadar sadece %77,3’ü hayatta (*Inc Russia* dergisi sıralaması) kalmıştır.

Sessizler: Yarımada’nın Ukraynadan uzaklaştırılması

Kremlin, Kırım’ın işgalinin nedenini “yarımada’nın Rusça konuşan sakinlerinin korunması” olarak nitelendirmektedir. Kırım’da ana dilini Rusça olarak kabul edenlerin oranı hep yüksektir. Ukrayna’nın bağımsızlık döneminde bu oranın azalmasına (%82,64’ten %76,55’e) rağmen, ortalama sakin veya bölgeye gelen ziyaretçi açısından neredeyse farkedilemez.

SSCB’nin çöküşüyle, Kırım halkı Ukrayna dilini öğrenmek için aciliyet hissetmemiş; aynı zamanda, ulusal azınlıkların dilleri gibi burada da daha güçlü ve özgürce gelişmeye başlamıştır.

Ukraynaca; devlet kurumlarının belgelerinde, tüketim mallarının etiketlerinde, filmlerde, kısmen eğitim ve kültür alanlarında kullanılmaktaydı. Rus dili; yarımada da işgalden önce bile hizmet sektörü, internet, radyo ve televizyon, basın, kitap yayıncılığı, çocukların eğitimi ve yetiştirilmesinde baskındı. Kırım, Ukrayna dilinin en az popüler olduğu Ukrayna bölgeleri arasında ilk sırada yer almaktaydı. Rus işgali altında tüm kamu alanlarından tamamen çıkarılmıştır.

Yukarıda adı geçen rakamlar 1989 ve 2001 nüfus sayımlarından bilinmektedir. Ancak 2014 yılında Rus makamları Kırım sakinlerinin %84,1’inin Rusça’ya anadil dediklerini iddia etmişlerdir. Aceleyle organize edilen nüfus sayımı, Ukrayna’nın bağımsızlığının ilk on yılında Rusça’yı anadili olarak tanıyanların sayısının yavaşça azaldığını, 23’üncü yılında ise sayılarının aniden Sovyet verilerini aştığını iddia ediyordu. Ekim 2014 yılında anketin gerçek sonuçları yansıttığını varsaysak bile, Kırım halkının silahlı saldırganlara karşı korkularının olduğu düşünülebilmektedir. Çoğu zaman korku, dürüst itiraflardan daha uygun olan cevapları belirlemekteydi.

Sonunda Rus *sözde sayımı*, Rusça konuşan Kırım nüfusunun zorla Ukraynalaştırılmasına yönelik propagandanın saçma olduğunu kanıtlamıştır.

Herson Oblastı ile KÖC yönetim sınırında Armyansk şehrinin yakınındaki Kalançak giriş-çıkış kontrol noktası, Mart 2017, Valentyna Okhlopkovaların fotoğrafı

Buna göre, yarımadada Ukraynaca, sadece %44,57 Ukraynalı, %19,49 Rus, %18,40 Belarus, %15,34 Ermeni, %13,63 Kırım Tatarı ve %9,17 Tatarlar tarafından konuşulmaktadır. Yani “Ukraynalaştırma yılları”nın Kırımların çoğunluğunun Ukrayna dilini öğrenmeye zorlanmadıkları ortaya çıkmıştır, çünkü Kırım sakinlerinin sadece %22,36’sı ve Sivastopol sakinlerinin sadece %18,80’i (toplam %21,75) Ukraynaca bildiklerini bildirmişlerdir. 2014 yılında sadece bazı Kırımlıların Ukraynaca bilgisini göstermeye cesaret ettikleri düşünülmektedir.

Sahte sayım, bir yandan, Ukrayna kültürünün Kırım nüfusu tarafından kitlesel reddini öne süren ve diğer yandan, henüz bunu yapmayan herkesi zorunlu kılan kullanışlı bir araçtır. Sahte sayımlara göre, Ukrayna dili, Rusça (%84,1), Kırım Tatarcası (%7,8) ve Tatarca’dan (%3,7) sonra en popüler dilleri arasında dördüncü (%3,3) sırada bulunmaktadır. Bu veriler, KÖC halkının %10,1’inin Ukraynaca, %77,0’sinin Rusça ve %11,4’ünün Kırım Tatarcası anadili olarak belirtilen 2001 yılına ait veriler ile farklılık göstermektedir.

Uzmanlara, tanıklara, aktivistlere göre, Ruslaştırmanın çeşitli faktörlerinin baskısı, Kırım’daki sosyal gelişim için oldukça önemli ve tehlikeli olarak kabul edilmektedir. İlgili uygulamalar yeni okul müfredatlarında ve ders kitaplarında,

kutlamalarda ve medyada yer almaktadır. Bağımsızlık yıllarında Kırım'daki çocukların Ukraynaca'yı kolayca öğrendiklerini kanıtlamaktadır. Ancak aynı zamanda çocuklar çoğunlukla Sovyet döneminde imtiyaz sayılan Rus dili ortamında yaşamakta, sürekli Rusça konuşmakta, Rusça web siteleri kullanmakta ve televizyon izlemektedirler. Ukraynacayı serbest bir şekilde konuşabildikleri tek yer, işgal altında neredeyse tamamen Rus diline geçen okuldur.

Rusya uzun zamandır bir ilhak hazırlıyordu. Her şey kültürel düzeyde başladı: çoğu Sivastopol okulunda eğitim Rusça verilmeye başlandı. Üniversitede de. Ukraynaca çok yüzeysel olarak öğreniliyordu (sınıfımızda 11. sınıfın ikinci döneminde haftada 1 saat veriliyordu ve bu dersin final notu bulunmuyordu). Ukrayna'nın tarihi, Rusya açısından yazılan ders kitaplarına göre öğretiliyordu. Rus propagandası, özellikle 2004 yılındaki Turuncu Devrim'den sonra yoğunlaştı. Okulumdaki öğretmenler, o zamanlarda Maidan'ı açıkça destekleyenleri derslerden bırakılmakla tehdit ettiler.

Kırım'dan anonim bir mühendisle yapılan röportajdan

Kırım'da üç dilin (Rusça, Ukraynaca, Kırım Tatarcası) eşitliği resmen ilan edilmiştir. Ukrayna okulları veya kitap yayıncılık faaliyetleri ile ilgili resmi bir yasak yoktur, ancak gerçekler tam tersidir. Kitabevlerinde Ukraynaca basımlı kitap yoktur, Ukrayna tiyatro stüdyoları kapanmış ve radyo istasyonları bile yüksek kaliteli Ukrayna müziğinden vazgeçmişlerdir. Kırım'ın işgalinden önce eğitim dili Ukraynaca olan 7 okulun yanı sıra eğitimi Ukraynaca ve Rusça beraber verilen 165 okul vardı. Günümüzde Rus yetkililer, yarımadada eğitim dili Ukraynaca olan sadece 9 tane sınıfta 146 çocuğun okuduğu bir tane okulun (Feodosya'daki 20 No'lu okul) olduğunu bildirmektedirler. Yedi okulda da 13 tane Ukraynaca sınıf var. Kırım'da 2017/2018 eğitim-öğretim yılında 318 çocuk (toplam öğrenci sayısının %0,2'si) Ukraynaca eğitim alıyormuş, yani işgalden önceki rakamlara göre **35 kat daha az**. Ancak bu Rus istatistikleri de net değildir, çünkü akıllarda Ukraynaca eğitim sürecinin kalitesi hakkında soru işaretleri kalıyor. Ebeveynlerin, okullarda çocuklarının Ukraynaca eğitim almalarını terk etmeye zorlandıkları ve mevcut hükümete sadakatsizlikten dolayı zulüm gördükleri bilinmektedir.

Aslında Kırım'daki *Ukrayna kültür merkezleri*, müzeler, kütüphaneler ve eğitim kurumları tasfiye edilmiştir. Ukrayna bayraklarına, eski Ukraynalı insanların portrelerine, modern Ukraynalı yazarların kitaplarına (özellikle Simferopol'daki İvan Franko Kütüphanesi'nden) aramalar sırasında el konulması olayları bilinmektedir. 2015 yılının başında Ukrayna Nakış Müzesi kapatılmıştır.

Ukrayna Kültür Merkezi, yarım-adadaki Ukrayna dilini ve kültürünü açıkça koruyan, Ukrayna halkının tarihi, gelenekleri ve yaratıcılığını tanıtan ve Kırım Arazisi gazetesini yayınlayan politik olmayan tek kuruluştur.

Bugünlerde örgütün sadece birkaç aktivisti var ve onlar da sistematik olarak sorgulamaya çağırılıyor ve aşırılıkçılığın kabul edilemezliği konusunda uyarılıyor, tehdit ediliyorlar. Bu kuruluş için kamuya açık faaliyetler yasaklanıyor, aktivistlerin evlerinde aramalar yapılıyor ve teknik araçlara el konuluyor vb. Ukraynalılaştırma, dini konularda da zulüm görmektedir. Örneğin, 28 Ocak 2019 yılında sözde "Kırım Cumhuriyeti Tahkim Mahkemesi", Kyiv Patrikhanesi Ukrayna Ortodoks Kilisesi'nin Kırım Piskoposluğu'ndan Simferopol'da bulunan Aziz Vladimir ve Olga Katedrali'nin binalarına el koymaya karar vermiştir.

20 Mart 2014 yılında Rus işgalciler Nakhimov Deniz Harp Okulu'ndaki Ukrayna bayrağını indirmiştir. Öğrenciler protesto olarak Ukrayna marşını söylemiştir. Kısa süre sonra Kırım'dan ayrılıp 2016 yılında Odessa Denizcilik Akademisi'ni başarıyla tamamlamışlardır. Bunlardan biri, 25 Kasım 2018 yılında Ruslar tarafından ele geçirilen Nikopol topçu gemisinin 25 yaşındaki komutanı Bohdan Nebylytsia

Bu koşullarda, Rus pasaportunuz yoksa veya evde Ukraynaca konuşuyorsanız zaten bir aktivistsiniz.

Düzenli olarak Kırım'da çalışan anonim bir Batılı gazeteciyle yapılan röportajdan

Ukrayna devlet kurumları, Rusya Federasyonu tarafından toprak bütünlüğünün bozulmasına ve özellikle işgale, oradaki insanların korunmasına hazır değildi. Çoğunlukla, ülke içinde göç etmek zorunda kalmış kişiler ve işgalin rehineri; devletin Rusya'nın Kırım işgalinden kaynaklanan genel ve stratejik sorunlara daha hızlı yanıt vermesini beklemekteydi. KÖC'nin Ukrayna anakarasındaki birçok bölgesel kuruluş hala çalışmamaktadır. Bazıları sadece Kyiv,

Volodimir Balukh, ilhaktan sonra Rus vatandaşlığından vazgeçen Ukrayna yanlısı bir aktivist, Kırım'dan bir çiftçi. Neredeyse 5 yıl hapis ve para cezasına çarptırılan Rus siyasi tutuklusudur. Kasım 2016 yılında evinin avlusunda Ukrayna bayrağı ve "Semavi Yüz Kahramanları Sokağı" adlı bir tabela astı. Uluslararası insan hakları aktivistleri, bu eylemleri, aktiviste karşı iki sahte ceza davasının açılması için doğrudan bir nedeni olarak görüyor

Herson ve Odessa'da komşu bölgelerdeki ilgili kurumlarla birleşerek zamanla yenilenebildi. Bazı yetkili kuruluşlar durum dikkate alınarak özel olarak kurulmuştur. Ukrayna'nın geçici olarak işgal edilen topraklarının, özellikle KÖC ve Sivastopol konularında devlet politikasından doğrudan sorumlu olan Ukrayna yetkili kuruluşlarının oluşturulma kronolojisine bakalım:

- ◆ 12 Haziran 2014 tarihinde **Kırım Özerk Cumhuriyeti Savcılığı** Kyiv'e nakledildi. Eylül 2016 yılında personel sayısı artırıldı ve bazı yapısal birimler Herson'a taşındı.
- ◆ 16 Mayıs 2014 tarihinde **Ukrayna Devlet Başkanı'nın Kırım Özerk Cumhuriyeti Temsilciliği** (17 Aralık 1992 tarihinde kuruldu) Herson'a yerleştirildi. 20 Ocak 2016 tarihinde Temsilciliğin hakları ve uluslararası işlevleri önemli ölçüde güçlendirildi ve Kyiv'de ayrı yapısal alt birimler kuruldu.
- ◆ 17 Temmuz 2014 tarihinde Ukrayna yürütme organının özel bir merkezi makamı kuruldu: **Kırım Özerk Cumhuriyeti, Sivastopol şehri ve geçici olarak ülke içinde göç etmek zorunda kalmış kişiler konularında Ukrayna Devlet Servisi**. 22 Ekim 2014 tarihinde bu makam **Kırım Özerk Cumhuriyeti ve Sivastopol Şehri Konularında Ukrayna Devlet Servisi** olarak yeniden

adlandırıldı (şimdi faaliyeti sona erdirildi, hizmet birimi başka bir bakanlık olarak yeniden düzenlendi).

- ◆ 15 Mayıs 2015 tarihinde Ukrayna vatandaşları olan KÖC sakinleri için konsolosluk hizmetleri, Simferopol Dışişleri Bakanlığı'nın hizmetleri geçici olarak verildiği **Ukrayna Odessa Dışişleri Bakanlığı** tarafından sağlanmaya başladı.
- ◆ 16 Eylül 2015 tarihinde **Kırım Özerk Cumhuriyeti ve Sivastopol şehri Ulusal Polis Genel Müdürlüğü** kuruldu ve 16 Aralık 2016 tarihinden beri Odessa'da bulunmaktadır (Herson'da da şubesi vardır).
- ◆ 16 Aralık 2015 tarihinde bir hükümet kararında, Ukrayna'nın Geçici İşgal Altındaki Topraklarından ve Teröristlerle Mücadele Operasyonunun olduğu bölgelerinden Ukrayna'nın diğer bölgelerine Taşınan Ukrayna Vatandaşlarının 2017 yılına kadar Desteklenmesi, Sosyal Adaptasyonu ve Yeniden Entegrasyonu için Kapsamlı Bir Devlet Programı onaylandı. Bu programın çeşitli yönlerinin gerçekleştirilmesine neredeyse tüm **bakanlıklar, diğer merkezi ve yerel yürütme organları** dahil oldu.
- ◆ 18 Aralık 2015 tarihinde **Herson Oblastı, Kırım Özerk Cumhuriyeti ve Sivastopol şehrindeki Devlet Mülkiyet Fonu Bölgesel Şubesi**, (Herson'da faaliyet göstermektedir) ile ilgili düzenlemeler onaylanmıştır.
- ◆ 20 Nisan 2016 tarihinde Kırım Özerk Cumhuriyeti ve Sivastopol Şehri Konularında Ukrayna Devlet Servisi, Donbass'ın Yeniden Yapılandırılması için Devlet Ajansı ile birleşerek **Geçici İşgal Altındaki Topraklar ve Ülke içinde göç etmek zorunda kalmış kişiler Bakanlığı** ile bir araya getirildi (Kyiv'de bulunmaktadır, Herson dahil yerel makamları mevcuttur). Makamda KÖC ve Sivastopol, ülke içinde göç etmek zorunda kalmış kişiler ve insani işbirliği için ayrı müdürlükler kuruldu.
- ◆ 1 Haziran 2016 tarihinde **Kırım Özerk Cumhuriyeti ve Sivastopol şehri Ukrayna Güvenlik Servisi Ana Müdürlüğü** (Herson'da bulunmaktadır) yeniden açıldı.
- ◆ 15 Kasım 2017 tarihinde Hükümet; zorunda kalmış kişilerin Entegrasyon Stratejisini ve 2020 yılına kadarki ülke içinde göç etme konusunda uzun vadeli kararların uygulanmasını onaylamıştır. 21 Kasım 2018 yılında bu Stratejinin uygulanması için bir eylem planı onaylanmıştır. Bunun uygulanmasıyla neredeyse tüm **bakanlıklar, diğer Ukrayna merkez ve yerel yönetim makamları** sorumludur.
- ◆ 2 Mayıs 2018 tarihinde **Herson Oblastı, Kırım Özerk Cumhuriyeti ve Sivastopol şehrindeki Devlet Mali Servisi Ana Dairesi** kuruldu.
- ◆ 14 Mayıs 2018 yılında **Herson Oblastında KÖC ve Sivastopol şehri ayrı bir Devriye Emniyet Müdürlüğü** faaliyete başladı (sınır rayonlarındaki kontrol

noktalarında hizmet: Genişesk, Kalançak ve Çaplıka; Ukrayna'yı Kırım'a bağlayan ana yolların kontrolü).

- ◆ 4 Haziran 2018 tarihinde Kamu Denetçiliği Kurumu'na (Ombudsmanlık kurumuna) ayrı bir görevli atanmıştır: **Kırım Özerk Cumhuriyeti ve Sivastopol Şehri Sakinlerinin Haklarının Gözetilmesi Komiseri Temsilcisi.**

20 Haziran 2018 tarihinde Ukrayna Cumhurbaşkanının KÖC'de Daimi Temsilcisi; 2018–2019 yılları için Geçici Olarak İşgal Edilen Ukrayna Kırım Bölgesinden Rus Saldırganlığına Karşı, devlet çıkarlarının, Ukrayna Vatandaşlarının ve Ukraynalı Tüzel Kişilerin korunması için Acil Tedbir Planı onaylamıştır. Bu Planın programına **Ukrayna milletvekilleri, merkezi yürütme organları, Ukrayna Devlet Başkanlığı İdaresi, Başsavcılık, Ukrayna Ulusal Güvenlik ve Savunma Konseyi, Ukrayna Güvenlik Servisi, Ukrayna Dış İstihbarat Servisi** temsilcileri, Kırım Tatar Halk Meclisi liderleri, yükseköğretim kurumları, **Ulusal Bilimler Akademisi ve Farklı Dallardan Bilim Akademileri, oblast ve rayon devlet idareleri, yerel yönetim organları, işletmeler, kurum ve kuruluşların üst düzey yetkilileri, uluslararası kuruluşların temsilcileri, avukatlar, insan hakları aktivistleri ve bilim adamlarının** katılımları sağlanacaktı.

Genel olarak, Ukrayna Kırım'ının kurumsal restorasyonunun oldukça uzun süreçleri, devlet kurumlarının ve bu yöndeki diğer makamların koordinasyonu ve etkileşiminin sorunları, adalet, yetkililerin düşük inisiyatifi ve Kırım'ın yeniden Ukrayna sınırlarına dönmesi konusunda bütünsel bir stratejik vizyonunun eksikliği gözlemlenmektedir.

Aynı zamanda, göçmenler anakarada oldukça aktif bir şekilde kendi kendini organize etmektedirler. Ukrayna'da Kırım sorunuyla ilgilenen analitik merkezler, insan haklarını koruyan, kültürel ve diğer kuruluşlar (örneğin, *CrimeaSOS, Kırım İnsan Hakları Grubu* ve diğerleri) kurulmaktadır. Kırımlılar ve Kırım gönüllü grupları, Donbass'taki savaşta Rus saldırganlığına karşı çıkmaktadırlar.

Ukrayna'daki kamu ve devlet sektörleri, Kırım sorununu çözmek için her zaman ortak bir vizyona sahip değiller. Bu, Ağustos 2014 yılında Ukrayna Verkhovna Radası tarafından, “**‘Kırım’ Serbest ekonomik bölgenin oluşturulması ve geçici olarak işgal edilen Ukrayna bölgesinde ekonomik faaliyetin özellikleri**” yasası kabulü ile açıkça kendini göstermiştir. Yasaya göre, Kırım'da ulusal vergi ve harçların alınmadığı 10 yıllık bir süre boyunca serbest ticaret, hizmet ve sanayi tipi gümrük bölgesi oluşturulmuştur. Ukrayna'daki insan hakları örgütlerinin çoğu ve organize Kırım Tatar hareketi hemen yasaya karşı çıkmıştır. Bazı milletvekilleri, ilgili parlamento komitesi, Geçici İşgal Altındaki Topraklar ve Ülke içinde göç etmek zorunda kalmış kişiler Bakanlığı da bu kararın kaldırılmasını

desteklemektedir. Onlara göre, böyle bir rejim Ukrayna'nın ve Kırım halkının Rusya tarafından zarar görmesi gerçeğini sorgulamaya çağırmakta, Kırım ve Rusya'ya kaçakçılık, yolsuzluk, gümrüksüz mal ithalatı ve elektrik sağlamaktadır. Buna karşılık, Eylül 2015 yılında aktivistler, *Kırım'ı engellemek için sınırsız bir sivil eylem* başlatmışlardır (işgal altındaki bölgeye ulaşım ve elektriğin engellenmesi). Genel olarak yarımada ile idari sınırdaki planlı eylemler, Kırım sakinlerinin yaşam koşullarını önemli ölçüde kötüleştirmiş ve Rus yetkililerin yerel sorunları çözme yeteneğini sorgulamıştır. Ukrayna'da abluka, daha sert bir hükümet kararının kabul edilmesine katkıda bulunmuştur (16 Aralık 2015 tarihli "Belirli malların (çalışmaların, hizmetlerin) geçici olarak işgal edilen topraklardan Ukrayna'nın başka bir bölgesine ve / veya Ukrayna'nın başka bir bölgesinden geçici olarak işgal edilen bölgeye gönderilmesinin kısıtlanması" Kararı). 2016 yılında ablukeynin organizatörleri pasif takibe geçtiklerini açıklamıştır.

Kırım'da ise organize direnişin (**Kırım Dayanışma** Derneği gibi) sürekli desteğe ihtiyacı var. Kremlin'in rehinelere ilişkin çoğu sessiz Sovyet uygulamalarına geri dönüyor.

Kırgın: Unutulmuş tarihsel değerler ve edinilmiş kızgınlıklar

Kırımlılar, işgal durumunda bozulmaya ve hatta yağmalanmaya başlayan çok sayıda *tarihi ve kültürel eser, sit alanı ve park* arasında yaşamaktadırlar. Aynı zamanda daha önce çok sayıda anıtsal yapı ile bilinen bölgede günümüzde de yeni anıtlar aktif olarak inşa edilmektedir.

Ukrayna Devlet İstatistik Servisi'ne göre, KÖC ve Sivastopol topraklarında **10 binden fazla kültürel miras alanı** mevcuttur: arkeolojik — 5.106, tarihi — 2.582, anıtsal sanat neredeyse 300 vb. Ukrayna Taşınmaz Anıtları Devlet Kaydı, Kırım yarımadasında bulunan 86 ulusal ve 1.112 yerel öneme sahip anıt içermektedir. Bunun dışında bazı organizasyonların (örneğin "Kırım Vakfı" adlı Kırım Tatar yardım kuruluşu) tüzüğünde tarihi ve kültürel alanların korunması uygulaması yaygındır. İşgalden önce bölgede 239 arşiv kurumu vardı.

Günümüzde ise Kırım'ın kültürel değerlerinin kontrolsüz bir şekilde Rusya tarafından ele geçirilmesi devam etmektedir. Bu anıtların Rusya Federasyonu Kültürel Mirasının Birleşik Devlet Siciline dahil edilmesi için kolaylaştırılmış bir prosedür mevcuttur. 17 Ekim 2015 tarihinde Rusya Federasyonu Hükümeti'nin emriyle Kırım'daki **220'den fazla tarihi ve kültürel alan**, federal öneme sahip kültürel miras alanları olarak sınıflandırılmıştır.

Kırım'da artık Ukrayna'yı hatırlamayacak bir dizi çocuk büyüyor.

Düzenli olarak Kırım'da çalışan anonim bir Batılı araştırmacı ile yapılan röportajdan

Ukrayna'nın tarihi yerleşimlerinin listesi, 26'sı Kırım'da olmak üzere sadece 401 yerleşim bölgesini içermektedir. KÖC topraklarında 7 doğa rezervi, 21 anıt parkı, bahçe ve park sanatının kültürel miras eserleri vardır. UNESCO Dünya Mirası Listesine "Tauric Chersonese Antik Kenti ve Kariyesi (MÖ 5. yy — MS 14. yy)" dahil edilmiştir; bu listeye dahil edilmek üzere bir dizi başka Kırım tarihi ve kültürel anıtları mevcuttur (Bahçesaray Kırım Han Sarayı, Sudak Kalesi anıtları kompleksi, Kırım Astrofizik Gözlemevi, Akdeniz'den Karadeniz'e Ceneviz ticaret yollarında kale ve tahkimatlar, Mangup Kale, Eski Kermen, Çufutkale). Resmi Ukrayna istatistiklerine göre, 1.247.360 adet ana fon ve 403.240 adet araştırma ve destek fonu Kırım müzelerinde saklanmaktadır. Günümüzde UNESCO (diğer uluslararası kuruluşlar gibi) işgal altındaki müzelerle ilişkilerini resmen feshetmiştir.

Rusya, Ukrayna Müze Fonu'nun Kırım bölümünü yasadışı bir şekilde ele geçirmiştir. Bulunan eserler, müze koleksiyonları ve rezervleri Kırım müzelerinden Rusya'ya ihraç edilmektedir. Rusya Federasyonu Kültür Bakanlığı, Kırım'daki arkeolojik miras alanlarını tanımlamak ve incelemek için 18 kuruma yasadışı izinler vermiştir. Yerel anıtların eşsizliği yok edilmekte, arkeolojik anıtlar hasar görmekte ve kültürel mirasın korunmasındaki suç ihmali yaygınlaşmaktadır. Yetkili Ukrayna makamları, kültürel mirasın korunması alanındaki ulusal ve uluslararası mevzuat ihlallerini düzenli olarak belirlemektedir. UNESCO Dünya Mirası Komitesi Kırım'daki anıtların durumu için endişelenmektedir.

İşgalden önce bile bu bölge (Ukrayna'nın diğer bölgelerine kıyasla) çok sayıda anıtlarla karakterize edilmekteydi. Ancak, Kültür Bakanlığı Siciline sadece 1991–2013 yıllarında restore edilen (çoğunlukla) veya Kırım'da inşaa edilen 12 yerel öneme sahip anıt kaydedilmiştir. Ancak Andriy İvanets'in hesaplarına göre Kırım'da 2014 yılından itibaren 127'den fazla anıt (büstler, anıtlar, haçlar, heykeller, figürler, abideler, anıt kompleksleri dahil) yasadışı inşa edilmiştir. Bazı yeni eserlerin sanatsal değeri düşük, üretim hızları ise nispeten hızlıdır.

SSCB'nin çöküşünden sonra Kırım'ın kamusal alanında *Sovyet ve Rus sembollerinin hakimiyeti* kalmıştır, ancak diğer tarihi deneyimler yenileniyordu ve bir anlayış kültürü teşvik ediliyordu. Yeni inşa edilen anıtların farklı türleri ve ideolojik yönelimleri daha erişilebilir hale gelmiştir (Kırım Tatar halkının sınır dışı edilmesinin trajik olaylarının anıldığı yerler restore ediliyordu, Kırım Tatar

Kachi-Kalon adlı Arkeolojik sit alanı, Kırım'daki bir mağara manastırır ve ort. 250 yapay mağara içeren ve muhtemelen 6-8 yüzyıldan kalmış eski bir yerleşimdir. İryna Brunova-Kalishetska'nın fotoğrafı

ve Ukrayna figürlerine ait anıtlar dikiliyordu, Ukrayna'nın bağımsız tarihinin anıtları vb.). 1991'den beri dikilen anıtlar arasında aşağıdakiler yer almaktadır, örneğin, 17. yüzyılın başındaki Hetman Petro Sagaydaçnyı Anıtı, Kırım Tatar eğitimcisi İsmail Bey Gaspralı Anıtı, Ukraynalı yazarlar Taras Şevçenko, Lesya Ukrainka, İvan Franko Anıtları / büstleri, muhalif büstü, insan hakları aktivisti Petro Hryhorenko büstü, Ukrayna Donanmasının 10. yıldönümü onuruna bir anıt, Aziz Luka Anıtı, Havari Aziz Andreas Anıtı, Pontius ve Boğaziçi kralı Mithridates VI Eupator Büstü ve diğerleri.

Rus işgal idaresi tarafından dikilen anıtlar, militan Batı ve Ukrayna karşıtı temalı, hatta masal karakterleri gibi tarafsız figürlerin bile heykelde siyasallaştırılması gibi ideolojik birleşme göstermektedir. Yeni inşa edilen anıtların konusu, sözde "Kırım Baharı" (2014 yılında Kırım işgali) olaylarının anması, Sovyet Rusya, SSCB ve Rus İmparatorluğu dönemi figürleri ve olayların anısı, dini sembollerdir. Sonuç olarak günümüzde Kırım'da "Kırım'ın Rusya ile birleşmesi onuruna", "Bizim evimiz Rusya", "kibar insanlar" anıtı, 2014 yılında Kyiv'de hayatını kaybeden özel birim "Berkut" kıdemli praporsçik (gedikli ile subay arasında bir rütbe) için bir anıt, Rus İmparatorluğu'nun Karadeniz Filosu Amiral Dmitry Senyavin Anıtı, "Büyük Üçlü" Stalin heykeli (1945 Yalta Konferansına katılan devlet liderleri), II. Nikolay büstü, II. Katerina anıtı, Sovyet askeri anıtı, Ortodoks ibadet haçları gibi çok sayıda anıt ve heykel bulunmaktadır.

İşgal öncesi dönemde bile Kırım ve özellikle Sivastopol şehrinde Rus yanlısı aktivistler ile Kırım Tatar ve Ukrayna kuvvetleri arasında anıtlar üzerine arasıra çatışmalar yaşanmaktaydı. Yarımada (Ukrayna'nın diğer bölgelerinden daha

Şubat 2019 yılında Ruslar, Mithridates Dağı (Kerç) üzerindeki Pantikapamoeus antik kenti kazılarında Prytaneion olarak bilinen antik Yunan revağının parçalarını çıkardı

az yoğun olsa da) komünist liderlerin anıtlarını sökme eylemi (halk arasındaki eylem adı “Leninopad”) gerçekleşmeye başlanmıştır, ancak Sovyet ve imperatorluk dönemleri anıtlarının çoğu korunmakta ve hatta restore edilmekteydi.

İşgalin gerçekleri farklı. Anıtlarda daha çok *militarist konular* geçmektedir. Askerler, kamu sektörü çalışanları, gençler ve çocuklar anıtların kuruluşlarına ve anmalarına aktif olarak katılmaktadırlar. Günümüzde Kırım’ın şehirleri ve köyleri için anıtların üretimi, transferi ve montajı, Rusya Federasyonu’nun farklı bölgelerinden siyasi ve iş çevrelerinin katılımıyla eskisinden daha sık desteklenmektedir. Ukrayna’nın bağımsızlık zamanında dikilen bazı anıtların sökülmesinin ve yerlerini Rus anıtlarının almasıyla ilgili bilinen gerçekler vardır. Müslüman mezarlıkları, Ukrayna figürlerine ait anıtlarına karşı vandalizm de izlenmektedir.

Kırım haklı olarak, klasik araştırma araçlarının, sosyolojik boyutların, odak gruplarının veya uzman anketlerinin geçersiz olduğu *tam teşekküllü analitik için uygun olmayan bir bölge* olarak adlandırılabilir. İşgal altındaki bölgelere erişimin yokluğunda, sadece nüfusun yapısını değil, aynı zamanda ruh halini de anlamak zordur. Hem Ukraynalı yetkililer hem de uluslararası örgütler geleneksel olarak durumu güvenilir bir şekilde izlemek için Kırım’a son derece sınırlı olan erişimden şikayet etmektedirler. Aynı zamanda, yarımadadaki nüfusun kendini tanımlama sorunu gündemde olmaya devam etmektedir: Rus nüfusunun çoğunluğu gibi, Kırım’ın Rusya’ya “katılımını” sürekli olarak onaylıyor mu yoksa “tarihi seçimini” yeniden değerlendiriyor mu veya referandumu Rus propagandasının uydurması olarak red mi ediyor?

■ İşgalcilerin anıtları *

38

Rus kültürünün
yaygınlaştırılması

33

Sovyet tarihinin
yüceltilmesi

23

Rus İmparatorluğu
tarihinin güncelleştirilmesi

16

Rus Ortodoksluğu
Propagandası

9

2014 yılı Rusya
saldırganlığının
aklanması

4

Sovyet ve Rus sınır
muhafızlarına saygı

* 2014-2018 döneminde Kırım'da yapılan anıtlar
Andriy İvanets'in gözetim sonuçlarına göre (2018 sonbaharı)

İşgal öncesi analitiksel veriler Kırım nüfusunu şu şekilde karakterize etmekteydi: yüksek derecede etnik mozaikçilik; güçlü bölgesel aidiyet; eskiden kalan Sovyetçilik; genç Kırımlı neslin tüm Ukrayna ve küresel değerlerine yakınlaşması. Uzmanlar, sınır dışı edilen Kırım Tatar halkının ve Kırım'ın ulusal azınlıklarının haklarının yenilenmesine, ulusal kültürlerin, uluslararası deneyim paylaşım programlarının, demokratik stüdyoların ve kuşaklararası diyalogların gelişmesine ortak çabalar göstermeyi önermiştir.

Ukrayna devlet, kamu ve uluslararası örgütleri Kırım toplumunu analiz etmekte, iç çatışmaların önlenmesi ve yarımada'nın ana etno-politik grupları (Ruslar, Ukraynalılar ve Kırım Tatarları) arasındaki ilişkilerin uyumlaştırılması için pratik öneriler geliştirmektedir. Diğer girişimlerin yanı sıra, organizatörleri Ukrayna yanlısı, Rus yanlısı ve Kırım Tatar yanlısı siyasi çevrelerinin temsilcileri

arasında iletişim kurmayı başaran *Kırım Siyasi Diyalog* projesinin (2009–2014) başarılarına dikkat edilmesi önemlidir.

Bununla birlikte, hem Sovyet propaganda isimlerini (örneğin, Kirovske, Krasnohvardiyske, Lenine, Pervomaiske ve Sovyetskiy Rayonları) koruyan Kırım toponimi hem de yerel halkın çoğunun dünya görüşü kilit Sovyet değerlerini günümüze kadar korumuştur. Sovyet geçmişine bağlılık buralarda oldukça şeffaf bir şekilde görülmektedir: görsel sembollerde, dil tarzında, organize topluluklarda. Sovyet sonrası alanda rekabetçi bir toplumun gerçeklerine adapte olamayan birçok insan SSCB'yi özlemekte ve çoğu zaman onu modern Rusya ile karıştırmaktadır. Kırım toplumu, böyle bir nostaljinin en iyi örneklerinden biridir: kolektivizm ve merkezi düzende eleştirel olmayan bir inanç. Zamanla ilgili siyasi güçler tarafından beslenmiştir ve günümüzde yarımada nüfusunun amaçlı olarak yapılandırılmasıyla güçlenmektedir.

Kırım'ın farkı, Sovyet yanlısı pek çok insanın orada yaşamasıdır. Bunlar emekli Sovyet subayları ve miçmanlar (michman-rus ordu-sunda bir ünvan). Sivastopol şehrini de onlar yönetiyordu. Ukrayna kültürel programları ve etkinlikleri yoktu.

Sivastopol'lü anonim bir kamu aktivisti ile yapılan röportajdan

1990 yılından bu yana bölge halkı belirgin bir şekilde “yaşlanmış” olmakla birlikte, 2006–2009 demografik krizinden (çocukların doğum oranlarının önemli ölçüde azaldığı zaman) yavaş yavaş artmaya başlamıştır. 2013 yılında nüfusun ortalama yaşı 40,5'ti; ve 2017 yılında 41'di. İlhaktan sonra Kırım halkının yaşam oranı 2002 yılından bu yana ilk kez düşmüştür. Kırım ve özellikle Sivastopol, iklimin özelliklerinden dolayı daha da çok emekli insanları (60 yaşın üzerindeki insanlar; günümüzde Kırım nüfusunun %24'ü) ve bazı tıbbi teşhisleri olan insanların ilginç çekiyor. Yani sosyal korumaya ihtiyaç duyan ve özellikle sosyalist ideallere ve Sovyet uygulamalarına sempati duyan nüfus kategorisi. Onların sosyal statüleri belirsiz, ancak seçim sürecindeki rolleri önemlidir.

Sadece şahit olan eski nesil değil, gençler de kurgusal geçmişini özlemektir. Sonuçta Sovyet döneminin görgü tanıklarının sayısındaki azalma, o zamanın idealleşmesine ve modern Rusya ile tanımlanmasına katkıda bulunmaktadır.

Aynı zamanda Ukrayna, totaliter dönemin mirası olarak tanınan komünist semboller üzerinde uzlaşmaz bir tavır almıştır. 2015 yılında kabul edilen mevzuat, komünist sembolleri içeren idari ve diğer resmi adlarda değişiklik

yapılmasını gerektirdiğini belirtmekteydi. Toplamda Ukrayna'da binden fazla şehir ve ilçe yeni isimler almıştır (birçok durumda eski, Sovyet öncesi isimlere geri dönüş olmuştur). Kırım'ın Ukrayna'nın ayrılmaz bir parçası olduğu düşünüldüğünde, parlamento KÖC ve Sivastopol bölgesindeki **70 şehrin adını** da değiştirmiştir. Ayrıca **5 Kırım rayonuna** da komünist olmayan isimler verilmiştir. Verkhovna Rada'nın kararı, Kırım'ın yeniden adlandırılması kararının işgal altındaki toprakların Ukrayna'nın genel yargı yetkisine iade edilmesinden itibaren geçerli olacağını belirtmektedir.

1 Mayıs etkinliği katılımcısı. Sivastopol, 2012.
Valentina Okhlopko'nun fotoğrafı

Kırım'daki Ukrayna *dekomünizasyonu* (komünizm düşüncelerinin, sembollerin sisteminin kaldırılması) bir başka fakat benzer sorunu vurgulamıştır: 1944 yılında sürgün edildikten sonra yarımada haritasından silinen *Kırım Tatar toponiminin canlandırması*. Kırım'da Ukrayna parlamentosu tarafından verilen yeni isimlerin çoğu Kırım Tatarlarının yeniden canlandırılan isimleriydi. Aynı zamanda komünize edilmemiş (dekomünizasyon) isimler, savaş öncesi Kırım Tatar isimleri listesinin sadece küçük bir yüzdesini oluşturmaktadır. Bunun nedeni ise 1944 yılından sonra Kırım Tatar isimlerinin yerine koyulan isimlerin bazıları komünist yanlısı değildi. Örneğin, *Sovyetskyi* Rayon Merkezi 2016 yılında yeniden adlandırılıp eski adı olan İçki almıştır. Bunun yerine Ukrayna hukuku, Kırım Tatarlarının sınır dışı edilmesinden önce *Karasubazar* adı ile geçen *Bilohirsk* Rayon Merkezini yeniden adlandırmamıştır. Antikomünizm eylemi sonucu olarak Kırım'da görülen bazı isimlerin tarihi bir temeli yoktu. Örneğin, *Krasnoperekopsk* kenti, *Yanı Kapu* yeni adını (Kırım Tatarcası — Yeni Kapı) almıştır. Bu kararın ilginç bir sonucu, 2016 yılında Ukrayna Donanması "Krasnoperekopsk" adlı baskın römorkör "Yanı Kapu" olarak yeniden adlandırılması olmuştur. 25 Kasım 2018 yılında Ruslar tarafından yakalandığı zaman ünlü olmuştur.

Rus Kırım yönetimi Ukrayna tarafından yeniden verilen isimleri tanımamaktadır. Aynı zamanda Kyiv'in meydan okumasına cevap veren Ruslar, Kırım Tatar toponimi konusunu kendi yollarıyla çözmeye karar vermişler. 2016 yılında Rusya Siyasi Baskı Mağdurlarının Haklarının Rehabilitasyonu Komisyonu, yaklaşık **1.400 Kırım yerleşim yeri** için ikinci tarihi isimlerin bir listesini onaylamıştır. Çok daha geniş bir toponimik katmanın kapsamına rağmen, bu kararın daha az

Simferopol 79 Nolu anaokulunda “Zafer Bayramı”. Çocuklar “Sovyet askerlerinin kahramanlığı” onuruna Aziz Yorgi kurdeleleri dağıtıyor, askeri üniformalı müzikal gösterileri, komutan emirlerini yerine getirme yeteneği gösteriyor, yerel bisikletçiler ile birlikte şehir çapında “Ölümsüz Alay” eylemine katılıyorlar (8 Mayıs 2018)

politik ağırlığı vardır, çünkü bu yeniden adlandırma değil, isimleri çoğaltma ile ilgilidir. İkinci tarihi isimlerin kullanılmasının gerçek sonuçları, Ukraynaca ve Kırım Tatarcası’nın “Kırım Cumhuriyeti”nin devlet dilleri olarak beyan edilmesi sonuçları kadar önemsizdir.

Kırım’daki şehir ve ilçelerin yeniden adlandırılması kararından bir yıl önce Ukrayna parlamentosu; Simferopol Uluslararası Havalimanı’na **Ahmet Han Sultan** (Kırım Tatar halkının ulusal kahramanı, İkinci Dünya Savaşı’nın uzman pilotu) adını vermiştir. Rusya bu kararı da tanımamıştır. Aralık 2018 yılında Ruslar, “Simferopol” havaalanına İvan Ayvazovski (Ermeni kökenli 19. yüzyılın sonu Kırımlı sanatçı) adını verme niyetlerini açıklamışlar.

Genel olarak yeniden adlandırma çatışmaları, yarımada sakinlerinin yüzleşmek zorunda oldukları daha derin pratik sorunların sadece dışsal bir yönüdür. Özellikle, hem Ukrayna hem de Uluslararası Sivil Havacılık Örgütü (ICAO), Mart 2014 yılından bu yana işgal altındaki Kırım’a uçuşlara izin vermemektedir. İşgal

nedeniyle Simferopol Havalimanı uluslararası uçuşlara kapalıdır ve sadece Rus uçuşlarına hizmet vermektedir.

Sonuç olarak tarihsel dargınlık birikimi ve eski büyüklük hakkındaki mitlere takıntı, yarımadaadaki karşılıklı anlayışı giderek daha karmaşık hale getirmekte ve olumsuz sosyal ve ekonomik süreçlerin negatifi yanında kriz sendromları, hayal kırıklıkları yaratmaktadır.

Gözdağı altındakiler: Kırım'da ideolojik çerçeve ve cezalandırma yöntemleri

Kırım halkı ve genel olarak Ukrayna halkı sadece 1990'larda demokratik kurumlar kurmaya başlamışlardır. Ukrayna devlet başkanlığı seçiminde çoğu Kırımlı tarafından ikinci turda oy verilen adaylar (Leonid Kravçuk, Leonid Kuçma, Viktor Yanukoviç) kazanmıştır. Böylece, 1991–2010'daki beş başkanlık kampanyasından KÖC'nin favorileri üç kez ve Sivastopol'un favorileri dört kez seçimi kazanmıştır. Karşılaştırma için, bu süre zarfında Ukrayna'nın hiçbir bölgesi üst üste 5 kez kazanacak adayı seçmemiş ve İvano-Frankivsk, Vinnitsa, Lviv, Ternopil ve Cherkasy Oblastlarından oy verenler sadece iki kez devlet başkanı olacak kişiye oy vermişler.

Kırım özerkliğindeki siyasi yaşam zengindi. Kırım halkının çıkarlarını tutarlı bir şekilde temsil edecek hiçbir istikrarlı siyasi güç yoktu. 1994 yılından bu yana Kırım parlamentosuna toplam yaklaşık 26 siyasi partinin temsilcileri seçilmişti. Bunların arasında ulusal seçim bölgesi liderleri ve Kırım sorununa veya yarımadaadaki ulusal azınlıkların sorunlarına öncelik veren siyasi örgütler yer almaktaydı. Parti dışı adayların 2006 yılına kadar (oransal seçim sisteminin uygulanmasından önce) tüm seçim kampanyalarındaki başarısı sürekli yüksekti. Tüm Ukrayna'da olduğu gibi Komünistler yavaş yavaş eski pozisyonlarını kaybetmekteydi (1998 yılında 38 koltuk, 2010 yılında 5 koltuk). Kırım parlamentosundaki Rus yanlısı siyasi güçlerin hakimiyetine rağmen, diğer grupların çıkarlarının temsilcileri için yer vardı (bu KÖC'nin Parlamentosundaki parti temsilcilikleri tarafından 2 ila 6 toplantı arasında açıkça kanıtlanmıştır). "Kırım Parlamentosundaki Siyasi Kuvvetler" adlı infografikte, bu tür temsilciliklerin sayısı ve toplantıların kronolojisindeki etkileri (milletvekillerinin oranı) yer almaktadır.

Sadece 1994 yılına kadar, demokratik seçimler yapılana kadar, 1. toplantıda Kırım Yüksek Sovyeti; tarihi selefi Kırım Oblastı Konseyi (yaklaşık %70'i Komünist Partisi temsilcileri) ile aynı tekel bileşiminde kalmıştır. Günümüzde Kırım Sovyet uygulaması olan tek parti yönetimine geri dönmüştür. Yasadışı seçilen sözde Kırım Cumhuriyeti Devlet Konseyi, **Vladimir Putin'in "Birleşik Rusya" adlı siyasi gücü temsilcilerinin %93'ünden oluşmaktadır.** Geri kalanı ise Rusya'nın sağcı radikal Liberal Demokrat Partisi'nin temsilcileridir. Temsilci organın statüsü, Rusya Federasyonu bölgesel parlamentosu düzeyine düşürülmüştür. Toplam milletvekili sayısı dörtte bir azalmıştır (100'den 75'e). Yerel sakinlerin çeşitli çıkarlarının temsilinden bahsetmek zordur, çünkü 14 Eylül 2014 tarihinde Rus yetkililer tarafından yapılan seçimler uygun bir hazırlık yapılmadan yapılmıştır (Mart ayında, Ukrayna Merkez Seçim Komisyonu Seçmenlerin Devlet Kayıtlarını kişisel veri tabanlarının yasadışı kullanımından korumuştur). Aynı zamanda sözde "Sivastopol Yasama Meclisi"ne de neredeyse aynı sonuçlarla, modern dünya tarafından tanınmayan seçimleri gerçekleştirmiştir (22 koltuk "Birleşik Rusya" partisi, 2 tane ise Rusya'nın Liberal Demokrat Partisi tarafından alınmıştır). KÖC ve Sivastopol muhalif güçleri, *alternatifin olmadığını* belirterek seçimleri yasadışı boykot etmiştir.

Sovyet sonrası Rusya siyasi ve ekonomik dönüşümleri yapamamıştır: burada klan sistemi, demokrasinin devalüasyonu, uluslararası hukuku ve uluslararası anlaşmaları görmezden gelmesi izlenmektedir. Bu toplum için dünya görüşü dönüşümleri de mevcut değildir. Stalinizm ideolojisi kınanmamış, yalnızca Rus Ortodoksluğu ve Çarlık Rusya'sının emperyal mitleri ile desteklenmiştir. İktidarı sürdürmenin tek kaynağı, mevcut hükümetin yeniden canlandırmaya çalıştığı geçmişin hayali zaferleri gibi görünmektedir.

Kırım'da Batılılar oldukça rahatsız olacak, rahatlamak imkansız. Her yerde baskınlık, üzerinizde güç ve bu gücün asla sizin lehinize olmayacağını gösteren çok sayıda polis var... Bir zamanlar burası bir özgürlük adasıydı. Sovyet döneminde bile çıplaklar plajı vardı, ancak Rus iktidarı hepsini kapattı.

Düzenli olarak Kırım'da çalışan anonim bir Batılı araştırmacı ile yapılan röportajdan

■ Kırım Parlamentosunda Siyasi Güçler

2

Sözde "Kırım Cumhuriyeti Devlet Konseyi" (2014–2019)

"Birleşik Rusya" Partisi - 70
Rusya Liberal Demokrat Partisi - 5

6

Kırım Özerk Cumhuriyeti Verkhovna Rada'sının VI.Dönemi (2010–2014)

Bölgeler Partisi - 80
Ukrayna Komünist Partisi - 5
Ukrayna Halk Hareketi - 5
"Birlik" Partisi - 5
"Rus Birliği" Partisi - 3
"Güçlü Ukrayna" Partisi - 2

8

Kırım Özerk Cumhuriyeti Verkhovna Rada'sının V.Dönemi (2006–2010)

Blok "Yanukoviç için!" - 44
"Birlik" Partisi - 10
Kunitsyn Bloğu - 10
Ukrayna Komünist Partisi - 9
Ukrayna Halk Hareketi - 8
Yuliya Timoşenko Bloğu - 8
Nataliya Vitrenko Bloğu "Halk Muhalefeti" - 7
Muhalefet Bloğu "Böyle değil!" - 4

12

Kırım Özerk Cumhuriyeti Verkhovna Rada'sının IV.Dönemi (2002–2006)

Bağımsız - 46
Ukrayna Komünist Partisi - 15
Tarım Partisi - 11
Halk Demokrat Partisi - 8
Bölgeler Partisi - 3
USDP (b) - 3
"Tek Rus için" Partisi - 2
Ukrayna Köy Partisi - 1
Ukrayna Sanayici ve Girişimciler Partisi - 1
"Rusya-Ukrayna Birliği" Partisi - 1
"Emekçi Ukrayna" Partisi - 1
Demokratik Birlik - 1

7

Kırım Özerk Cumhuriyeti Verkhovna Rada'sının III.Dönemi (1998–2002)

Bağımsız - 47
Ukrayna Komünist Partisi - 38
Tarım Partisi - 5
Halk Demokrat Partisi - 4
"Birlik" Partisi - 4
Ukrayna Sosyalist Partisi - 1
Ekonomik Kalkınma Partisi - 1

10

Kırım Özerk Cumhuriyeti Yüksek Sovyetinin II.Dönemi (1994–1998)

Blok "Rusya" - 54
Bağımsız (iş kolektiflerinden) - 21
Kırım Tatar Halkının Kurultayı - 14
Kırım Komünist Partisi - 2
Ekonomik Kalkınma Partisi - 1
Kırım Rus Partisi - 1
Ermeniler - 1
Bulgarlar - 1
Yunanlar - 1
Almanlar - 1

3

Kırım Oblastı Konseyi (1989-1991) ve Yüksek Sovyetinin I.Dönemi (1991–1994)

Ukrayna Komünist Partisi - 68
Bağımsız - 29
Ukrayna Lenin Komünist Gençlik Partisi - 3

İşgal altındaki Kırım'daki yaşamın temel ideolojik dogmaları, kukla Kırım yetkililerinin yazılarında ve konuşmalarında kolaylıkla okunmaktadır:

- ◆ Vladimir Putin'in inkar edilemez otoritesi;
- ◆ 1990'ların "aşağılanması" için Rusya'nın tarihsel intikamı;
- ◆ Kırım'ın "Ukrayna işgali" için tarihsel intikam;
- ◆ "Ukrayna Nazizmi", "İslami terörizm" ve "Amerikan müdahalesi" ile mücadele için seferberlik;
- ◆ Rusların, Rusça konuşan ve Rus kültürü vatandaşlarının haklarının korunması;
- ◆ "Kanonik Ortodoksluğunun" korunması;
- ◆ Sovyet gelenek ve kültürünün savunulması;
- ◆ batı yaşam tarzına muhalefet.

Tüm kamusal alanlarda bu dogmaların sık sık tekrarlanmasına rağmen, iktidarın meşruiyet krizi derinleşmektedir. Beyan edilen ile gerçek arasındaki fark, yarımadanın ortalama sakinlerinin kalitesini ve yaşam özgürlüğünü giderek daha fazla etkilemektedir.

Siyasi zulüm

Ukrayna (2013) ve Rusya (2018) istatistik bilgileri karşılaştırıldığında, Kırım'daki kamu kuruluşlarının yarısından fazlasının faaliyetlerini durdurduğu veya yarımadayı terk etmek zorunda kaldığı görülmektedir. Rus yasaları, hükümete sadık olmayan kişilerin barışçıl toplanmasını etkili bir şekilde engellemekte ve bu tür hareketler ve dernekler genellikle "istenmeyen örgütler" veya "yabancı ajanlar" olarak sınıflandırılmaktadır.

Rusya, Kırım'ı kendi bölgesi olarak görüyor ve her türlü şüpheli harekete ayrılıkçılık diyor. Sadece 2014 yılında, Kırım yarımadasının aktif işgali döneminde, Rusya Federasyonu Ceza Kanununa yeni maddeler eklenmiş ve önceki maddeler değiştirilmiştir, örneğin terörizm, ayrılıkçılık, aşırılık, Nazizmin rehabilitasyonu gibi alanlarda daha katı cezalar getirilmiştir.

Bu normların çoğu, Rusya'nın Kırım'ı işgalini desteklemeyen Ukrayna vatandaşları için hala geçerliken, diğerleri yerel nüfusu sindirmek için kullanılmaktadır. Örneğin, Mayıs 2014 yılında Rusya'nın toprak bütünlüğünü ihlal etmeyi amaçlayan eylemler gerçekleştirmeye yönelik kamu çağrılarının para cezası, zorla çalıştırma, tutuklama, hapis cezası veya belirli pozisyonlarda çalışma, belirli faaliyetlerde bulunma kısıtlamaları ile ağır bir şekilde cezalandırıldığı **RF Ceza Kanununun 280.1. sayılı özel maddesi** yürürlüğe girmiştir. Kitle iletişim araçları, elektronik veya bilgi ve telekomünikasyon ağlarının (İnternet dahil) kullanımıyla işlenen aynı eylemler de oldukça ağır bir şekilde cezalandırılır:

Kendilerini Ukrayna'nın NATO ile işbirliğine adanmış uluslararası konferansın katılımcıları. Sivastopol, 6 Kasım 2013. NOMOS merkezi adlı Sivastopol sivil toplum kuruluşu tarafından gerçekleştirilen birçok uzman etkinliğinin sonuncusudur. Üç yıl sonra Rusya Federal Güvenlik Servisi (FSB), Sivastopol'da NOMOS merkezi'nin iki analisti tutukladı: Dmytro Shtyblikov ve Oleksiy Bessarabov. Ukrayna istihbaratının talimatıyla Kırım'da terör saldırıları hazırlamakla suçlandılar

belirli pozisyonlarda çalışma veya belirli faaliyetlerde bulunma hakkını elinden alarak kamu hizmeti cezası veya hapis cezası.

Böylelikle, ifade özgürlüğü veya görüş ayrılığı, Rus hukukunun yalnızca sembolik beyanlardır ve pratikte sosyal ağlardaki farklı görüşlü yazı (post) bile hapis cezası ile sona ermektedir.

Yetkili uluslararası kuruluşlar, Ukrayna vatandaşlarının Rus kolluk kuvvetleri tarafından siyasi nedenlerle yasadışı bir şekilde yargılandığı olayları rapor etmektedir (16 Mart 2017 tarihli Avrupa Parlamentosu Kararı). 2014 yılından bu yana Ukrayna'daki BM İnsan Hakları İzleme Misyonu, işgal altındaki Kırım'da **42 zorla alıkoyma olayı** kaydetmiştir. Sadece Eylül 2017'den Haziran 2018'e kadar, Kırım'da Rusya Federasyonu devlet kurumları (hakimler, savcılar, müfettişler, FSB ve polis dahil) tarafından yargı süreci ve adil yargılama hakkı ile en az **94** kişi mahkum edilmiş, bazı mahkumiyetler siyasi muhalefet için ceza olarak verilmiş ve başkalarına bir uyarı olarak kullanılmıştır. Çoğu zaman Rus güvenlik güçleri Kırım'daki Ukrayna vatandaşlarını gözaltına almakta, Ukraynalıların kaçırılması, Rusya ve Beyaz Rusya'da tutuklanması durumları da mevcuttur. Siyasi nedenlerle Rusya hapishanelerinde ve işgal altındaki Kırım'da tutulan

■ Rusya Federasyonu'nun Kırım'da Uyguladığı Ceza Mevzuatı *

«Kırım'ın Rusya ile yeniden birleşmesini»
alenen reddetme

Basın veya sosyal medyada
dile getirilen «Kırım'ın Rusya ile
yeniden birleşmesinin»
reddi

CEZA

4 yıla kadar hapis cezası
+ 4 yıl boyunca belirli görevleri
alma hakkından yoksun bırakma

5 yıla kadar hapis cezası
+ 3 yıla kadar belirli görevleri alma
hakkından yoksun bırakma

veya
mecburi çalışma cezası
3 yıla kadar

veya
480 saate kadar kamu
hizmeti cezası + 3 yıla kadar belirli
görevleri alma hakkından yoksun
bırakma

veya
para cezası
300 000 ₺
~4 500 \$

veya
tutuklanma
4 aydan 6 aya kadar

* RFCK 280.1 maddesini örnek alarak
«Rusya Federasyonu toprak bütünlüğünün
bozulmasına yönelik eylemlerin açık çağrısında
bulunma» (Bu madde, Kırım işgalinden önce
düzenlendi)

Ukrayna vatandaşları hakkındaki temel sorulara kısa cevaplar aşağıdaki tabloda bulunmaktadır.

Korunmasız: Rahatsızlık ve izolasyonun tehlikeleri

Suç ve şiddet

Rusya Federasyonu Başsavcılığın raporları, 2014 yılından bu yana Kırım'daki suçlarda istikrarlı bir artış olduğunu göstermektedir (cinayet, soygun, ağır bedensel zarar vb. dahil olmak üzere ağır ve özellikle ağır suçlar). Yarımada'nın belirsiz durumu özellikle Rusya'nın dört bir yanından ceza otoritelerini cezbetmekte ve genel olarak yerel suç dünyasının kontrolünü zayıflatmaktadır. Yalnızca 2018 yılında "Kırım Cumhuriyeti Soruşturma Heyeti" 17.361 suç ihbarı almış ve bunun sonucunda 1907 ceza davası açtığı iddia edilmiştir. Rus kolluk kuvvetlerinin yaygın yolsuzluk ve bürokrasisi göz önüne alındığında, başarılı soruşturma şansının zayıf olduğu anlaşılmaktadır. Rusya Federasyonu Federal İstatistik Servisi'ne göre 2018 başında Kırım'da 100 bin kişi başına kayıtlı suç sayısı 372 iken Rusya ortalamasının üzerindedir (329).

Rusya'nın siyasi mahkumları olarak Ukrayna vatandaşları

Uluslararası nitelikleri ve insan hakları savunucularının değerlendirmeleri

Rusya'nın görüşü

Neden?

Siyasi tutukluların varlığı, Rusya'nın Ukrayna'ya yönelik saldırganlığının sonuçlarından biridir. İşgal altındaki bölgelerdeki nüfusa yönelik baskı, çok sayıda muhalifi sindirmek ve bastırmak için uygulanıyor. Uydurma davalarla ilgili mahkeme süreçleri, Rus propagandasının tezlerini savunuyor.

Rus hükümeti herhangi bir siyasi zulme karşı çıktığını kabul etmiyor. Rusya Federasyonu Ceza Kanununda hiçbir siyasi madde bulunmamaktadır.

Kaç?

İzleme imkanları sınırlıdır, sadece çeşitli kuruluşlar tarafından sürekli kontrol edilen ve güncellenen yaklaşık rakamlar mevcuttur:

- ◆ 80'den fazla Ukrayna vatandaşı, Rusya Federasyonu ve Kırım'da yasadışı bir şekilde hapsedilmiştir, bunlardan arasında 1 kişi ülkeden çıkmama (ayrılmama) taahhüdü altında, 3 kişi kefaletle serbest bırakılmış, 6 kişi koşullu salıverilmiştir (*Ukrayna İnsan Hakları Verkhovna Rada Komitesi verileri; LetMyPeopleGo kampanyasının listesi, Ocak-Şubat 2019*);
- ◆ 55 Kırım ve 15 Sivastopol sakini siyasi zulme maruz kalıyor ve bu Rusya Federasyonu'nun diğer bölgeleri arasında 4. konumdadır (*PolitPressing.org Rusya insan hakları kuruluşları, Memorial İnsan Hakları Merkezi vb., Şubat 2019*);
- ◆ Kerç Boğazı'nda yakalanan Ukrayna Donanması gemilerinin mürettebatının 24 savaş esiri, Rus hapishanelerinde yasadışı bir şekilde tutulmaktadır (24 Ocak 2019 *Avrupa Konseyi Parlamenter Meclisi Kararı*).

Bu tür istatistikler mevcut değildir. Genel olarak, Rusya Federasyonu *Federal Cezaevi Servisine* göre, Rusya ceza infaz kurumlarında genellikle hırsızlık, soygun ve uyuşturucu satışından tutuklanan 4,5 binden fazla Ukrayna vatandaşı bulunmaktadır. Bu istatistikler, her halde Kırım'da kayıtlı olan ve Rusya Federasyonu'nun kendi vatandaşları olarak gördüğü Ukrayna vatandaşlarını kapsamamaktadır.

Kimler?

18 ila 64 yaş arası (tutuklanma sırasında) Ukrayna vatandaşları; çeşitli ideolojik ve dini inançlara sahip; çoğunlukla Kırım Tatarları ve Ukraynalılar. Farklı alanlarda çalışanlar (askerler, sivil aktivistler, gazeteciler, bilim adamları, politik uzmanlar, girişimciler, doktorlar, yazarlar, yöneticiler, inşaatçılar, şoförler, blog yazarları, öğrenciler, emekliler, engelliler vb.), genellikle daha önce birbirlerini tanımayan ancak çoğu kez iddia makamlarınca suç ortakları olarak adlandırılmaktadır.

Teröristler, savaş suçluları, sabotajcılar, aşırılık yanlıları, casuslar, ayrılıkçılar, dini ve ideolojik fanatikler, diğer suçlular ve suç ortakları.

Ne için?

Siyasi ve dini inançlar, Ukrayna vatandaşlığının korunması, ilhakın alenen kınanması, işgal öncesi siyasi ve mesleki faaliyet, ulusal köken, ceza davaları uydurmaya elverişli ve Rus propagandasına uygun olaylara kazara olarak girmek. Rus yönetiminin Kırım'daki tüm eylemleri uluslararası toplum tarafından yasadışı olarak nitelendirilmektedir. İşgal rejimi tutuklularının suçu ispatlanmamıştır ve cezalar, Ukrayna vatandaşlarının adil yargılanma hakkını, vicdan, din, söz, dernek ve toplanma özgürlüğünü, iradelerinin özgürce tecelli etmesini, kimlik, kültür ve geleneklerini koruma haklarını ihlal etmektedir.

Rusya'da yasaklanmış (ancak Ukrayna'da izin verilen) örgütlerin faaliyetlerine katılım ("Sağ Sektör", Kırım Tatar Meclisi; Hizb ut-Tahrir, "Tebliğ Cemaati" vb.); terörist hücrelerin örgütlenmesi; Ukrayna özel servislerinin göreviyle sabotaj hazırlanması; Ukrayna lehine casusluk; isyanlara, izinsiz kitlesel eylemlere ve askeri harekatlara katılım; insanlara saldırılar; anıtların bozulması; yasadışı sınır geçişi; sosyal ağlarda siyasi faaliyet. Bazı suçlamalar, Kırım'ın ilhakından önce işlenen eylemlerin yanı sıra Rusya Federasyonu tarafından kontrol edilmeyen topraklardaki Onur Devrimi'ne, Ukrayna'nın birliği için mitinglere vb. katılım gibi eylemler ile ilgilidir.

Nasıl?

İşkence, şantaj, tehditler, delillerin uydurulması, aramalar, kaçırmalar, soruşturmalardaki gecikmeler, konsolosluk yardımı, hukuki ve tıbbi yardım reddi gibi yasadışı eylemler Kırım'daki Rus yönetimi tarafından uygulanmaktadır. Sahte tanıklığa zorlama uygulaması yaygındır. Kırım mahkeme öncesi gözaltı merkezlerinde doğal olmayan nedenlerden ölüm vakaları mevcuttur. 2018 yılında Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, işkence yasağına ilişkin madde kapsamında Rusya hakkında rekor sayıda karar yayınladı (ayrıca Rusya'nın Kırım siyasi tutuklularından Gennady Afanasyev'in Eylül ve Ekim 2015 yılında Rusya Federasyonu topraklarında Syktyvkar bölgesinde trenle yaptığı üç nakil sırasında (0,4-0,6 m²'lik alanda kalabalığın içinde, doğal ışık, temiz hava, içme suyu, ısıtma ve uyku için yer eksikliğinde, kalitesiz yemek koşullarında) İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına İlişkin Sözleşme'yi ihlal ettiğini kabul etti).

2014 yılından itibaren Rusya Federasyonu Ceza Kanununun belirli maddeleri için cezalar ciddi bir şekilde artırılmıştır; bazı maddeler özel olarak eklenmiştir. Bu maddeler Kırım ve Ukrayna'da yaşayanlara aktif olarak uygulanmaktadır: "Terör eylemi" (205. Madde), "Terör örgütü teşkilatı ve buna katılım" (205.4. Madde); "Kitlesel isyanlar" (212. Madde), "Toplantı, miting, gösteri, yürüyüş veya grevlerin düzenlenmesi veya yapılması için belirtilen prosedürün tekrarlanan ihlali" (212.1. Madde); "Silahların, ana parçalarının, mühimmatının yasadışı edinişi, devri, satışı, depolanması, nakledilmesi veya taşınması" (222. Madde); "Aşırılık yanlısı faaliyetlere kamuya açık çağrı" (280. Madde); "Rusya Federasyonu vatandaşının yabancı bir devletin vatandaşlığı (yurttaşlığı), oturma izni veya yabancı bir devlette daimi ikamet hakkını teyit eden başka bir geçerli belgesinin mevcut olmasının bildirilmemesi" (330.2. Madde); "Nazizmin Rehabilitasyonu" (354.1. Madde) ve diğerleri.

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu, işgal altındaki topraklara Rus düzeninin getirilmesini kınamakta, Rusya'yı Kırım'da işgalci bir devlet olarak yükümlülüklerine uymaya, tutuklu, hükümlü veya hapishanelere atılan Ukrayna vatandaşlarını derhal serbest bırakmaya, haksız tutuklamaları, işkenceleri ve mahkumlara karşı diğer insanlık dışı veya aşağılayıcı muameleleri durdurmaya ve insan hakları ihlallerinden sorumlu olanları cezalandırmaya çağırılmaktadır. Siyasi tutukluların davalarındaki kararlar çoğu zaman Rus diplomasisine uygun bir zamanda verilmekte ve bu nedenle Rusya'nın dış politikasının amaçlarına hizmet etmektedir. Siyasi mahkumların erken tahliyesine ilişkin tahminler, Kremlin'in mevcut politikasına bağlıdır.

En uzun hapis cezaları arasında, yüksek güvenlikli hapishanede 20 yıl hapis cezasına çarptırılan film yönetmeni Oleg Sentsov yer almaktadır. Yamalo-Nenets Özerk Okrugu'na gönderildi (Bahçesaray Rayonundaki kendi köyüne 5.000 km uzaklıkta). 2014 yılından bu yana, Kırım'daki Ukrayna vatandaşlarına aşağıdaki mahkeme yaptırımları uygulanmaktadır: meslek yasağı, para cezaları, ıslah çalışmaları, özgürlüğün kısıtlanması, Rusya Federasyonu genel ve katı rejim kolonilerinde gerçek hapis cezaları. Resmi Rus istatistiklerine göre 2017 yılından itibaren Kırım'da idari suç vakalarının sayısı (büyük olasılıkla Kırım eylemcileri ile ilgili) keskin bir şekilde arttı. Sadakatsiz insanları hapiste tutmak, Vladimir Putin'in rejiminin hayatta kalmasını sağlamaktadır.

Aynı zamanda insan yaşamı ve sağlığı için Rus toplumuna özgü suçlardan daha büyük bir tehdit meselesidir. 17 Ekim 2018 yılında Kerç'teki devlet mesleki eğitim kurulu olan Politeknik Koleji'nde, KÖC Savcılığının (geçici olarak Kyiv ve Herson'da bulunmaktadır) "terörist saldırı" olarak, işgalci yetkililerin (RF Soruşturma Heyeti'nin) ise "iki veya daha fazla kişinin genel olarak tehlikeli bir şekilde öldürülmesi" olarak nitelendirdiği, öğrenci, öğretmen ve çalışanların toplu katliamı yaşanmıştır. 21 kişinin vurulduğu, 67 kişinin yaralandığı (çoğu patlamadan dolayı) bu olay, bir eğitim kurumunda yakın Avrupa tarihindeki en büyük (kurban sayısı bakımından) şiddet olaylarından biridir. Suçun muhtemel failleri arasında bu okulun öğrencisi yer almaktadır. Davayı tam olarak inceleme fırsatından yoksun olan Ukrayna tarafı, olası bir kitlesel şiddet kaynağını eğitim sürecinin askerileştirilmesi, Rus medyasının saldırganlık propagandası olarak görüyor. Bunun yerine, trajedinin ilk günlerinde işgalci yetkililer; çeşitli versiyonları değiştirmiş, kasten yanlış bilgiler yaymış (hükümetin kontrolündeki televizyon kanalı, daha sonra kurbanlardan birinin adının verildiği ortaya çıkan olayın görgü tanığı ile canlı olarak konuştu) ve sonunda "gençlik radikalizmine karşı mücadele"nin başlatılmasını duyurmuştur.

Kırım gençleri arasındaki saldırganlık, genellikle yarımadadaki işgalciler tarafından yayılan, Rus askeri eğitimlerinin rehberliğinde genel askeri eğitimin

Terör saldırısından 4 ay önce: askeri üniforma giymiş Kerç Politeknik Koleji öğrencileri, Rus yönetimi tarafından düzenlenen bir fener alayına katılıyor (Kırımlı öğrenciler için tipik bir olay)

temellerinin pratikte öğrenildiği **Yunarmiya** askeri-yurtseverlik hareketi ile ilişkilendirilmektedir. Öğrencilere silahların ve kimyasal koruyucu kıyafetlerinin kullanımı öğretilmekte, askeri eğitim verilmektedir.

Kırım'daki Kerç trajedisinden sonra birçok kişi, bu kadar katı bir Rus güvenlik sisteminin buna nasıl izin verebildiğini merak etti. Birçoğu hayal kırıklığına uğradı, güvenmiyor. Ebeveynler artık çocuklarını o koleje götürdüklerinde, orada her zaman bir polis arabası durmasına rağmen nöbet tutuyorlar.

Düzenli olarak Kırım'da çalışan anonim bir Batılı gazeteciyle yapılan röportajdan

Genel olarak işgal yetkilileri, yeni "ilhak edilmiş" Rus bölgesi ile ilgili tehditler ve tehlikeler konusunda Kırımlıları sürekli uyarmaktadır. Nisan 2014 yılında yarımadada Rusya Federasyonu Ulusal Terörle Mücadele Komitesi faaliyet göstermeye başlamıştır. Komitenin ana hedefleri şunlardır: Kırım'daki "terör örgütlerinin gizli merkezlerini" (İnternette dahil) ifşa etmek; özellikle eğitim ortamında, gençler arasında, kamu ve dini kuruluşların temsilcileri

arasında, göçmen işçiler dahil “yabancılar” arasında terör ideolojisine en çok maruz kalan kişileri tespit etmek. Aslında bunlar çoğunlukla Rus vatandaşlığını kabul etmeyen Ukrayna vatandaşları, Rus özel servislerinin ilgi alanında olan Ukrayna ve Kırım Tatar aktivistleridir. Sözde “Kırım Cumhuriyeti Terörle Mücadele Komisyonu”, bu tür kişilerin olası terörist saldırıları ve sabotajları konusunda düzenli olarak uyarıda bulunmakta ve böylece halk arasında psikoz atmosferini desteklemektedir.

İhlal edilen mülkiyet hakları ve diğer sosyo-ekonomik sorunlar

İlhakla birlikte Rusya, KÖC ve Sivastopol şehrindeki arazi, kamu ve özel mülklerin, işletmelerin, eğitim kurumlarının, tıbbi tesislerin, limanların ve dinlenme tesislerinin “kamulaştırıldığını” duyurmuştur. Ukrayna halkına ait mineraller, kıta sahanlığı, su ve elektrik yasadışı olarak kullanılmaktadır. Şubat 2015 sonunda, işgal “parlamento” kararı düzeyinde kamulaştırma sürecinin durdurulduğu iddia edilmiştir, ancak sözde kamulaştırmaya tabi olan nesnelerin listesi, sürekli revize edilmekte ve tamamlanmaktadır. Aslında Rus devlet kurumları tarafından Ukrayna işletmelerinin satılması, Ukrayna devlet mülklerinin tüm nesnelerinin, kültürel mirasın, tüzel kişilerin mülklerinin ele geçirilmesi sözkonusudur. Ekonomik açıdan değerli varlıklara genellikle zorla el konulmaktadır.

İlhaktan sonra Kırım halkı olağanüstü bir Rus bürokrasisiyle karşı karşıya kaldı. Çok sayıda evrak doldurmaları gerekiyor. Özellikle iş yapanlar şikayet ediyor...

Düzenli olarak Kırım’da çalışan anonim bir Batılı köşe yazarıyla yapılan röportajdan

İşgalci yönetimin 2018 yılı verilerine göre Kırım’daki gayrimenkullerin yarısından fazlası kayıtlı değildir. Özelleştirme için belgelerin değiştirme süreci yavaşlamıştır ve Ukrayna makamları tarafından tanınmamaktadır. İlhak ve yasadışı ele geçirilme gerçeği medeni dünya tarafından kınanmaktadır, buna cevap olarak ise Kırım ve Sivastopol şehrinin ulaşım, telekomünikasyon ve enerji altyapısına mali desteği yasaklayan uluslararası yaptırımlar uygulanmıştır. En etkili yaptırımlardan Avrupa Birliği ve Amerika Birleşik Devletleri’nin yaptırımları sayılmaktadır. Bunlar: herhangi bir gerçek veya tüzel kişi tarafından Kırım bölgesine yapılan yeni yatırımları; Kırım’dan herhangi bir mal, hizmet veya teknolojinin ithalatı; bölgeye ihracat, yeniden ihraç, doğrudan (doğrudan

olmayan) satışları; gerçek veya tüzel kişiden onay, finansman, mali yardım veya teminatları yasaklamaktadır. Örneğin; yaptırımlar, bölgenin ekonomik kalkınmasında bir zamanlar önemi olan bir yeri etkilemiştir: Kırım limanları artık yasadışı bir şekilde çalışıyor ve oldukça sınırlı dış ekonomik faaliyet yürütüyorsa bile ilgili gemiler sürekli olarak yaptırıma maruz kalma riski altında kalmaktadır. (Kuralları ihlal eden gemilerin tespit edilmesinde, **Andriy Klymenko**'nun Maidan Zakordonnykh Sprav adlı Ukrayna sivil toplum kuruluşu bünyesindeki İzleme Grubu, önemli bir rol taşımaktadır.)

Yarımadanın devlet destekli nüfusunun sosyo-ekonomik durumunun nesnel bozulması fark edilir hale gelmiştir. Devlet desteğine ihtiyaç duyan insanların oranı hala yüksektir. Kaliteli kamu hizmetlerinin sağlanması ve indirimli tarifeler sadece işgalin ilk yılında mevcuttu. İşsizlik oranı artmaktadır. Yerel işçilerin yerini genellikle Kırım'a gelenler almaktadır. Rusya'nın mal ve hizmet fiyatları Ukrayna fiyatlarından daha yüksektir. Aynı zamanda yemek kalitesi Ukrayna yemekleriyle kıyaslayınca kritik derecede düşüktür. 2016–2017 yıllarında Rus yetkililer tüketim vergilerini de artırmıştır. Uluslararası yaptırımlar nedeniyle bölgedeki finans kuruluşlarının sayısı azalmış ve bankacılık hizmetleri ciddi bir şekilde kötüleşmiştir.

Ekolojik tehditler

2014 yılında, KÖC ve Sivastopol'un topraklarında ve bitişik deniz sularında ekolojik durumun bozulması görülmektedir. 2014 yılından beri *kimyasal ve nükleer silahların* yanlış depolanmasıyla ilgili olabilen toprak, hava ve su ortamının kirliliği hakkında gerçekler tesbit edilmektedir. Özellikle Opuk doğa koruma alanında ve diğer Kırım koruma alanlarındaki FSB sınır servisinin yanı sıra Rus Silahlı Kuvvetleri personelinin eğitimi ve yerleşmesi ekolojik durumu olumsuz bir şekilde etkilemektedir.

Armyansk şehrinde bulunan "**Krımskiy Titan**" fabrikasında (Rus kaydına göre "Titanyum yatırımları" şirketi) *toksik maddelerin emisyonuna bağlı* çevre

Rus halk ve etnografya topluluğu, "Masandra" adlı "kamulaştırılmış" şarap imalathanesinde yapılan açılış fuarında sahne aldı. 11 Eylül 2015 yılında Vladimir Putin ve Silvio Berlusconi fabrikayı ziyaret etti ve aynı zamanda 1775 yılında hazırlanan, 100 bin dolar değerinde bir şişe şarap açıldı. Ukrayna Başsavcılığı, bir başkasının malının zimmete geçirilmesi ve koleksiyon şaraplarının satışa çıkartması ile ilgili karardan dolayı, işletme başkanı aleyhine ceza davası açtı.

Kurumuş Kuzey Kırım kanalı, Mart 2017.

Valentina Ohlopkovaların fotoğrafı

kirliliğinin sonuçları hala insan hayatı ve sağlığı için tehdit oluşturmaktadır. Ekolojik felaket 24 Ağustos 2018’de meydana gelmiş. Tekrarlayan emisyonlar Eylül 2018’de olmuştur. İşletmedeki tehlikeli durumu ilk bildiren Ukrayna Savunma Bakanlığı temsilcileri olmuştur. 31 Ağustos 2018 tarihinde Devlet Ekoloji Müfettişliği

Herson Oblastının Kırım ile idari sınırının yakınındaki toprakta sülfatların konsantrasyonunun iki katını bulmuştur.

İşgalci otoriteler ilk emisyonundan sadece 18 gün sonra Armyansk’tan çocukların tahliye edildiğini ilan etmiş. Kirliliğin kaynağı ve nedenleri henüz net bir şekilde belirlenmemiştir veya işgalciler tarafından gizlenmektedir. Kırımlıların sağlıklarına zarar verilmiş (bazı insanlar hastaneye kaldırılmış), Herson Oblastında Ukrayna sınır muhafızları zehirlenmiş, Armyansk ve Krasnoperekopsk’ta metal nesneler oksitlenip ağaçlar yaprakları düşürmüş, havada kalıcı bir asit kokusu hissedilip maddi hasarlar da verilmiştir. Zehirli emisyonlar sadece yarımadanın (işgal edilmiş Kırım’ın Krasnoperekopsk Rayonunun oldukça geniş bir alanı) sakinlerini değil, aynı zamanda Herson Oblastını da (Kalançak ve Çaplinka Rayonlarının kısmını) etkilemektedir.

Kırım’ın su temini sorunları uluslararası düzeyde kabul edilmiştir. Ukrayna, Dinyeper’den işgal edilmiş yarımadaya giden su kaynaklarını kesmiş ve yeraltı su kaynakları üzerindeki yük gözle görülür bir şekilde artmaktadır (kuraklık sırasında ufuklarda tamamen kaybolana kadar). Kırım Köprüsü’nün ve “Tavrida” federal otoyolunun inşaatı başta olmak üzere alternatif su temini projelerinin ve büyük ölçekli altyapı projelerinin uygulanması ekolojik durumu olumsuz etkilemektedir. Daha bir tehdit yeraltı su kaynaklarının, kimyasal bileşiklerin yanı sıra sanayi, tarım vb. ürünleri ile kirlenmesidir.

Aralık 2015’ten beri, Herson Oblastındaki bir elektrik direğinin hasarı nedeniyle anakara Ukrayna’dan Kırım’a elektrik temini durdurulmuştur. 2016 baharında Rusya enerji köprüsünün dördüncü hattının başlatılmasına rağmen, planlanan elektrik kesintileri devam etmektedir. Mesela, “Sivastopolenergo” aylık elektrik kesinti grafiklerini yayınlamaktadır. Ortalama olarak, ayda 3 gün ve günde 9 saat kadar Sivastopol’un farklı bölgelerindeki sakinler resmi olarak elektrik kaynağından devre dışı bırakılabilmektedir. Günümüzde Kırım’ın

ihtiyaçları kendi retimi, Rusya'dan jeneratör tesisleri ve Rusya'nın Krasnodar Kraı'sından enerji köprüsü ile karşılanmaktadır.

Ukrayna Devlet başkanı KC Daimi Temsilcisi ekolojik tehditler hakkında düzenli olarak rapor vermektedir. İzlemelerinden, altyapının yasadışı gelişiminin yarımadanın yeşilliklerine büyük çapta zarar verdiğini öğrenmekteyiz. Yasadışı işletime alınmış taş ocakları da yerel ekosistemi bozmaktadır (sadece 2017'de yaklaşık 25 tane ve daha 135 tane aktif olarak geliştirilmektedir). Verhnye ve Nijne-urbaşskoye atık barajı bölgesinde metalurjik üretim taksik atıklarla kirlenmiş kumun çıkarılmasının ve Kerç köprüsünün yapımında onun kullanılmasının gerçekleri belirlenmiştir.

Kırım'da, **hayvan dünyasının** Kırmızı Veri Kitabı temsilcilerinin sayısı azalmaktadır. Son yıllarda Kara ve Azak Denizlerinde yunusların toplu ölümü gözlenmektedir. Bu tehlikeler, 2017 ve 2018'de Kırım kıyısında 680'den fazla l balınaya benzeyenleri kaydeden "Huzurlu Deniz" adlı yerel gönüllü kuruluş tarafından da belirtilmektedir (bu dönemde 25 memeli daha denizden kendilerini canlı olarak atmıştır). Yasadışı balıkçılık, su parklarında yunusların performansları için yunusların ihracatı, gemilerle çarpışmalar, yem tabanının kötüleşmesi, su rezervuarlarının kirlenmesi, kumun çıkarılması, endüstriyel atıkların akışları, Kerç köprüsünün inşaatı ve askeri tatbikatlar yoluyla denizin akustik kirliliği ölüm nedenlerinin arasındadır. Ayrıca Kırım bilim adamları ve ekologları Rusya'da yasama düzeyinde Kırmızı Veri Kitabı hayvanlarının popülasyonlarını koruma çalışmalarının çok bürokratik olduğundan şikayet etmektedirler.

Rusya'nın bazı bölgelerarası derecelendirmelerinde Kırım oldukça çekici olmayan bir ışıkta ortaya çıkmaktadır. Kırım'da **sağlık sisteminin krizi** sadece sağlık personelinin azaltılması, onun çalışmasının düşük creti ve bölge için geleneksel Ukrayna ilaçlarının reddedilmesi ile bağlantılı değildir. İşgal altındaki yarımada da çok sayıda uluslararası hasta bakım programı da çalışmalarını durdurmuştur. Sonuç olarak, 2013'te resmi istatistiklere göre Kırım'da 100 bin kişi başına 28,5 HIV vakası kaydedilmişse, 2018'de gerekli

Ağustos 2017'de "Kırmıskiy Titan" (titanyum dioksit üreticisi) fabrikasının imalathanelerinden birinde yaklaşık 3,5 bin m2 alana sahip çatı yapılarının çöküşü

uluslararası desteğin yokluğunda bu rakam 100 bin kişi başına 41 vakadır ve RF'nun bütün bölgelerinin önüne geçmektedir. AIDS Kontrol ve Korunma Devlet Merkezinde dispanser kaydı olan Kırım sakinlerinden sadece %55'i antiretroviral tedavi görmektedir (mesela, günümüzde Ukrayna'da bahsi geçen kayıt yaptıranların en az %81'i böyle bir tedavi görmektedir ve zaten HIV durumlarını bilenlerin oranı daha yüksektir). "Ayık Rusya" federal projesine göre, 2017 yılında Kırım'ın Rusya bölgeleri arasında en az "ayık" biri olarak kabul edilmiştir (85 üzerinden 73. sırada) ve 2018 yılında Sivastopol'un durumu da önemli ölçüde kötüleşmişti (sıralamada 13. yerden 17. yere düşmüştür). Bu problem hem kamu düzenini hem de yarımada halkının sağlığını etkilemektedir.

Kırım sakinlerinin çoğu için işgal süresi dönüşü olmayan kayıp yılları anlamına gelmektedir. İnsanlar akrabalarını, mülklerini, gayrimenkullerini, işlerini kaybetmektedir. Aile ve dost ilişkileri bozulmaktadır. Yarımada doğal kaynaklar, tarihi ve kültürel miras alanlarının durumunu izlemek mümkün değildir. Özgürlük duygusu kaybolup kimlik de "sarsılmaktadır".

Kırım'da, güya "referandum"da kalan eski arkadaşlarım işgalcilere kasten oy verdiler. Zamanla görüşleri değişmeye başladı. Ama Rusların çoğu gibi, kendilerini hiçbir şeyden suçlu bulmuyorlar, tam aksine kendilerini aldatılmış kurbanlar olarak görüyorlar. Akrabalarımız bizimle hiç görüşmüyor. Ailemiz sadece eski komşumuzla uzaktan görüşüyor. Rusya işgaline çok seviniyordu şimdi ise hayatın daha kötüleştiğini söylüyor.

Kırım'dan anonim bir göçmenle yapılan röportajdan

Seferber olanlar: Kırım'ın askerileştirilmesi

Kırım'ın siyasi ilhakı, Rusya Silahlı Kuvvetleri tarafından yapılan askeri operasyondan sonra mümkün olmuştur. Ukrayna topraklarını işgal etme kararı, askeri-siyasal nitelikleri yani Ukrayna yarımadasında NATO ülkelerinin askeri birliklerinin saptanmasının ve Rusya Karadeniz Filosunun kovulmasının hayali tehdidini göz önünde bulundurarak Moskova'da verilmiştir. Şimdi Putin Rusyası işgal edilmiş yarımadayı silahlarla savunmaya, halkın direnişini bastırmaya ve

İşgalciler tarafından kontrol edilen kuruluşlar bile Kırım kıyısında rekor sayıda doğal olmayan yunus ölümü kaydetmektedir (fotoğraf serenese dolphins tarafından, Sivastopol, Ekim 2017y).

Karadeniz bölgesinde zamanından önce hareket etmeye hazır. Bu nedenle, Kırım halkının işgal şartlarındaki hayatı işgalci devletin askeri ve güvenlik sektörlerinin yoğun gelişmesinin paradigması altında geçmektedir.

Kırım'da Rus yönetimi sırasında yüzlerce kilometrelik dikenli tel bariyerler, çok sayıda silah ve askeri donanım ortaya çıkmıştır, buraya RF'nun farklı bölgelerinden askerler ve güvenlik güçleri görevlileri gelmiştir. Karada, denizde ve Kırım'ın üzerindeki havada **askeri tatbikatlar** sürekli gerçekleşmektedir. **Terörle mücadele** eğitimi de gerçekleşip hayali aşırı ve sabotajcılara karşı baskınlar yapılmaktadır.

Günümüzde askeri siparişler yarımada'nın ekonomisinde öncelik kazanmıştır. Askeri ve sanayi kompleksinin işletmeleri ve askeri hedefli altyapı yenilenmektedir. Askeri siparişler "**Zatoka**" tersanesi (Kerç şehri), **Sivastopol deniz fabrikası** vb. büyük işletmelerin tarafından gerçekleşmektedir. Eski altyapının modernizasyonu ve yenisinin inşaatı, yarımada'nın ilerideki askerileştirmesinin planlarına göre gerçekleşmektedir.

İşgal edilmiş topraklarda yaşayan Ukrayna vatandaşları Rus askeri hazırlıklarına sürüklenmektedir. 2015 yılının ilkbaharından 2019 yılının ilkbaharına kadar Kırım'da RF'nun silahlı kuvvetlerine **9 yasadışı askere çağrı kampanyası** gerçekleşmiştir. Sivastopol hariç sadece KÖC toprağında askerlik hizmeti için 16 binden fazla kişi çağrılmıştır. Kırımlıları, acil askerlik için Rusya'nın farklı bölgelerine özellikle **muharebe tehlikesi olan** (Kuzey Kafkasya, Ukrayna sınırındaki topraklar, Deniz Kuvvetleri vb.) bölgelere yönlendirme pratiği oldukça yaygındır.

Aynı zamanda askere çağırılmış olanlar, bütün Rusya'dan işgal altındaki Kırım'ın askeri birliklerine görev için gönderilmektedir.

İşgal altındaki topraklarda yaşayan nüfusun işgalci devletin silahlı kuvvetlerinde askerlik yapma zorlaması, *Cenevre Sözleşmeleri* başta olmak üzere uluslararası hukukun kurallarının ciddi bir ihlali olduğundan dolayı Ukrayna, Uluslararası Ceza Mahkemesine başvurmuştur.

RF'nun Güney askeri bölgesinden sayılan işgal edilmiş Kırım'da **ordunun güçlü türler arası birlikleri** oluşturulmuştur. Füze, havacılık ve deniz kuvvetleri bileşenlerini arttırmak bir önceliktir. Kara kuvvetleri sadece savunma görevlerini yerine getirmekle kalmayıp, aynı zamanda önemli hücum potansiyeline de sahiptir (deniz piyadesi ve hava indirme piyadesi).

Rusya Federasyonu'nun Karadeniz Filosu birimleri, Ukrayna Deniz Kuvvetleri ve Hava Savunması'nın eski birimleri ve 2014'ten sonra yarımadaya yeniden taşınmış Rus gruplarının temelinde Kırım'da aşağıdakiler oluşturulmuştur (yenilendirilmiştir):

- ◆ 171. Hava İndirme Hücumu Taburu (Feodosya);
- ◆ 126. Sahil Güvenlik Tugayı (Perevalne);
- ◆ 127. İstihbarat Tugayı (Sivastopol);
- ◆ 8. Sahil Güvenlik Ağır Silah Alayı (Simferopol);
- ◆ 15. Kıyı Füze Tugayı (Sivastopol);
- ◆ 30. Su Üstü Gemiler Tümeni (Sivastopol);
- ◆ 27. Karışık Havacılık Tümeni (Belbek, Sivastopol);
- ◆ 43. Deniz Saldırı Havacılık Alayı (Saki);
- ◆ 318. Karışık Havacılık Alayı (Kaça, Sivastopol);
- ◆ 31. Hava Savunma Tümeni (Sivastopol);
- ◆ 68. Deniz Mühendisliği Alayı (Evpatoria);
- ◆ ◆ 4. Radyasyon, Kimyasal ve Biyolojik Koruma Alayı (Sivastopol).

Kara bileşeninin temelini, 810. Deniz Piyade Tugayı (Sivastopol) ve 7. Muhafızlar Hava İndirme ve Hücüm Tümeninin bir parçası olarak 2017'de kurulmuş 171. Hava İndirme Hücumu Taburu oluşturmaktadır. İleride taburun bazında 97. Hava İndirme Hücumu Alayının açılması planlanmaktadır. Bunun dışında, işgal edilmiş Kırım'da 126. Sahil Güvenlik Tugayı, 15. Kıyı Füze Tugayı, 127. İstihbarat Tugayı, 1096. Uçaksavar Füze Alayı (Sivastopol), 8. Topçu Alayı, 68. Deniz Mühendisliği Alayı ve 4. Radyasyon, Kimyasal ve Biyolojik Koruma Alayı yerleştirilmektedir. Hava savunmasını, Sivastopol, Feodosya ve Evpatoria'da bölümleri bulunan 31. hava savunma tümeni sağlamaktadır.

Diğer silah türleri ve modelleri arasında, Kırım'daki Rus gruplarının tankları, en son BTR-82A zırhlı personel taşıyıcıları, S-400, Buk-2M, S-300 PMU

uçaksavar füze sistemleri, “Pantsir-S 1M”si ortaya çıkmıştır. Sahilde “Bastion” ve “Bal” kıyı füze sistemleri yerleştirilmiştir. “Bastion” kıyı füze sistemini teçhiz eden “Oniks” anti-gemi füzeleri 600 km’ye kadar mesafeden yani neredeyse tüm Karadeniz’in su alanında hedeflere vurabilmektedir. Ayrıca, 2.000 km’ye kadar mesafeden hedeflere vurabilen R-500 füzeleri ile donatılmış “İskander-K” operasyonel ve taktik füze sisteminin Kırım’da konuşlandırılmasına yönelik planlar açıklanmıştır.

Rusya Karadeniz Filosu, deniz piyadesinin ve onun aktarma aracı olan 197. Hava İndirme Gemileri Tugayının birleştirmesi sayesinde güçlü bir saldırı potansiyeline sahiptir. 2014’ten sonra açık bir eğilim, “Kalibr” seyir füzeleri (menzili 2600 km’ye kadar) ile donatılmış 21631 (“Buyan-M”) ve 22800 (“Karakurt”) projelerinin küçük füze gemileri sayesinde **deniz grev kuvvetlerinin** artırılmasıdır. 4. Denizaltı Tugayından olan 636.3 projesinin Karadeniz Filosunun yeni denizaltıları da bu tür seyir füzeleri ile donatılmıştır. Rus Karadeniz Filosu kuvvetleri dışında, Rusya’nın Karadeniz ve Azak Denizi’ndeki askeri deniz potansiyeli FSB’nin ve Rusya Ulusal Muhafızlarının Sahil Güvenlik gemi ve tekne bileşimi tarafından güçlendirilmektedir. Buna ek olarak, Ruslar, Rusya Deniz Kuvvetlerinin Hazar flotillasının ağır silah teknelerinin Azak-Karadeniz sularına (demiryolu ve Volga-Don Kanalı üzerinden) transferini düzenlemişler.

RF’nun işgal güçlerinin Kırım’daki **hava bileşeni**, Hava Kuvvetleri ve Hava Savunmasının 4. ordusunun yarımada da yerleştirilmiş 27. Karışık Hava Tümeninin bölümleri ve Karadeniz Filosunun deniz havacılığı tarafından temsil edilmektedir. 27. Tümenin bölümleri Hvardiiske’de (37. Karışık Havacılık Alayı), Belbek’te (38. Savaşçı Havacılık Alayı) ve Canköy’de (39. Helikopter Alayı) yer almaktadır. Tümen silahlandırma için Su-24M, Su-25SM, Su-27SM, Su-30M2 ve başka tip uçakları, Mi-35M, Ka-52 Mi-28H ve Mi-8AMTŞ helikopterlerini almıştır. Deniz Havacılığının (43. ve 318.) iki alayı, Rusya Karadeniz Filosunun eski 7057. Hava Üssü temelinde konuşlandırılmıştır. Ayrıca, Hvardiiske’de Tu-22M3 *stratejik bombardıman uçakları* alayının konuşlandırılması planlanmaktadır.

İşgal edilmiş Kırım’dan, yarımada da Rus **kitle imha silahlarının** koyulmasını gösterebilen sinyaller gelmektedir. Bilhassa, 2016 yılında **InformNapalm**, Sudan yakınlarındaki Kızıltaş doğal sınırında olan eski “**Feodosya-13**” nükleer silah deposunda Rusya Ulusal Muhafızları (Rosgvardiya) ve Radyasyon, Kimyasal ve Biyolojik Koruma Kuvvetlerinin askerlerinin faaliyetlerini kaydetmişti. (Ukrayna, Sovyetler Birliği’nden miras yoluyla aldığı nükleer silahlarından gönüllü olarak vazgeçmiştir. İkili anlaşmaların şartlarına göre Rusya, Ukrayna’da konuşlanan Karadeniz Filosu kuvvetlerinin donanması için nükleer silahlarına sahip olmamayı üstlenmiştir.)

■ Kırım'ın askerileştirilmesi*

ASKERLER

31.500 Eylül 2018
12.500 işgalden önce

TOPÇU

162 Eylül 2018
(aralarında ÇNRA - 55)
24 işgalden önce

UÇAKLAR

122 Eylül 2018
22 işgalden önce

HELİKOPTERLER

62 Eylül 2018
37 işgalden önce

TANKLAR

40 Eylül 2018
0 işgalden önce

ZIRHLI ARAÇLAR

583 Eylül 2018
92 işgalden önce

DENİZALTILAR

8 Eylül 2018
2 işgalden önce

GEMİLER

71 Eylül 2018
26 işgalden önce

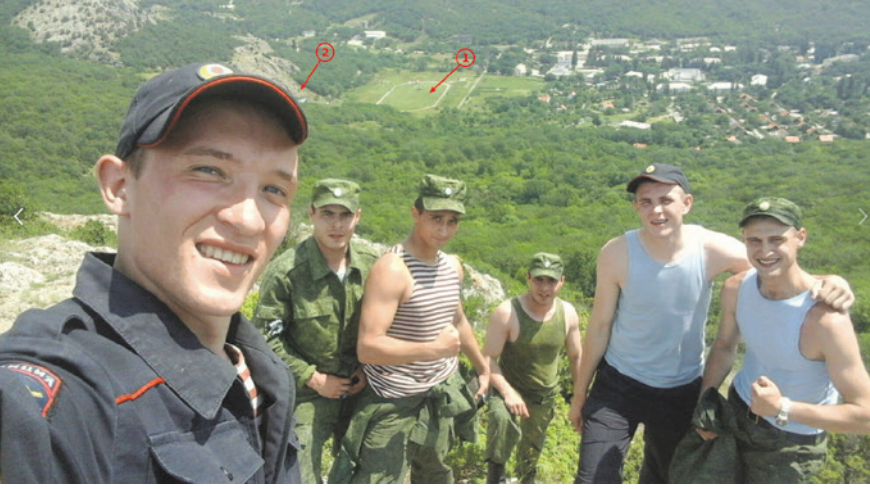

UÇAKSAVAR FÜZE SİSTEMLERİ

16 Eylül 2018
0 işgalden önce

* RF'nun Kırım'da askeri varlığının artışı. İşgal öncesinde belirtilmiş RF Karadeniz Filosunun kuvvetleri. Eylül 2018 itibarıyla bilgi kaynağı - Ukrayna Dışişleri Bakanlığı. UKRINFORM infografik belgelerine dayalı.

Daha 2014 yılına kadar, Kırım'daki Ruslar nükleer silahların potansiyel taşıyıcılarına sahipti: "Moskova" adlı muhafız füze kruvazörünün ve Karadeniz Filosu devriye botlarının füze sistemleri, Su-24 ve Be-12 uçakları, Ka-27 helikopterleri.

Rusya Ulusal Muhafızları (Rosgvardiya)'nın Kuzey Kafkasya Bölgesel Komutanlığı'nın askeri İvan İsarov ve meslektaşları, "Feodosya-13" tesisinin arka planında, 2016 yılı. Fotoğraf InformNapalm uluslararası gönüllü topluluğu tarafından verildi

Artık "Bastion" ve "İskander-K" füze sistemleri, "Kalibr" füzeleri ile donatılmış gemiler ve denizaltılar nükleer savaş başlıklarını taşıyabilmektedir.

İşgal edilmiş ve uluslararası gözlemcilere kapalı olan Kırım, anlaşmalı olmayan silahların gizli depolanması için potansiyel olarak uygun bir yerdir. 2016 yılında InformNapalm Suriye'den Feodosya'ya kimyasal kitle imha silahlarının teslimini gösterebilecek gerçekleri yayınlamıştır. O zaman, şüpheli yük Sierra Leone bayrağı altında olan "Nadalina" sivil kargo gemisi tarafından taşınmıştır.

Suriye'deki savaşta kimyasal silahların kullanılmasının gerçeklerinin yarattığı güçlü uluslararası rezonans göz önüne alındığında, Karadeniz ve Akdeniz arasında sözleşmeli olmayan mühimmatın taşınmasının gerçekleşmesi aşırı gizlilik içinde olacaktı. Sivil gemilerin bu amaçla kullanılması, en yüksek askeri-politik düzeyde yetkilendirilen özel operasyonların tipik bir örneğidir.

İşgal edilmiş Kırım'ın coğrafi konumu, **Rusya'nın Karadeniz ve Azak Denizinin havzasında tam hakimiyeti için ön koşulları oluşturmaktadır.** Moskova, Kerç Boğazı'nın iki kıyısını ve Azak sahilinin çoğunu kontrol ederek Azak Denizi'ni "Rus gölü"ne dönüştürmüştür.

Bunun dışında, Rusya Karadeniz kıyısının daha 750 km'sini ele geçirip Türkiye'den sonra Karadeniz kıyısının uzunluğu açısından fiili ikinci büyük devlet olmuştur. Ukrayna için bu durum, Azov limanlarıyla (Mariupol, Berdyansk, Geniçesk) olduğu gibi artık Karadeniz limanları (Odessa, Mikolayiv, Herson) için **ilan edilmemiş bir abluka** senaryosunu tekrarlamakla tehdit olmaktadır.

Rusya'nın biçimsel nedeni, Karadeniz'in kuzeybatı kesiminde ele geçirilen Kırım işyeri olan "Çornomornaftogaz"ın kıta sahanlığı alanlarının ve madencilik altyapısının "korunması" olabilir. Bu bölgede RF Karadeniz Filosu atış talimi için geniş su alanlarını periyodik olarak kapatmaktadır.

Rusya'nın deniz kuvvetleri ve diğer kuvvetlerin Ukrayna'nın kara kısmının kıyısına yakın sürekli varlığı sadece Karadeniz'de ekonomik faaliyeti ve ulaşımı tehdit etmemektedir. RF'nun **doğrudan veya karma (gizli) müdahalesinin tehlikesi** güneyden devam etmektedir. Bu yöndeki deniz bileşeni, Kırım, Transdinyester ve Donetsk Oblastının işgal altındaki bölgesinde Rus askerlerinin varlığıyla güçlenmektedir. 2014 yılı tecrübesi göz önüne alındığında, gizli örgütlerin ve sabotajcıların merkezi hükümetin etkisinin azalması bağlamında Ukrayna cephe gerisinde canlandırılması muhtemelen istilaya eşlik edecektir. Operasyonun hedefleri, Ukrayna'ya ekonomik zarar vermekten ve yeni silahlı çatışma merkezlerinin yaratılmasından RF ve Kırım arasında bir "*kara koridoru*" kurulmasına veya Herson Oblastındaki Kuzey Kırım kanalının üzerinde kontrole kadar farklı olabilmektedir.

RF Karadeniz Filosu, Suriye ve Libya'daki silahlı çatışmalara karışması başta olmak üzere Rusya'nın Akdeniz'deki askeri deniz varlığının lojistiğini sağlamaya devam etmektedir. 2014'ten sonra Ukrayna'nın kendi topraklarında RF Karadeniz Filosu'nun faaliyetlerine getirdiği kısıtlamalar ortadan kalkmış ve Kırım'ın "**Suriye transitindeki**" rolü büyümeye başlamıştır. Sadece Kırım'ın işgalinin ilk yılında, Rusya Deniz Kuvvetlerinin hava indirme gemilerinin Suriye'nin *Tartus* kentine giriş sayısı %37 artmıştır (**InformNapalm**'a göre). Diğer birimlerin yanı sıra, Sivastopol'dan 810. Deniz Piyade Tugayının denizcileri Suriye'deki Rus kara operasyonuna katılmaktadır.

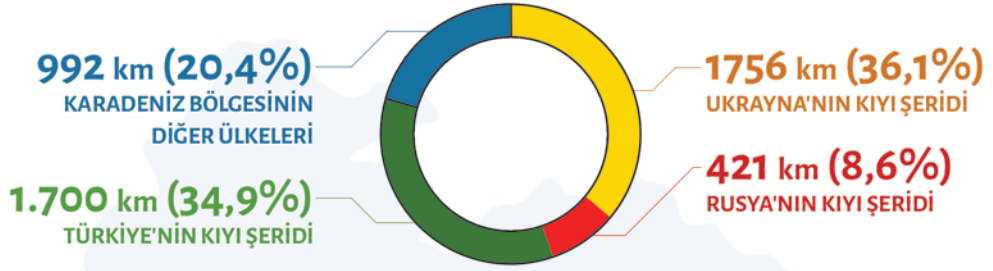
Kırım sadece Suriye'de değil Ukrayna'nın doğusunda da Rusya'nın savaşı için bir üs haline gelmiştir. **Donbass**'taki silahlı ihtilafı, 2014 yılının Nisan ayında İgor Girkin liderliğindeki Rus paralı askerler ekibinin gelişiyle başlamıştır. Militaların liderinin kendi itirafına göre, müfrezesi küçük ateşli silahlarını Kırım depolarından almıştır. Slovyansk'a gelmeden kısa bir süre önce Girkin, Kırım'ın işgaline de katılmıştır.

Kırım'da, Donbass'ta savaşa katılan militaların askere alınması, eğitimi, istirahatı ve tedavisi devam etmektedir. Bazı verilere göre, Maidan'daki kurşunlamaya katıldığından şüphelenilen eski Ukrayna İçişleri Bakanı **Vitaliy Zaharçenko**, RF'nun Komünist Partisi'nin Sivastopol ofisinde militalar için bir seferberlik noktası düzenlemiştir. Kramatorsk sakini olan 16 yaşındaki **Stepan Çubenko**'nun kurşuna dizilmesi başta olmak üzere cinayetlere ve işkencelere ortak olan terörist grubunun lideri **Vadim Pogodin** ile hikaye geniş bir rezonans

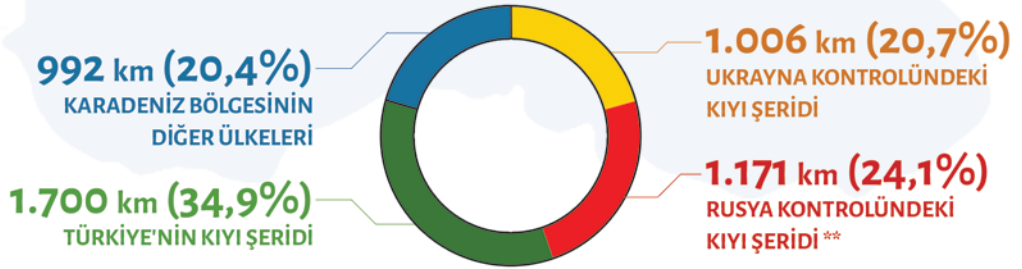
Karadeniz'in kıyı şeridi *: —————

Kırım işgali sonucunda Ukrayna ve Rusya kontrolü altındaki kısımların değişimleri

İŞGAL ÖNCESİ

İŞGAL SONRASI

* KARADENİZ'İN KIYI ŞERİDİ - 4869 KM

** İŞGAL EDİLMİŞ GÜRCİSTAN TOPRAKLARININ (ABHAZYA) KIYI ŞERİDİ HESABA KATILMAMIŞ

kazanmış. Kırımlı Pogodin Nisan 2014'te Donbass'a gelip suçları ifşa edildikten sonra Kırım'a kaçmış.

Donbass'a savaşmak için Rus işgali altındaki yarımadadan sadece paralı askerler değil RF'nun düzenli silahlı kuvvetlerinin askerleri de gelmektedir. **InformNapalm**'ın araştırmalarında Alçevsk ve Mariupol yakınında bulunan 810.

Deniz Piyade Tugayının denizcileri hakkında söz edilmektedir. Anlaşılan, onlar, Rusya topraklarında konuşlanmış birimlerden askerler gibi Donbass iş seyahatleri için gönderilmektedir.

İnsanların dışında Kırım'dan Ukrayna'nın doğusuna **silah, mühimmat ve askeri teknik araçlar** da gelmektedir. Üstelik, Şubat-Mart 2014'te Ruslar tarafından ele geçirilmiş Ukrayna askeri birliklerinden kapılan Ukrayna silahı ve askeri teçhizatın 6.917 adetinden (füze ve topçu sistemleri, zırhlı araçlar, arabalar, vb.) Rusya sadece %30'u geri vermiştir. Bunun dışında, Ukrayna Kırım'da 10.000 tondan fazla mühimmata sahipti. Bu malın bir kısmı Donbass'ta militanlara ve Rus askerlerine ait olmuştur. Terörle mücadele operasyonu bölgesinde Ukrayna Ulusal Polisi, ele geçirildiği sırada Kırım'ın Ukrayna askeri birimlerinde bulunan 60'dan fazla silah ele geçirme vakası kaydetmiştir.

Bölgesel gücün rolünü oynamaya çalışan Rusya, Kırım'ı kendi *batırılmaz uçak gemisi* olarak inşa etmektedir. Ama aynı zamanda, işgal edilmiş Ukrayna yarımadası güvenlik ortamının gri alanının, uluslararası gerginlik kaynağının, çeşitli sıcak noktalarda ortaya çıkan militanların ve yasadışı silahların üssünün haline gelmiştir. Kırım sakinleri ise, Kremlin'in askeri maceralarının rehineleri ve zorla ortakları olmuşlar.

Sonsöz. KIRIM'IN GELECEĞİ

Rusya Federasyonu'nun Kırım işgalinin başlangıcından beş yıldan fazla zaman geçmiş ve bu süre zarfında dünyada çok şey değişmiş. Rusya'nın karma operasyonlarının coğrafyası genişlemiştir. Onun mağdurları Moldova, Gürcistan, Suriye ve Ukrayna'nın yanı sıra az çok ölçüde Afrika, Latin Amerika ve Balkanlar'daki ülkeler olmuştur. Rusya'nın AB'nin ülkelerindeki siyasi cinayet ve suikastlara iştirakına ve ABD seçimlerine müdahale edilmesine ilişkin soruşturmalar devam etmektedir.

Minsk süreci çerçevesinde yıllarca süren amaçsız müzakereler ve Rusya heyeti tarafından BM Güvenlik Konseyi kararlarına sürekli veto edilmesi, dünya topluluğuna Rusya'nın yapıcı bir diyaloga girme konusundaki tamamen hazır olmadığını göstermiştir.

Moskova'nın stratejisi, statükoyu değiştiren yüzleşmelerin ardıcıl alması ve elde edilen ara sonuçları dünya karşısında meşrulaştıracak "yumuşamalar"ın yoluyla amaca ilerlemektir. Moskova'ya göre, böyle uzun vadeli bir stratejiyi uygulamak için yeterli zaman var, çünkü demokratik ülkelerde hükümet sürekli değişmekte, ama Rusya'da uzun yıllardır değişmemektedir.

Mart 2014'e zıt olarak, Rus iktidar rejiminin dünya düzenine getirdiği tehdit artık ülkelerin çoğu için açıktır. Bu durum, hükümetlerin birleşmesi ve saldırganlığa karşı ortak bir stratejinin geliştirilmesi için elverişli koşullar yaratmaktadır. Sadece iyi düşünülmüş ve eşgüdümlü bir karşılık, Rusya'nın Batı'nın birliğini yok etme ve Demir Perde zamanında olduğu gibi Avrupa'da etki alanını geri kazanma planlarını ortadan kaldıracaktır.

Uygar dünya, Ukrayna Kırım'ının ilhakını kabul etmemelidir, çünkü bu durum sadece Rus rejimini daha sonraki yayılmaya da teşvik edecektir.

Güvenlik ortamını iyileştirme, uluslararası hukuk akışına dönme ve Ukrayna'nın Kırım üzerindeki egemenliğini geri kazanmanın tarifi, saldırgan devlet olan Rusya üzerine devamlı baskıdır:

- ◆ ekonomik (müeyyidelerin genişletilmesi);
- ◆ siyasi (Rusya'nın uluslararası kuruluşlardan dışlanması ve Rusya için faydalı anlaşmaların bozulması);

- ♦ yasal (uluslararası mahkemelerde ve ayrı devletlerin mahkemelerinde davaların açılması);
- ♦ askeri (savaşa hazır olma durumunun artırılması ve tırmanma durumunda ortak bir askeri karşı hareket stratejisinin geliştirilmesi).

Rusya üzerine devamlı baskı ve güçlerin birleştirilmesi, yalnızca Ukrayna'nın değil, aynı zamanda saldırganlıktan muzdarip olan diğer bazı ülkelerin toprak bütünlüğünün ve güvenliğinin gelecekte yenilenmesini sağlayacaktır.

Öte yandan, Ukrayna gelecekteki riskleri ve geçmişin hatalarını dikkate alarak kurtarılmış bölgelerin yeniden entegrasyonu için kapsamlı bir plana şimdiden sahip olmalıdır.

Rusya tarafından imzalanan ve Kırım'ın işgali ve ilhakı sonucunda ihlal edilen ayrı uluslararası ve iki taraflı anlaşmalar

Toplamda Kırım'ın işgali ve ilhakı sonucunda Rusya, Ukrayna ile 407 ikili anlaşmayı ve 80 uluslararası anlaşmayı ihlal etmiştir. Burada sadece ana olanlardan bahsedilmektedir.

İmza tarihi ve yeri, geçerlilik	Sözleşmenin adı ve tarafları	Bazı hükümler
21 Aralık 1965 New York (ABD) Bu güne kadar geçerlidir 	Birleşmiş Milletler Genel Kurulunun 20. oturumunda kabul edilen devletlerin iç işlerine müdahalenin kabul edilemezliği, egemenlik ve bağımsızlıklarını koruma beyanı	Hiçbir devletin başka bir devletin dış ve iç işlerine doğrudan ya da dolaylı olarak herhangi bir nedenle müdahale etme hakkı yoktur. Sadece silahlı müdahale değil, devletin tüzel kişiliğine veya siyasi, ekonomik ve kültürel unsurlarına karşı diğer tüm müdahale biçimleri ve herhangi tehditler da kınanmaktadır.
24 Ekim 1970 Cenevre (İsviçre) Bu güne kadar geçerlidir 	BM tüzüğü uyarınca devletler arasındaki dostane ilişkiler ve işbirliğine ilişkin uluslararası hukuk ilkeleri beyanı	Ekonomik, sosyal, politik veya diğer farklılıklardan bağımsız olarak devletlerin, uluslararası toplumun bütün devletleri tarafından kullanılan egemen eşitliği ilkesi. Devletin toprak bütünlüğü ve siyasi bağımsızlığı dokunulmaz olarak ilan edilmiştir.

1 Ağustos 1975
Helsinki
(Finlandiya)
Bu güne kadar

**33 Avrupa ülkesi, ABD ve
Kanada'nın katılımıyla
Avrupa'da Güvenlik ve İşbirliği
Konferansı'nın Nihai Senedi
(Helsinki Nihai Senedi)**

Çok çeşitli uluslararası davranış standartları ve karşılıklı yükümlülükler: devletlerin toprak bütünlüğü, sınırların dokunulmazlığı ve egemenliklerine saygı, özellikle siyasi-askeri alanda karşılıklı güvenin güçlendirilmesi, insan haklarına saygı, çeşitli alanlarda işbirliği vb.

9 Aralık 1981
New York (ABD)
Bu güne kadar
geçerlidir

BM Genel Kurulunun 36/103 kararıyla onaylanan devletlerin iç işlerine karışması ve müdahalesinin önlenmesi beyanı

Diğer devletlerin iç ve dış işlerine herhangi bir şekilde veya herhangi bir nedenle müdahale etmemeyi ve karışmamayı reddetme ilkesinin somut hak ve yükümlülükleri yazılmıştır.

8 Aralık 1991
Minsk (Beyaz Rusya),
Bu güne kadar
geçerlidir

**Bağımsız Devletler
Topluluğu'nun kuruluş anlaşması (Belovezha Anlaşması)
Beyaz Rusya, Rusya ve Ukrayna**

SSCB'nin kurucu cumhuriyetleri, varlığının sona ermesini, birbirlerinin toprak bütünlüğüne saygı ve tanıma duyulmasını, BDT'nin çerçevesindeki mevcut sınırların dokunulmazlığını tesbit edip uluslararası barış ve güvenliğin sağlanması konusunda işbirliği yapma sözünü vermişler. (5. ve 6. madde)

21 Aralık 1991
Almatı
(Kazakistan)
Bu güne kadar
geçerlidir

**(yukarıda belirlenen
Azerbaycan, Ermenistan,
Kazakistan, Kırgızistan,
Moldova, Tacikistan,
Türkmenistan ve Özbekistan
hariç) SSCB'nin 11 eski cumhuriyetinin Almatı Beyanı**

Birbirlerinin toprak bütünlüğünü ve mevcut sınırların dokunulmazlığını tanıyan ve bunlara saygı duyan taraflar, SSCB'nin BDT'nin oluşumu ile sona erdirildiğini, eski SSCB'nin anlaşmalarından ve sözleşmelerinden kaynaklanan uluslararası yükümlülükleri yerine getirmelerinin garantisini teyit etmişler.

14 Şubat 1992
Moskova (RF)
Bu güne kadar
geçerlidir

**BDT içinde işbirliği ilkelerine
uyum beyanı**
BDT üyesi olan 11 ülke

Birbirlerinin iç işlerine karışmama garantisi; toprak bütünlüğüne saygı, devlet sınırlarının dokunulmazlığı; insan hakları ve temel özgürlükler alanında (ulusal azınlıkların hakları dahil) uluslararası standartlarına koşulsuz olarak uyması; BDT ülkelerinin sosyo-politik yaşamının doğru ve düşünceli bir şekilde aydınlatılmasının yanı sıra milletlerarası düşmanlığa yol açabilecek bilgilerin önlenmesi; milletlerarası ilişkilerde faşizm, ırkçılık, hoşgörüsüzlük ve düşmanlık fikirlerini vaaz eden siyasi partilerin ve grupların faaliyetlerinin durdurulması.

15 Nisan 1994
Moskova (RF)
Bu güne kadar
geçerlidir

**BDT üye devletlerinin ege-
menliği, toprak bütünlüğü ve
sınırlarının dokunulmazlığı
beyanı**
**(yukarıda belirlenenler hariç,
Gürcistan dahil) BDT üyesi olan
12 ülke**

İlişkilerde devlet sınırlarının egemenlik, toprak bütünlüğü ve dokunulmazlığı ilkelerine uyma; devletlerin toprak bütünlüğüne, dokunulmazlığına, siyasi bağımsızlığına karşı ayrılıkçılığın desteklenmesi ve kullanılması ve abluka dahil askeri, politik, ekonomik veya başka herhangi baskıdan kaçınma niyeti. Bir bölgeye zorla el konulması tanınmaz ve bir devletin topraklarının işgali uluslararası tanınma veya yasal statüsünde değişiklik yapılması için kullanılamamaktadır.

5 Aralık 1994
Budapeşte
(Macaristan)
Bu güne kadar
geçerlidir

**Ukrayna'nın nükleer silah-
ların yayılmamasına ilişkin
anlaşmaya katılımıyla ilgili
güvenlik garantileri muhtırası
(Budapeşte Muhtırası)**
**Ukrayna, Rusya Federasyonu,
Büyük Britanya ve Kuzey
İrlanda Birleşik Krallığı,
Amerika Birleşik Devletleri**

Ukrayna'nın topraklarındaki tüm nükleer silahları ortadan kaldırma taahhüdünü dikkate alarak, taraflar Ukrayna'nın bağımsızlığına, egemenliğine ve mevcut sınırlarına saygı duyma konusundaki taahhütlerini teyit etmişler; Ukrayna'nın toprak bütünlüğüne veya siyasi bağımsızlığına karşı güç tehdidinden veya kullanımından kaçınmalarını, silahlarının hiçbirinin Ukrayna'ya karşı kullanılmayacağını; Ukrayna'nın egemenliğine özgü haklarını kendi çıkarlarına tabi kılmasından ve ekonomik baskıdan kaçınmayı; saldırganlık kurbanı olmasının veya nükleer silahla saldırganlık tehdidinin durumunda Ukrayna'ya yardım etmek amacıyla BM Güvenlik Konseyi tarafından derhal harekete geçilmesini ısrarla istemeyi garanti etmişler.

28 Mayıs 1997
Kyiv (Ukrayna)
20 sene için
(12.07.1999'dan
itibaren) yapılmış;
21.04.2010'da Harkiv
anlaşmalarıyla
28 Mayıs 2042'ye
kadar uzatılmış;
31.03.2014'te RF Devlet
Duması tarafından tek
tarafı feshedilmiştir.

**Ukrayna ve Rusya Federasyonu
arasında, Rusya Federasyonu
Karadeniz Filosu'nun Ukrayna
topraklarında kalma durumu
ve koşulları hakkında anlaşma**

Rusya Federasyonu askeri birimleri, Ukrayna'nın egemenliğine saygı göstermeyi, mevzuatına uymayı, Ukrayna'nın iç işlerine karışmamayı, konuşlanma yerlerinde faaliyet göstermeyi (6. madde), Ukrayna topraklarında nükleer silahlara sahip olmamayı (5. madde) taahhüt etmiştir. Askeri birliklerin savaş gemileri ve tekneleri, askeri birimlerinin konuşlandığı Ukrayna limanlarına girmek (çıkma) amacıyla sadece Ukrayna'nın yetkili makamlarının önceden bildirilmesi ile Ukrayna'nın karasularında yola çıkabilmektedir (8. madde). RF Karadeniz Filosu'nun servis araçlarında açık bir işaret vb. bulunmalıdır (12. madde).

31 Mayıs 1997
Kyiv (Ukrayna)
 tarafların
 mutabakatıyla
 sonraki on yıllık
 dönemlere otomatik
 devamı ile 10 sene
 için yapılmış; RF'nun
 Ukrayna'ya karşı
 silahlı saldırganlığını
 dikkate alarak
 06.12.2018 tarihli
 Ukrayna kanununa
 göre 1.04.2019'da
 sona ermiştir.

Ukrayna ve Rusya Federasyonu arasındaki dostluk, işbirliği ve ortaklık anlaşması (“Büyük Anlaşma”)

“Dost, eşit ve egemen devletler” olarak taraflar, toprak bütünlüğüne karşılıklı saygı, mevcut sınırların dokunulmazlığı, ihtilafların barışçıl çözümü, kuvvet veya güç tehdidi kullanılmaması, iç işlere karışmama, uluslararası yükümlülüklerin vicdani biçimde yerine getirilmesi temelinde ilişki kurma konusunda anlaşmışlar (2., 3. madde). Uluslararası barış ve güvenliği güçlendirmeyi, genel silahsızlanma sürecini teşvik etmeyi (4.madde); şiddete veya şiddete kışkırtma eylemlerini önlemek ve durdurmak için önlemler almayı (11.madde); ulusal azınlıkların topraklarında etnik, kültürel, dilsel ve dini kimliğinin korunmasını sağlamayı, RF'daki Ukrayna dili ve Ukrayna'daki Rus dili için eşit koşulların yaratılmasını (12.madde); kapsamlı bir uluslararası ekoloji güvenliği sistemini oluşturmayı (25. madde); sınır dışı edilen halkın haklarının yeniden başlatma konusunda işbirliği yapmayı (28.madde); Azak-Karadeniz havzasının doğal ortamını korumayı (29.madde); kültürel, tarihi ve sanatsal değeri olan nesnelerin sınırındaki yasadışı hareket de dahil olmak üzere terörizm, kaçakçılık ile mücadele etmeyi (33.madde); yasal alanda işbirliği yapmayı (34.madde) vb. taahhüt etmişler. Taraflar, topraklarının karşı tarafın güvenliğine zarar vermesine izin vermemeyi (6.madde) ve tüm anlaşmazlıkları münhasıran barışçıl yollarla çözmeyi taahhüt etmişler (4. madde).

28 Ocak 2003
Kyiv (Ukrayna)
Bu güne kadar
geçerlidir

**Ukrayna ve Rusya Federasyonu
arasında Ukrayna-Rusya dev-
let sınırı anlaşması**

Kırım yarımadasını Ukrayna toprağı olarak kesinlikle belirten devlet hudutlarının sınırlandırılması yapılmıştır. Ukrayna-Rusya devlet sınırı, Ukrayna, RF ve Beyaz Rusya Cumhuriyeti'nin devlet sınırlarının birleşme noktasından Taganrog koyunun sahilinde bulunan noktaya kadar bölen bir çizgi ve bu çizgi boyunca geçen dikey yüzey olarak öngörülmektedir (1.madde). Azak Denizi ve Kerç Boğazı'nın statüsü iki devletin iç suları olarak onaylanmıştır (5.madde).

24 Aralık 2003
Kerç (Ukrayna)
Bu güne kadar
geçerlidir

**Ukrayna ve Rusya Federasyonu
arasında Azak Denizi ve Kerç
Boğazı'nın kullanımında işbir-
liği anlaşması**

Taraflar, Azak Denizi ve Kerç Boğazı'nın tarihsel olarak Ukrayna ve Rusya Federasyonu'nun iç suları olduğunu (1.madde) ve bunlarla ilgili tüm sorunların "yalnızca barışçıl yollarla veya anlaşma ile çözülmesi gerektiğini" temin etmişler.

22 Aralık 2006
Kyiv (Ukrayna)
Bu güne kadar
geçerlidir

**Ukrayna Bakanlar Kurulu ile
Rusya Federasyonu hüküme-
tinin, 8 Şubat 1995 tarihinde
Ukrayna hükümeti ve RF hükü-
meti arasında olan Ukrayna ve
RF arasındaki devlet sınırında-
ki kontrol noktalarıyla ilgili an-
laşmaya değişiklik ve ekleme
yapma hakkında protokol**

Ukrayna ve Rusya sınırını kişiler ve araçlar tarafından geçmek ve herhangi bir devlet gerci olan malları ve kargoları taşımak için "Kırım-Kuban" adlı feribot kontrol noktası kurulmuştur.

17 Mayıs 2010
Kyiv (Ukrayna)
Bu güne kadar
geçerlidir

Ukrayna-Rusya devlet hududunun sınırlanmasıyla ilgili anlaşma

Tarafların, 2003 yılında oluşan Ukrayna-Rusya devlet hududunu sınırlama arzusu doğrulanmış. Onun arazide işaretlenmesi için Ukrayna-Rusya Sınır Belirleme Komisyonu kurulmuştur (2. madde).

18 Ekim 2011
Donetsk (Ukrayna)
Bu güne kadar
geçerlidir

Ukrayna Bakanlar Kurulu ile RF hükümeti arasındaki Ukrayna ve Rusya sınır bölgelerinin sakinleri tarafından Ukrayna-Rusya devlet sınırını geçme prosedürü hakkında anlaşma

Her iki ülkenin sınır bölgelerinin listesi kararlaştırılmış. Özerk Kırım Cumhuriyeti, tam Ukrayna sınır bölgesi olarak tanımlanmaktadır. Yerel kontrol noktaları: Kırım Limanı — Kafkasya Limanı; Mariupol Limanı — Yeysk Limanı; Yalta Limanı — Novorossiysk Limanı.

Notlar için

A series of horizontal dotted lines for taking notes.